

Κίνημα Αλλαγής

Πρόγραμμα

Πολιτικές Θέσεις, Προοδευτικές
Αλλαγές και Μεταρρυθμίσεις

Περιεχόμενα

Προοίμιο.....	6
Ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο για την παραγωγική ανασυγκρότηση και την Οικονομία.....	17
1. Εισαγωγή.....	17
1.1 Συνοπτική καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών αλλά και των αιτιών της κοινωνικοοικονομικής κρίσης/πτώχευσης.....	17
1.2 Οκτώ χρόνια Μνημόνια: Μια αποτίμηση.....	18
1.3 Μεταβαλλόμενες συνθήκες στο παγκόσμιο περιβάλλον και η ανάγκη της ελληνικής οικονομίας να προσαρμοσθεί και να ενταχθεί ανταγωνιστικά στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας.	21
2. Προκλήσεις για το αύριο και ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν.....	22
2.1 Ο ρόλος της πολιτικής και των πολιτικών. Τι νέο πρέπει να φέρει ένας νέος προοδευτικός φορέας.....	22
2.2 Ο μεταβαλλόμενος οικονομικός ρόλος του Κράτους.....	23
2.3 Αγορές προϊόντων και υπηρεσιών.....	26
2.4 Το χρηματοπιστωτικό σύστημα και η ανάγκη για πηγές/εργαλεία χρηματοδότησης του Νέου Παραγωγικού Προτύπου.....	29
2.5 Ο Κόσμος της Εργασίας.....	30
2.6 Αναδιανομή, Δημόσια Αγαθά και Κοινωνική Προστασία.....	33
2.6 Οικονομία και δικαιοσύνη.....	34
2.8 Νέες τεχνολογίες / Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη.....	35
3. Σύνοψη και Συμπεράσματα.....	36
Σύγχρονο κράτος για τον πολίτη και την Ανάπτυξη.....	39
1. Το όραμα μας.....	39
2. Η μεταρρυθμιστική μας πρόταση.....	39
2.1. Οι κατευθύνσεις.....	39
2.2. Οι αρχές.....	40
2.3. Τα προτεινόμενα μέτρα.....	41
3. Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	47
4. Εθνική στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την ψηφιακή σύγκλιση.....	52
Παιδεία, Εκπαίδευση, Έρευνα.....	57
1. Η υφιστάμενη κατάσταση.....	57
2. Κατευθύνσεις Πολιτικής.....	59

3. Οι μεγάλες προκλήσεις.....	59
4. Η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.....	60
4.1 Η προσχολική αγωγή: γερές αρχές για όλους.....	61
4.2 Το Δημοτικό Σχολείο: βάσεις για το μέλλον.....	62
4.3 Το Γυμνάσιο και το τέλος της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης.....	63
4.4 Νέες προκλήσεις για το Επαγγελματική και Τεχνική Εκπαίδευση.....	63
4.5 Το Εθνικό Απολυτήριο και η Μετάβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.....	65
4.6 Ειδική Αγωγή και υποστηρικτικές πολιτικές.....	65
4.7 Ενισχύοντας τον ρόλο του Εκπαιδευτικού.....	66
5. Ο Ενιαίος Χώρος της Ανώτατης Εκπαίδευσης και της Έρευνας....	68
5.1 Εξειδικευμένες δράσεις για τους Φοιτητές.....	69
5.2 Εξειδικευμένες δράσεις για την έρευνα και την καινοτομία.....	70
6. Η Κατάρτιση και Δια βίου μάθηση στο προσκήνιο.....	70
Υγεία.....	72
1. Ανάπτυξη και χρηματοδότηση.....	74
2. Αναμόρφωση της Δομής και της Διοίκησης.....	76
3. Ψηφιακή εποχή και διοίκηση υγείας.....	78
4. Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας.....	78
5. Κέντρα χρονίων παθήσεων.....	80
6. Νέα φαρμακευτική πολιτική.....	81
7. Ψυχική Υγεία -Εξαρτήσεις.....	82
Εργασία, Πρόνοια , Ασφαλιστικό Σύστημα.....	84
1. Απασχόληση: Μερίδιο όλων στην ανάπτυξη.....	84
1.1 Γενική προσέγγιση - Ανάπτυξη και απασχόληση.....	84
1.2 Προτάσεις.....	84
2. Ασφαλιστικό Σύστημα. Ένα δίκαιο σύστημα με το βλέμμα στο μέλλον.....	88
3. Πρόνοια: Υλοποίηση της πραγματικής ελευθερίας.....	92
3.1 Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Προστασίας.....	93
3.2 Μακροχρόνια Φροντίδα για την πραγματική αλληλεγγύη.....	96
3.3 Φορέας Υλοποίησης-Θεσμικές Αλλαγές.....	97
Πολιτισμός.....	99
1. Η πολιτιστική κληρονομιά.....	99
2. Νέες τεχνολογίες και ψηφιακές εφαρμογές.....	99

3. Σύγχρονη δημιουργία.....	100
4. Παιδεία και Πολιτισμός.....	101
5. Τοπική και περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη.....	101
6. Πόροι και χρηματοδοτικά εργαλεία.....	102
Αθλητισμός.....	103
1. Άθληση για όλους, ο αθλητισμός στην εκπαίδευση, αθλητισμός πολιτών με αναπηρίες, αθλητικός εθελοντισμός.....	104
2. Αθλητικοί φορείς και χρηματοδότηση.....	104
3. Ο Αθλητής στο επίκεντρο.....	105
4. Αθλητικά Επαγγέλματα, επιστημονική αθλητική δικτύωση.....	105
5. Επαγγελματικός Αθλητισμός.....	106
Περιβάλλον, Ποιότητα Ζωής, Ενέργεια, Κυκλική Οικονομία.....	107
1. Μεταφορές.....	111
2. Χωροταξικός Σχεδιασμός.....	113
3. Προστασία Περιβάλλοντος.....	114
3.1 Διαχείριση Αποβλήτων.....	115
3.2 Προστασία και Αξιοποίηση του Φυσικού Πλούτου.....	116
Κράτος Δικαίου, Πολιτικό Σύστημα, Σύνταγμα, Πολιτικοί Θεσμοί.....	118
1. Προτάσεις για το Σύνταγμα.....	118
1.1 Πρόεδρος της Δημοκρατίας.....	119
1.2 Σταθερός εκλογικός κύκλος.....	119
1.3 Κατάργηση προνομίων του πολιτικού συστήματος.....	120
1.4 Μη κρατικά πανεπιστήμια.....	120
1.5 Ενίσχυση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης με αλλαγή του τρόπου επιλογής της ηγεσίας της.....	120
1.6 Σχέσεις Εκκλησίας-Κράτους.....	121
1.7 Τροποποίηση του τρόπου στελέχωσης των ανεξάρτητων αρχών.....	121
1.8 Ενίσχυση της θεσμικής λειτουργίας.....	121
1.9 Κρίση περί αντισυνταγματικότητας των νόμων.....	122
1.10 Αλλαγή της αναθεωρητικής διαδικασίας.....	122
2. Εκλογικό Σύστημα.....	122
3. Χρηματοδότηση κομμάτων.....	123
4. Δικαιοσύνη.....	123
4.1 Βασικές προτάσεις.....	124

Πολιτική και Κοινωνική Καινοτομία στην Ψηφιακή Εποχή.....	126
1. Εισαγωγή.....	126
2. Ψηφιακή πολιτική καινοτομία.....	129
2.1. Στόχος.....	129
2.2. Βασικές κατευθύνσεις.....	130
2.3. Δομικά στοιχεία.....	131
2.4. Προϋποθέσεις.....	131
2.5. Δράσεις υψηλής προτεραιότητας.....	132
3. Ψηφιακή Δημοκρατία.....	134
4. Κοινωνική καινοτομία στην ψηφιακή εποχή.....	136
4.1. Βασικές παραδοχές.....	136
4.2. Καινοτόμες ιδέες και πρακτικές.....	137
5. Ανάπτυξη και εργασία στην ψηφιακή εποχή.....	138
5.1 Βασικές παραδοχές.....	138
5.2 Στόχος.....	139
5.3 Δομικά στοιχεία.....	139
5.4. Δράσεις υψηλής προτεραιότητας.....	139
Ανοικτή Κοινωνία / Δικαιώματα.....	141
1. Μεταναστευτικό.....	144
1.1 Προσφυγική πολιτική/Διαχείριση μικτών μεταναστευτικών ροών.....	144
1.2 Μεταναστευτική πολιτική.....	149
2. Χάρτα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.....	152
2.1 Προστασία δικαιωμάτων των παιδιών.....	153
2.2 Προστασία δικαιωμάτων γυναικών.....	154
2.3 Προστασία δικαιωμάτων ατόμων με αναπηρία.....	156
2.4 Προστασία δικαιωμάτων προσφύγων.....	157
2.5 Προστασία δικαιωμάτων μεταναστών.....	158
2.6 Προστασία δικαιωμάτων ΛΟΑΤΚΙ.....	158
2.7 Προστασία δικαιωμάτων ατόμων τρίτης ηλικίας.....	159
2.8 Δικαιώματα εξαρτημένων χρηστών ψυχοδραστικών ουσιών..	159
2.9 Προστασία δικαιωμάτων Ρομά.....	160
2.10 Προστασία δικαιωμάτων κρατουμένων.....	161
2.11 Δικαίωμα σε ανοιχτή εκπαίδευση για όλους.....	161
2.12 Δικαίωμα στην υγεία για όλους.....	163

2.13 Προστασία Δικαιωμάτων Εργαζομένων.....	163
2.14 Προστασία Καταναλωτή.....	164

Προοίμιο

I. Την τελευταία δεκαετία, ενώ η Ελλάδα βιώνει μια πρωτοφανή κρίση, ο υπόλοιπος κόσμος έχει εισέλθει σε νέα εποχή. Η παγκοσμιοποίηση, η κλιματική αλλαγή και η τεχνολογική έκρηξη αλλάζουν τον τρόπο λειτουργίας της Οικονομίας, οδηγούν σε κοινωνικούς μετασχηματισμούς και οι δημοκρατικές πολιτικές δυνάμεις καλούνται να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται και ενισχύουν σε πολλές περιπτώσεις ακραίες πολιτικές δυνάμεις διαμαρτυρίας. Τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τη νέα εποχή της πληροφορίας και των καινοτόμων τεχνολογιών, σηματοδοτούν την 4^η βιομηχανική επανάσταση, δημιουργώντας σε παγκόσμιο επίπεδο νέα κοινωνικά αιτήματα, που δεν έχουν ακόμη βρει τις κατάλληλες απαντήσεις.

Η Ελλάδα σήμερα για να βγει από την κρίση με ασφάλεια και οριστικά, πρέπει να αντιμετωπίσει καινοφανείς προκλήσεις και δεδομένα που καθιστούν αναγκαία την αναδιάρθρωση του παραγωγικού προτύπου ώστε η ελληνική οικονομία να ενταχθεί αποτελεσματικά στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας. Ταυτόχρονα, σε καιρούς διεθνούς αστάθειας και αβεβαιότητας, η χώρα μας καλείται να συμβάλει στην ολοκλήρωση μιας ισόρροπα αναπτυσσόμενης, κοινωνικής και συμμετοχικής Ε.Ε. Για να επιλέξουμε όμως τις καλύτερες δυνατές λύσεις, προκειμένου να σχεδιάσουμε το μέλλον, πρέπει να αποκτήσουμε σαφή εικόνα όσων έφεραν τη χώρα σε αυτό το σημείο.

Η κρίση που βιώνει η πατρίδα μας τα τελευταία δέκα χρόνια οφείλεται στην κορύφωση των αντινομιών και των ανισοροπιών που χαρακτήριζαν τον μεταπολεμικό και μεταπολιτευτικό τρόπο οργάνωσης της οικονομίας, της δημόσιας διοίκησης και της κοινωνίας μας. Στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο, το μετεμφυλιακό κράτος με “αποκλεισμό” των ηττημένων του εμφυλίου, δημιούργησε μία άνιση, άδικη και αντιδημοκρατική κοινωνία, τις προνομιούχες θέσεις της οποίας κατείχε μια μικρή μειοψηφία, αυθαίρετος επικαρπωτής του μόχθου της πλειοψηφίας του ελληνικού λαού. Η κατάσταση αυτή, παρά τη βελτίωση του επιπέδου ζωής, τροφοδοτούσε διαρκείς

κοινωνικές εντάσεις και πολιτική αστάθεια που κορυφώθηκαν με την επιβολή της απριλιανής δικτατορίας.

Κατά την διάρκεια της Μεταπολίτευσης εδραιώθηκαν οι δημοκρατικοί θεσμοί. Ιδίως μετά το 1981, λήφθηκαν σημαντικά μέτρα για τη βελτίωση της ζωής των πολιτών, τη διεύρυνση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, και την αποκατάσταση της ισονομίας και ισοπολιτείας. Παρέμειναν πάντως τα φαινόμενα της έντονης παρέμβασης του κράτους στην λειτουργία της πραγματικής οικονομίας, καθώς και η ενίσχυση των προνομίων ισχυρών ομάδων, συντεχνιακού χαρακτήρα. Ο πελατειακός χαρακτήρας του πολιτικού συστήματος διατηρήθηκε.

Παρά τα σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα, την περίοδο αυτή, η χώρα έκανε σημαντικά βήματα προόδου. Κατόρθωσε π.χ. να υπερβεί τα διχαστικά κατάλοιπα του Εμφυλίου Πολέμου και να υιοθετήσει προοδευτικά μέτρα στο πεδίο του οικογενειακού δικαίου, ενώ θεμελιώθηκε το κοινωνικό κράτος (ΕΣΥ), ιδρύθηκε μια σειρά από συγχρόνους διοικητικούς θεσμούς υψηλής προστιθέμενης αξίας, όπως το ΑΣΕΠ και τα ΚΕΠ και έγιναν μεγάλα έργα υποδομών. Αποκορύφωμα αυτής της προσπάθειας ήταν η ευρωπαϊκή πορεία της χώρας που ξεκίνησε με την ένταξη στην ΕΟΚ και ολοκληρώθηκε με την ένταξη στην ΟΝΕ το 2001. Αυτό το μεγάλο βήμα έδωσε νέες δυνατότητες στους Έλληνες και τοποθέτησε τη χώρα στο “σκληρό πυρήνα της Ευρώπης”. Παράλληλα όμως, οι νέες συνθήκες ανταγωνισμού στο πλαίσιο της συμμετοχής σε μια νομισματική ένωση δημιουργήθηκαν καινούργιες προκλήσεις που δεν αντιμετωπίστηκαν έγκαιρα. Μεγάλες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες (π.χ. ασφαλιστικό Γιαννίτση) ματαιώθηκαν λόγω καθολικής αντίδρασης. Μετά το 2004, επί διακυβέρνησης ΝΔ, τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας που οδηγούσαν σε διόγκωση του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας, όχι μόνο δεν αντιμετωπίστηκαν αλλά σε αυτά, με ευθύνη της Κυβέρνησης ΝΔ, προστέθηκε κι ένας πρωτοφανής δημοσιονομικός εκτροχιασμός, που οδήγησε τη χώρα στη χρεοκοπία. Στα μέσα του 2009, όταν το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον είχε ήδη πληγεί από την οικονομική κρίση, ήταν πλέον πασιφανές ότι η Ελλάδα είναι ο

αδύναμος κρίκος στη Ευρωζώνη Η χώρα είχε ήδη συσσωρεύσει ένα υψηλό χρέος, τεράστια δημοσιονομικά ελλείμματα, ύφεση, μεγάλο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και ένα έλλειμμα αξιοπιστίας έναντι των ευρωπαϊών εταίρων. Όταν οι ροές των δανείων και των επενδυτικών κεφαλαίων προς την Ελλάδα σταμάτησαν, η χώρα υποχρεώθηκε σε αναγκαστικό δανεισμό μέσω ενός Οικονομικού Προγράμματος που έθετε ως στόχο τη μείωση του ελλείμματος από 15,3% του ΑΕΠ το 2009 κάτω του 3% του ΑΕΠ σε βάθος πενταετίας.

Η μεγαλύτερη αστοχία τα χρόνια αυτά υπήρξε η αποτυχία των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων καθώς και του πνευματικού κόσμου της χώρας να συμφωνήσουν πάνω σε ένα Εθνικό Σχέδιο εξόδου από την κρίση, με συνέπεια να παραμείνει η οικονομία σε ύφεση για περίπου μια δεκαετία, να χαθεί το 25% του ΑΕΠ, και η ανεργία να φτάσει στο 27%. Καθοριστικές είναι οι ευθύνες τόσο της ΝΔ, όσο και του ΣΥΡΙΖΑ, οι οποίοι όχι μόνο αρνήθηκαν να συνδράμουν στις προσπάθειες εξόδου από την κρίση, αλλά με τον λαϊκισμό τους δημιούργησαν πρόσθετα εμπόδια. Ιδιαίτερα μάλιστα με τα «Ζάπεια» και τις διπλές εκλογές του 2012 (η ΝΔ) , αλλά και με τις τυχοδιωκτικές επιλογές των ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ το 2015. Παράπλευρες, εξίσου σημαντικές συνέπειες, είναι η υποχώρηση της πολιτικής και του ορθολογισμού απέναντι στα διχαστικά σενάρια συνομωσίας, της ακροδεξιάς καθώς και η απροκάλυπτη παρέμβαση της κυβέρνησης των ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ στη Δικαιοσύνη.

Τη στιγμή πάντως που στην Ελλάδα, το στρεβλό παραγωγικό μοντέλο οδηγούσε στην κρίση, το διεθνές περιβάλλον άλλαζε ραγδαία.

II. Η παγκοσμιοποίηση δημιούργησε νέο πλούτο και μεγάλες ευκαιρίες, συγχρόνως όμως προκάλεσε μια υπερσυγκέντρωση κεφαλαίου σε λίγα χέρια και βαθύτατες ανισότητες.

Η ισχυροποίηση των αγορών έναντι της πολιτικής κατέστησε τη δεύτερη αδύναμη και αιχμάλωτη σε μεθόδους επιρροής και διαφθοράς. Για το Κίνημα Αλλαγής η αρρυθμιστή παγκοσμιοποίηση υπονόμευσε το «κοινωνικό συμβόλαιο» στην Ευρώπη.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις ανοίγουν μεν πρωτόγνωρους δρόμους στην επικοινωνία, στην υγεία, στην παιδεία στη διακυβέρνηση και τη συμμετοχή, έχουν όμως και βαρύτερες συνέπειες (απώλεια παραδοσιακών θέσεων εργασίας, περιθωριοποίηση μεγάλου μέρους πολιτών, κατάτμηση της κοινωνίας σε αντιμαχόμενες ιντερνετικές ομάδες πολιτών κ.λπ.). Οι θέσεις εργασίας που θα χαθούν, θα δημιουργήσουν νέες, αλλά ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού δεν θα καταφέρει να παρακολουθήσει την αλλαγή και δε θα συμμετάσχει εύκολα στη μετάβαση στο νέο εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον. Κάθε κράτος, αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά, πρέπει να είναι έτοιμοι να εκπαιδεύσουν τους πολίτες τους, ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις και να εξασφαλίσουν την αξιοπρεπή διαβίωση εκείνων που δεν θα τα καταφέρουν. Η νέου τύπου ισόρροπη και κοινωνικά επωφελής ανάπτυξη δεν θα προκύψει μηχανιστικά μέσα από τους αυτοματισμούς της αγοράς. Θα απαιτηθεί αυξημένη σχεδιαστική ικανότητα του πολιτικο-διοικητικού συστήματος σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να παραχθούν αποτελεσματικές δημόσιες πολιτικές για μια βιώσιμη και κυκλική οικονομία που θα υποστηρίξει ένα νέο υπόδειγμα κοινωνικής ευημερίας.

Για τους πιο πάνω λόγους, κεντρικό ζήτημα σε παγκόσμια κλίμακα αναδεικνύεται σήμερα η δημοκρατική διακυβέρνηση της παγκοσμιοποίησης. Δηλαδή η επανάκτηση της πρωτοκαθεδρίας της πολιτικής απέναντι στην οικονομία και τις ανεξέλεγκτες χρηματαγορές και η υπεράσπιση και διεύρυνση της δημοκρατίας σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης, με την εφαρμογή εναλλακτικών πολιτικών υπέρ της κοινωνίας, του περιβάλλοντος και των πολιτών.

Η άνιση κατανομή των οφελών της παγκοσμιοποίησης, οι φορολογικοί παράδεισοι, τα φαινόμενα φοροαποφυγής, η γενικευμένη εκποίηση, εξάντληση και υποβάθμιση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, των ενεργειακών πόρων και των δημόσιων αγαθών και η αντιμετώπιση των αιτιών για τις μεταναστευτικές προσφυγικές κρίσεις είναι ζητήματα πρώτης προτεραιότητας για το διεθνές προοδευτικό κίνημα και για το Κίνημα Αλλαγής.

III. Μολονότι ο Έλληνας πολίτης αισθάνεται ότι έχει τεράστιες δυνατότητες, βλέπει να μην ερωτάται, να μην τον υπολογίζουν, νιώθει ανασφαλής για το τώρα και το αύριο και βλέπει τα γεγονότα να τον ξεπερνούν. Δυνάμεις, κυρίως της άκρας δεξιάς αλλά και της ανεύθυνης αριστεράς, αναζητούν λύσεις μέσα από μια «κλειστού», συντηρητικού χαρακτήρα προσέγγιση, μέσα από την περιχαράκωση στα εθνικά σύνορα. Αναζητούν τη λύση, περιμένοντας να αλλάξουν οι άλλοι και όχι να γίνουμε εμείς οι ίδιοι πρωταγωνιστές της πορείας μας.

Ενώ συμπληρώνεται η δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα, η Ελλάδα βρίσκεται σε αναζήτηση μιας νέας, ασφαλούς, πορείας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (η οποία επίσης αναζητεί νέους δρόμους), ώστε να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των Ελλήνων πολιτών για ένα «νέο άλμα προς τα εμπρός».

Ένα άλμα που θα εγγυηθεί ότι οι Έλληνες πολίτες θα απολαμβάνουν όλα τα αγαθά μιας ανοικτής, προοδευτικής κοινωνίας, με ισχυρούς δημοκρατικούς θεσμούς, με κανόνες που τους σέβονται όλοι, ανεξάρτητα από την οικονομική ή πολιτική τους ισχύ.

Ένα άλμα που θα διασφαλίσει με βιώσιμο τρόπο στους πολίτες, ένα ισχυρό βιοτικό επίπεδο περιορίζοντας τις κοινωνικές ανισότητες, τα φαινόμενα αναξιοκρατίας και εξαλείφοντας τα φαινόμενα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Ένα άλμα προς μια νέα κοινωνία, όπου θα συνυπάρχουν η προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, η υψηλή ποιότητα ζωής καθώς και η αλληλεγγύη προς τις επόμενες γενιές.

Ένα άλμα που θα αποκαταστήσει τη θέση της Ελλάδας στην ΕΕ, ώστε να συμμετάσχει ισότιμα στη μάχη για μια πολιτικά ενωμένη, οικονομικά ισχυρή, προοδευτική και κοινωνικά ευαίσθητη Ευρώπη, που θα δίνει ίδιο βάρος στον οικονομικό και κοινωνικό πυλώνα.

Ένα άλμα που θα αναδείξει τη χώρα ως ένα ισχυρό παράγοντα σταθερότητας στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο και στη Βαλκανική Χερσόνησο, που θα εγγυάται την προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε.

Ένα άλμα που θα φέρει την πατρίδα μας στο επίκεντρο των νέων τεχνολογικών εξελίξεων, με ένα νέο εκπαιδευτικό σύστημα που θα υπηρετεί ένα βιώσιμο παραγωγικό πρότυπο ανταγωνιστικό μέσα στις συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Βασική θέση του Κινήματος Αλλαγής είναι η άποψη ότι η έξοδος από τα μνημόνια δεν μας οδηγεί αυτομάτως σε ασφαλή και οριστική έξοδο από την κρίση.

Γιατί η ασφαλής και οριστική έξοδος από την κρίση προϋποθέτει:

1) Μέτρα ελάφρυνσης χρέους το καλοκαίρι του 2018, με πλήρη εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων και των μεσοπρόθεσμων μέτρων, όπως έχουν προσδιοριστεί από το Eurogroup του Μαΐου 2016. Μείωση του στόχου για το πρωτογενές πλεόνασμα από 3,5% στο 2% περίπου του ΑΕΠ. Αλλαγή στο μείγμα πολιτικής, που θα επιτρέψει την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του δημοσιονομικού χώρου που θα δημιουργηθεί ώστε να επιταχυνθεί η οικονομική ανάπτυξη.

2) Ένα Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, για την εφαρμογή του οποίου θα δεσμευτεί το σύνολο των δημοκρατικών κοινοβουλευτικών δυνάμεων. Πρόγραμμα που θα επιταχύνει την αλλαγή του παραγωγικού προτύπου της οικονομίας και θα βελτιώσει δραστικά την λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και της δικαιοσύνης, αποκαθιστώντας παράλληλα την ανεξαρτησία της τελευταίας.

3) Ένα Πρόγραμμα Επενδύσεων της τάξης των 100 δις, που θα προσελκύσει κυρίως μακροχρόνια ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια εγχώρια και ξένα για την επόμενη τετραετία, ώστε να αναπληρωθεί ο καταστραμμένος παραγωγικός ιστός.

4) Τη διαμόρφωση μιας εθνικής στρατηγικής για το ιδιωτικό χρέος. Με ένα νέο οδικό χάρτη για τη δραστική αντιμετώπιση του προβλήματος των

κόκκινων δανείων, ώστε οι τράπεζες να μπορούν να ανταποκριθούν στον αναπτυξιακό τους ρόλο.

5) Ένα σχέδιο για την αξιοποίηση της περιουσίας του Δημοσίου.

6) Ένα συμφωνημένο οδικό χάρτη μακροχρόνιας σταθερότητας και μεταρρυθμίσεων για την παιδεία, που θα ξεκινά από τον βρεφικό σταθμό για να καταλήξει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στην έρευνα και όχι αντίστροφα. Στο κέντρο του οδικού χάρτη θα βρίσκονται οι προκλήσεις του νέου παγκόσμιου περιβάλλοντος που δεν περιορίζεται στα πτυχία, αλλά απαιτεί δεξιότητες, φαντασία, δημιουργικότητα και συνεργασία.

7) Ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο που θα κατοχυρώνει βασικά κοινωνικά δικαιώματα και θα ανακουφίζει όλους όσους έχουν κτυπηθεί από την μακρόχρονη κρίση και την παγκοσμιοποίηση.

8) Ένα κοινωνικό συμβόλαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μια κοινωνία ανοικτή, προοδευτική και συμμετοχική.

IV. Το παραγωγικό δυναμικό της χώρας δεν βρίσκεται στο επίπεδο που απαιτούν οι καταναλωτικές ροπές της. Πρόκειται για τη βασική ασυμμετρία της κοινωνίας μας, η αναίρεση της οποίας πρέπει να καταστεί πρωταρχικός στόχος της οικονομικής πολιτικής μας. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, απαιτείται μία πολυεπίπεδη στρατηγική. Από την μία πλευρά, είναι απαραίτητη μια προσπάθεια σε μικροοικονομικό επίπεδο, προκειμένου να αρθούν τα εμπόδια και οι εγγενείς δυσκολίες, στα οποία προσκρούει σε κάθε βήμα της η παραγωγική και επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα.

Από την άλλη πλευρά, έχει εξ ίσου μεγάλη σημασία να επιχειρηθεί η παραγωγική προσπάθεια ανόρθωσης της χώρας σε ένα ευνοϊκό μακροοικονομικό πλαίσιο.

Στο επίκεντρο των ανισορροπιών στην Ελλάδα, βρίσκεται ένα υδροκέφαλο, και γραφειοκρατικό κράτος, που δεν έχει απαλλαγεί από τη διαφθορά και την πελατειακή λειτουργία. Εξακολουθεί να υστερεί σημαντικά σε σχέση με άλλα διεθνή διοικητικά παραδείγματα. Για τον λόγο αυτό, ένα πολιτικό κίνημα εθνικής ανόρθωσης δεν θα μπορούσε παρά να έχει ως κεντρικό

πολιτικό του στόχο την κατάλυση του πελατειακού κράτους, όταν μάλιστα είναι φανερό από τη διεθνή εμπειρία ότι η υγιής ανάπτυξη μιας χώρας δεν είναι εφικτή, εάν επικεφαλής της αναπτυξιακής της προσπάθειας δεν βρίσκεται ένα ισχυρό, αποτελεσματικό, επιτελικό κράτος με συμμάχους τους ίδιους τους εργαζομένους.

Το επιτελικό κράτος που οραματιζόμαστε θα ενισχύει τις υγιείς παραγωγικές δυνάμεις και δυνατότητες της χώρας και θα μεριμνά για την κατοχύρωση και την εμπέδωση συνθηκών κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ένα επιτελικό κράτος οφείλει να περιορίζει την παραγωγική του δραστηριότητα μόνο σε εκείνα τα αγαθά και τις υπηρεσίες όπου υπερτερεί έναντι του ιδιωτικού τομέα. Οι κλάδοι αυτοί αφορούν τα δίκτυα κοινωνικής ωφελείας. Το Δημόσιο οφείλει να διασφαλίζει την απρόσκοπτη και αποδοτική λειτουργία των δικτύων διανομής προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, διατηρώντας την ιδιοκτησία και την διαχείρισή τους όπου αυτό απαιτείται. Η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου υποδομών είναι απαραίτητη αναπτυξιακή προϋπόθεση.

Για την υλοποίηση ενός μακροχρόνιου αναπτυξιακού σχεδίου και με δεδομένη τη στενότητα επενδυτικών πόρων για έργα υποδομής, το Δημόσιο οφείλει να προσεγγίζει το θέμα χωρίς ιδεολογικές αγκυλώσεις και δογματισμούς, αξιοποιώντας όλες τις διαθέσιμες μεθόδους, συμπεριλαμβανομένων και των συμπράξεων με τον ιδιωτικό τομέα στην κατασκευή και την εκμετάλλευση των υποδομών.

Είμαστε υποστηρικτές κοινοτικών και συνεργατικών μορφών οργάνωσης της παραγωγής και ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής. Υπό την αυστηρή προϋπόθεση, όμως, ότι θα είναι αυτοδύναμες και οικονομικά βιώσιμες, χωρίς να επιδιώκουν οποιαδήποτε ενίσχυση από τους φορολογούμενους πολίτες, ενίσχυση που θα μπορούσε να καταλήξει σε νοσηρές καταστάσεις εκφυλισμού του συνεργατικού και κοινοτικού ιδεώδους που βιώσαμε στο πρόσφατο παρελθόν.

Η έρευνα και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών στην Ελλάδα αποτελεί μία καχεκτική πτυχή του παραγωγικού και οικονομικού βίου, και αυτό εν πολλοίς

αντανεκλάται στον ασθενή παραγωγικό δυναμισμό της χώρας. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να αποτελέσουν τομέα προτεραιότητας σε κάθε πολιτικό εγχείρημα αναπτυξιακής πνοής. Ο ρόλος της παιδείας εν προκειμένω είναι κεφαλαιώδης.

Στο πεδίο της διαχείρισης των εθνικών της πόρων, η χώρα οφείλει να αποστεί οριστικά από στρεβλώσεις και πελατειακές πρακτικές του παρελθόντος, ώστε να αποκτήσει στρατηγική σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας, ανάπτυξης ΑΠΕ, προστασίας των υδατικών της αποθεμάτων.

Η χώρα χρειάζεται επειγόντως ένα νέο αποτελεσματικό σύστημα κοινωνικής προστασίας των πολιτών της. Κυρίαρχος σε αυτό πρέπει να είναι ο ρόλος τους δημοσίου με συμμετοχή και του ιδιωτικού τομέα.

Η χώρα χρειάζεται πολιτικές ένταξης και συμμετοχής για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι εδώ αποφασιστικός.

Το συνταξιοδοτικό σύστημα εξακολουθεί να λειτουργεί, ιδιαίτερα μετά τον Νόμο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ ΑΝΕΛ, ως πηγή μακροοικονομικής ανισορροπίας και διεύρυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων παραβιάζοντας κάθε έννοια ανταποδοτικότητας. Το σύστημα έχει ανάγκη από ριζοσπαστική μεταρρύθμιση, προκειμένου να μετασχηματισθεί στο αντίθετό του, δηλαδή σε ένα όργανο αναπτυξιακής πολιτικής, αλλά και κοινωνικής δικαιοσύνης. Κριτήριο για κάθε αλλαγή πρέπει να είναι και η διαγενεακή δικαιοσύνη.

Η χώρα συνεχίζει να αντιμετωπίζει σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα και καθυστερήσεις στην εφαρμογή πολιτικών προστασίας του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, ποιότητας ζωής στις πόλεις, προστασίας των οικοσυστημάτων, ορθολογικής διαχείρισης των αποβλήτων, συμμόρφωσης με τις διεθνείς συνθήκες και τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς, συστηματικού και αποτελεσματικού ελέγχου των περιβαλλοντικών όρων άσκησης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, και αξιοποίησης τεράστιων δυνατοτήτων ΑΠΕ

Πέρα από τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις και τις διοικητικές αλλαγές που επαγγέλλεται με σκοπό την οικονομική και διοικητική ανόρθωση της χώρας, το Κίνημα Αλλαγής επιδιώκει να εισαγάγει ένα νέο ήθος και σύστημα αξιών στην ελληνική πολιτική και κοινωνική ζωή.

V. Η μετάβαση σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, όπως γνωρίζουμε από τη διεθνή εμπειρία, δεν θα λύσει αυτόματα και με μηχανικό τρόπο τα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας.

Το Κίνημα Αλλαγής στοχεύει σε:

- Ανάπτυξη που θα αξιοποιεί όλες τις υγιείς παραγωγικές δυνάμεις της χώρας, παρέχοντας σε όλους την ευκαιρία να συμμετάσχουν στη δημιουργία νέου πλούτου με σεβασμό στο περιβάλλον και στην αλληλεγγύη στις επόμενες γενιές και έμφαση στις καινοτομίες, στις νέες τεχνολογίες και στο διεθνή προσανατολισμό της οικονομίας.

- Ανάπτυξη που θα δημιουργεί νέες και ποιοτικές θέσεις εργασίας με αμοιβή που θα σέβεται τον εργαζόμενο, θα είναι ανάλογη της αποδοτικότητας και του έργου του και θα του εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο. Αναγκαία προϋπόθεση για να αντιμετωπιστούν τα χρόνια κοινωνικά προβλήματα που προκάλεσε η παρατεταμένη οικονομική κρίση.

- Ανάπτυξη που θα δημιουργήσει πόρους για να ενισχυθούν οι πολιτικές στην παιδεία, υγεία και κοινωνική πρόνοια. Η στήριξη όσων βγήκαν από την κρίση αλλά και εκείνων που υπέστησαν τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης, θα αποτελέσει προτεραιότητα των πολιτικών μας.

Με βάση τα παραπάνω, οι επιμέρους Ομάδες της Επιτροπής Προγράμματος Ελλάδα, κλήθηκαν να απαντήσουν στα εξής ερωτήματα:

- Με ποιες αλλαγές μπορούν να αρθούν οι στρεβλώσεις στο παραγωγικό πρότυπο της χώρας; Ποιες είναι οι προτεραιότητες ώστε να επιταχυνθεί η παραγωγική αναδιάρθρωση;

- Πώς θα κατορθώσει η Ελλάδα, αντί να κατακυλάει, να ανέβει ραγδαία στους δείκτες ανταγωνιστικότητας και διαφάνειας;
- Τράπεζες : υπάρχουν άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία; Ποιες είναι οι θεσμικές αλλαγές που πρέπει να γίνουν, ώστε να ανοίξουν εναλλακτικά πεδία χρηματοδότησης;
- Ποιες μεταρρυθμίσεις πρέπει να εισαχθούν στο φορολογικό σύστημα και πώς δεν θα δημιουργηθεί δημοσιονομικό κενό;
- Με βάση την επισκόπηση δαπανών, ποια είναι τα περιθώρια αναμόρφωσης ή περικοπής δημόσιων δαπανών;
- Με ποιες θεσμικές αλλαγές μπορεί να διευκολυνθεί η ταχύτερη επίλυση του προβλήματος του ιδιωτικού χρέους;
- Από που μπορούν να προέλθουν τα 100 δισ. επενδύσεων (κοινοτικές, δημόσιες, ιδιωτικές κ.λπ.) και ποια είναι τα στοιχεία που θα τις διευκολύνουν;
- ΑΠΕ ή λιγνίτης; Πώς μπορούμε να μειώσουμε το κόστος ενέργειας, σεβόμενοι παράλληλα και το περιβάλλον;
- Με ποιες πολιτικές μπορεί να ενσωματωθεί στην ελληνική οικονομία το νέο παραγωγικό μοντέλο που προκύπτει από τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις;
- Πώς ο κεντρικός στόχος για αύξηση της απασχόλησης θα συμβαδίσει τελικά, με τις ανάγκες για μια βιώσιμη ανάπτυξη; Αλλά και πως θα αποφύγουμε την παγίδα μιας ανάπτυξης που δεν θα οδηγεί σε αύξηση της απασχόλησης;
- Ποια είναι τα στοιχεία ενός βιώσιμου και δίκαιου ασφαλιστικού συστήματος;
- Πώς θα περάσουμε από το πελατειακό κράτος στο αποτελεσματικό και αξιοκρατικό; Ποιες είναι οι θεμελιώδεις αλλαγές που θα διασφαλίσουν την μετάβαση αυτή;

- Μήπως πρέπει να αλλάξει το μοντέλο οργάνωσης της χώρας; Μήπως πρέπει να πάμε σε ένα μοντέλο, στο οποίο το κεντρικό κράτος θα μεταβιβάσει εξουσίες και πόρους στην τοπική αυτοδιοίκηση;
- Ποιες τομές θα ενίσχυαν τη θεσμική λειτουργία της δημοκρατίας μας;
- Τι σημαίνει σύγχρονο κοινωνικό κράτος στην Ελλάδα σήμερα; Ποιους βοηθάει και πως;
- Τι είναι αυτό που κρατάει πίσω τα ελληνικά ΑΕΙ και το εκπαιδευτικό σύστημα γενικότερα; Με ποιο τρόπο θα περάσει το εκπαιδευτικό σύστημα στη νέα εποχή; Μήπως πρέπει να αλλάξει το πρότυπο;
- Ποια τα βήματα στον τομέα της Έρευνας που θα επιτρέψουν συνέργειες στην παραγωγική διαδικασία;
- Ποιες είναι οι μεγάλες αλλαγές που πρέπει να γίνουν στην Υγεία;
- Πως μπορεί η προστασία και η αξιοποίηση του πολιτισμικού μας αποθέματος και της σύγχρονης δημιουργίας να αναδειχθούν σε βασικούς άξονες του μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος των προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων;

Η εμπειρία, όχι μόνον από τα χρόνια της κρίσης αλλά και πριν από αυτά, έχει δείξει ότι η εφαρμογή των αναγκαίων αλλαγών δεν είναι εύκολη, ιδίως όταν η κοινωνία εμφανίζει σημάδια κόπωσης. Η εμπιστοσύνη στην πολιτική ως προνομιακό χώρο επίλυσης των σύνθετων οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων έχει κλονιστεί.

Τα πολιτικά κόμματα που ανέλαβαν κυβερνητικές ευθύνες μετά το ξέσπασμα της κρίσης αντιμετωπίζουν τεράστιο έλλειμμα αξιοπιστίας, καθώς δεν κατάφεραν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των πολιτών για μια γρήγορη έξοδο από αυτήν με το μικρότερο δυνατό οικονομικό και κοινωνικό κόστος όπως πέτυχαν άλλες χώρες της Ε.Ε. Χρειάζεται ισχυρή πολιτική βούληση και ευρύτερες πολιτικές συναινέσεις, πέρα από αυτές που επιβάλλει η ανάγκη για το σχηματισμό μιας κυβερνητικής πλειοψηφίας. Το πρόγραμμα που θα εκπονηθεί οφείλει να παρουσιάζει με τρόπο αναλυτικό στους πολίτες, τι

σημαίνουν για τον καθένα οι προτεινόμενες αλλαγές και πως θα επηρεαστεί από αυτές. Μόνον έτσι θα εξασφαλιστούν οι αναγκαίες κοινωνικές συμμαχίες, ώστε οι προτάσεις αυτές να βρουν στήριξη στην κοινωνία και να προχωρήσουν.

Οι προκλήσεις για το Κίνημα Αλλαγής είναι μεγάλες, όπως μεγάλες είναι και οι προσδοκίες από την κοινωνία. Σε αυτές τις προσδοκίες έχουμε την ιστορική υποχρέωση να ανταποκριθούμε και να ηγηθούμε στην νέα πορεία ανόρθωσης της χώρας.

Ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο για την παραγωγική ανασυγκρότηση και την Οικονομία

1. Εισαγωγή

1.1 Συνοπτική καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών αλλά και των αιτιών της κοινωνικοοικονομικής κρίσης/πτώχευσης.

Η κρίση που βιώνει η πατρίδα μας τα τελευταία δέκα χρόνια οφείλεται στην κορύφωση των αντινομιών, αντιφάσεων αλλά και ανισορροπιών που χαρακτήριζαν τον μεταπολεμικό τρόπο οργάνωσης της οικονομίας, του κράτους και της κοινωνίας μας.

Κατά την διάρκεια της Μεταπολίτευσης ιδίως μετά το 1981, λήφθηκαν σημαντικά μέτρα για τη βελτίωση της ζωής των πολιτών, τη διεύρυνση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, και την αποκατάσταση της ισονομίας και ισοπολιτείας και εδραιώθηκαν οι δημοκρατικοί θεσμοί. Διατηρήθηκαν όμως η έντονη παρέμβαση του κράτους στην λειτουργία της πραγματικής οικονομίας, καθώς και η ενίσχυση των προνομίων ισχυρών ομάδων, συντεχνιακού χαρακτήρα. Ο πελατειακός χαρακτήρας του πολιτικού συστήματος διατηρήθηκε.

Παρά τα σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα, την περίοδο αυτή, η χώρα έκανε σημαντικά βήματα προόδου. Αποκορύφωμα αυτής της προσπάθειας ήταν η ευρωπαϊκή πορεία της χώρας που ξεκίνησε με την ένταξη στην ΕΟΚ και ολοκληρώθηκε με την ένταξη στην ΟΝΕ το 2001.

Αυτό το μεγάλο βήμα έδωσε νέες δυνατότητες στους Έλληνες και τοποθέτησε τη χώρα στο “σκληρό πυρήνα της Ευρώπης”. Παράλληλα όμως, οι νέες συνθήκες ανταγωνισμού στο πλαίσιο της συμμετοχής σε μια νομισματική ένωση δημιούργησαν καινούργιες προκλήσεις που δεν αντιμετωπίστηκαν έγκαιρα. Μεγάλες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες (π.χ.

ασφαλιστικό Γιαννίτση) είτε ματαιώθηκαν λόγω καθολικής αντίδρασης είτε δεν ολοκληρώθηκαν λόγω πολιτικής αδράνειας.

Μετά το 2004, επί διακυβέρνησης ΝΔ, τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας που οδηγούσαν σε διόγκωση του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας, όχι μόνο δεν αντιμετωπίστηκαν αλλά σε αυτά, με ευθύνη της Κυβέρνησης ΝΔ, προστέθηκε κι ένας πρωτοφανής δημοσιονομικός εκτροχιασμός, που οδήγησε τη χώρα στη χρεοκοπία. Έτσι, η χώρα υποχρεώθηκε το 2010 σε αναγκαστικό δανεισμό μέσω ενός Οικονομικού Προγράμματος για να αντιμετωπίσει τις τεράστιες μακροοικονομικές ανισορροπίες. Η ΝΔ και ο ΣΥΡΙΖΑ σπέρνοντας το σπόρο του διχασμού αμφισβήτησαν την αναγκαιότητα του Προγράμματος υιοθετώντας συνωμοσιολογίες για «σκοπίμη διόγκωση του ελλείμματος του 2009» από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ για να μπει στα μνημόνια αποσιωπώντας την πραγματικότητα. Ότι δηλαδή όπως επιβεβαιώθηκε και εκ των υστέρων, τα δίδυμα ελλείμματα ήταν εκτός ελέγχου από το 2007 με το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών να έχει φτάσει στο 14,5% του ΑΕΠ το 2008. Μετά τις εκλογές του 2012, η ΝΔ εγκατέλειψε την σκληρή αντιμνημονιακή στάση των Ζαππείων, και υποχρεώθηκε να αναθεωρήσει τη στάση της, εφαρμόζοντας τις δεσμεύσεις του Δεύτερου Μνημονίου. Η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ που συγκροτήθηκε μετά τις εκλογές του 2015 με την αδιέξοδη διαπραγματευτική στάση της κατέστησε αναγκαίο το τρίτο - απολύτως περιττό - Μνημόνιο το οποίο λήγει το καλοκαίρι του 2018.

1.2 Οκτώ χρόνια Μνημόνια: Μια αποτίμηση.

Η προσφυγή στον αναγκαστικό δανεισμό με τα Προγράμματα Οικονομικής Προσαρμογής που τον συνόδευαν, υπήρξαν το αποτέλεσμα εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων. Ο δημοσιονομικός εκτροχιασμός την περίοδο 2004-2009 και η χρόνια μεταρρυθμιστική αδράνεια οδήγησαν στα θεόρατα «δίδυμα ελλείμματα»: της γενικής κυβέρνησης και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Όταν οι ροές των δανείων και των επενδυτικών κεφαλαίων προς την Ελλάδα σταμάτησαν, εξαιτίας της διεθνούς κρίσης, η χώρα υπέγραψε το πρώτο Μνημόνιο που έθετε ως στόχο τη μείωση του

ελλείμματος από 15,3% του ΑΕΠ το 2009 κάτω του 3% του ΑΕΠ σε βάθος πενταετίας.

Το πρώτο Μνημόνιο ήταν επακόλουθο της ζωτικής ανάγκης αποφυγής της άτακτης χρεοκοπίας, που αν είχε συμβεί, όχι μόνο θα είχε τεράστιο κοινωνικό κόστος αλλά, μέσω της πολιτικής αποσταθεροποίησης που θα προκαλούσε, μπορούσε να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

Συντάχθηκε σε πολύ περιορισμένα χρονικά όρια και με τεράστιες αντιθέσεις στο εσωτερικό της Ε.Ε. εξαιτίας της λειψής αρχιτεκτονικής του ευρώ, που απέκλειε τη διάσωση χωρών-μελών υπό πτώχευση. Η έλλειψη εμπειρίας, ακόμη και του ΔΝΤ αλλά και η ανυπαρξία έως και τον Μάιο του 2010 του ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης, για την αντιμετώπιση μακροοικονομικών ανισορροπιών σε χώρες-μέλη νομισματικών ενώσεων, σε συνδυασμό με την σταδιακή αποκάλυψη του μεγέθους του οικονομικού εκτροχιασμού, οδήγησε στην σύνταξη ενός προγράμματος που ενσωμάτωνε την εκτίμηση ότι το πρόβλημα του ελληνικού χρέους ήταν πρόβλημα κυρίως ρευστότητας, και όχι βιωσιμότητας.

Το δεύτερο μνημόνιο, μετά από συνεχείς διαπραγματεύσεις της ελληνικής πλευράς, αναγνώρισε ότι το πρόβλημα του χρέους ήταν κατεξοχήν πρόβλημα βιωσιμότητας και συνοδεύτηκε από μία γενναία ονομαστική περικοπή του χρέους και δεσμεύσεις για περαιτέρω ελάφρυνση. Το δεύτερο Πρόγραμμα παρέμεινε ανολοκλήρωτο εξαιτίας της πολιτικής αδυναμίας να κλείσει η πέμπτη αξιολόγηση. Η χώρα οδηγήθηκε σε εκλογές καθώς δεν επιτεύχθηκε η αναγκαία πλειοψηφία για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας. Το τρίτο Μνημόνιο ήταν κυριολεκτικά αχρείαστο, αλλά κατέστη απαραίτητο από την αλλοπρόσαλλη διαπραγμάτευση του πρώτου εξαμήνου 2015 της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Η αβεβαιότητα που προκλήθηκε ανέστειλε την διαφαινόμενη ασθενή ανάκαμψη, οδήγησε την οικονομία ξανά σε ύφεση, σε νέα διαρροή καταθέσεων από τις τράπεζες, στην επιβολή κεφαλαιακών ελέγχων. Κατέστησε αναγκαία τη νέα ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και οδήγησε σε περαιτέρω αύξηση του δημοσίου χρέους εξαιτίας της οριστικής απώλειας των κεφαλαίων του ΤΧΣ

που επενδύθηκαν στις τράπεζες. Οι συνέπειες των πολιτικών επιλογών του πρώτου εξαμήνου του 2015 είναι ακόμη ενεργές, καθώς η οικονομία λειτουργεί ακόμη με τους κεφαλαιακούς ελέγχους γεγονός που επηρεάζει αρνητικά την επιστροφή των καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα, ενώ η ύφεση του 2015-2016 επέτεινε το πρόβλημα των κόκκινων δανείων και του ιδιωτικού χρέους γενικότερα.

Κατά τη Μνημονιακή περίοδο, η Ελλάδα έκανε τη μεγαλύτερη και ταχύτερη δημοσιονομική προσαρμογή που έχει καταγραφεί σε χώρα του ΟΟΣΑ. Μέχρι τις εκλογές του 2012 είχε ήδη επιτευχθεί το 80% της δημοσιονομικής προσαρμογής ενώ από το 2013 το τεράστιο πρωτογενές έλλειμμα του 2009 είχε μετατραπεί σε πλεόνασμα, και οι ανισορροπίες στο εξωτερικό ισοζύγιο είχαν σχεδόν εξαλειφθεί, έστω και αν αυτό έγινε κυρίως με μείωση των εισαγωγών παρά με αύξηση των εξαγωγών.

Ταυτόχρονα, σε αυτά τα χρόνια υιοθετήθηκε ένας μεγάλος αριθμός μεταρρυθμίσεων σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, που άλλαξαν την αντίληψη περί «νομής» του κράτους, και οδήγησαν σε περιορισμό της σπατάλης και κακοδιαχείρισης. Από την άλλη πλευρά μεγάλες μεταρρυθμίσεις δεν προχώρησαν λόγω αδυναμίας προώθησής τους που σε μεγάλο βαθμό οφειλόταν σε ισχυρές πολιτικές και συντεχνιακές αντιδράσεις.

Το κοινωνικοοικονομικό κόστος των Μνημονίων ήταν τεράστιο. Το παραγόμενο προϊόν μειώθηκε κατά ένα τέταρτο, πολλές χιλιάδες επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να διακόψουν τη λειτουργία τους. Η ανεργία και ιδιαίτερα η ανεργία των νέων και η μακροχρόνια ανεργία έφτασαν σε δυσθεώρητα επίπεδα. Η φτώχεια αυξήθηκε δραματικά, οι καταθέσεις συρρικνώθηκαν και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια από το 2014 και μετά εκτινάχθηκαν σε πρωτόγνωρα επίπεδα.

Το κρίσιμο ερώτημα στο οποίο οφείλουν να απαντήσουν όλες οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας είναι: γιατί το κοινωνικοοικονομικό κόστος αυτής της κρίσης υπήρξε τόσο μεγάλο σε σχέση με αυτό των άλλων χωρών που επίσης μπήκαν σε μνημόνιο με συνέπεια να παραμείνει η οικονομία σε ύφεση για

περίπου μια δεκαετία, να χαθεί το 25% του ΑΕΠ, και η ανεργία να φτάσει στο 27%.; Γιατί η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και η Κύπρος χρειάστηκαν 3 με 4 χρόνια και ένα Μνημόνιο για να ξαναβγούν στις αγορές, ενώ η Ελλάδα μετά από 8 χρόνια και τρία Μνημόνια βρίσκεται ακόμα σε μία ιδιαίτερα εύθραυστη θέση;

Η λειψή αρχιτεκτονική του ευρώ και ο χαρακτήρας των παρεμβάσεων αφορούσαν και τις τέσσερις χώρες. Η μεγάλη έκταση των οικονομικών ανισοροπιών, του δημοσιονομικού εκτροχιασμού και των χρόνιων διαρθρωτικών προβλημάτων στην Ελλάδα είναι ένας σημαντικός παράγοντας. Όμως, η μεγαλύτερη αστοχία τα χρόνια αυτά, υπήρξε η αποτυχία των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων καθώς και του πνευματικού κόσμου της χώρας, να συμφωνήσουν πάνω σε ένα Εθνικό Σχέδιο εξόδου από την κρίση. Καθοριστικές είναι οι ευθύνες τόσο της ΝΔ, όσο και του ΣΥΡΙΖΑ, οι οποίοι όχι μόνο αρνήθηκαν να συνδράμουν στις προσπάθειες εξόδου από την κρίση, αλλά με τον λαϊκισμό τους δημιούργησαν πρόσθετα εμπόδια. Ιδιαίτερα μάλιστα με τα «Ζάππεια» και τις διπλές εκλογές του 2012 (η ΝΔ), αλλά και με τις τυχοδιωκτικές επιλογές των ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ το 2015.

Έγινε πλέον ολοφάνερο ότι η δημοσιονομική προσαρμογή δεν αρκεί για να ξαναβρεί η χώρα μας την ελπίδα και την προοπτική. Το μείζον πρόβλημα της χώρας είναι η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να αντιμετωπίσει τις πραγματικές αιτίες της κρίσης. Αυτό που απαιτείται είναι η αποκατάσταση και διεύρυνση της δημοκρατίας, με τη διάλυση του πελατειακού κράτους και της πολιτικής συναλλαγής, με τη συγκρότηση ισχυρών θεσμών, με το σεβασμό στην ανεξαρτησία των εξουσιών, την εκτόπιση του κομματισμού υπέρ της αξιοκρατίας. Την μεταφορά πόρων από χρεοκοπημένες κρατικοδίαιτες επιχειρήσεις προς την οικονομία της εξωστρέφειας, του ανταγωνισμού, που εκτιμά τη γνώση, την καινοτομία και τον κόσμο της εργασίας. Η αποκατάσταση της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ισονομίας, του κράτους δικαίου, της έντιμης και πολυφωνικής ενημέρωσης, με την πάταξη της διαπλοκής.

1.3 Μεταβαλλόμενες συνθήκες στο παγκόσμιο περιβάλλον και η ανάγκη της ελληνικής οικονομίας να προσαρμοσθεί και να ενταχθεί ανταγωνιστικά στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας.

Βασική αιτία της απώλειας της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας αποτέλεσε η άκρατη εισροή φτηνών δανειακών κεφαλαίων που διόγκωσε την εσωτερική ζήτηση, και οδήγησε στη σχετική αύξηση του κόστους εργασίας, και των τιμών στο τομέα των μη εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών (κράτος, οικοδομές, εμπόριο, ακίνητα και άλλες μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες) σε σχέση με τον τομέα των εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών (πρωτογενής παραγωγή, μεταποίηση, τουρισμός και λοιπά εμπορεύσιμα προϊόντα και υπηρεσίες). Σαν αποτέλεσμα, σπάνιοι πόροι (ανθρώπινοι και υλικοί) σταδιακά μεταφέρθηκαν από τους άμεσα «εκτεθειμένους» στο διεθνή ανταγωνισμό κλάδους, στους «προστατευόμενους». Αυτό οδήγησε σε συρρίκνωση του δυναμικότερου τμήματος της οικονομίας με ταυτόχρονη διόγκωση του λιγότερου παραγωγικού. Σε αυτή τη σαθρή βάση χτίστηκε η εισοδηματική ευδαιμονία της προηγούμενης δεκαετίας.

Το εύλογο ερώτημα που τίθεται σήμερα είναι, αν μετά την βίαιη προσαρμογή του μισθολογικού κόστους που έχει συντελεστεί τα τελευταία οκτώ χρόνια, υφίσταται η βασική προϋπόθεση για μια βιώσιμη ανάπτυξη. Η μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος σε πολύ χαμηλά επίπεδα, που προκύπτει από τη μείωση των μισθών, δεν καθιστά μια χώρα απαραίτητως ανταγωνιστική.

Η αποτελεσματικότητα στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών επηρεάζεται από το επίπεδο της τεχνολογίας, την έρευνα και καινοτομία, την οργάνωση των θεσμών, τη λειτουργία των αγορών, την ποιότητα της γραφειοκρατίας και της δημόσιας διοίκησης, το επίπεδο διαφθοράς, την ορθή εφαρμογή των νόμων και, συνολικότερα, την ποιότητα των θεσμών και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Μόνο όταν η μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος προέρχεται από την αύξηση της παραγωγικότητάς της, μπορεί να επιτυγχάνεται βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με ταυτόχρονη βελτίωση

του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων, υπό την προϋπόθεση της δίκαιης διανομής του αυξανόμενου προϊόντος, της βιώσιμης ανάπτυξης.

Στη κατεύθυνση αυτή, η βαρύτητα της πολιτικής παρέμβασης πρέπει να δοθεί στην αλλαγή του κράτους, την λειτουργία των εποπτικών μηχανισμών στην αγορά και στη μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής και όχι την εξαθλίωση της αμοιβής των εργαζομένων. Όσο γρηγορότερη είναι η στροφή της παραγωγικής βάσης της οικονομίας προς τα διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες, τόσο μειώνεται η ανάγκη για μείωση των μισθών ενώ, ταυτόχρονα, αυξάνεται η απασχόληση συνολικά στην οικονομία.

2. Προκλήσεις για το αύριο και ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν

2.1 Ο ρόλος της πολιτικής και των πολιτικών. Τι νέο πρέπει να φέρει ένας νέος προοδευτικός φορέας.

Ο νέος προοδευτικός φορέας πρέπει να έχει ως βασική προτεραιότητα την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στην πολιτική ως προνομιακού χώρου επίλυσης των σύνθετων οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Η αποκατάσταση αυτής της σχέσης εμπιστοσύνης αποτελεί την κύρια προϋπόθεση ώστε αφενός μεν να επανέλθει η πίστη στις προοπτικές της ελληνικής κοινωνίας και της οικονομίας, αφετέρου δε να επιτευχθεί η υπέρβαση - και όχι η απλή παράκαμψη - της κρίσης με τρόπο οριστικό και μη αναστρέψιμο.

Η αδυναμία των βασικών πολιτικών δυνάμεων να δώσουν τις ορθές λύσεις με βάση τα νέα δεδομένα της παγκοσμιοποίησης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποδυνάμωσε το κοινωνικό συμβόλαιο της μεταπολεμικής περιόδου με αποτέλεσμα την αναβίωση της ακροδεξιάς, του εθνικισμού και του λαϊκισμού και αυτών που υπόσχονται οφέλη στο λαό από την επιστροφή στη δραχμή.

Το Κίνημα Αλλαγής προτείνει στους πολίτες ένα νέο «κοινωνικό συμβόλαιο» που λαμβάνει υπόψη του τις δυσκολίες της συγκυρίας. Επικαιροποιεί με τρόπο συγκροτημένο την ιστορική σύγκρουση μεταξύ προόδου και συντήρησης, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα τους κινδύνους που δημιουργεί για τη δημοκρατία σήμερα η άνοδος αυταρχικών πολιτικών δυνάμεων διαφόρων αποχρώσεων. Ορίζει σαφώς τις νέες κοινωνικές συμμαχίες που απαιτούνται τόσο για την υπέρβαση της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που μαστίζει τη χώρα μας, όσο και για την επίτευξη ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Αναλαμβάνει να παρουσιάσει συγκροτημένα τις μεγάλες και μικρές προοδευτικές μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται για την ανάκαμψη της χώρας μας. Να εξηγήσει τα οφέλη που αυτές αναμένεται να αποφέρουν για το σύνολο της οικονομίας και πως ο νέος πλούτος που θα δημιουργηθεί θα επιμεριστεί με δίκαιο τρόπο στα διάφορα κοινωνικά στρώματα και όχι σε μια μικρή οικονομική ελίτ. Είναι έτοιμο να συγκρουστεί με τα συμφέροντα που εμποδίζουν την υλοποίηση τους και θυσιάζουν με αυτό τον τρόπο το μακροπρόθεσμο συμφέρον των πολιτών στο βωμό βραχυπρόθεσμων ιδιοτελών συντεχνιακών ωφελημάτων.

2.2 Ο μεταβαλλόμενος οικονομικός ρόλος του Κράτους

Ένα ισχυρό και αποτελεσματικό κράτος είναι στρατηγικό εργαλείο πολιτικής για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Το κρίσιμο ζήτημα, ωστόσο, αφορά τόσο στο μέγεθος του κράτους αλλά στην υιοθέτηση θεσμών και αλλαγών στη λειτουργία του κράτους, χωρίς τις οποίες δεν θα λειτουργήσει καμία αναπτυξιακή διαδικασία. Ένα μεγάλο κράτος δεν λειτουργεί αναγκαστικά υπέρ του δημοσίου συμφέροντος ενώ ένα μικρό κράτος δεν είναι κατ' ανάγκη αποτελεσματικό. Το κράτος πρέπει να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα της εποπτείας του στην λειτουργία των αγορών, όπως αυτή οριοθετείται από το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, για να αποφύγουμε την επανάληψη μιας κρίσης όπως αυτής του 2009 και των συνεπειών της.

Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει μια αποτελεσματική αγορά και η αποτελεσματική αγορά προϋποθέτει ένα αποτελεσματικό κράτος. Ένα ισχυρό και αξιόπιστο θεσμικό πλαίσιο αποτελεί παράγοντα κομβικής σημασίας για

την δημιουργία εμπιστοσύνης, χαμηλού κόστους χρήματος και επενδύσεων, την στήριξη της ανταγωνιστικότητας αλλά και κρίσιμο στοιχείο του Κράτους Δικαίου και της ποιότητας της Δημοκρατίας.

Για το Κίνημα Αλλαγής η έννοια του «δημοσίου» δεν ταυτίζεται αναγκαστικά με την έννοια του «κρατικού». Η κρατική ιδιοκτησία των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων δεν εγγυάται αναγκαστικά είτε τον ουσιαστικό έλεγχο είτε την κοινωνική και οικονομική αποτελεσματικότητά τους.

Το κράτος εγγυάται και διασφαλίζει την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Ο απαραίτητος δημόσιος χαρακτήρας των βασικών υπηρεσιών προς τους πολίτες - επίλυση δικαστικών διαφορών, ασφάλιση, υγεία, εκπαίδευση, κοινωνική προστασία κ.α. - δεν σημαίνει ότι πρέπει αναγκαστικά να παρέχονται μόνο από το κράτος.

Αυτό σημαίνει ότι η έννοια της «δημόσιας υπηρεσίας» δεν ορίζεται αναγκαστικά από το ιδιοκτησιακό καθεστώς του φορέα που την παρέχει, αλλά από τους όρους πρόσβασης των πολιτών και τη σχετική αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα που μπορεί να παρασχεθεί η συγκεκριμένη υπηρεσία από τον δημόσιο, τον ιδιωτικό ή τον κοινωνικό τομέα της οικονομίας ή από την σύμπραξή τους. Το Κίνημα Αλλαγής θα προωθήσει ριζικές τομές στο ρόλο και τις λειτουργίες του κράτους που σχετίζονται με την οικονομία, με κεντρικούς άξονες το σχεδιασμό, τη διαφάνεια, τη λογοδοσία, την αξιολόγηση και την καταπολέμηση της διαφθοράς ώστε η κρατική μηχανή να τεθεί στην υπηρεσία των πολιτών και να παίξει ουσιαστικό ρόλο στην ανασυγκρότηση της χώρας. Κατ' αυτό τον τρόπο, θα προωθήσει την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης της κοινωνίας προς το κράτος και τους θεσμούς του.

Δημοσιονομική Πολιτική

Βασικός στόχος της δημοσιονομικής πολιτικής πρέπει να είναι η δημοσιονομική σταθερότητα. Ο στόχος αυτός είναι απόρροια του υψηλού δημοσίου χρέους και των αναγκών εξυπηρέτησής του καθώς και του

εξαιρετικά χαμηλού επιπέδου της αποταμίευσης στη χώρα μας. Η χώρα πρέπει να διεκδικήσει την ελάφρυνση του χρέους, έναντι δεσμεύσεων για συνέχιση και ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων. Η ελάφρυνση στο κόστος εξυπηρέτησης του χρέους θα πρέπει να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα της μείωσης των υπέρ-φιλόδοξων στόχων των πρωτογενών πλεονασμάτων από 3,5% του ΑΕΠ στο 2% του ΑΕΠ. Οι δεσμεύσεις για τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός ταμειακού αποθέματος θα προσδώσουν πρόσθετη αξιοπιστία στο εγχείρημα εξόδου στις αγορές.

Παράλληλα πρέπει να υπάρξει μέριμνα, στο πλαίσιο των υφιστάμενων δυνατοτήτων, για βελτίωση του μείγματος προς μία περισσότερο αναπτυξιακή και κοινωνικά δίκαιη κατεύθυνση. Παρά τις μεγάλες περικοπές που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια, υπάρχουν ακόμα περιθώρια για μείωση των λειτουργικών δαπανών του κράτους και εξορθολογισμού των λειτουργιών. Σε αυτό μπορεί να συμβάλει η εισαγωγή ενός ετήσιου ελέγχου των δημοσίων δαπανών. Οι δαπάνες στο πεδίο των μισθών και άλλων απολαβών των δημοσίων υπαλλήλων πρέπει να συνδεθούν με τα αποτελέσματα της αξιολόγησής τους, ενώ πρέπει να υπάρξει μέριμνα για τη μεταφορά πόρων από τις καταναλωτικές δαπάνες του κράτους, στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Στην παρούσα συγκυρία, οι δημόσιες επενδύσεις μπορούν να έχουν σημαντικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα με επωφελείς επιπτώσεις στην αύξηση της απασχόλησης.

Φορολογική πολιτική

Πριν ξεσπάσει η κρίση, η Ελλάδα είχε ένα σαθρό φορολογικό σύστημα που άφηνε τεράστια περιθώρια για φοροδιαφυγή με αποτέλεσμα τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ να απέχουν σημαντικά από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε. Στα χρόνια των Μνημονίων αλλά ιδιαίτερα μετά το 2015 η φορολογική επιβάρυνση αυξήθηκε απότομα σε όλες τις κατηγορίες φόρων. Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και της νόμιμης φοροαποφυγής, το φορολογικό βάρος έπεσε δυσανάλογα στους ώμους συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού.

Σήμερα, η σταδιακή μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη μετάβαση σε βιώσιμη ανάπτυξη. Η πολιτική μείωσης των φορολογικών βαρών θα πρέπει να είναι δημοσιονομικά ουδέτερη και να βασιστεί στο δημοσιονομικό χώρο που θα προκύψει από τη μεγέθυνση της οικονομίας, τη μείωση της κρατικής σπατάλης και τη διαπραγμάτευση για το χρέος.

Προτάσεις:

Εφαρμογή της φορολογικής λογικής «πρώτα φορολογείς την κατανάλωση, μετά τα εισοδήματα και στο τέλος την παραγωγή που δημιουργεί εισοδήματα και ενισχύει την ζήτηση». Οι προτεραιότητες για την ελάφρυνση της φορολογίας πρέπει να ξεκινήσουν από την παραγωγή και ιδίως από τους εξαγωγικούς κλάδους, μετά τα εισοδήματα προοδευτικά και με κριτήριο κοινωνικής δικαιοσύνης και τέλος την κατανάλωση, με εξαίρεση βασικά αγαθά και υπηρεσίες που θα πρέπει να ελαφρυνθούν άμεσα.

Ο ΕΝΦΙΑ πρέπει να αποδοθεί στην τοπική αυτοδιοίκηση, και παράλληλα να μειωθεί η επιχορήγηση της από τον προϋπολογισμό. Οι κοινωνικές δράσεις είναι προτιμότερο να γίνονται με καθαρές ταμειακές εκροές για να είναι εμφανείς και όχι μέσω φοροαπαλλαγών.

Στο πλαίσιο της νέας εθνικής κοινωνικής συμφωνίας βασικοί στόχοι είναι:

- Η οικοδόμηση της βεβαιότητας των πολιτών περί της δίκαιης κατανομής των φορολογικών βαρών.
- Η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος.
- Διαρκής και συστηματική προσπάθεια μείωσης της φοροδιαφυγής με ενίσχυση της ανεξαρτησίας της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, με υπαγωγή σε αυτή όλων των ελεγκτικών μηχανισμών ώστε να κοπεί οριστικά ο ομφάλιος λώρος της εκάστοτε κυβέρνησης με τους φορολογικούς μηχανισμούς
- Η καταπολέμηση των συνθηκών ακραίου και αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ των οποίων και η απόκρυψη φορολογικής ύλης.

- Η εδραίωση της εμπιστοσύνης μεταξύ κράτους και φορολογουμένων με σκοπό και την προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

2.3 Αγορές προϊόντων και υπηρεσιών

Η αντιμετώπιση των στρεβλώσεων που παρατηρούνται στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών και εμποδίζουν την ύπαρξη υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων δεν μπορεί παρά να αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο μίας προοδευτικής οικονομικής πολιτικής.

Η εύρυθμη λειτουργία των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών και η διασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού, οδηγεί σε αύξηση των επενδύσεων, μείωση της διαφθοράς, ενθάρρυνση της καινοτομίας, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, αύξηση της απασχόλησης και, εν τέλει, σε αύξηση του εθνικού εισοδήματος.

Η ελεύθερη αγορά δεν σημαίνει ασυδοσία, την άδεια να παίρνεις ότι μπορείς από όσους μπορείς. Η ελεύθερη αγορά έχει θετικά αποτελέσματα μόνο όταν υπάρχουν κανόνες που διασφαλίζουν ότι ο ανταγωνισμός είναι δίκαιος, ανοικτός και έντιμος. Όταν οι επιχειρήσεις ανταγωνίζονται αποκλειστικά προσφέροντας καλύτερες υπηρεσίες και ασφαλή προϊόντα σε καλύτερες τιμές, χωρίς εξαντλητικά και απλήρωτα ωράρια, την κρατική ρύθμιση των κατώτατων μισθών και την συνολική αποσάθρωση των εργασιακών σχέσεων και της συλλογικής διαβούλευσης - που έρχονται σε πλήρη αντίθεση με το ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Κάθε οικονομία αποτελείται κατά κύριο λόγο από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα, έχουμε πολλές πολύ μικρές αλλά λίγες μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις. Το κρίσιμο στοιχείο, ωστόσο, είναι πόσο ισχυρές είναι οι επιχειρήσεις σε ένα παραγωγικό σύστημα, πόσο ανθεκτικές είναι στον διεθνή ανταγωνισμό και πως συμβάλλουν στη δυναμική της ανάπτυξης.

Το εμπόδιο στην ανάπτυξη των μεγαλύτερων σε μέγεθος μονάδων, ωστόσο, δεν είναι οι πολλοί μικροί επιχειρηματίες, αλλά οι αδικαιολόγητα υψηλοί φόροι, η διαφθορά, η γραφειοκρατία για τις άδειες, η αδυναμία των

τραπεζών να χρηματοδοτήσουν, η αβεβαιότητα και όλα αυτά που κατατάσσουν την Ελλάδα στις χειρότερες θέσεις παγκοσμίως στους δείκτες ανταγωνιστικότητας.

Για το Κίνημά μας η ανάπτυξη μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων δεν ισοδυναμεί με την ισοπέδωση των μικρών και των αυτοαπασχολουμένων. Αντίθετα, ο συνδυασμός ανάπτυξης με σταθερότητα προϋποθέτει κρίσιμους οργανικούς ρόλους τόσο για τις μικρές όσο και τις μεσαίες και μεγαλύτερες επιχειρήσεις.

Οι μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις είναι απαραίτητες για να γίνει με ταχύτητα η προσαρμογή στην εξωστρέφεια, είναι τα βασικά οχήματα του διεθνούς τομέα της οικονομίας για την ταχεία ανάπτυξη των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών με ρυθμούς που να υπερκαλύψουν το συντομότερο δυνατό την μείωση της εγχώριας ζήτησης. Η δημόσια πολιτική οφείλει να εξασφαλίσει τους όρους για τη διάχυση των ωφελειών στις μικρότερες επιχειρήσεις που βρίσκονται γύρω τους.

Πολλές μελέτες τόσο πριν όσο και στη διάρκεια της κρίσης, έδειξαν ότι η χώρα μας διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα σε συγκεκριμένους κλάδους παραγωγής (τουρισμός, αγροδιατροφικός τομέας, logistics, συγκεκριμένοι βιομηχανικοί κλάδοι, κ.α.). Όμως, οι ίδιες μελέτες επισημαίνουν επίσης ότι σε συγκεκριμένους υπό-κλάδους αυτών των κλάδων η χώρα μας δεν είναι ανταγωνιστική, ενώ σε υπό-κλάδους άλλων κλάδων υπάρχουν niche markets στις οποίες η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα.

Ευθύνη του κράτους δεν είναι η επιλογή τομέων ή/και επιχειρήσεων που θα παίξουν το ρόλο των «εθνικών πρωταθλητών», εκτός ίσως από ελάχιστες περιπτώσεις όπου μπορούν να παρατηρηθούν σημαντικές οικονομικές εξωτερικότητες. Ευθύνη όμως του κράτους είναι να καθορίσει στρατηγικές ορθολογικής διαχείρισης των πόρων.

Συχνά η αγορά μπορεί να οδηγηθεί σε μονοπωλιακές ή ολιγοπωλιακές καταστάσεις οι οποίες λειτουργούν σε βάρος της οικονομίας και των

καταναλωτών για αυτό και απαιτείται η επανεξέταση του ρόλου των εποπτικών αρχών.

Προτάσεις:

- Βασικές πτυχές των πολιτικών μας πρέπει να αποτελέσουν η απλοποίηση των διαδικασιών έναρξης και λειτουργίας της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η ενίσχυση του ανταγωνισμού, ιδιαίτερα στους τομείς στους οποίους υστερεί σημαντικά η χώρα μας (π.χ. ενέργεια), η ενίσχυση των υποδομών και του ανταγωνισμού που σχετίζονται με τις μεταφορές (π.χ. λιμάνια, αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι) και η απελευθέρωση των «κλειστών» επαγγελματιών.
- Επιβάλλεται η ενίσχυση του ρόλου και των ρυθμιστικών αρχών (ιδίως της Επιτροπής Ανταγωνισμού) για την αποφυγή και καταπολέμηση ολιγοπωλιακών ή μονοπωλιακών συνθηκών. Η ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών πρέπει να διαφυλαχθεί ως κόρη οφθαλμού ώστε να μην επιστρέψουμε σε καταστάσεις εναγκαλισμού κράτους και (κρατικοδίαιτων) επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα.

2.4 Το χρηματοπιστωτικό σύστημα και η ανάγκη για πηγές/εργαλεία χρηματοδότησης του Νέου Παραγωγικού Προτύπου

Στην τρέχουσα συγκυρία, με δεδομένο, τόσο τον περιορισμένο και σε μεγάλο βαθμό εξωγενώς καθοριζόμενο δημοσιονομικό χώρο, όσο και το βαθιά τραυματισμένο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα, η ουσιαστική δυνατότητα μιας «κρατικά κατευθυνόμενης» χρηματοδοτικής παρέμβασης είναι όχι μόνο αδύνατη αλλά ίσως και μη επιθυμητή, αν κανείς αναλογιστεί τα προβλήματα που προκάλεσε αυτού του τύπου η πολιτική κατά το παρελθόν.

Συνεπώς και όσον αφορά στην ανάγκη χρηματοδότησης του Νέου Παραγωγικού Προτύπου, ο ρόλος των αγορών θα είναι καθοριστικός. Εφόσον οι αγορές εποπτευθούν αποτελεσματικά μπορούν να οδηγήσουν στις βέλτιστες επιλογές μέσα από την μετακίνηση υπαρχόντων αλλά, κυρίως, μέσα από την προσέλκυση νέων χρηματοδοτικών πόρων, σε διεθνώς

ανταγωνιστικές οικονομικές δραστηριότητες. Σημαντικό ρόλο για την επιβίωση σε συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού έχει η επίδειξη καινοτόμου πνεύματος στην επιχειρηματική δραστηριότητα.

Με βάση τα παραπάνω, η κεντρική στρατηγική μακροπρόθεσμα πρέπει να περιλαμβάνει την προώθηση/χρηματοδότηση της καινοτομίας η οποία και θα αποτελέσει το βασικό μοχλό παραγωγικού και εξωστρεφή αναπροσανατολισμού της ελληνικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντική η δημιουργία και χρηματοδότηση δικτύων ενίσχυσης της καινοτομίας για την αποτελεσματικότερη ανταλλαγή και μεταβίβαση γνώσεων αλλά και την ταχύτερη διάδοση και μεταφορά των νέων τεχνολογιών.

Εκ των πραγμάτων, το εγχώριο τραπεζικό σύστημα, στην πρώτη φάση αναδιάρθρωσης της οικονομίας, θα έχει μάλλον επικουρικό ρόλο, και θα επικεντρωθεί στην «επούλωση των πληγών του» και στην επανάκτηση της εμπιστοσύνης των καταθετών και των αγορών. Με αυτό τον τρόπο, θα αποκτήσει εκ νέου την απαραίτητη κεφαλαιακή βάση και ρευστότητα ώστε, μεσοπρόθεσμα, να υποστηρίξει με κεφάλαια κίνησης την «νέα» γενιά επιχειρήσεων. Πρέπει ωστόσο να είναι ξεκάθαρο πως προϋπόθεση γι' αυτό αποτελεί η αποτελεσματική διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων η οποία έχει καθυστερήσει πολύ και θέτει σε κίνδυνο την ασφαλή έξοδο στις αγορές και την οριστική και ασφαλή έξοδο από την κρίση.

Εξίσου σημαντικό ρόλο στην ανάκτηση του αναπτυξιακού ρόλου του τραπεζικού συστήματος και στην προσέλκυση των ξένων επενδύσεων έχει η κατάργηση των κεφαλαιακών ελέγχων που με την παρουσία τους εμποδίζουν την επιστροφή των καταθέσεων.

Προτάσεις:

- Βραχυπρόθεσμα αλλά και μεσοπρόθεσμα, η «νέα» επιχειρηματική δραστηριότητα θα μπορούσε να υποστηριχθεί μέσω της δημιουργίας ειδικών αναπτυξιακών Ταμείων τομεακού/κλαδικού χαρακτήρα (funds of funds) που θα συν-επενδύουν με ιδιωτικά κεφάλαια. Εμπειρίες μπορούν να

αντληθούν από τη λειτουργία σχημάτων όπως το Ταμείο Νέας Οικονομίας, αλλά και άλλα αντίστοιχα σχήματα του ιδιωτικού τομέα.

- Στην παρούσα συγκυρία, είναι απολύτως απαραίτητοι χρηματοδοτικοί πόροι προερχόμενοι από το εξωτερικό μέσω της προσέλκυσης ξένων ιδιωτικών επενδύσεων.

2.5 Ο Κόσμος της Εργασίας

Η δραματικότερη έκφανση της κρίσης στη χώρα μας ήταν η κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας και ιδιαίτερα της μακροχρόνιας ανεργίας και της ανεργίας των νέων. Απότοκο αυτών ήταν η έξαρση του φαινομένου της “φυγής εγκεφάλων” (brain drain) που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια. Η επιστροφή της οικονομίας σε βιώσιμη ανάπτυξη θα δημιουργήσει προϋποθέσεις για την επιστροφή τους.

Σε μακροχρόνιο ορίζοντα, το πρόβλημα είναι ακόμα πιο σοβαρό. Ο πληθυσμός της χώρας μας βρίσκεται σε φάση δημογραφικής συρρίκνωσης. Για τη διατήρηση και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου αλλά και διασφάλισης της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος είναι αναγκαία τόσο η αύξηση της συμμετοχής του πληθυσμού στο εργατικό δυναμικό όσο και η βελτίωση της παραγωγικότητας της εργασίας. Οι προσαρμογές αυτές πρέπει να γίνουν μέσα στις συνθήκες της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης που μεταβάλλουν το παραδοσιακό πρότυπο απασχόλησης και, βραχυχρόνια, ενδέχεται να οδηγήσουν σε απώλεια θέσεων εργασίας.

Οι εργαζόμενοι της χώρας μας γνωρίζουν ότι δεν αρκεί η σκληρή δουλειά και προσπάθεια για να διασφαλισθεί μια αξιοπρεπής ζωή για τις οικογένειες μας και προοπτική για τα παιδιά μας. Ότι απαιτούνται προσαρμογές για να επιβιώσουμε με αξιοπρέπεια σε ένα περιβάλλον παγκοσμιοποιημένων αγορών και ασύδοτου ανταγωνισμού. Δεν είναι αναγκαίο, όμως, οι προσαρμογές αυτές να καταστρατηγήσουν τις αξίες της πλήρους απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας, της ισότητας και της ισοπολιτείας.

Η απάντησή μας ως Κίνημα Αλλαγής είναι ότι όταν οι καιροί αλλάζουν, η τήρηση και η πίστη στις θεμελιώδεις αρχές μας απαιτούν να δίνουμε νέες

και καθαρές απαντήσεις στις νέες προκλήσεις. Ότι η διατήρηση και προαγωγή των ατομικών μας ελευθεριών και των κοινωνικών δικαιωμάτων απαιτεί συλλογική δράση και ενεργούς πολίτες. Ότι μπορεί να υπάρξει μια οικονομική πολιτική με κέντρο τον άνθρωπο, ανεξαρτήτως φύλου, θρησκείας, εθνικότητας, μια αξιοπρεπής ζωή για τον εργαζόμενο και την οικογένειά του, ένα σπίτι που μπορείς να το πληρώσεις, μια ασφαλή σύνταξη που σου επιτρέπει να ζεις με αξιοπρέπεια μετά από χρόνια σκληρής δουλειάς, ένα σύστημα υγείας που σε στηρίζει στις δύσκολες ώρες. Βάσιμη ελπίδα ότι τα παιδιά μας θα έχουν δίκαιες ευκαιρίες να ζήσουν καλύτερα αν προσπαθήσουν αρκετά, η προοπτική για πρόοδο και προκοπή στις πιο αδύναμες και φτωχές οικογένειες.

Η προοδευτική παράταξη έχει σήμερα ένα κύριο καθήκον: την ανασύνταξη των μικρών και μεσαίων κοινωνικών τάξεων που φτωχοποιούνται και περιθωριοποιούνται με επιταχυνόμενο ρυθμό. Το καθήκον αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσω της υπέρβασης της κρίσης, με την παραγωγή νέου πλούτου, την αύξηση και την δικαιότερη κατανομή των ωφελειών από την αύξηση της παραγωγικότητας, δηλαδή μέσω της αύξησης των θέσεων εργασίας και της ενίσχυσης των μισθών, των κερδών και των εισοδημάτων που προέρχονται από την σκληρή αλλά αξιοπρεπή εργασία και την υγιή επιχειρηματικότητα. Αυτός είναι ο μοναδικός δρόμος που εξασφαλίζει την ανάταξη των οικογενειών της μικρομεσαίας τάξης, των «χαμένων» της κρίσης και των νέων «μη προνομιούχων».

Η πολιτική μας επιλογή είναι η δημιουργία των συνθηκών όπου οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι μοιράζονται την επιτυχία με δικαιοσύνη, η δίκαιη κατανομή των ωφελειών της οικονομικής ανάπτυξης, η δίκαιη αμοιβή του μόχθου των εργαζομένων.

Η ανάπτυξη μέσω της παραγωγής νέου πλούτου και αξίας και της δίκαιης κατανομής των ωφελειών είναι η προϋπόθεση για την πλήρη απασχόληση, αλλά όχι όπως στις κοινωνίες του 1960. Πλήρης απασχόληση σήμερα, σημαίνει μια κοινωνία στην οποία η όποια ανεργία θα έχει μικρή διάρκεια. Προϋποθέτει, όμως, μια κοινωνία ευκαιριών επαγγελματικής κινητικότητας,

όπου ο καθένας έχει διαρκώς τη δυνατότητα να μαθαίνει καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού του βίου και να αποκτά νέες γνώσεις, δεξιότητες και προσόντα με τη συνδρομή της Πολιτείας. Αυτό απαιτεί μια συγκροτημένη και πολυδιάστατη πολιτική, ένα νέο σύστημα παροχής των υπηρεσιών αυτών και έναν ριζικό μετασχηματισμό των σχετικών φορέων της Πολιτείας.

Στο Κίνημα Αλλαγής επιδιώκουμε με ενεργητικό τρόπο την εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την αύξηση των βιώσιμων θέσεων εργασίας στη χώρα, το δικαίωμα των εργαζομένων και την υποχρέωση των επιχειρήσεων για αξιοπρεπείς συνθήκες, όρους και αμοιβές εργασίας και τη βελτίωση των εισοδημάτων όλων των συμμετεχόντων στην παραγωγική διαδικασία με βάση την παραγωγικότητά τους, την αύξηση της διεθνώς ανταγωνιστικής παραγωγής, καθώς και την ανάγκη για ενίσχυση της εγχώριας αποταμίευσης. Για τις δυνάμεις της Προόδου, δεν εννοείται βιώσιμη οικονομία χωρίς βιώσιμους και αξιοπρεπείς μισθούς και συνθήκες εργασίας.

Στα χρόνια των Μνημονίων το θεσμικό πλαίσιο της αγοράς εργασίας υπέστη πλήθος παρεμβάσεων και οι εργασιακές σχέσεις έχουν υποστεί σημαντικό πλήγμα. Σε συνδυασμό με την πτώση της ζήτησης, την καθίζηση των επενδύσεων και τη συνακόλουθη μεγάλη αύξηση της ανεργίας, οι παρεμβάσεις αυτές οδήγησαν σε σημαντική μείωση των μισθών και αύξηση των μορφών όχι απλά της ευέλικτης αλλά και της επισφαλούς απασχόλησης. Στην περίοδο μετά τα Μνημόνια αυτό που απαιτείται είναι να διορθωθούν - με στενή συνεργασία των κοινωνικών εταίρων - οι ακραίες ρυθμίσεις και στρεβλώσεις που λειτουργούν εις βάρος των εργαζομένων.

Προτάσεις:

- Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των θεσμών εποπτείας της αγοράς εργασίας αποτελεί κρίσιμη προτεραιότητά μας, ιδιαίτερα η καταπολέμηση της μαύρης και ανασφάλιστης εργασίας, η οποία πλήττει τα έσοδα των ασφαλιστικών ταμείων, αφήνει νομικά απροστάτευτους τους εργαζομένους σε πάσης φύσεως κινδύνους και ζημιώνει τις νόμιμες επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους σε αυτές, νοθεύοντας τον υγιή ανταγωνισμό.

- Ουσιώδης είναι η αναγκαιότητα μείωσης του μη μισθολογικού κόστους, το οποίο ανέρχεται σε ένα από τα υψηλότερα επίπεδα στον ευρωπαϊκό χώρο, και έχει ως συνέπεια την συρρίκνωση της πραγματικά επιτευχθείσας ανταγωνιστικότητας αλλά και του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων καθώς και τον πολλαπλασιασμό των δυσκολιών εξεύρεσης εργασίας ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού όπως είναι οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας και οι μακροχρόνια άνεργοι. Το υψηλό μη μισθολογικό κόστος αποβαίνει σε βάρος τόσο των επιχειρήσεων, όσο και των εργαζομένων δεδομένου, μάλιστα, του μεγάλου χάσματος ανταποδοτικότητας ανάμεσα στις καταβαλλόμενες εισφορές και τις παροχές
- Τα τελευταία χρόνια, η συμμετοχή γυναικών στο εργατικό δυναμικό αυξάνει, αλλά παραμένει ακόμη σε αρκετά χαμηλά επίπεδα. Η τάση αυτή πρέπει να ενισχυθεί μέσω της παροχής των αναγκαίων υποστηρικτικών υπηρεσιών από το κράτος πρόνοιας που διευκολύνουν τη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό (π.χ. βρεφονηπιακοί σταθμοί, «βοήθεια στο σπίτι», κλπ).
- Ταυτόχρονα, είναι κεφαλαιώδους σημασίας τόσο η παραμονή στο εργατικό δυναμικό ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας που σήμερα επιλέγουν την οδό της εξόδου από την αγορά εργασίας όσο και η ομαλή ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας που διευκολύνει την κοινωνική τους ενσωμάτωση με ευεργετικές μακροχρόνιες συνέπειες σε πολλούς τομείς.
- Για να διαμορφωθεί και να λειτουργήσει αποτελεσματικά η στρατηγική μας για την δίκαιη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη είναι απαραίτητο ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο και το κατάλληλο πλαίσιο κοινωνικού διαλόγου. Ο διάλογος μεταξύ των Κοινωνικών Εταίρων, εργοδοτών και εργαζομένων, είναι κομβικός σε αυτήν την διαδικασία και πρέπει να διευρυνθεί και με άλλα ζητήματα, πέρα και πάνω από το στενό προσδιορισμό του κατώτατου μισθού, το επίπεδο του οποίου πρέπει αφενός να αναθεωρηθεί και αφετέρου να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης αποκλειστικά μεταξύ των θεσμικών κοινωνικών εταίρων. Τέτοια ζητήματα είναι η συνεχής αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων, η εκπαίδευση και η διασύνδεσή της με τις ανάγκες της οικονομίας και των επιχειρήσεων, η

είσοδος των νέων στην αγορά εργασίας, η αποτελεσματική επίλυση των συλλογικών διαφορών.

2.6 Αναδιανομή, Δημόσια Αγαθά και Κοινωνική Προστασία

Η αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου με στόχο την επίτευξη κοινωνικής δικαιοσύνης πρέπει να αποτελεί διαρκή επιδίωξη ενός φορέα που αυτοπροσδιορίζεται ως προοδευτικός. Ωστόσο, οι πολιτικές αναδιανομής θα πρέπει να σχεδιάζονται προσεκτικά ώστε να δημιουργούν τα κατάλληλα κίνητρα και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να εξαντλούνται ή και να στηρίζονται κυρίως, σε ευκαιριακού τύπου επιδοματικές πολιτικές που υπακούουν στη λογική του πολιτικού κύκλου ή πελατειακού χαρακτήρα. Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών αυτών ως προς την επίτευξη των στόχων που τίθενται θα πρέπει να καθορίζει τις πολιτικές μας προτεραιότητες ώστε να διασφαλίσουμε ότι θα στηρίξουμε όλους αυτούς που χτυπήθηκαν από την κρίση και έχουν περάσει στο περιθώριο ή όσους στο μέλλον βρεθούν να έχουν ανάγκη στήριξης.

Σημαντικοί πυλώνες αυτών των πολιτικών αποτελούν η εκπαίδευση, η υγεία και η κοινωνική προστασία. Η οικονομική κρίση έχει αυξήσει τις ανάγκες και έχει μειώσει τους διαθέσιμους πόρους για την άσκηση πολιτικής στα πεδία αυτά με αποτέλεσμα την αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων, της φτώχειας και στην υποβάθμιση των δημόσιων υποδομών. Η κρίση όξυνε τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα το οποίο χαρακτηρίστηκε ιστορικά από δυσανάλογα υψηλές δημόσιες δαπάνες σε σχέση με τα οφέλη που απολαμβάνουν οι πολίτες. Η πολυδιάσπαση, η απουσία κεντρικού σχεδιασμού και εποπτείας, η πελατειακή λογική και η δημιουργία ελλειμμάτων που επιβάρυναν το δημόσιο προϋπολογισμό καθώς και η αδυναμία ανάδειξης της αναπτυξιακής διάστασης της των δημοσίων αγαθών αποτελούν κεντρικά προβλήματα. Σε αυτό το πλαίσιο το κράτος μπορεί να είναι πάροχος αλλά όχι αναγκαστικά και παραγωγός των δημοσίων αγαθών, αν αυτά μπορούν να παραχθούν περισσότερο αποτελεσματικά μέσω συμπράξεων με τον ιδιωτικό και τον κοινωνικό τομέα.

2.6 Οικονομία και δικαιοσύνη

Η εμπιστοσύνη στην ανεξάρτητη λειτουργία της δικαιοσύνης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς τους θεσμούς. Όμως, πέρα από την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, είναι αναγκαία και η ταχεία απονομή της.

Η επιτάχυνση των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης έχει ιδιαίτερη σημασία στον οικονομικό τομέα. Η αργοπορία στην εκδίκαση οικονομικών υποθέσεων είναι ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια για τη λήψη αποφάσεων από χιλιάδες επιχειρήσεις και νοικοκυριά, που στη διάρκεια της κρίσης προσέφυγαν στη δικαιοσύνη, για να επιλύσουν οικονομικές διαφορές απολύτως κρίσιμες για τη βιωσιμότητα και το μέλλον τους. Η καθυστέρηση στην εκδίκαση οικονομικών διαφορών αποτελεί κρίσιμο παράγοντα και στην απόφαση για την υλοποίηση επενδύσεων από ξένους επενδυτές, που είναι απολύτως απαραίτητες για την ανάπτυξη και την έξοδο της χώρας από την κρίση, δεδομένης της καθίζησης της εσωτερικής αποταμίευσης.

Επομένως, το Κίνημα Αλλαγής θα δώσει προτεραιότητα σε πρωτοβουλίες που επιταχύνουν την επίλυση των διαφορών και διευκολύνουν το έργο της απονομής δικαιοσύνης (π.χ. διαμεσολάβηση, εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών, ευρύτερη εφαρμογή νέων τεχνολογιών στο χώρο της δικαιοσύνης, εφαρμογή μέτρων επιτάχυνσης των δικαστικών διαδικασιών).

2.8 Νέες τεχνολογίες / Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Η παγκόσμια οικονομία μετασχηματίζεται υπό την επίδραση της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης, η οποία θα επηρεάσει καθοριστικά τις παραδοσιακές παραγωγικές σχέσεις κυρίως μέσω της εκτεταμένης χρήσης της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης σε διαδικασίες που παραδοσιακά ήταν εντάσεως εργασίας. Παρότι μακροχρόνια, η εργασία θα στραφεί σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες, βραχυχρόνια οι τεχνολογικές αλλαγές είναι πολύ πιθανό να προκαλέσουν αύξηση της ανεργίας.

Σε μία χώρα με ήδη υψηλό ποσοστό ανεργίας, όπως η Ελλάδα, υπάρχει πάντα ο πειρασμός να καθυστερήσει η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών λόγω ακριβώς των πρόσκαιρων και βραχυχρόνιων αρνητικών συνεπειών που αυτές θα επιφέρουν. Αυτό όμως θα είναι σοβαρό σφάλμα διότι μπορεί να θέσει την Ελλάδα στο περιθώριο των διεθνών οικονομικών εξελίξεων και να την παγιδεύσει στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών χαμηλής προστιθέμενης αξίας.

Κοινό χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων - και όχι μόνο - οικονομιών που πέτυχαν ταχύρρυθμη οικονομική ανάπτυξη κατά τη μεταπολεμική περίοδο είναι ότι επένδυσαν σημαντικούς πόρους στην έρευνα και στην τεχνολογική ανάπτυξη. Στην Ελλάδα είναι χαμηλή η σχετική δαπάνη των ελληνικών επιχειρήσεων ενώ την ίδια στιγμή η δημόσια δαπάνη, σε μεγάλο βαθμό χρηματοδοτούμενη από κοινοτικούς πόρους, δεν υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου της ΕΕ. Ο κύριος λόγος για τη χαμηλή σχετική δαπάνη των ελληνικών επιχειρήσεων μπορεί να αναζητηθεί μεταξύ άλλων στο μικρό τους μέγεθος - σχετικές πρωτοβουλίες αναλαμβάνουν συνήθως επιχειρήσεις μεγαλύτερου μεγέθους.

Την ίδια στιγμή παρότι είναι σχετικά μεγάλος ο αριθμός επιστημονικών δημοσιεύσεων υψηλού κύρους, είναι πολύ μικρός ο αριθμός διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που προκύπτουν από αυτές. Σε μεγάλο βαθμό αυτό μπορεί να αποδοθεί στην ανυπαρξία ισχυρών δεσμών των πανεπιστημίων και των ερευνητικών κέντρων με τον επιχειρηματικό/ιδιωτικό τομέα. Το σκηνικό συμπληρώνεται από το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων» (brain drain), καθώς επίσης και του μεγάλου αριθμού ατόμων πολύ υψηλών προσόντων που βρίσκεται σε κατάσταση ανεργίας ή υποαπασχόλησης.

Με βάση τα παραπάνω, αβίαστα προκύπτει το συμπέρασμα ότι για την ανάσχεση αυτών των τάσεων είναι αναγκαία η στενότερη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητών που απασχολούνται σε πανεπιστήμια και σε ερευνητικά κέντρα.

Προτάσεις:

- Να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις για την απασχόληση ερευνητικού προσωπικού (π.χ. επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα) και για δαπάνες ερευνητικού χαρακτήρα (π.χ. επιταχυνόμενες αποσβέσεις).
- Προτεραιότητα και κίνητρα για πολιτικές προσέλκυσης ξένων επενδύσεων. Λόγω των παραγόντων που αναφέρθηκαν παραπάνω και του σχετικά χαμηλού κόστους εργασίας, στην παρούσα συγκυρία η χώρα μας δείχνει να έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων σε τομείς υψηλής έντασης ερευνητικού δυναμικού και σχετικά χαμηλής έντασης κεφαλαίου (π.χ. κλινικές δοκιμές ή έλεγχος ποιότητας προϊόντων). Στην κατεύθυνση αυτή μπορεί να επιτευχθεί και ανάσχεση της διαρροής εγκεφάλων αλλά και επιστροφή επιστημόνων που μετανάστευσαν πρόσφατα από τη χώρα μας.

3. Σύνοψη και Συμπεράσματα

- Η χώρα μας δεν πρέπει να ζήσει ξανά το δημοσιονομικό εκτροχιασμό του πρόσφατου παρελθόντος, οι συνέπειες του οποίου υπονόμισαν και υπονομεύουν ότι μόνο την ποιότητα της ζωής των πολιτών και την κοινωνική συνοχή, αλλά και την ίδια τη θέση της χώρας στον παγκόσμιο πολιτικό και οικονομικό χάρτη. Συνεπώς, όλες οι κρατικές πολιτικές πρέπει να σχεδιάζονται προσεκτικά με γνώμονα το μακροπρόθεσμο συμφέρον της πατρίδας μας και όχι τη φάση του πολιτικού κύκλου.
- Η παραγωγική ανασυγκρότηση αποτελεί την μοναδική αξιόπιστη απάντηση στην κρίση αλλά ταυτόχρονα όρο επιβίωσης του έθνους μας και προϋπόθεση βιώσιμης και αυξανόμενης ευημερίας. Το νέο παραγωγικό μοντέλο της χώρας πρέπει να βασίζεται κυρίως στις επενδύσεις και τις εξαγωγές, μέσω της παραγωγής διεθνώς εμπορεύσιμων ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η παραγωγική ανασυγκρότηση είναι το μέσο για την επίτευξη των στόχων μας, δηλαδή την εκ νέου ανάταξη του εισοδηματικού επιπέδου και την ευημερία της μικρομεσαίας τάξης με οικονομικά βιώσιμο τρόπο, την αύξηση των ευκαιριών κοινωνικής προόδου και των προοπτικών για τους νέους, την κοινωνική δικαιοσύνη, την προστασία και υποστήριξη των

αδυνάμων. Την ανάκτηση της οικονομικής κυριαρχίας, την ισχυροποίηση της χώρας μας στο γεωπολιτικό της περιβάλλον, την αποκατάσταση της εθνικής υπερηφάνειας, της εθνικής κυριαρχίας και της εθνικής ανεξαρτησίας μας, στο πλαίσιο που διαμορφώνεται από τη συμμετοχή μας στην ΕΕ αλλά και των συνθηκών που αντιμετωπίζουμε στο ζήτημα της εθνικής ασφάλειας.

- Η παραγωγική ανασυγκρότηση για να οδηγήσει σε ανάπτυξη με κοινωνική δικαιοσύνη προϋποθέτει τον προσδιορισμό των βασικών αρχών ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου. Στο πλαίσιο αυτό, προοδευτικές είναι εκείνες οι μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν την ευημερία του λαού μας συνολικά με δικαιότερη κατανομή και αναδιανομή του παραγόμενου νέου πλούτου, ενώ συγκρούονται με εκείνους που καταχρηστικά «ιδιοποιούνται» πόρους που δεν τους αντιστοιχούν.
- Σύμμαχοι μας στην προσπάθεια αυτή πρέπει να είναι τα δυναμικά και ανερχόμενα τμήματα του πληθυσμού της χώρας που είναι πρόθυμα να καινοτομήσουν, να παράγουν και να δημιουργήσουν.
- Παράλληλα, πρέπει να εξορθολογισθούν αλλά και να ενδυναμωθούν οι βασικές λειτουργίες του Κράτους Πρόνοιας (παιδεία, υγεία κοινωνική προστασία) ώστε να υπάρχει επαρκής προστασία των πληττομένων, κατά τη διάρκεια αναμόρφωσης του παραγωγικού προτύπου, κοινωνικών ομάδων.
- Εκτός της παροχής δημοσίων αγαθών προς τους πολίτες το κράτος πρέπει να διατηρήσει τον εποπτικό και ρυθμιστικό του ρόλο στην οικονομία, ενώ οι αγορές πρέπει να αφεθούν να λειτουργήσουν ελεύθερα, χωρίς στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και ολιγοπωλιακές πρακτικές.
- Οι δημόσιες πολιτικές πρέπει να αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό και το επιχειρείν.
- Κομβικής σημασίας για την έξοδο από την κρίση και τη μείωση της ανεργίας είναι η αύξηση της αποταμίευσης και των επενδύσεων. Θετικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να παίξει η επιτάχυνση απονομής δικαιοσύνης, η χρήση όλων των διαθέσιμων πόρων χρηματοδότησης από το τραπεζικό σύστημα, κοινοτικούς πόρους και νέους χρηματοδοτικούς θεσμούς.

- Η ταχεία μείωση της ανεργίας πρέπει να συμπορευτεί με την αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού μας και τον τεχνολογικό μετασχηματισμό της οικονομίας που είναι αναγκαίος για να βελτιώσει η χώρα μας τη θέση της στο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Σύγχρονο κράτος για τον πολίτη και την Ανάπτυξη

1. Το όραμα μας

Θέλουμε μια δημόσια διοίκηση ανεξάρτητη, λειτουργική, ευέλικτη και αποτελεσματική, που θα ασκεί ορθολογικά σχεδιασμένες δημόσιες πολιτικές και θα εξασφαλίζει με συνέπεια, σταθερότητα και συνέχεια την ανάπτυξη της χώρας, ενισχύοντας την εξωστρέφεια και την καινοτομία ως άξονες δημιουργικότητας, πάντα στην υπηρεσία των πολιτών.

Στρατηγική επιδίωξη της πολιτικής μας πρότασης είναι η δημιουργία ενός ισχυρού επιτελικού, ψηφιακού, αποδοτικού και ποιοτικού Κράτους, που θα αξιοποιεί τις ικανότητες και δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού της διοίκησης, συνδυάζοντας τον έλεγχο απόδοσης και την αξιολόγηση με τη διαρκή επιμόρφωση και ανάπτυξη.

Αποτελεί πρωταρχικό στόχο του Κινήματος Αλλαγής η μετάβαση από το σημερινό συγκεντρωτικό και αναποτελεσματικό Κράτος σε ένα νέο σύγχρονο σύστημα Πολυεπίπεδης & Ψηφιακής Διακυβέρνησης, με το Κεντρικό Κράτος σε στρατηγικό και επιτελικό ρόλο και με αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και πόρων στις Περιφέρειες και τους Δήμους, με βάση τις αρχές της επικουρικότητας, της εταιρικής σχέσης και της εγγύτητας παροχής των υπηρεσιών, παράλληλα με ένα νέο πολυεπίπεδο σύστημα δημοκρατικού και συμμετοχικού προγραμματισμού και αξιολόγησης. Η αποτελεσματικότητα κάθε δημόσιας πολιτικής προϋποθέτει στον πυρήνα των στόχων της, την αλλαγή και την καινοτομία ως κυρίαρχα μέσα για την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και την επίτευξη μιας δημοκρατικής, κοινωνικά δίκαιης & βιώσιμης ανάπτυξης για όλους.

2. Η μεταρρυθμιστική μας πρόταση

2.1. Οι κατευθύνσεις

Στην εποχή μας, η απαίτηση για ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό πλαίσιο διακυβέρνησης αλλά και για καινοτόμες δημόσιες πολιτικές που να εγγυώνται όχι μόνο την βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και ένα διαφορετικό πρότυπο ευημερίας με κοινωνική συνοχή και Δημοκρατία, αποτελεί ικανή και αναγκαία συνθήκη πραγματικής πολιτικής αλλαγής.

Η ανασυγκρότηση του κράτους ως στρατηγική μας επιλογή για μια πολιτική σύγχρονης και ψηφιακής διακυβέρνησης, προϋποθέτει την ανάληψη και υλοποίηση μέτρων δημόσιας πολιτικής, που θα οδηγούν στη δημιουργία μιας Δημόσιας Διοίκησης, που να μπορεί:

- Να ενισχύει την διεθνή θέση της Χώρας και να συμβάλει ισότιμα στην οικοδόμηση μιας βιώσιμα αναπτυσσόμενης, κοινωνικά ισόρροπης και δημοκρατικής ΕΕ.
- Να διασφαλίζει το ρυθμιστικό ρόλο του Κράτους και το δημόσιο συμφέρον νοούμενο ως εξισορρόπηση και σύνθεση των διαφορετικών κοινωνικών επιδιώξεων και ως προστασία των αδύναμων κοινωνικών ομάδων και του οικοσυστήματος.
- Να καινοτομεί διαρκώς, αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες μέσα από ευέλικτες και αποτελεσματικές δομές Ψηφιακής Διακυβέρνησης για να τεκμηριώσει αξιόπιστα τις πολιτικό-διοικητικές αποφάσεις και να καθιστά τις υπηρεσίες απλές, φιλικές προς τον χρήστη και με μείωση του κόστους.
- Να συμβάλει με προγραμματική τεχνογνωσία και γνώση στον σχεδιασμό αποτελεσματικών δημοσίων πολιτικών.
- Να εγγυάται την ευρύτερη δυνατή δημόσια συμμετοχή στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των πολιτικών αυτών, να διασφαλίζει την οικονομικότερη και αποδοτικότερη εφαρμογή τους και να επιτυγχάνει δημοσιονομική ισορροπία.
- Να αξιοποιεί αποτελεσματικά το ανθρώπινο δυναμικό, με κύρια εργαλεία τον έλεγχο απόδοσης, τη συνεχή αξιολόγηση, την αξιοκρατία και τη διαρκή

επιμόρφωση, συνδυάζοντας την μέγιστη δυνατή απόδοση με υψηλή εργασιακή ικανοποίηση.

2.2. Οι αρχές

Όλες οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να σχεδιάζονται και υλοποιούνται με τέτοιο τρόπο ώστε, ο πολίτης / χρήστης / πελάτης των δημόσιων υπηρεσιών και προϊόντων να βρίσκεται πάντοτε στο κέντρο του ενδιαφέροντος και να αντιμετωπίζεται ως συνεργάτης και συμπαραγωγός θετικών άμεσων επιδράσεων στις ανάγκες του και να συμβάλλουν στην διαμόρφωση των ακόλουθων πέντε βασικών χαρακτηριστικών για τις κρατικές και αυτοδιοικητικές υπηρεσίες:

α. Ευελιξία. Συνεχής επίγνωση της κατάστασης, διοικητική ικανότητα και αποφασιστικότητα ώστε οι κρατικές και αυτοδιοικητικές υπηρεσίες να ενεργούν με τρόπο ταχύ και καλά συντονισμένο ανταποκρινόμενες στις βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες ενώ ταυτόχρονα προωθούν τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της κοινωνίας και της οικονομίας της χώρας.

β. Συμμετοχή. Οι κρατικές και αυτοδιοικητικές υπηρεσίες είναι φιλικές προς τον πολίτη, την κοινότητα, την επιχείρηση και ανοικτές στην ενεργό εμπλοκή κοινωνικά υπεύθυνων ενδιαφερόμενων μερών της κοινωνίας με δυναμική θετική επίπτωση στα αποτελέσματα του κάθε δημόσιου φορέα προκειμένου να καλυφθούν επιτυχέστερα οι ανάγκες των πολιτών / χρηστών / πελατών.

γ. Ψηφιακός σχεδιασμός, υλοποίηση και λειτουργία. Στη σημερινή εποχή το κράτος είτε θα είναι ψηφιακό, είτε θα είναι πρακτικά ανύπαρκτο. Διασφαλίζουμε το υψηλό επίπεδο των ψηφιακών δεξιοτήτων του δημόσιου υπαλλήλου και εξασφαλίζουμε τον ποιοτικό σχεδιασμό, την έγκαιρη υλοποίηση και την αδιάλειπτη λειτουργία των ψηφιακών υπηρεσιών προς τον πολίτη και την επιχείρηση.

δ. Ανοικτότητα. Συντονισμένη και γενικευμένη δημόσια διάθεση αξιόπιστων πληροφοριών και όλων των δεδομένων που αφορούν την δράση των κρατικών και αυτοδιοικητικών υπηρεσιών .

ε. Καινοτομία. Διασφάλιση ότι οι κρατικές και αυτοδιοικητικές υπηρεσίες θα βασίζονται σε νέες ιδέες, θα δημιουργούν βελτιωμένα μοντέλα παραγωγής υπηρεσιών και δημοσίων προϊόντων και να διευρύνουν και επιταχύνουν τις θετικές επιπτώσεις τους αξιοποιώντας τις διαρκείς εξελίξεις του ψηφιακού περιβάλλοντος, των νέων τεχνολογιών και των κοινωνικών - οικονομικών επιστημών κ.α.

2.3. Τα προτεινόμενα μέτρα

Οι πολιτικές προτεραιότητες του Κινήματος Αλλαγής για την διοικητική ανασυγκρότηση & τον ψηφιακό Μετασχηματισμό της χώρας μας, μπορούν να γίνουν πράξη μέσα από ορθολογικά σχεδιασμένες συστηματικές και συντονισμένες παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα της διακυβέρνησης :

1. Τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και την αξιολόγηση των δημοσίων πολιτικών

- Τον συστηματικό, τεκμηριωμένο, συμμετοχικό σχεδιασμό δημοσίων πολιτικών σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και την συνεχή αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, των διοικητικών δομών και του προσωπικού που εμπλέκεται στην άσκησή τους.
- Την ενίσχυση του επιτελικού και συντονιστικού ρόλου της κεντρικής διοίκησης στην εκπροσώπηση της Ελλάδας στα διάφορα επίπεδα του θεσμικού συστήματος της ΕΕ, σε όλες τις φάσεις και στάδια της πολιτικής διαδικασίας. Θέσπιση ορατών και σταθερών διαδικασιών διαμόρφωσης της πολιτικής και της διαπραγματευτικής τακτικής καθώς και επιλογής των κατάλληλων εκπροσωπήσεων ώστε να μεγιστοποιηθούν οι δυνατότητες επιρροής της Ελλάδας της πολιτικής και της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης .
- Κάθε νομοσχέδιο που αφορά μια σημαντική δημόσια πολιτική ή διοικητική μεταρρύθμιση συνοδεύεται από Πρόγραμμα Υποστήριξης της Εφαρμογής

του, που περιλαμβάνει τους απαραίτητους υλικούς και άυλους πόρους για την εφαρμογή του:

- το επαρκές και καταρτισμένο προσωπικό,
  - την ανάλυση ψηφιακών απαιτήσεων & προδιαγραφών,
  - την τεχνική υποδομή και τον αναγκαίο εξοπλισμό,
  - την οργάνωση αυτών των συντελεστών και των αντίστοιχων λειτουργιών,
  - την τεχνογνωσία και την αναγκαία συμβουλευτική υποστήριξη,
  - την ενημέρωση των ενδιαφερομένων (stakeholders) και επαρκή δημοσιότητα,
  - τους απαιτούμενους για τη σταθερή χρηματοδότησή τους πόρους,
  - τις απαραίτητες συνέργειες,
  - τη διοίκηση - παρακολούθηση - αξιολόγηση - ανατροφοδότηση (feedback) του Προγράμματος και
  - εξωτερικό σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης με δυνατότητα επιβράβευσης αλλά και κύρωσης
- Την αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τον πολίτη. Μέσα από ένα σύνολο διαδικασιών συγκέντρωσης και ανάλυσης δεδομένων με συνεχή έρευνα πεδίου, όπου θα μετρούνται οι ανάγκες, οι προσδοκίες και ο βαθμός ικανοποίησης των πολιτών σε σχέση με τις προσφερόμενες σ' αυτούς υπηρεσίες από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης.
  - Τη διοίκηση με στόχους με επικέντρωση στους δείκτες μέτρησης αποτελεσμάτων, στις συμφωνίες (συμβόλαια) δράσης, στους ελέγχους-έρευνες αποδοτικότητας, στο χάρτη δικαιωμάτων του πολίτη, στους διαγωνισμούς ποιότητας μεταξύ των υπηρεσιών.
  - Τη σύνδεση του προϋπολογισμού των δημόσιων φορέων με τους στόχους τα και τα σχέδια δράσης των υπηρεσιών μέσω προϋπολογισμών προγραμμάτων και μέτρηση της απόδοσης.
  - Την εφαρμογή των αρχών καλής νομοθέτησης, με αποφυγή εμβόλιμων τροπολογιών και φωτογραφικών διατάξεων της παραγόμενης νομοθεσίας. Εκ των προτέρων μελέτη επιπτώσεων για κάθε σχέδιο νόμου και εκ των υστέρων αξιολόγηση αυτών.

- Τον στρατηγικό σχεδιασμό των τομεακών πολιτικών με διασφάλιση τεκμηρίωση και διοικητικής μετρησιμότητας, συμμετοχικές διαδικασίες με αξιοποίηση της δημόσιας διαβούλευσης και σε σημαντικά ζητήματα των ηλεκτρονικών δημοψηφισμάτων
- Την υποχρεωτική κωδικοποίηση της παραγόμενης νομοθετικής / κανονιστικής και διοικητικής ύλης με χρήση ψηφιακών εργαλείων, λήψη μέτρων κατά της πολυνομίας, ώστε το κανονιστικό πλαίσιο να καταστεί απλούστερο και κατανοητό με στόχο την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την δημόσια διοίκηση και την διεύρυνση της δημοκρατικής συμμετοχής.

2. Τις αναγκαίες δομικές και θεσμικές μεταβολές

- Την αναδιοργάνωση των δομών της δημόσιας διοίκησης, με αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της, κατανομή και ανακατανομή αρμοδιοτήτων χωρίς επικαλύψεις μεταξύ των επιπέδων της δημόσιας διοίκησης, με καθορισμό των αρμοδιοτήτων κατά τομέα δημόσιας πολιτικής και με κατεύθυνση την ενίσχυση του επιτελικού χαρακτήρα της Κεντρικής Διοίκησης και την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και πόρων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (Περιφέρειες και Δήμους), με βάση τις αρχές της επικουρικότητας, της εταιρικής σχέσης και της εγγύτητας παροχής των υπηρεσιών στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Τη σύσταση Συνταγματικά κατοχυρωμένης Ανεξάρτητης Αρχής Δημόσιας Διοίκησης, που θα εγγυάται με σεβασμό στις αρχές της αμεροληψίας και της πολιτικής ουδετερότητας, την αντιμετώπιση του κομματισμού, των πελατειακών σχέσεων, της διαφθοράς, της γραφειοκρατίας και του νομικού φορμαλισμού, με διαφάνεια και λογοδοσία καθώς και τις δημόσιες πολιτικές διοικητικής μεταρρύθμισης.
- Τη Συνταγματική κατοχύρωση του θεσμού του μόνιμου Γενικού Γραμματέα Διοίκησης σε κάθε Υπουργείο, με πενταετή ανανεώσιμη θητεία, ύστερα από ανοιχτή πρόσκληση και αξιοκρατική επιλογή είτε από την υπαλληλική ιεραρχία είτε από τον ιδιωτικό τομέα με αρμοδιότητες που αφορούν θέματα προγραμματισμού και παρακολούθησης του έργου των Υπουργείων, οργάνωσης, διοίκησης του ανθρώπινου δυναμικού και των οικονομικών

υπηρεσιών, προσδίδοντας χαρακτηριστικά σταθερότητας και συνέχειας στην άσκηση της δημόσιας πολιτικής. Γενικότερος περιορισμός των θέσεων των μετακλητών και μεταφορά των αρμοδιοτήτων σε αντίστοιχα υπηρεσιακά επίπεδα.

3. Την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

- Την διασφάλιση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των πληροφοριακών συστημάτων των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και την ποιοτική διασύνδεση των βασικών τους μητρώων. Αναπτύσσονται κοινές βάσεις δεδομένων σε όλη την έκταση της διοίκησης ώστε η «δημόσια μνήμη» να είναι ενιαία και το περιεχόμενό της ανοικτό σε όλους.
- Την αξιοποίηση εφαρμογών εξόρυξης δεδομένων από τις μεγάλες βάσεις διοικητικών δεδομένων (big data) ώστε να δίδεται δημόσια και σε πραγματικό χρόνο μια ολοκληρωμένη εικόνα και να ασκούνται τεκμηριωμένες δημόσιες πολιτικές σε τομείς όπως, οι δημόσιες προμήθειες, διαρκής εξέλιξη και σύνθεση των δημοσίων δαπανών, πορεία δημοσίων εσόδων κατά πηγή, μεταβολές προσωπικού, κλπ.
- Την πλήρη ανοικτότητα των δεδομένων της δημόσιας διοίκησης (με εξαίρεση των τεκμηριωμένα ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων και όσων σχετίζονται με την εθνική ασφάλεια) και την διασφάλιση της ελεύθερης πρόσβασης σε αυτά των πολιτών και των επιχειρήσεων
- Τον ανασχεδιασμό της «Διαύγειας» με στόχο την συστηματοποίηση ενίσχυση του χαρακτήρα της ως καθολικής πλατφόρμας διαφάνειας αλλά και διακίνησης εγγράφων του δημοσίου τομέα και συμπλήρωσή της με κατάλληλα εργαλεία αναζήτησης πληροφοριών και δημιουργίας εκθέσεων (reporting).
- Την πλήρη και υποχρεωτική υιοθέτηση της ψηφιακής υπογραφής στην ελληνική Δημόσια Διοίκηση και στις συναλλαγές της με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

4. Την αποτελεσματική εφαρμογή και τον έλεγχο των δημοσίων πολιτικών

- Τον ανασχεδιασμό των διαδικασιών σε όλη την έκταση της διοίκησης: κεντρικής, αποσυγκεντρωμένης, αποκεντρωμένης, τομεακά με βάση τα πεδία δημόσιας πολιτικής και όχι τις αρμοδιότητες των φορέων. Αυτοματοποίηση (προτυποποίηση και ψηφιοποίηση) των διαδικασιών. Η διεκπεραίωση των διοικητικών διαδικασιών θα πρέπει να πραγματοποιείται εξ ολοκλήρου on line και να επιτρέπει την αυτόματη εξαγωγή ποσοτικών δεδομένων για παρακολούθηση, έλεγχο, αξιολόγηση και (ανά) σχεδιασμό πολιτικών.
- Τον διυπουργικό συντονισμό : Αντιμετώπιση των αιτίων που προκαλούν στα σημεία διεπαφής των υπουργείων καθυστερήσεις, κενά αλλά και επικαλύψεις της δημόσιας δράσης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με ριζική επανεξέταση και «αποκάθαρση» συναρμοδιοτήτων, την ελαχιστοποίηση των συνυπογραφών και διαμόρφωση απλουστευμένων και ψηφιοποιημένων διαδικασιών συντονισμού και σύμπραξης (e-Gov intranet) αντί της σημερινής χρονοβόρας μορφής των παγίων επιτροπών, των ad hoc ομάδων εργασίας και των ΚΥΑ.
- Την αναβάθμιση των θεσμών ελέγχου της δημόσιας διοίκησης, με ενοποίηση των διάσπαρτων Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου.
- Την μετεξέλιξη των ΚΕΠ με αναδιοργάνωσή τους, σε ολιστικές υπηρεσίες μιας στάσης (τοπικά διοικητικά κέντρα), για την εξυπηρέτηση των βασικών αναγκών διοικητικού χαρακτήρα του πολίτη με αξιοποίηση των ΤΠΕ και ενίσχυσή τους από εξειδικευμένο προσωπικό.

5. Την αποτελεσματική διαχείριση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού

- Τη σταθερότητα και συνέχεια στην διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού. και την οργάνωση των υπηρεσιών. Αλλαγές μόνο έπειτα από αξιολόγηση δομών και προσωπικού.
- Την καθιέρωση της δυνατότητας εθελοντικών μετακινήσεων προσωπικού (κινητικότητα) και ταυτόχρονη διασφάλιση της μονιμότητας στην εργασιακή τους σχέση.
- Όλες οι προσλήψεις στο δημόσιο τομέα, μόνο με τις διαδικασίες του ΑΣΕΠ
- Όλες οι παραπάνω αρχές και προτεινόμενα μέτρα αφορούν συνολικά τη Δημόσια Διοίκηση, περιλαμβανομένης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης,

λαμβάνοντας υπόψη τη συνταγματικά κατοχυρωμένη διοικητική και οικονομική αυτοτέλειά της και τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας.

Ειδικότερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί για την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις ακόλουθες μεταρρυθμίσεις και μέτρα πολιτικής :

- Η επαναοριοθέτηση των αρμοδιοτήτων και η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και πόρων στις Περιφέρειες και τους Δήμους, με βάση τις αρχές της επικουρικότητας, της εταιρικής σχέσης και της εγγύτητας παροχής των υπηρεσιών, πρέπει να αφορά όλους τους τομείς δημόσιας πολιτικής. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην κοινωνική πολιτική για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, στη στήριξη της τοπικής παραγωγής και επιχειρηματικότητας, στην προστασία του περιβάλλοντος και στη δια βίου μάθηση.
- Η μεταρρύθμιση των σχέσεων Κεντρικής Διοίκησης - Περιφερειών - Δήμων, πρέπει να έχει ως στόχο την Πολυεπίπεδη Διακυβέρνηση, το Δημοκρατικό Προγραμματισμό, τη Διαβαθμιδική Συνεργασία και την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.
- Η ενίσχυση της οικονομικής αυτοτέλειας των Δήμων και των Περιφερειών, πρέπει να επιδιωχθεί με τη σταδιακή αποκατάσταση των κεντρικών αυτοτελών πόρων τους, ανάλογη με την αύξηση των δημοσίων εσόδων και του ΑΕΠ της χώρας, και με τη διαμόρφωση ενός οδικού χάρτη δημοσιονομικής αποκέντρωσης με βάση τις αντίστοιχες ρυθμίσεις και πρακτικές των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών. Επίσης, με την καθιέρωση εύλογων αντισταθμισμάτων στην υλοποίηση των επενδύσεων που αξιοποιούν τοπικούς φυσικούς πόρους.
- Η ενίσχυση της διοικητικής αυτοτέλειας των Δήμων και των Περιφερειών μπορεί ενδεικτικά να επιτευχθεί με την αντιστροφή του συστήματος των χρονοβόρων αδειοδοτήσεων (υποδείξεις προσαρμογής εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος) τη διασφάλιση των συνεργειών με την ιδιωτική οικονομία, με διασφάλιση της διαφάνειας και της τήρησης των κανόνων.
- Απλοποίηση και αύξηση της αποτελεσματικότητας του εξωτερικού ελέγχου και του συστήματος εποπτείας των ΟΤΑ, συγκρότηση εσωτερικού

ελεγκτικού μηχανισμού και ενίσχυση των λειτουργιών διαφάνειας και κοινωνικού ελέγχου.

- Εκσυγχρονισμός της καταστατικής θέσης των αιρετών και αναβάθμιση των πολιτικών προσωπικού και της διοίκησης (management) του ανθρώπινου δυναμικού.
- Διαμόρφωση ενός ευρέως πλαισίου κανονιστικής και καταστατικής αυτονομίας, που θα επιτρέπει στους Δήμους και τις Περιφέρειες να προσαρμόζουν τις δομές και τη λειτουργία τους στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περιοχής.
- Ενίσχυση της ταυτότητας των «Έξυπνων Ελληνικών πόλεων» με τις κατάλληλες πολιτικές στους τομείς της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, της ενέργειας και του περιβάλλοντος, της συμμετοχικότητας των πολιτών, της έξυπνης οικονομίας και της ποιότητας ζωής . Με τις πολιτικές αυτές το μοντέλο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα αναπτύσσεται προς όφελος των πολιτών ενώ θα αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητά των Ελληνικών Πόλεων.
- Ιδιαίτερες ρυθμίσεις και μέτρα πολιτικής απαιτούνται για τις Μητροπολιτικές περιοχές, καθώς και τους μικρούς ορεινούς και νησιωτικούς Δήμους και τις νησιωτικές περιφέρειες.

3. Τοπική Αυτοδιοίκηση

Θεμελιώδες αξίωμά μας: η αρχή της Εγγύτητας (άσκηση της εξουσίας στο εγγύτερο στον πολίτη επίπεδο) με την αρχή της Επικουρικότητας.

Ο νέο-συγκεντρωτισμός, η δημοσιονομική χειραγώγηση και η υπέρμετρη γραφειοκρατία ήταν και είναι μία από τις αιτίες της κρίσης.

Εμπιστευόμαστε τις Τοπικές Αρχές και με τόλμη και αποφασιστικότητα καθιερώνουμε λειτουργικά μέτρα πολιτικής και απλοποιημένα οργανωτικά μοντέλα, διασφαλίζοντας στην τοπική εξουσία την αναγκαία ευελιξία και αποτελεσματικότητα.

Προχωράμε σε συστηματική αποκέντρωση αρμοδιοτήτων προς την Τ.Α. και καθιστούμε συνταγματικά αδιατάρακτη τη διοικητική και οικονομική της

αυτοτέλεια. Βασικά χαρακτηριστικά της (ορισμένα εξ αυτών προϋποθέτουν συνταγματική αναθεώρηση):

- Επαναπροσδιορισμός των αρμοδιοτήτων όλων των επιπέδων διοίκησης με βάση τις ανωτέρω δύο αρχές. Κατάργηση, στη βάση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, όλων των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων των Υπουργείων και ανάθεση -όσων εξ αυτών πρέπει να διατηρηθούν- στην Τ.Α. ή σε αποκεντρωμένους φορείς, στο πλαίσιο του αρ.102 Συντάγματος.
- Συγκεκριμενοποίηση και λεπτομερής αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων προς εξάλειψη αλληλοεπικαλύψεων, εξαρτήσεων και πολιτικής-δημοσιονομικής χειραγώγησης (π.χ. μεταξύ των δύο βαθμών Τ.Α.), ενίσχυση της αποτελεσματικής διαβαθμιακής συνεργασίας.
- Συνταγματοποίηση της “καλής νομοθέτησης”. Συμπερίληψη υποχρεωτικής πρόβλεψης πως καμία ρύθμιση που αφορά αρμοδιότητες Τ.Α. δεν μπορεί να κατατεθεί στη Βουλή εάν δεν συνοδεύεται και από εισήγηση διαρκούς επιτροπής Υπ.Εσ/Κ.Ε.Δ.Ε./ΕΝ.ΠΕ.
- Οι νομοθετικές ρυθμίσεις να λαμβάνουν υπόψη την αυτοδιοικητική ανθρωπογεωγραφία και την τοπική ιδιαιτερότητα (κατηγοριοποίηση Ο.Τ.Α., ρήτρα νησιωτικότητας)
- Δυνατότητα θεσμικής υποβολής στη Βουλή νομοθετικών προτάσεων και από τους Ο.Τ.Α.
- Εισαγωγή σταδίων “πilotικής” ή “πειραματικής” εφαρμογής αυτοδιοικητικών ρυθμίσεων πριν την καθολική εφαρμογή τους σε όλη τη Χώρα.
- Μητροπολιτική διακυβέρνηση βάσει ευρωπαϊκών λειτουργικών προτύπων με προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα.
- Επανασχεδιασμός της καταστατικής θέσης των αιρετών, χωρίς αντικίνητρα για την ευρύτερη δυνατή συμμετοχή, ιδίως των νέων, στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων.

Μια ισχυρή Αυτοδιοίκηση οικονομικά κ' διοικητικά ανεξάρτητη:

- Δημοσιονομική αποκέντρωση. Μετάβαση στην είσπραξη σε τοπικό επίπεδο των εσόδων των Δήμων, που οι ίδιοι θα καθορίζουν εντός ενός διαυγούς πλαισίου κανόνων. Μετάβαση σταδιακή, με τη διασφάλιση βασικών προϋποθέσεων, όπως: όχι επιπλέον φορολογική επιβάρυνση των δημοτών, πρόβλεψη ενός αναγκαίου εξισορροπητικού μηχανισμού για την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων, συνοδευόμενη από την ενίσχυσή τους σε ανθρώπινο δυναμικό.
- Εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου κοινωνικής, αναπτυξιακής και οικονομικής αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας εντός της εδαφικής περιφέρειας κάθε Ο.Τ.Α., με απλοποίησή του και πρόσδοση στοιχείων αυτενέργειας και ευελιξίας.
- Ορθολογική διαχείριση με διαφάνεια και κανόνες από κάθε Δήμο και Περιφέρεια των διαθέσιμων πόρων και του ανθρωπίνου δυναμικού τους : κάθε αυτοδιοικητική αρχή, έχοντας την πολιτική διεύθυνση, επιλέγει, μέσα σε ένα πλαίσιο κανόνων, το σύστημα οργάνωσης, παροχής υπηρεσιών, παροχής υλικών και ηθικών κινήτρων και γενικότερα τη μέθοδο αξιολόγησης, αξιοποίησης, αναβάθμισης και επιβράβευσης του προσωπικού.
- Αντιστροφή του συστήματος των γραφειοκρατικών και χρονοβόρων αδειοδοτήσεων, με γνωστοποίηση σχεδίων υλοποίησης πράξεων από τους αυτοδιοικητικούς φορείς και αναμονή, εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, παρατηρήσεων και υποδείξεων προσαρμογής σε υφιστάμενα πλαίσια και κανόνες.
- Καθιέρωση γενικού τεκμηρίου ανεμπόδιστης εκτέλεσης δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων.
- Αξιολόγηση όχι μόνο του προσωπικού, αλλά και της επίδοσης των Δήμων, βάσει δέσμης συγκεκριμένων κριτηρίων που θα οδηγεί σε επιβράβευση και βελτιώσεις.
- Συνέργειες με την ιδιωτική οικονομία, βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων διαφάνειας και εποπτείας.
- Επίτευξη κατά κανόνα λειτουργικών αποσβέσεων όσον αφορά το δημόσιο χρήμα, με τόνωση των τοπικών παραγωγικών πλεονεκτημάτων. Καθιέρωση εύλογων αντισταθμισμάτων στις επενδύσεις που υλοποιούνται με αξιοποίηση τοπικών φυσικών πόρων.

Η ανθρώπινη Αυτοδιοίκηση στην υπηρεσία των αδυνάμων: Ανάθεση στην Τ.Α., όχι μόνο της υλοποίησης της κοινωνικής πολιτικής για ευπαθείς ομάδες, - πχ νεολαία, βρεφική ηλικία, τρίτη ηλικία, πρόληψη διάδοσης ναρκωτικών, καταπολέμησης της ανεργίας κλπ - αλλά και του σχεδιασμού της σε τοπικό επίπεδο, εξειδικεύοντας την εθνική πολιτική, προσαρμόζοντάς την στις ανάγκες και δυνατότητες κάθε Ο.Τ.Α., αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες για την αναδιανομή του εισοδήματος υπέρ των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων και την ανακούφιση αυτών από της επιπτώσεις της κρίσης. Πλήρης θεσμική αποτύπωση και αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων κοινωνικής προσφοράς και πρόνοιας. Ειδική μέριμνα για την αντιμετώπιση της νέας φτώχειας. Διαμόρφωση νέων πολιτικών απασχόλησης.

Η Αυτοδιοίκηση αρωγός στην υγεία: Ουσιαστική αποκέντρωση αρμοδιοτήτων υγείας στην Τ.Α., στην κατεύθυνση η πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας να ασκείται στον Α' βαθμό Τ.Α. και η δευτεροβάθμια στον Β'.

Η Αυτοδιοίκηση εφαλτήριο πνευματικής ανέλιξης: Ίδρυση μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων από φορείς της Τ.Α., ή με κύριο άξονα αυτούς. Τα σχολεία της χώρας πρέπει σταδιακά να μετατραπούν, υπό την αιγίδα της Τ.Α., σε Κέντρα Δια Βίου Μάθησης γύρω από τα οποία θα χτίζονται Κοινότητες Μάθησης. Η Αυτοδιοίκηση δε μπορεί να απουσιάζει από τον Εθνικό Διάλογο για την Παιδεία.

Η Αυτοδιοίκηση θεσμός τόνωσης της ανάπτυξης, της παραγωγής και της τοπικής επιχειρηματικότητας: Ενίσχυση του ρόλου των δύο βαθμών Τ.Α. στον αναπτυξιακό προγραμματισμό κ' την υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Απλοποίηση των διαδικασιών όσον αφορά τα έργα των Ο.Τ.Α. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και της επίτευξης των στόχων των αναπτυξιακών προγραμμάτων και όχι απλώς της απορροφητικότητας. Δομική αναδιάρθρωση του συστήματος χρηματοδότησης της αναπτυξιακής προσπάθειας μέσω του Π.Δ.Ε. / Μετατροπή των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης σε Επενδυτικά Ταμεία με ανακυκλούμενα κεφάλαια. / Η ανάπτυξη, συντήρηση, διακίνηση και εκμετάλλευση της δημόσιας πληροφορίας (π.χ. γεωχωρικά δεδομένα) ανήκει στην Τ.Α., ενίσχυση

αξιοποίησής της / Οι Ο.Τ.Α. αναλαμβάνουν κάθε αρμοδιότητα που σχετίζεται με την αγροτική ανάπτυξη κ' τον πρωτογενή τομέα και ασκείται σε τοπικό επίπεδο. / Αναδιάρθρωση του παλαιωμένου παραγωγικού προτύπου με έμφαση σε πρωτοβουλίες και σε επενδύσεις πράσινης ανάπτυξης. / Ενεργοποίηση και συνέργεια της κοινωνικής και ιδιωτικής οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη, νέα κοινωνική επιχειρηματικότητα, προώθηση κοινωνικών συμφώνων ανάπτυξης / Ενίσχυση του κλίματος επιχειρηματικότητας σε τοπικό επίπεδο με τη δημιουργία δομών φιλοξενίας, ενίσχυσης και συμβουλευτικής ιδιαίτερα των νεοφυών επιχειρήσεων.

Η Αυτοδιοίκηση θεματοφύλακας του κοινού μας σπιτιού, του περιβάλλοντος: Πρωταγωνιστικός ρόλος των πόλεων στις δράσεις αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής κ' στη διαχείριση όλων των σχετικών διεθνών/ευρωπαϊκών κονδυλίων. Αποκέντρωση περιβαλλοντικών αρμοδιοτήτων, όπως διαχείριση απορριμμάτων-ανακύκλωσης / υδάτινων πόρων / λιμένων / αιγιαλού / κτηματολόγιο / πρωτοβουλίες βιώσιμης αστικής κινητικότητας / παρεμβάσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού.

Εκσυγχρονισμός Δήμων-Περιφερειών, μετάβαση στις "Έξυπνες πόλεις": Αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων ΤΠΕ και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ηλεκτρονικοποίηση επικοινωνιών, υιοθέτηση σύγχρονων εφαρμογών "internet of things", προώθηση ανοικτών δεδομένων, και ανοικτού λογισμικού. Η Τ.Α. πρωταγωνιστής στην εξάλειψη του ψηφιακού χάσματος.

Εξορθολογισμός του θεσμικού πλαισίου περί ελέγχου νομιμότητας. Επικαιροποίηση διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου. Άμεσος κοινωνικός έλεγχος και κοινωνική λογοδοσία. Εισαγωγή συστημάτων διοίκησης ολικής ποιότητας.

Άνοιγμα στην κοινωνία των πολιτών - εξωστρέφεια - θεσμοθέτηση διαδικασιών διαβούλευσης ως προαπαιτούμενο αυτοδιοικητικών αποφάσεων.

Υποστήριξη/ενίσχυση/διευκόλυνση της “Τοπικής Διπλωματίας”, δηλαδή της συνεργασίας των Ο.Τ.Α. με αυτοδιοικητικούς φορείς άλλων Κρατών και της άρτιας συμμετοχής τους στα ευρωπαϊκά-διεθνή αυτοδιοικητικά όργανα, με στόχο την άντληση τεχνογνωσίας αλλά και πόρων, προς όφελος των ιδίων αλλά και γενικότερα της Χώρας.

Βασική μας αρχή είναι πως το εκλογικό σύστημα δεν πρέπει να αξιοποιείται ως μηχανισμός χειραγώγησης της λαϊκής βούλησης και πεδίο ατομικών συναλλαγών προς επίτευξη οικείων ανταλλαγμάτων, οδηγώντας τελικά σε στρέβλωση της ελευθερίας των ψηφοφόρων προς όφελος ισχυρών μειοψηφιών.

Η ολοκληρωμένη προσέγγισή μας - σε κεντρικό και αυτοδιοικητικό επίπεδο - σταθμίζει την αρχή “της αναλογίας”, για την αντιπροσώπευση του λαού, ταυτοχρόνως με την αρχή “της πλειοψηφίας”, για τη λειτουργικότητα και τη λήψη αποφάσεων. Η διασφάλιση της κυβερνησιμότητας, με διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, αποτελεί κρίσιμο μέγεθος για την καθημερινότητα κάθε πολίτη, που οφείλει να διαφυλαχθεί.

Επιπλέον των μεταρρυθμιστικών πολιτικών προτάσεων, από τη συζήτηση προέκυψε η αναγκαιότητα το Πρόγραμμα να είναι:

- Απόλυτα συναρτημένο με το Πρόγραμμα για τη διαμόρφωση της πολιτικής αντιπροσώπευσης συνολικά, το εκλογικό σύστημα και την ανθρωπογεωγραφία εκλογής.
- Διακριτό (ευδιάκριτα διαφορετικό) σε σχέση με τα προγράμματα των λοιπών πολιτικών κομμάτων.
- Απλό - κατανοητό - ξεκάθαρο
- Όχι γενικόλογο με αοριστίες, να έχει σαφήνεια, συγκεκριμένες προτάσεις και, εάν γίνεται, χρονοδιαγράμματα υλοποίησης
- Να είναι συνταγμένο σε γλώσσα κατανοητή για τον πολίτη, με τρόπο που θα τον αγγίζει. Στόχος της σύνταξής του: να μας ακούσει η κοινωνία, ειδικά να είναι ελκυστικό για τις νέες ηλικίες
- Να δείχνει αποφασιστικότητα, ισχυρή πολιτική βούληση και ότι εννοούμε 100% να το υλοποιήσουμε

- Να σέβεται τις μεταρρυθμιστικές τομές που ο πολιτικός μας χώρος διαχρονικά υλοποίησε, να τις αξιολογούμε/κρίνουμε ναι, αλλά να μην τις εκμηδενίζουμε/ισοπεδώνουμε πλήρως σαν να μην έχει γίνει τίποτα ποτέ σε αυτή τη Χώρα

4. Εθνική στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την ψηφιακή σύγκλιση

Η χάραξη Εθνικής στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και την Ψηφιακή Σύγκλιση είναι μια από τις κεντρικές προκλήσεις στις οποίες πρέπει να απαντά το προοδευτικό πολιτικό σχέδιο του 21ο αιώνα στα πλαίσια ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου ανοικτού, συμμετοχικού και καθολικά ωφέλιμου. Είναι μια διαρκής συνεργατική προσπάθεια για την διαμόρφωση-επικαιροποίηση ενός σύγχρονου, δημοκρατικού και προοδευτικού πλαισίου πολιτικών για την Ψηφιακή Ανάπτυξη της Ελλάδας και της Ενωμένης Ευρώπης.

Αυτή η προσπάθεια βεβαίως δεν γίνεται σε συνθήκες πολιτικής απομόνωσης, αλλά στα πλαίσια των ευρύτερων κινήσεων για την συνεργασία και την ενιαία έκφραση όλων των δυνάμεων που κινούνται στον χώρο του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού, της Σοσιαλδημοκρατίας, του Ριζοσπαστικού Κέντρου, της ανανεωτικής Αριστεράς και της πολιτικής Οικολογίας.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το 2009 αξιοποιώντας την συσσωρευμένη θετική εμπειρία από την Ελλάδα και διεθνώς, προώθησε ένα νέο σημαντικό κύμα μεταρρυθμίσεων του κράτους με άξονα την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Έργα ορόσημα όπως η Ανοιχτή Διακυβέρνηση (το OpenGov), η ΔΙΑΥΓΕΙΑ, η Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση, οι Ηλεκτρονικές Προμήθειες με Διαφάνεια κ.α. έδωσαν την κατεύθυνση των αλλαγών που πρέπει να συνεχίσουμε ως χώρα, για να αντιμετωπίσουμε τις αιτίες της κρίσης και να ξεκινήσουμε ένα νέο κύκλο υγιούς και βιώσιμης ανάπτυξης με διαφάνεια, συμμετοχή και λογοδοσία.

Αυτές τις προοδευτικές αλλαγές υπερασπιζόμαστε, χωρίς κομματικά στεγανά και με όσες περισσότερες δυνάμεις μπορεί να διαθέσει κάθε φορά η

ευρύτερη Δημοκρατική Παράταξη, επισημαίνοντας ταυτόχρονα οποιαδήποτε κυβερνητική ολιγωρία που υποβαθμίζει τη Μεταρρυθμιστική και Ψηφιακή Ικανότητα της χώρας.

Με ορίζοντα το 2020 η θέση κάθε χώρας στην παγκόσμια οικονομία θα καθορίζεται από την αποδοτική χρήση των νέων τεχνολογιών, ενώ σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο βαδίζουμε ολοταχώς προς την Ενιαία Ψηφιακή Αγορά υπηρεσιών και αγορών, με όλα όσα αυτή συνεπάγεται.

Στο πλαίσιο αυτό θέλουμε:

- να ξεκινήσει ένα ακόμα ισχυρό κύμα αλλαγών και μεταρρυθμίσεων για την Ανοικτή διακυβέρνηση, με αναβάθμιση της ΔΙΑΥΓΕΙΑΣ και ενίσχυση του χαρακτήρα της ως καθολικής πλατφόρμας διαφάνειας αλλά και διακίνησης εγγράφων του δημοσίου τομέα. - να θεσμοθετηθούν διαβουλεύσεις μέσω μιας σύγχρονης πλατφόρμας ανοιχτής διακυβέρνησης (OpenGov) για όλες τις πολιτικές αποφάσεις και όλο το νομοθετικό έργο και να επεκταθεί σε όλους τους φορείς της δημόσιας διοίκησης, ειδικά στην τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών.
- να θεσμοθετηθεί η χρήση του OpenGov ώστε η επιλογή όλων των θέσεων ευθύνης, εκτός των πολιτικών θέσεων, να γίνεται με ανοιχτές διαδικασίες και διαφανεί κριτήρια και διαδικασίες.

Παράλληλα, η απονομή της Δικαιοσύνης μπορεί δραστικά να επιταχυνθεί μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών και να ενισχυθεί η διαφάνεια στη λειτουργία της με την ανάρτηση όλων των αποφάσεων στην Διαύγεια, ανωνυμοποιημένων όπου απαιτείται, ώστε τελικά να απολαμβάνουμε ισότιμα υπηρεσίες που αναλογούν σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή χώρα με υψηλά επίπεδα εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και θεσμών.

Η ανοιχτή ηλεκτρονική διακυβέρνηση δεν αφορά απλά στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Για τη Δημοκρατική Συμπαράταξη σημαίνει νέα δημόσια διοίκηση, με αποτελεσματικότητα, αξιοκρατία, αποδοτικότητα, μείωση γραφειοκρατίας και διαφθοράς και εξοικονόμηση πόρων. Απαιτείται να προωθηθούν θεσμικά και λειτουργικά σε όλους τους τομείς η ηλεκτρονική

διακίνηση εγγράφων, οι Ηλεκτρονικές Υπογραφές κατά τρόπο ουσιαστικά λειτουργικό, τα Ανοικτά Δεδομένα, οι ηλεκτρονικές συναλλαγές του πολίτη με το κράτος και την Τοπική Αυτοδιοίκηση κ.α., που είναι πλέον προϋπόθεση για μια αποτελεσματική και διαφανή δημόσια διοίκηση.

Επιπλέον, πρέπει να αντιμετωπιστούν νέες προκλήσεις, όπως η Κυβερνοασφάλεια, με διαφάνεια και στάθμιση των δικαιωμάτων του πολίτη, μια που σήμερα καλούμαστε να κάνουμε σχεδόν όλες τις οικονομικές συναλλαγές μας ηλεκτρονικά, ενώ ταυτόχρονα κρίσιμες υποδομές όπως Μεταφορές, Δίκτυα, Ενέργεια είναι ψηφιακά διοικούμενες.

Θέλουμε επιτάχυνση της ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιακών υποδομών της χώρας. Εκκίνηση των επενδύσεων για τις οπτικές ίνες στις πόλεις σε ένα μοντέλο που να βάζει στο κέντρο το δημόσιο συμφέρον και την εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων και του πολίτη. Καθολική ανάπτυξη ευρυζωνικών υπηρεσιών νέας γενιάς για όλους τους δημόσιους φορείς και όλα τα εμπορικά και βιοτεχνικά-βιομηχανικά κέντρα της χώρας.

Θέλουμε να υποβοηθήσουμε και να ενισχύσουμε ψηφιακά την συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο και να ενισχύσουμε τη συμμετοχή τους στις ευρωπαϊκές διαβουλεύσεις και διεργασίες παραγωγής ευρωπαϊκών πολιτικών μέσα από την ενίσχυση της διαφάνειας στη λειτουργία των μόνιμων εθνικών αντιπροσωπειών, ιδίως στα ευρωπαϊκά όργανα και θεσμούς.

Θέλουμε να ανθίσει η ψηφιακή οικονομία, η επιχειρηματικότητα και η καινοτομία. Να αυξηθούν οι ηλεκτρονικές συναλλαγές και το ηλεκτρονικό εμπόριο. Θέλουμε να ενισχύσουμε τις απαραίτητες δομές στα Πανεπιστήμια, στα Ερευνητικά κέντρα και τις Τοπικές κοινωνίες ώστε να γίνουν φυτώρια ανάπτυξης και καινοτόμου επιχειρηματικότητας.

Θέλουμε να δούμε την ψηφιακή εποχή να δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης στον τομέα της τεχνολογίας. Το ζήτημα των ψηφιακών δεξιοτήτων είναι τεράστιο, πολλές ευκαιρίες ανοίγονται αλλά ταυτόχρονα ελλοχεύουν σημαντικά ζητήματα ισότιμης πρόσβασης. Οι ψηφιακές δεξιότητες έχουν

νόημα μόνο όταν αποτελούν μέρος ενός ενιαίου και συνεκτικού εκπαιδευτικού προγράμματος σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης. Επηρεάζουν τη λειτουργία του Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα και πρέπει να συνοδεύονται από ένα εθνικό πρόγραμμα ανάπτυξης ανοικτών τεχνολογιών που μπορεί να συνδράμει το σύνολο της οικονομίας και ταυτόχρονα να ενισχύσει την απασχόληση των νέων επιστημόνων στην ίδια τους τη χώρα μέσα από την εξωστρεφή, βιώσιμη έρευνα και επιχειρηματικότητα

Ταυτόχρονα, δεν πρέπει να αγνοούμε τις νέες μορφές εργασίας που η οικονομία του διαμοιρασμού δημιουργεί και να καταρτίσουμε σοβαρές πολιτικές σε σχέση τόσο με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων όσο και με την κατανόηση της επιρροής που η οικονομία αυτή ασκεί στις εθνικές μας πολιτικές.

Σε ένα διεθνές περιβάλλον που ολοένα αυξάνεται ο ρόλος των πόλεων, επιθυμούμε να ενισχυθεί η ταυτότητα των «Έξυπνων Ελληνικών πόλεων» με τις κατάλληλες πολιτικές στους τομείς της Ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, την ενέργεια και το περιβάλλον, την συμμετοχικότητα των πολιτών, την έξυπνη οικονομία και την ποιότητα ζωής . Με τις πολιτικές αυτές το μοντέλο της Βιώσιμης αστικής ανάπτυξης θα αναπτύσσεται προς όφελος των πολιτών ενώ θα αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα και η ελκυστικότητά τους.

Θέλουμε να δώσουμε Ψηφιακή ώθηση στις αναπτυξιακές προτεραιότητες της χώρας σχεδιάζοντας Εθνική ψηφιακή στρατηγική ανά κλάδο της οικονομίας μέσα από την ενεργοποίηση της τετραπλής έλικας που δημιουργεί ο δημόσιος τομέας, ο ιδιωτικός τομέας, η έρευνα-εκπαίδευση και η κοινωνία των πολιτών.

Τα Ανοιχτά Δεδομένα (Open Data) διαμορφώνονται διεθνώς ως ένας βασικός άξονας δημόσιας παρέμβασης που μπορεί να αναβαθμίσει την ποιότητα της διακυβέρνησης, αλλά και να λειτουργήσει ως ένας νέος πόρος οικονομικής ανάπτυξης. Γεωχωρικά, Πολιτιστικά κ.α. δεδομένα μπορούν να αποτελέσουν

πηγή καινοτόμων/αναπτυξιακών εφαρμογών σε όλο το φάσμα της οικονομίας.

Επιπλέον, ο δημόσιος τομέας μπορεί να αποτελέσει κινητήριο μοχλό της ανάπτυξης μέσα από την δυνατότητά να ασκεί πολιτική αλλά και στοχευμένη χρήση της αγοραστικής του δύναμης. Θα ενισχύσουμε τις τεχνολογίες εκείνες που έχουν το μεγαλύτερο βαθμό καινοτομίας και βασίζονται στην ένταση εργασίας γνώσης και όχι στην απλή καταβολή αδειοδοτικών τελών εκτός χώρας. Όλο το οικοσύστημα της οικονομίας καλείται να αναζητήσει το σαφές πλεονέκτημα που προκύπτει από τις τεχνολογίες εκείνες που είναι οι πλέον ανοικτές και εκείνες που παράγουν δημόσια ελληνική διανοητική ιδιοκτησία. Μόνο έτσι μπορεί να ανασχεθεί ουσιαστικά η διαρροή επιστημόνων που υφίσταται η χώρα μας τα τελευταία χρόνια και να τεθούν οι βάσεις για μια ουσιαστική και βιώσιμη ανάπτυξη.

Θέλουμε καθολική ωφέλεια από το ψηφιακό μέρισμα που προκύπτει από την ψηφιακή οικονομία και δεν επιθυμούμε αυτό να απορροφηθεί από μια μονοπωλιακή οικονομία που δεν φέρνει ούτε προστιθέμενη αξία στον πολίτη, ούτε βοηθά στην προάσπιση και ενίσχυση του δημοσίου συμφέροντος.

Ιδιαίτερα το διάστημα μέχρι και τη συνδιάσκεψη της Δημοκρατικής Συμπράταξης φιλοδοξούμε να είναι μια περίοδος πυκνής επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων, που θα αποφέρει μια δημιουργική και παραγωγική συνεργασία, έτσι ώστε οι ανοιχτή ηλεκτρονική διακυβέρνηση να αποτελέσει κεντρικό άξονα στον πολιτικό μας προσανατολισμό.

Παιδεία, Εκπαίδευση, Έρευνα

Η Εκπαίδευση αποτελεί το σημαντικότερο θεσμό της Πολιτείας για να δημιουργεί πολίτες υπεύθυνους και ελεύθερους όπως επιτάσσει το Σύνταγμα, αλλά και πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά ενεργούς και παραγωγικούς. Ιδιαίτερα σήμερα, όπου η ανθρωπότητα έχει πλήρως εισέλθει στην οικονομία και την κοινωνία της γνώσης η Εκπαίδευση αποτελεί τον σημαντικότερο παραγωγικό συντελεστή. Παράλληλα, σε έναν κόσμο που γίνεται διαρκώς πιο πολύπλοκος και ευμετάβλητος η ικανότητα κατανόησης και παρέμβασης των πολιτών μπορεί να διασφαλιστεί μόνο με επαρκή και κατάλληλη Εκπαίδευση. Επιδιώκουμε την κατάκτηση της κοινωνίας της γνώσης μέσα από ένα ποιοτικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η Εκπαίδευση διαδραματίζει έναν κομβικό ρόλο στις σύγχρονες κοινωνίες και πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συστηματικών και τεκμηριωμένων δημοσίων πολιτικών. Η βάση αυτών των πολιτικών, οφείλει να αντιμετωπίζει την Εκπαίδευση ως κοινωνικό αγαθό προσβάσιμο για όλους τους πολίτες της χώρας. Η εξελισσόμενη Πληροφορική Επανάσταση οδηγεί σε δραματικές αλλαγές στην παραγωγή αλλά και σε μια κρίση κοινωνικών ταυτοτήτων που προκαλεί η αντιπαράθεση εθνικών πολιτισμικών προτύπων με την παγκοσμιοποιημένη κουλτούρα. Σε ένα κόσμο διαρκώς μεταβαλλόμενο χρειαζόμαστε ένα ριζικά διαφορετικό μοντέλο Εκπαίδευσης και Παιδείας, όπου το κυρίως ζητούμενο είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων διαρκούς μάθησης. Η εποχή μας απαιτεί πολίτες που θα έχουν τις βάσεις να αποκτούν νέες γνώσεις και δεξιότητες σε όλη την διάρκεια της ζωής τους και την ικανότητα να αξιολογούν κριτικά και δημιουργικά τον διαρκώς αυξανόμενο όγκο πληροφοριών προσβάσιμων μέσα από το διαδίκτυο.

1. Η υφιστάμενη κατάσταση

Οι κυρίαρχες πολιτικές εκπαίδευσης και το υπόδειγμα μάθησης και γνώσεων που προκύπτει, παραμένουν και σήμερα προσηλωμένα στις πρακτικές και την φιλοσοφία του απόηχου της βιομηχανικής επανάστασης του 19ου αιώνα,

εστιάζοντας στην απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων και γνώσεων. Η αυθεντία του βιβλίου ως πηγή γνώσης και πληροφοριών, η μηχανιστική απόκτηση δεξιοτήτων όπως η υπολογιστική ικανότητα και η απομνημόνευση στοιχείων, υπήρξαν τα θεμέλια της βασικής εκπαίδευσης. Η εκμάθηση συγκεκριμένων τεχνικών υπήρξε το θεμέλιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Η μετάδοση της εξειδικευμένης πληροφορίας και η καλλιέργεια πολύπλοκων μηχανιστικών δεξιοτήτων αποτελούσαν την βάση της τεχνολογικής και επιστημονικής εκπαίδευσης.

Η πολιτικής της Ε.Ε. στοχεύει στην κατάκτηση της κοινωνίας της γνώσης, μέσα από την ποιοτική λειτουργία της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, και της δια Βίου Μάθησης

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να επικεντρώνεται στην ουσιαστική μετάδοση γνώσεων στους μαθητές, στην προώθηση της δημιουργικότητας και στην καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης. Ιδιαίτερα μετά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, πρέπει να συμβάλλει στην απόκτηση της δυνατότητας για την συνεχή αναζήτηση και τον εμπλουτισμό νέων γνώσεων και νέων δεξιοτήτων καθώς και την καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας.

Σήμερα, η πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εστιάζει στην απόκτηση γνώσεων και αδυνατεί να συμβάλλει στην ευρεία ανάπτυξη των μαθητών και να καλλιεργήσει την δυνατότητα τους να αναπτύξουν τις γνωστικές, κοινωνικές, συναισθηματικές, πολιτιστικές και σωματικές τους ικανότητες, προετοιμάζοντας τους για την περαιτέρω σχολική τους σταδιοδρομία. Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από κατάτμηση της γνώσης σε «στεγανά» αντικείμενα, που καθορίζονται από τις ανάγκες ενίσχυσης των διαφόρων ειδικοτήτων των εκπαιδευτικών, αφήνει μεγάλα περιθώρια παραπαιδείας και καθοδηγείται από τον προσανατολισμό του Λυκείου στις εξετάσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση τέλος, παρά το υψηλό επίπεδο του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού και την συνεχώς βελτιούμενη θέση των ελληνικών πανεπιστημίων στις διεθνείς κατατάξεις, αποτυγχάνει να συνδεθεί με την παραγωγή, και συχνά ελληνικές εφευρέσεις και πατέντες κατευθύνονται στο

εξωτερικό. Οι ανολοκλήρωτες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και οι παλινδρομήσεις, κατόπιν συντεχνιακών και πολιτικών πιέσεων και παρεμβάσεων, είναι χαρακτηριστικά του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Η στρεβλή αυτή κατάσταση επιδεινώνεται το τελευταίο διάστημα από ιδεοληψίες του παρελθόντος και πολιτικές επιλογές που οδηγούν στην εξίσωση προς τα κάτω, και στην υποβάθμιση της δημόσιας παιδείας. Οι μεγάλοι χαμένοι αυτών το πολιτικών επιλογών, είναι οι οικογένειες που το έχουν περισσότερο ανάγκη. Απαιτούνται άμεσες παρεμβάσεις και γενναίες πολιτικές για να ανακοπεί η διαγραφόμενη πορεία απομόνωσης της νέας γενιάς της χώρας από τις παγκόσμιες εξελίξεις, να στηριχθεί συνολικά η ελληνική οικογένεια αλλά και να διασυνδεθεί η εκπαίδευση με την αναστροφή της οικονομικής κατάστασης στην Ελλάδα.

2. Κατευθύνσεις Πολιτικής

Βασικές μας πολιτικές προτεραιότητες για να οικοδομήσουμε την εκπαίδευση του μέλλοντος είναι :

- Η αμφίπλευρη, ισότιμη και ισόρροπη σύνδεση της εκπαίδευσης με την ανθρωπιστική παιδεία, την κριτική σκέψη και τις δεξιότητες του ενεργού πολίτη από την μία πλευρά και με τις επαγγελματικές δεξιότητες και την αγορά εργασίας από την άλλη.
- Η εξασφάλιση της πρόσβασης στην πληροφόρηση και την γνώση προς όλους τους κατοίκους της Ελλάδας, και ιδιαίτερα προς όσους το έχουν περισσότερο ανάγκη και βρίσκονται αποκλεισμένοι για κοινωνικούς και οικονομικούς λόγους.
- Η αρχή πως η υποχρέωση της Πολιτείας είναι ο σχεδιασμός και ο έλεγχος της εκπαιδευτικής πολιτικής μέσα στο οποίο θα μπορούν να λειτουργούν με ουσιαστική αυτονομία και αποτελεσματικότητα όλες οι εκπαιδευτικές μονάδες κάθε βαθμίδας.

3. Οι μεγάλες προκλήσεις

- Να διατηρήσουμε το βασικό κεκτημένο μιας εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, για όλους τους πολίτες.
- Να εμπεδώσουμε ότι η πρωτοπορία στην γνώση, η αξιοκρατία στην εκπαίδευση, η αυτογνωσία των μελλοντικών πολιτών, και η ευγενής άμιλλα είναι πολύτιμα εργαλεία για να φέρουν την οικονομική ανάπτυξη αλλά και να βελτιώσουν την ποιότητα της δημοκρατίας μας.
- Να επιδιώξουμε την δημιουργία σκεπτόμενων πολιτών με ευρεία μόρφωση, που θα μπορούν να αξιολογούν την ποιότητα της πληροφορίας από την οποία κατακλύζονται, στην πολιτική, την υγεία, την τεχνολογία, και να την αξιοποιούν δημιουργικά.
- Να επικεντρώσουμε το εκπαιδευτικό σύστημα στην ανάπτυξη του κριτικού πνεύματος των νέων, απαλλάσσοντας τους από την ισοπεδωτική και εξευτελιστική διαδικασία της «παπαγαλίας».
- Να ανακτήσουμε την εμπιστοσύνη της κοινωνίας στους Δασκάλους, τους Καθηγητές τους Επιστήμονες, και να ενισχύσουμε τον κομβικό κοινωνικό τους ρόλο.
- Να δώσουμε προτεραιότητα στις δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της έρευνας, και να βρούμε αποτελεσματικότερους τρόπους κινητοποίησης των διαθέσιμων δημοσιονομικών πόρων, με την πραγματοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών.
- Να οικοδομήσουμε μια εκπαίδευση που να καλλιεργεί την ισότητα και τον σεβασμό στην ιδιαιτερότητα, απέναντι σε διακρίσεις κάθε είδους.
- Να παρέχουμε ένα ανεξάρτητο και φιλικό μαθησιακό περιβάλλον σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.
- Να εισαγάγουμε σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης την πληροφορική, την τεχνολογία και νέες μαθησιακές πρακτικές (πχ μαζικά ελεύθερα διαδικτυακά μαθήματα, MOOCs) που να συνδυάζουν την πρόσβαση σε γνώσεις μέσω κειμένων με καινοτόμες οπτικοακουστικές μεθόδους.
- Να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την δια βίου μάθηση και Εκπαίδευση.

4. Η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Πρωθούμε και υποστηρίζουμε μια ισχυρή, σύγχρονη, ποιοτική δημόσια υποχρεωτική εκπαίδευση που αρχίζει με την διετή προσχολική αγωγή, συνεχίζει με το εξαετές δημοτικό, και ολοκληρώνεται στο Γυμνάσιο. Ο μαθητής στη συνέχεια επιλέγει, ανάλογα με τις επιδόσεις του και την επιθυμία του, να συνεχίσει σε διαφορετικούς τύπους Λυκείου που οδηγούν στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Ο χώρος της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χρειάζεται εξειδικευμένες πολιτικές και κοινές αρχές λειτουργίας, τόσο στην παιδαγωγική στόχευση και φιλοσοφία όσο και στην διοίκηση.

Οι βασικές μας προτεραιότητες είναι:

- Προώθηση της εφαρμογής των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών με βάση τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, με έμφαση στη διαθεματικότητα, τη βιωματική μάθηση, τη συνεργατικότητα, την εξοικείωση με τον εθελοντισμό και την κοινωνική προσφορά ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Εξάπλωση του θεσμού των Πρότυπων και των Πειραματικών Σχολικών Μονάδων σε περιφερειακό επίπεδο.
- Ενίσχυση της διοικητικής, διαχειριστικής, και παιδαγωγικής αυτοδυναμίας των σχολικών μονάδων με κύρια πηγή χρηματοδότησης, εποπτεία, και έλεγχο από την πολιτεία, ανάλογα με αναπτυξιακές, κοινωνικές, και εθνικές προτεραιότητες.
- Εισαγωγή του θεσμού της “ενότητας σχολικών μονάδων”. Όμορες σχολικές μονάδες της ίδιας ή και των δύο βαθμίδων ομαδοποιούνται, για την προώθηση της συνεργασίας, τον συντονισμό του έργου τους και την ενιαία αντιμετώπιση διοικητικών θεμάτων.
- Ενίσχυση της καλλιτεχνικής, αθλητικής, και πολιτειακής παιδείας στο πρόγραμμα του σχολείου.
- Αξιοκρατική στελέχωση της διοίκησης της Εκπαίδευσης.

- Έμφαση στη διοίκηση σχολικών μονάδων με διαμόρφωση δομών επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, ενίσχυση σχετικών προγραμμάτων διοικητικής και παιδαγωγικής επάρκειας και κατάρτιση στελεχών που προορίζονται για Διευθυντές Σχολείων, Διευθυντές Εκπαίδευσης και Σχολικοί Σύμβουλοι.
- Αξιολόγηση όλων των συντελεστών της παρεχόμενης εκπαίδευσης (δομών, περιεχομένου, προγραμμάτων διδακτικών μεθοδολογιών, διοίκησης, εκπαιδευτικών, βιβλίων ,υποδομών κλπ).
- Εφαρμογή και ενίσχυση αλλαγών που εδραιώνουν τον κοσμικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης.
- Αναβάθμιση και ενίσχυση της ψηφιακής και εργαστηριακής εκπαίδευσης ώστε τα σχολεία να ανταποκρίνονται καλύτερα στη νέα πραγματικότητα της τεχνολογικής και ψηφιακής αλλαγής.
- Συνεργασία αρμοδίων υπουργείων με σκοπό την ενσωμάτωση δομών ψυχολογικής υποστήριξης και πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας στον σχολικό χώρο.
- Ισότιμη αντιμετώπιση της Ιδιωτικής Εκπαίδευσης και των ιδιωτικών εκπαιδευτικών.

4.1 Η προσχολική αγωγή: γερές αρχές για όλους

Η προσχολική εκπαίδευση αποσκοπεί στην ισότιμη ένταξη όλων των παιδιών στην Ελληνική Παιδεία και Κοινωνία και δίνει συστηματικές ευκαιρίες προσωπικής ανάπτυξης και καλλιέργειας σε ένα δομημένο και παιδαγωγικά κατάλληλο πλαίσιο. Η προσχολική αγωγή, ως εκπαιδευτικό σύστημα, αποτελεί διακριτή οντότητα, με καθοριστικής σημασίας συμβολή στη σχολική επιτυχία και στην πορεία ζωής κάθε παιδιού. Για αυτό προτείνουμε:

- Πολυδύναμα νηπιαγωγεία, με σταδιακή υλοποίηση της δίχρονης υποχρεωτικής προσχολικής αγωγής, με πλήρη εφαρμογή της ολοήμερης λειτουργίας και ενίσχυση των δομών και του προσωπικού.
- Διαμόρφωση ενός συνολικού σχεδίου κτιριακής αναβάθμισης των υποδομών της προσχολικής εκπαίδευσης, υλοποιώντας ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα προμήθειας παιδαγωγικού και εκπαιδευτικού υλικού.

- Έμφαση και ιδιαίτερη προσοχή στην πρώιμη ανίχνευση δυσκολιών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.
- Παροχή υψηλής ποιότητας δομών προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και βελτίωση της πρόσβασης όλων των παιδιών σε αυτές.
- Διαμόρφωση πλαισίου υποστήριξης των νηπιαγωγών, διασφαλίζοντας το ρόλο τους.
- Θεσμοθέτηση βοηθητικού προσωπικού στα νηπιαγωγεία.

4.2 Το Δημοτικό Σχολείο: βάσεις για το μέλλον

Το Δημοτικό σχολείο παρέχει τις μαθησιακές βάσεις που θα επιτρέψουν σε κάθε μαθητή να ανακαλύψει τα ταλέντα του, τις ιδιαιτερότητες του, αλλά και τις αδυναμίες του.

- Γενίκευση του ολοήμερου σχολείου με το ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα (ΕΑΕΠ) σε όλα τα δημοτικά από τα εξαθέσια και άνω. Εφαρμογή διαφοροποιημένων πολιτικών για τα ολιγοθέσια σχολεία.
- Προώθηση της εφαρμογής των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών με βάση τις σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, με έμφαση στη διαθεματικότητα, τη βιωματική μάθηση, τη συνεργατικότητα, τις καινοτομίες (Αγωγή Υγείας, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Πολιτιστικές Δραστηριότητες), ταυτόχρονα με τη μείωση, αναδιάταξη και επανακαθορισμό της διδακτέας ύλης, ώστε να δοθεί έμφαση στις βασικές δεξιότητες των μαθητών και μαθητριών δηλαδή στη γραφή, ανάγνωση, κατανόηση κειμένου και αριθμητική και να ολοκληρώνεται η μαθησιακή διαδικασία στο σχολείο.
- Κατάργηση των Διαπολιτισμικών σχολείων, με αντίστοιχη ενίσχυση της Διαπολιτισμικότητας σε όλη την Εκπαίδευση.
- Εισαγωγή της πολιτικής των αρθρωτών διαθεματικών αναλυτικών και ωρολογίων προγραμμάτων με βάση τις εκπαιδευτικές ανάγκες της σχολικής μονάδας και τις τοπικές προτεραιότητες της κάθε περιοχής.
- Ισχυροποίηση των υποστηρικτικών δομών ,υπηρεσιών και δράσεων.

4.3 Το Γυμνάσιο και το τέλος της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης

Το Γυμνάσιο προετοιμάζει τους μαθητές για την ένταξη τους στον χώρο της Επαγγελματικής, Τεχνολογικής ή Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης που τους ταιριάζει. Η έμφαση στο Γυμνάσιο πρέπει να είναι στην προώθηση της αυτογνωσίας του μαθητή, με σκοπό την ανάδειξη των ιδιαίτερων ταλέντων του, μέσα από τεστ δεξιοτήτων αλλά και αντικειμενική αξιολόγησης στα βασικά μαθήματα. Για το Γυμνάσιο προτείνουμε:

- Νέα Προγράμματα Σπουδών με έμφαση στη διαθεματικότητα και τα σχέδια εργασίας (Project).
- Καθιέρωση διευρυμένου ωραρίου με τη δημιουργία και λειτουργία ομίλων εκπαίδευσης και δραστηριοτήτων (πολιτισμού ,περιβάλλοντος, επιχειρηματικότητας, καινοτομίας επαγγελματικού προσανατολισμού κλπ).
- Με την αποφοίτηση από το Γυμνάσιο παρέχεται ταυτόχρονα και πιστοποίηση της γνώσης της Αγγλικής Γλώσσας (καταρχάς) και της Πληροφορικής.

4.4 Νέες προκλήσεις για το Επαγγελματική και Τεχνική Εκπαίδευση

Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση αποσκοπεί στην δημιουργία επαγγελματιών με συγκεκριμένες δεξιότητες αλλά και ευρεία μόρφωση που θα τους επιτρέψει την ομαλή προσαρμογή στις συνεχώς μεταβαλλόμενες εργασιακές συνθήκες της εποχής μας.

Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί ισότιμο εταίρο της γενικής εκπαίδευσης. Για αυτό και πρέπει να εξασφαλίζεται η εύκολη αμφίδρομη κινητικότητα μεταξύ της Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης και των δομών που οδηγούν στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Κυρίως όμως, η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση θα πρέπει να καταστεί μία ελκυστική, αποτελεσματική και βιώσιμη επιλογή, αποτελώντας ουσιαστική διέξοδο για χιλιάδες μαθητές, οι οποίοι δεν θα οδηγούνται στην εγκατάλειψη του λυκείου και στην αγορά εργασίας χωρίς κάποια ειδίκευση. Για να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι προτείνουμε.

- Ουσιαστική λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Διασύνδεσης με την αγορά εργασίας.
- Καθιέρωση Πρότυπων Επαγγελματικών Λυκείων.
- Ανάπτυξη ειδικοτήτων σε συνεργασία με την τοπική οικονομία, με στόχο τη διασύνδεση των ειδικοτήτων της με τις ανάγκες της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης και τις προοπτικές απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, με έμφαση στον πρωτογενή τομέα παραγωγής (αγροτικά λύκεια, λύκεια κτηνοτροφικής παραγωγής κ.λπ.) πάντα κάτω από την ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας.
- Συγκρότηση ενός εθνικού πλαισίου προσόντων, κατ' αντιστοιχία του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων, ως προϋπόθεση που θα διασφαλίσει τη σύνδεση της Δ.Τ.Ε.Ε με την παραγωγή και τον κόσμο της εργασίας.
- Προγράμματα σπουδών συμβατά με τα εθνικά πρότυπα «επαγγελματικών περιγραμμάτων».
- Προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών στο ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με ειδική φροντίδα για τη διδασκαλία μαθημάτων γενικής παιδείας που συμβάλλουν στην καλλιέργεια της ιδιότητας του πολίτη (πχ Ιστορία).
- Κατοχύρωση επαγγελμάτων και καθορισμός επαγγελματικών δικαιωμάτων, τόσο ανεξάρτητων όσο και βοηθητικών σε άλλα επαγγέλματα, με σαφή διάκριση αυτών, ώστε να μην δημιουργούνται συγχύσεις.
- Λειτουργία τμημάτων ειδίκευσης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης διάρκειας ενός σχολικού έτους με θεωρητικό και εργαστηριακό μέρος ή και εργασιακή εμπειρία/μαθητεία με απονομή πιστοποίησης βαθμού 5.
- Ενίσχυση του θεσμού της πρακτικής άσκησης και μαθητείας με τρόπο ευέλικτο και αποτελεσματικό, ώστε να προσαρμόζεται η εφαρμογή τους στις εκάστοτε συνθήκες, με διασφάλιση της κάλυψης των ασφαλιστικών εισφορών των μαθητευομένων.
- Θεσμοθέτηση θεματικών δράσεων που να συνδέονται με την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία.
- Συνεργασία με πιστοποιημένους επαγγελματίες εκπαιδευτές.

4.5 Το Εθνικό Απολυτήριο και η Μετάβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Το Λύκειο, στην σύγχρονη Ελληνική κοινωνία έχει συνδεθεί με τις Πανελλήνιες εξετάσεις για την είσοδο στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Ιδιαίτερα οι δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου, έχουν συνδεθεί με τα Φροντιστήρια όπου στην ουσία γίνεται η προετοιμασία των μαθητών για την είσοδο στις πλέον ανταγωνιστικές πανεπιστημιακές σχολές.

Οι κεντρικοί άξονες στους οποίους θα κινηθούν οι πολιτικές μας είναι:

- Η θεσμοθέτηση Εθνικού Απολυτηρίου Λυκείου με χρήση τράπεζας θεμάτων για την ενιαία αξιολόγηση των μαθητών, ως προαπαιτούμενο για την πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση.
- Διερεύνηση του μετασχηματισμού της τελευταίας τάξης Λυκείου σε προπαρασκευαστικό έτος για την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση
- Έμφαση σε προγράμματα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού εξατομικευμένα, σύμφωνα με τις δεξιότητες του μαθητή, τις παραγωγικές και αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας, τις εξελίξεις της εθνικής και παγκόσμιας οικονομίας.
- Εισαγωγή των μαθητών σε Σχολές της Ανώτατης Εκπαίδευσης και όχι σε τμήματα, με δυνατότητα των Τμημάτων και των Σχολών της Ανώτατης Εκπαίδευσης να καθορίζουν τα κριτήρια για την εισαγωγή σε αυτές με συντελεστές βαρύτητας.

4.6 Ειδική Αγωγή και υποστηρικτικές πολιτικές

«Ένα σχολείο για όλους» είναι το σχολείο που μπορεί να διαφοροποιήσει και να προσαρμόσει το εκπαιδευτικό του πρόγραμμα, ανάλογα με τις δυνατότητες του μαθητή. Για να επιτύχουμε αυτό τον στόχο προτείνουμε:

- Ενίσχυση των δομών Ειδικής Αγωγής με αύξηση του αριθμού τους
- Η έμφαση και ιδιαίτερη προσοχή στην πρώιμη ανίχνευση δυσκολιών σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.

- Η επιμόρφωση των στελεχών εκπαίδευσης και των εκπαιδευτικών ώστε να υλοποιούν προγράμματα διαφοροποιημένης διδασκαλίας και να εμπεδωθεί σταδιακά η φιλοσοφία της συνεκπαίδευσης
- Αναδιοργάνωση κι αύξηση του αριθμού των Τμημάτων ένταξης, τα οποία στο σύνολό τους λειτουργούν ως ειδικές τάξεις. Επέκταση της λειτουργίας Τμημάτων ένταξης και στα Γυμνάσια
- Ενίσχυση της λειτουργίας και αύξηση του αριθμού των ΕΕΕΚ ώστε να βρίσκουν εκπαιδευτική διέξοδο οι μαθητές οι οποίοι δεν μπορούν να φοιτήσουν σε Γυμνάσια.
- Ίδρυση Κέντρων δημιουργικής απασχόλησης για νέους με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε συνεργασία με τους Δήμους και τις Περιφέρειες.
- Ο εξορθολογισμός του θεσμού της παράλληλης στήριξης. Πρόσληψη εκπαιδευτικού, όχι μόνο για το μαθητή που χρήζει παράλληλης στήριξης, αλλά για το τμήμα που φοιτά ο μαθητής, ως δεύτερου εκπαιδευτικού.
- Η ενίσχυση των ΚΕΔΔΥ με το απαραίτητο προσωπικό ώστε να μπορούν να αξιολογούν μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε σύντομο χρονικό διάστημα
- Εφαρμογή και λειτουργία των ΕΔΕΑΥ και διεπιστημονική συνεργασία του εκπαιδευτικού της τάξης με τα μέλη των ΕΔΕΑΥ, όπως άλλωστε ορίζεται κι από το θεσμικό πλαίσιο.
- Η ουσιαστική αναβάθμισή των ΣΜΕΑ (ειδικά σχολεία), ώστε να καταστούν φορείς παροχής ποιοτικής εκπαίδευσης .
- Ίδρυση κέντρων δημιουργικής απασχόλησης για νέους με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε συνεργασία με τους δήμους και τις περιφέρειες.
- Ενίσχυση των υποστηρικτικών δομών και προγραμμάτων ,όπως ενισχυτική διδασκαλία, πρόσθετη διδακτική στήριξη, ΖΕΠ (ζώνες εκπαιδευτικών προτεραιοτήτων) για Ρομά, κοινωνικά-οικονομικά προβληματικές ομάδες, τάξεις υποδοχής I και II για αλλοδαπούς μαθητές, διαπολιτισμικά προγράμματα για τη μουσουλμανική μειονότητα και επέκτασή τους στους πρόσφυγες με τη λειτουργία εκπαιδευτικών δομών υποδοχής μεταναστών.
- Επανασχεδιάζουμε την εκπαιδευτική πολιτική για τον απόδημο Ελληνισμό με στόχο την ανάπτυξη ισχυρών δεσμών με την εκπαίδευση και τον πολιτισμό της χώρας μας

4.7 Ενισχύοντας τον ρόλο του Εκπαιδευτικού

Σκοπεύουμε να δώσουμε έμφαση στον κεντρικό ρόλο, την παιδαγωγική κατάρτιση και την αυτενέργεια των Δασκάλων και Καθηγητών. Παρομοίως θεωρούμε κεντρική επιλογή την εφαρμογή ενιαίων και σταθερών κανόνων διαφάνειας, αντικειμενικότητας και αξιοκρατίας για την επιλογή των στελεχών εκπαίδευσης. Ορισμένα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση είναι:

- Διορισμοί και προσλήψεις από ενιαίους πίνακες με βάση αντικειμενικά κριτήρια (βαθμολογία από διαγωνισμό ΑΣΕΠ, διδακτική προϋπηρεσία, ακαδημαϊκοί τίτλοι και κοινωνικά κριτήρια). Η προϋπηρεσία και τα κοινωνικά κριτήρια δεν πρέπει να ακυρώνουν τα υπόλοιπα κριτήρια. Άμεση προκήρυξη νέου διαγωνισμού του ΑΣΕΠ.
- Εκουγχρονισμός και ανανέωση του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας και του Καθηκοντολογίου των εκπαιδευτικών, στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των συμμετοχικών διαδικασιών. Επαναπροσδιορισμός του ρόλου του Συλλόγου Διδασκόντων.
- Δημιουργία διαθεματικών ειδικοτήτων «ομπρέλα» στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση για την καλύτερη αξιοποίηση ευρωπαϊκών και διεθνών πρακτικών.
- Αλλαγή της δομής και επαναπροσδιορισμός του ρόλου των περιφερειακών διευθύνσεων, των διευθύνσεων εκπαίδευσης και των σχολείων, με στόχο την αποτελεσματικότερη λειτουργία, την αποκέντρωση, την αποσυγκέντρωση των κέντρων λήψης αποφάσεων, την αντιστοίχιση και καθετοποίηση των υπηρεσιών. Κατοχύρωση της οικονομικής αυτοτέλειας των περιφερειακών διευθύνσεων και των διευθύνσεων εκπαίδευσης.
- Δημιουργία, ανά διεύθυνση εκπαίδευσης, υπηρεσίας υποστηρικτικών δομών (περιβαλλοντική εκπαίδευση, αγωγή υγείας, πολιτιστικά θέματα, επαγγελματικός προσανατολισμός, καινοτόμες δράσεις κλπ), στο οποίο προΐσταται σχολικός σύμβουλος, που θα ασκεί παράλληλα και τα καθήκοντα του συντονιστή των σχολικών συμβούλων της διεύθυνσης.
- Ενίσχυση του διοικητικού ρόλου του διευθυντή και του υποδιευθυντή του σχολείου,. Θεσμοθέτηση του κανόνα του διευθυντή συντονιστή ανά σχολικό συγκρότημα και ενίσχυση της διοίκησης των σχολείων με επιπλέον

διοικητικό προσωπικό - εκτός των υποδιευθυντών - στα μεγάλα σχολικά συγκροτήματα.

- Προϋπόθεση για το διορισμό ή την πρόσληψη εκπαιδευτικού είναι η κατοχή πιστοποιητικού παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας. Το πιστοποιητικό χορηγείται από ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Θέσπιση σταθερού πλαισίου συνεχούς επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών μέσα από προγράμματα βραχείας ή μεγάλης διάρκειας (ετήσια ή εξάμηνα) από φορείς που ενισχύονται (Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα) ή ιδρύονται για αυτό το σκοπό (πχ Ινστιτούτο Επαγγελματικής Ανάπτυξης των Εκπαιδευτικών). Θεσμοθετείται η οργάνωση ενδοσχολικών και διασχολικών επιμορφωτικών προγραμμάτων.
- Επαναθέσπιση του πιστοποιητικού διοικητικής και καθοδηγητικής επάρκειας.
- Για την επιλογή των στελεχών εκπαίδευσης εφαρμόζονται ενιαίοι και σταθεροί κανόνες διαφάνειας, αντικειμενικότητας και αξιοκρατίας. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για τη διασφάλιση της διαδικασίας της συνέντευξης, που σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται να ακυρώνει τα μετρήσιμα κριτήρια (επιστημονικά, εμπειρίας, και επαγγελματικής ανάπτυξης, προηγούμενης αξιολόγησης).

5. Ο Ενιαίος Χώρος της Ανώτατης Εκπαίδευσης και της Έρευνας

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση πρέπει με πλήρη αυτονομία να αποσκοπεί στην δημιουργία πολιτών που θα μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις για εξειδικευμένη εργασία, για καινοτομία, και δημιουργία νέας γνώσης και είναι σε άμεση σύνδεση με την Έρευνα. Η δημιουργία Ενιαίου Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας και η θεσμοθέτηση (Αναπληρωτή) Υπουργού Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας είναι κεντρική και καταλυτική προτεραιότητα. Οι κεντρικές πολιτικές επιλογές και προτεραιότητες μας συμπεριλαμβάνουν:

- Ενίσχυση της αυτονομίας, της εξωστρέφειας, και της οργανωτικής αυτοδιάθεσης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, και σύνδεση της

χρηματοδότησης με αντικειμενικά κριτήρια (πχ με τον αριθμό των φοιτητών και των διδασκόντων).

- Το Πανεπιστημιακό Άσυλο αναγνωρίζεται για την προστασία των ακαδημαϊκών ελευθεριών στην έρευνα και τη διδασκαλία και για την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών - σήμερα στην Ελλάδα λειτουργεί ως άσυλο ανομίας και βίας και αυτό πρέπει να αλλάξει γιατί είναι στρέβλωση και ύβρις της έννοιας του Πανεπιστημιακού Ασύλου.
- Συνταγματικές αλλαγές που επιτρέπουν την δυνατότητα ίδρυσης ΑΕΙ μη ΝΠΔΔ, μη κερδοσκοπικών, τα οποία όμως αξιολογούνται και πιστοποιούνται με τις ίδιες διαδικασίες με τα Δημόσια. Μελέτες βιωσιμότητας και σκοπιμότητας για όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.
- Ενίσχυση του ρόλου των σχολών Τεχνολογικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης με ταυτόχρονο εξορθολογισμό του αριθμού τους και της δομής τους.
- Θέσπιση ενιαίων κριτηρίων κατάργησης ή συγχώνευσης ακαδημαϊκών και ερευνητικών μονάδων και άμεση υλοποίησή τους στο πλαίσιο ενός γενικότερου στρατηγικού σχεδιασμού για τη Χωροταξική αναδιάρθρωση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με τη δημιουργία ισχυρών εκπαιδευτικών πόλων Πανεπιστημίων, σχολών τεχνολογικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και Ερευνητικών Κέντρων.
- Διασαφήνιση θεσμικού πλαισίου και κανόνων σχετικά με θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας που απορρέουν από την έρευνα που διεξάγεται στα Εκπαιδευτικά ιδρύματα και Ερευνητικά κέντρα.
- Ενίσχυση των Κέντρων Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας καθώς και των Γραφείων Σταδιοδρομίας, σε όλα τα ακαδημαϊκά ιδρύματα.
- Στήριξη του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Το ΕΑΠ πρέπει να λειτουργεί ως αυτόνομο και αυτοδιοίκητο πανεπιστημιακό ίδρυμα όπως τα άλλα ΑΕΙ.
- Λειτουργία εξ αποστάσεως διδασκαλίας από όλα τα ακαδημαϊκά ιδρύματα, και αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που παρέχουν τα Μαζικά Ελεύθερα Διαδικτυακά (OnLine) Μαθήματα, τα MOOC (Massive Open Online Courses).

- Δημιουργία Σχολών Θεάτρου, Κινηματογράφου, Χορού και Μουσικής καθαρά καλλιτεχνικής εκπαίδευσης σε διαφορετικά εκπαιδευτικά ιδρύματα εφόσον εμπίπτει στον σχεδιασμό τους, σε επίπεδο περιφέρειας.
- Ενίσχυση και υποστήριξη της αυτόνομης λειτουργίας των ΑΕΙ, μακριά από κομματικές και κρατικές εξαρτήσεις και δεσμεύσεις

5.1 Εξειδικευμένες δράσεις για τους Φοιτητές

- Ενίσχυση της φοιτητικής μέριμνας στα ΑΕΙ. Διαχείριση από τα ίδια των υπηρεσιών στέγασης, σίτισης και άλλων δραστηριοτήτων καθώς μπορούν να αναπτύξουν δράσεις που θα τους εξασφαλίσουν οικονομική αυτοτέλεια, με στόχο τη στήριξη φοιτητών που έχουν ανάγκη (πχ ΣΔΙΤ για δημιουργία φοιτητικών εστιών, λέσχης, campus κλπ) και μόνο για τα ενδεικτικά έτη διάρκειας του προπτυχιακού προγράμματος. Με στόχο την αντίστοιχη σταδιακή κατάργηση των μεταγραφών που νοθεύουν τόσο την επιλογή των καλύτερων τμημάτων όσο και την αξιολόγηση των φοιτητών.
- Μέτρα οικονομικής ενίσχυσης οικογενειών με παιδιά φοιτητές. (υποτροφίες, έκπτωση φορολογίας, αύξηση του αφορολόγητου για γονείς φοιτητών), παράλληλα με υποτροφίες σε άριστους φοιτητές και άνεργους φοιτητές, υπό την προϋπόθεση της διατήρησης της πολύ καλής (ως άριστης) ακαδημαϊκής επίδοσης.
- Δυνατότητα για πολλαπλές επιλογές και εύκολη μετακίνηση εντός Σχολών αλλά και Ιδρυμάτων για τον φοιτητή, για αλλαγή κατεύθυνσης σπουδών και για δυνατότητα απόκτησης πρωτεύουσας και δευτερεύουσας ειδικότητας.

5.2 Εξειδικευμένες δράσεις για την έρευνα και την καινοτομία

- Για την προώθηση πραγματικά πρωτοπόρου έρευνας είναι απαραίτητη η αποτελεσματικότητα, ευελιξία και σταθερότητα στην ερευνητική χρηματοδότηση με «απελευθέρωση» από τις δυσλειτουργίες του δημόσιου λογιστικού.
- Συγκέντρωση των Ερευνητικών Κέντρων και Ινστιτούτων και των ερευνητικών δραστηριοτήτων τους σε μια ενιαία αρχή με βάση ενιαίο θεσμικό πλαίσιο.

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας των ΑΕΙ και Ερευνητικών Ιδρυμάτων ώστε να αποτελέσουν μοχλό για την έξοδο από την κρίση και την ανάπτυξη της χώρας.
- Ενίσχυση της χρηματοδότησης και φορολογική ενθάρρυνση για νεοφυείς εταιρείες και δάνεια για νέες καινοτόμες εταιρείες.
- Στα πλαίσια της στρατηγικής της έξυπνης εξειδίκευσης, να ενισχυθούν και να αξιοποιηθούν κατά προτεραιότητα οι τομείς στους οποίους οι χώρα μας διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα.

6. Η Κατάρτιση και Δια βίου μάθηση στο προσκήνιο

Η κατάρτιση και δια βίου μάθηση στοχεύει αφενός στην ικανοποίηση της ανθρώπινης ανάγκης για «εφ' όρου ζωής» πρόσβαση στη γνώση, και αφετέρου αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και διατήρησης της απασχόλησης. Οι πολιτικές της δια βίου μάθησης οφείλουν να στοχεύουν στην εξειδίκευση, την επικαιροποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων και την απόκτηση νέων γνώσεων, ώστε οι καταρτιζόμενοι να ανταποκρίνονται σε νέους ρόλους και λειτουργίες. Για την ενίσχυση αυτών των δράσεων προτείνουμε:

- Πλήρη εφαρμογή του νόμου 3879/10 για την ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης.
- Αναβάθμιση των Κέντρων Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ), σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση Εμπλουτισμός τους με νέο εκπαιδευτικό υλικό και θεματικές ενότητες εθνικής και τοπικής εμβέλειας.
- Λειτουργία Σχολών δια βίου μάθησης και από τα Πανεπιστήμια.
- Περαιτέρω σύνδεση των συστημάτων αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης με την απασχόληση και την αγορά εργασίας και προώθηση της συνεργασίας μεταξύ ιδιωτών, τοπικής αυτοδιοίκησης και δημόσιου τομέα.
- Ενίσχυση, αναβάθμιση και εμπλουτισμός του περιεχομένου των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας.
- Ενίσχυση των σχολών γονέων και των προγραμμάτων ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, όπως οι γυναίκες, οι άνεργοι, οι ηλικιωμένοι, οι

μετανάστες, οι μονογονεϊκές οικογένειες, τα άτομα με αναπηρία και οι φυλακισμένοι.

- Αύξηση της εκπαιδευτικής κινητικότητας (πχ Erasmus εκπαιδευτικών). Ενίσχυση του Erasmus+ και ξεπάγωμα των κεφαλαίων που αφορούν στην κινητικότητα των νέων. Επιμόρφωση και αξιολόγηση των στελεχών διοίκησης και των εκπαιδευτικών. Ενημέρωση στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Στήριξη, ενίσχυση και εξορθολογισμό της λειτουργίας των Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), θεσμού που διασφαλίζει την ισότιμη μετακίνηση των εργαζομένων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.
- Ενιαίο εθνικό σύστημα πιστοποίησης προσόντων, με δημόσιο χαρακτήρα, που θα λειτουργεί με ευθύνη του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ) με διαφάνεια, αξιοπιστία και αντικειμενικότητα.
- Περαιτέρω σύνδεση των συστημάτων αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης με την απασχόληση και την αγορά εργασίας. Συνεργασία των Υπουργείων Παιδείας και Εργασίας για ένταξη δράσεων κατάρτισης στα τοπικά προγράμματα στήριξης της εργασίας, της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.
- Ενθάρρυνση και ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στο χώρο της διά βίου μάθησης και προώθηση της συνεργασίας μεταξύ ιδιωτών, τοπικής αυτοδιοίκησης και δημόσιου τομέα.
- Υποστήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης

Υγεία

Η ανάπτυξη των δημόσιων συστημάτων υγείας και η εγγύηση της δωρεάν, καθολικής υγειονομικής κάλυψης του πληθυσμού, αποτέλεσαν θεμελιώδη κοινωνική κατάκτηση στη δυτική Ευρώπη μετά τον πόλεμο. Βασισμένη στις αντιλήψεις της σοσιαλδημοκρατίας για την αναδιανομή της υπεράξιας, και του κοινωνικού πλεονάσματος, η ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας φέρει τη σφραγίδα της σε όλη την Ευρώπη. Στην Ελλάδα, η ίδρυση και η ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας φέρει τη σφραγίδα των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ. Παρά τις καθυστερήσεις, τις στρεβλώσεις και τα προβλήματα, η ανάπτυξη του ΕΣΥ υπήρξε μια εμβληματική μεταρρύθμιση και έτυχε καθολικής αναγνώρισης από τους πολίτες, γιατί ανταποκρίθηκε στην κάλυψη πραγματικών αναγκών της ελληνικής κοινωνίας.

Η χώρα διαθέτει σήμερα άφθονο και εξαιρετικά καλά εκπαιδευμένο επιστημονικό προσωπικό, ένα σημαντικότατο δίκτυο κρατικών υποδομών αναπτυγμένο σε όλη τη χώρα και ταυτόχρονα έναν από τους πιο ρωμαλέους ιδιωτικούς τομείς υγείας στην Ευρώπη, κυρίως στα αστικά κέντρα, επικεντρωμένο σε συγκεκριμένους τομείς. Το ΕΣΥ, δέσμιο χρόνιων προβλημάτων και αστοχιών, όπως η αποτυχία ανάπτυξης αποτελεσματικού δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας, η κακοδιοίκηση και η διαφθορά, βρέθηκε από την αρχή της κρίσης στο στόχαστρο. «Χτυπημένο» από την υποχρηματοδότηση και την χρόνια αποεπένδυση, με τεράστια προβλήματα υποστελέχωσης, τόσο σε ιατρικό όσο κυρίως σε νοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό, το ΕΣΥ βρίσκεται σε κρίσιμο σημείο και συνεχίζει χάρη στην αυταπάρανηση των εργαζομένων.

Οι περίοδοι διακυβέρνησης της χώρας από τη ΝΔ στη διάρκεια της μεταπολίτευσης είναι ταυτισμένες με την υπονόμηση των δημόσιων υπηρεσιών υγείας, τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας, τη σπατάλη και τα τεράστια χρέη. Τα χρέη που άφησε η κυβέρνηση Καραμανλή τον Δεκέμβριο του 2009 ήταν 6,9 δις ευρώ. Το 2009 οι ετήσιες δαπάνες φαρμάκων και

υγειονομικού υλικού στα νοσοκομεία ανήλθαν στα 5 δις ευρώ και η ετήσια φαρμακευτική δαπάνη ξεπέρασε τα 7,5 δις ευρώ.

Η ίδρυση του ΕΟΠΠΥ, ο νόμος για το ΠΕΔΥ και η έναρξη μεταρρυθμίσεων στη λειτουργία των νοσοκομείων αποτέλεσαν μια από τις ελάχιστες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που δεν υπαγορεύτηκαν από την τρόικα. Κατά τη διετία 2010-2012 αντίθετα, οι δαπάνες μειώθηκαν κατά 50%. Με την ηλεκτρονική συνταγογράφηση, το ESYNET, το διπλογραφικό, τους ισολογισμούς ετέθησαν τα θεμέλια για την εξυγίανση.

Δυστυχώς, η εισαγωγή της νέας αντίληψης ανακόπηκε από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ η οποία, μετά την αρχική αμηχανία, έχει αρχίσει να ξεδιπλώνει το σχέδιο της δημιουργίας ενός συγκεντρωτικού, αμιγώς κρατικού συστήματος με έναν τρόπο που αγνοεί την κοινωνική πραγματικότητα, τις διεθνείς εξελίξεις, αλλά κυρίως την δημοσιονομική ασφυξία. Παρά τις εξαγγελίες, στην πράξη διευρύνθηκαν οι ανισότητες, μειώθηκε κατά 614 εκ. η ετήσια κρατική χρηματοδότηση στον ΕΟΠΥΥ και αυξήθηκε η συμμετοχή των πολιτών στις δαπάνες υγείας. Η συνολική επιβάρυνση ξεπερνά 2,5 δις ευρώ το χρόνο.

Στην άλλη πλευρά, η ΝΔ σταδιακά έχει αρχίσει να διαμορφώνει μια αντίληψη απελευθέρωσης της αγοράς υγείας που, με τον τρόπο που περιγράφεται, υπονομεύει τον δημόσιο χαρακτήρα του συστήματος και αναιρεί την αρχή της καθολικής κάλυψης. Η δημιουργία συστημάτων περίθαλψης πολλαπλών ταχυτήτων είναι ορατή. Είτε λόγω της αντικειμενικής αδυναμίας να στηριχθεί στο εύρος και στην έκταση που είναι απαραίτητο ένα αμιγώς κρατικό σύστημα, όπως το ονειρεύεται η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, είτε λόγω της επιλεκτικής ενίσχυσης ιδιωτικών δομών από τη ΝΔ, το ΕΣΥ κινδυνεύει να υποβαθμιστεί σε ένα σύστημα προνοιακής μορφής. Ένα σύστημα, δηλαδή, για τους φτωχούς και τους αδύναμους.

Είμαστε απέναντι σε τέτοιες προοπτικές. Είμαστε διαχρονικά υπέρ της ανάπτυξης ενός Δημόσιου, Εθνικού Συστήματος Υγείας με καθολική κάλυψη του πληθυσμού. Επιδιώκουμε την ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου υπηρεσιών με ενιαίες παροχές και εγγυημένη πρόσβαση σε ποιοτικές

υπηρεσίες για τον πολίτη. Η αξιοποίηση και ο εκσυγχρονισμός των υποδομών του ΕΣΥ, της περιουσίας του ελληνικού λαού, αποτελεί προτεραιότητα. Τον δημόσιο χαρακτήρα του συστήματος, όμως, τον εξασφαλίζει η εγγύηση της κάλυψης του κόστους νοσηλείας με δημόσια δαπάνη και όχι η ιδιοκτησία από το κράτος. Είναι ανάγκη να διακρίνουμε τη διαφορά ανάμεσα στο δημόσιο και το κρατικό. Η ανάπτυξη του συστήματος πρέπει να βασιστεί από εδώ και πέρα στο κριτήριο της σχέσης κόστους/αποτελεσματικότητας. Η ίδρυση του ΕΟΠΠΥ ως ανεξάρτητου, δημόσιου ασφαλιστικού φορέα που διαχειρίζεται του πόρους από τις εισφορές υγείας και την κρατική επιχορήγηση και η ενοποίηση των παροχών, αποτέλεσε ένα πρώτο αποφασιστικό βήμα προς την κατεύθυνση που βαδίζουν τα περισσότερα ευρωπαϊκά συστήματα, της ενοποίησης δηλαδή των υπηρεσιών με βάση την αποτελεσματικότητα και την αξιοποίηση όλων των δυνατών πόρων, δημόσιων και ιδιωτικών, για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό ενός Δημόσιου Συστήματος Υγείας με καθολική κάλυψη του πληθυσμού, ίσα δικαιώματα για τους ασφαλισμένους και ίσες ευκαιρίες για τους επαγγελματίες υγείας.

Σήμερα, μετά από 35 χρόνια λειτουργίας, δεν χρειάζονται απλά αλλαγές. Είναι η ώρα για γενναίες πρωτοβουλίες, για την αναγέννηση, την ανασυγκρότηση και την ολοκλήρωση του ΕΣΥ. Τώρα, όσο ποτέ άλλοτε, έχουμε ανάγκη από ένα σύστημα υγείας που θα αντιμετωπίζει με αξιοπρέπεια και σεβασμό τον πολίτη. Η σπατάλη και οι στρεβλώσεις που έχουν αναπτυχθεί σε συνδυασμό με την αλλαγή στο επιδημιολογικό πρότυπο, τις νέες ανάγκες που γεννά η επιμήκυνση της ζωής των πολιτών, αλλά και η επάρκεια σε υποδομές, επιβάλλουν μετατόπιση του κέντρου βάρους των πολιτικών υγείας στην λειτουργία, την οργάνωση, στις αλλαγές συμπεριφορών και νοοτροπιών και την ανάπτυξη νέου τύπου υπηρεσιών. Για αυτό χρειαζόμαστε ένα ρωμαλέο, ισχυρό και ενιαίο Εθνικό Δίκτυο Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, που ως επίκεντρο θα έχει τον άνθρωπο και την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών Πρόληψης, Προστασίας, Προαγωγής και εξωνοσοκομειακής Φροντίδας.

Μια σειρά επιμέρους προβλημάτων χρειάζεται να συζητηθούν και σε πολλά από αυτά είναι ανάγκη να προκριθούν τολμηρές λύσεις.

1. Ανάπτυξη και χρηματοδότηση

Υπό την πίεση της οικονομικής κρίσης η χρηματοδότηση του τομέα της υγείας συρρικνώθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ από 10,1% σε 8,1%. Αν υπολογιστεί και η συρρίκνωση του ΑΕΠ, η κατάσταση γίνεται ακόμη πιο δραματική. Σήμερα Ελλάδα βρίσκεται στη τελευταία θέση του ΟΟΣΑ, με τις δαπάνες υγείας να έχουν συρρικνωθεί στο 8,9% των δαπανών του προϋπολογισμού, όταν ο μέσος όρος είναι στο 15%. Άμεσο αποτέλεσμα είναι η μετακύληση των δαπανών υγείας στον οικογενειακό προϋπολογισμό, η ενίσχυση της ιδιωτικής αγοράς με απευθείας πληρωμές που ξεπερνούν το 35% και η απαξίωση τόσο των δομών όσο και της αντίληψης ενός ενιαίου συστήματος υγείας. Όλο και περισσότερο οι βασικοί χρηματοδότες του συστήματος, δηλαδή οι πολίτες που πληρώνουν ασφαλιστικές εισφορές, απομακρύνονται από την ιδέα ενός συστήματος που χρηματοδοτούν, αλλά δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν.

Στο μεταξύ, μετά από πέντε σχεδόν χρόνια αποεπένδυσης, το ΕΣΥ χρειάζεται πόρους και χρηματοδότηση όχι μόνο για την καθημερινή λειτουργία, αλλά και για την συντήρηση των υποδομών, την ανανέωση του εξοπλισμού, την δημιουργία νέων δομών, εκεί που υπάρχει ανάγκη ακόμη, αλλά και κυρίως για τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Οι μεγάλες αλλαγές που χρειάζεται το σύστημα απαιτούν εμπροσθοβαρείς επενδύσεις, για να αποδώσουν. Με την πολιτική των μεγάλων πλεονασμάτων και τους αναιμικούς ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ για τα επόμενα χρόνια τα χρήματα αυτά δεν μπορούν να προέλθουν μόνο από τον προϋπολογισμό. Το ΠΔΕ είναι καθηλωμένο στα 6.4 δις και το πρόγραμμα υγείας δεν ξεπερνά τα 20 εκατ.

Ανάλογη είναι η στενότητα των ευρωπαϊκών πόρων με την παραδοσιακή μορφή. Οι πιστώσεις για ανανέωση εξοπλισμού είναι πενιχρές από εδώ και πέρα και όλοι οι πόροι για υποδομές και «βαριά» συντήρηση είναι συγκεντρωμένες στο πακέτο Γιουνκέρ. Η εκταμίευση τους μπορεί να γίνει μόνο μέσω ΣΔΙΤ. Αν προστεθούν οι ανάγκες σε προσωπικό (μισθοδοσία), η κατάσταση γίνεται ακόμη πιο δύσκολη. Σε αυτό το πλαίσιο, η απάντηση δεν είναι ούτε απλή ούτε εύκολη. Η αξιοποίηση κάθε ευρώ, από όπου και αν προέρχεται, όσο και αν μοιάζει αυτονόητη, προσκρούει σε ιδεολογικές

προκαταλήψεις, συντεχνιακά συμφέροντα ή θεσμικές αδυναμίες και άγνοια. Η κυβέρνηση, για παράδειγμα, αρνείται τα 22 δις του πακέτου Γιουνκέρ για λόγους ιδεολογικής προκατάληψης, την ώρα που έχει αποθέσει αποκλειστικά την ανανέωση του τεχνολογικού εξοπλισμού στους ιδιώτες- δωρητές που ως αντιπολίτευση ξόρκιζε καταψηφίζοντας συμβάσεις δωρεών. Είναι ανάγκη να ξεφύγει το ΕΣΥ από τον φαύλο κύκλο της απαξίωσης που δημιουργεί η χρόνια αποεπένδυση. Η αξιοποίηση κάθε διαθέσιμου πόρου είναι εθνικά επιβεβλημένη. **Προτείνουμε:**

- Αύξηση της χρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό στο μέσο Ευρωπαϊκό όρο. Η αναδιαπραγμάτευση των ορίων χρηματοδότησης πρέπει και μπορεί να γίνει με διακομματική συμφωνία. Είμαστε ανοικτοί σε μια τέτοια προοπτική. Σταδιακά η χρηματοδότηση πρέπει να επανέλθει κοντά στο μέσο ευρωπαϊκό όρο.
- Αύξηση πόρων ΠΔΕ. Η κατανομή των πενιχρών πόρων του ΠΔΕ θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με διαφορετική λογική. Υπό προϋποθέσεις, οι επενδύσεις στην υγεία μπορεί να έχουν σημαντική συνεισφορά στην ανάπτυξη.
- Άντληση πόρων από Ευρωπαϊκά προγράμματα. Προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων, εκπαίδευσης προσωπικού, ενσωμάτωσης τεχνολογίας μπορούν να συνεισφέρουν σημαντικά.
- Προγράμματα ΣΔΙΤ από το πακέτο Γιούνκερ. Η βαριά συντήρηση των κτιρίων, ο εκσυγχρονισμός απαξιωμένων δομών και η δημιουργία νέων υποδομών μπορεί να χρηματοδοτηθεί άμεσα από το πακέτο Γιουνκέρ μέσω ΣΔΙΤ. Υπάρχουν επιτυχημένα παραδείγματα στην Ευρώπη στον τομέα της υγείας και στην Ελλάδα στην εκπαίδευση και στην ανακύκλωση.
- Προσέλκυση επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα. Η λογική της ανάπτυξης ανταγωνιστικών επενδύσεων μεταξύ κράτους και ιδιωτών πρέπει να δώσει τη θέση της στη συμπληρωματικότητα. Ειδικά στην ανανέωση του ιατροβιολογικού εξοπλισμού και της εισαγωγής τεχνολογίας οι ευκαιρίες είναι σημαντικές. Γνώμονας θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος και προϋπόθεση η διαφάνεια.
- Εθνικό σχέδιο δράσης για τον ιατρικό τουρισμό, την οργάνωση υπηρεσιών στις τουριστικές περιοχές και την δημιουργία μηχανισμού είσπραξης των οφειλών από αλλοδαπούς.

2. Αναμόρφωση της Δομής και της Διοίκησης

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ επιβεβαιώνει και στην υγεία την προτίμηση της σε ένα υπερσυγκεντρωτικό, κρατικιστικό μοντέλο, ακυρώνοντας στην πράξη την αυτονομία του ΕΟΠΠΥ και υποβαθμίζοντας τις Υ.ΠΕ στο ρόλο διεκπεραιωτή εγγραφών. Η αντίληψη του Εθνικού Συστήματος Υγείας σαν μια κάθετα οργανωμένη κρατική υπηρεσία, στα πρότυπα πχ της αστυνομίας ή του δασαρχείου, είναι απολύτως ασύμβατη με το χαρακτήρα και τις ανάγκες των υπηρεσιών υγείας. Η επιμονή, παράλληλα, σε ένα χρεοκοπημένο πελατειακό σύστημα επιλογής στελεχών για τη διοίκηση των νοσοκομείων και η διατήρηση ενός απαρχαιωμένου, γραφειοκρατικού διοικητικού μοντέλου αποτελεί συνταγή αποτυχίας.

Το ΕΣΥ, για να ανταποκριθεί στις ανάγκες της κοινωνίας και τις προκλήσεις της τεχνολογίας, χρειάζεται τεκτονικές μεταρρυθμίσεις στην δομή του και στον τρόπο διοίκησης. Παρά τις προσπάθειες, ήδη από το 2000 με την εισαγωγή της λογικής των managers, το διοικητικό μοντέλο παραμένει προσκολλημένο στη λογική ενός πελατειακού συστήματος που ακυρώνει στην πράξη οποιαδήποτε προσπάθεια αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού. Στην παρούσα φάση χρειάζεται ένα τολμηρό άλμα προς τα εμπρός σε μια προσπάθεια να κερδηθεί ο χαμένος χρόνος. **Προτείνουμε:**

- Το υπουργείο Υγείας σταδιακά να μετατραπεί σε επιτελικό όργανο στρατηγικού σχεδιασμού, ρύθμισης και ελέγχου των λειτουργιών του συστήματος. Μέσω των υπηρεσιών του και των αρμόδιων αρχών, όπως ο ΕΟΦ και το ΚΕΣΥ, πρέπει να μεριμνά για την ενιαία εφαρμογή των κανόνων, την τήρηση της ποιότητας, της διαφάνεια κτλ., μεταβιβάζοντας τις ευθύνες και τις αρμοδιότητες της καθημερινής λειτουργίας των μονάδων υγείας είτε σε περιφερειακό επίπεδο είτε στις ίδιες τις μονάδες που οφείλουν έτσι και αλλιώς στο πλαίσιο του ΕΟΠΠΥ να ενισχύσουν την αυτονομία και την αυτοτέλειά τους.
- Μεσοπρόθεσμα και με στενή συνεργασία με τις αιρετές περιφέρειες, πόροι και αρμοδιότητες σε ό,τι αφορά την εποπτεία και την καθημερινή λειτουργία των μονάδων υγείας πρέπει να αποκεντρωθούν. Σαν πρώτο βήμα η γεωγραφική ταύτιση των Υ.ΠΕ με τις Περιφέρειες και η διασύνδεσή

τους θα μπορούσε να προλειάνει το έδαφος, μεταφέροντας στελέχη και τεχνογνωσία.

- Οι μεγάλες νοσοκομειακές μονάδες, σε πρώτη φάση, πρέπει να αυτονομηθούν από τον ασφυκτικό έλεγχο του Υπουργείου, να αποκτήσουν σταθερές, τεχνοκρατικά άρτιες διοικήσεις απαλλαγμένες από τις πελατειακές λογικές, να εξοπλιστούν με ένα νέο, σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο, ολοκληρωμένους προϋπολογισμούς και αυτονομία μεσοπρόθεσμα στις προσλήψεις και την κοστολόγηση των υπηρεσιών τους. Έτσι, θα μπορέσουν να ενταχθούν στο νέο περιβάλλον, να αξιοποιήσουν τις υποδομές και το προσωπικό τους. Σε πρώτη φάση πρέπει να εξεταστεί αν η μετατροπή τους σε ΝΠΙΔ ή ΑΕ του δημοσίου θα δρομολογήσει την αλλαγή.
- Η διοικητική μεταρρύθμιση θα παραμένει ατελής στο βαθμό που δεν θα συμπληρωθεί με ουσιαστικές παρεμβάσεις στην λειτουργία των ιατρικών υπηρεσιών. Η αναβάθμιση της ποιότητας και η επίτευξη ουσιαστικής οικονομίας ταυτόχρονα, προϋποθέτει τη διαρκή αξιολόγηση της ίδιας της ιατρικής πράξης. Η εισαγωγή άριστων πρακτικών, νέων ελεγμένων μεθόδων θεραπείας, η τήρηση πρωτοκόλλων θεραπείας αποτελούν ένα από τα μεγάλα στοιχήματα, καθώς αναφέρονται σε έναν τομέα με μεγάλη ανομοιομορφία, αντιστάσεις και καθυστέρηση που μεταφράζεται σε προβλήματα ποιότητας και σπατάλης. Η αναμόρφωση του ΚΕΣΥ ή η δημιουργία ενός νέου οργανισμού αρμόδιου για την έκδοση και την τήρηση οδηγιών και κανόνων και την εισαγωγή άριστων πρακτικών σε συνεργασία με τον ΠΙΣ και τις επιστημονικές εταιρείες είναι κομβικής σημασίας.

Τίποτα από τα παραπάνω δεν θα γίνει πραγματικότητα, εάν το νέο οργανωτικό μοντέλο δεν ενσωματώσει τις εξελίξεις στην τεχνολογία, εάν δεν κτιστεί πάνω σε ένα ενιαίο, ολοκληρωμένο, ανοικτό ψηφιακό περιβάλλον.

3. Ψηφιακή εποχή και διοίκηση υγείας

Η ηλεκτρονική συνταγογράφηση είχε εξαρχής σχεδιαστεί ως αποκλειστικά ψηφιακή εφαρμογή, χωρίς την ανάγκη εκτυπώσεων και σφραγίδων. Δέκα σχεδόν χρόνια μετά, ο ΕΟΠΠΥ δυσκολεύεται να διαχειριστεί τον όγκο των εκτυπώσεων που συγκεντρώνει από όλη την Ελλάδα. Η καθυστέρηση στον τομέα της ψηφιακής διοίκησης είναι απειλητική και στην περίπτωση της

υγείας απαγορευτική για κάθε περαιτέρω αναβάθμιση της διοίκησης και της ιατρικής πρακτικής. Χαρτούρα, ασυμβατότητες συστημάτων, ατελείς εφαρμογές, τρομακτικές ελλείψεις στην αρχειοθέτηση, τη διακίνηση ιατρικής πληροφορίας, τη διασύνδεση γιατρών και υπηρεσιών συνθέτουν ένα χάος που δεν είναι δυνατό να μπαλωθεί. Πολύ περισσότερο τη στιγμή που η εισβολή νέων τεχνολογιών και δυνατοτήτων καθιστά ανεπίκαιρες εφαρμογές που σέρνονται και καθυστερούν για χρόνια.

Στόχος πρέπει να είναι η ολοκλήρωση ενός ενιαίου, διαδραστικού ψηφιακού περιβάλλοντος για την υγεία και τη διοίκησή της με βασικό άξονα τον διαρκή εκσυγχρονισμό και την επέκταση της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης. Η χώρα έχει υπογράψει ήδη από το 2011 πρωτόκολλο μεταφοράς τεχνογνωσίας με τους πρωτοπόρους Εσθονούς, το οποίο δυστυχώς δεν έχει αξιοποιηθεί. Η μετάπτωση σε ένα ολοκληρωμένο ψηφιακό σύστημα, ένα σύστημα χωρίς χαρτί και φιλμ, πρέπει να αποτελέσει εθνικό στόχο με καταληκτική ημερομηνία και εξειδικευμένες δράσεις. Χωρίς αυτό κάθε μεσομακροπρόθεσμος σχεδιασμός είναι καταδικασμένος σε αποτυχία

4. Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Ο ΕΟΠΠΥ δημιουργήθηκε, για να ενοποιήσει ένα κατακερματισμένο τοπίο υπηρεσιών ΠΦΥ σε ένα ενιαίο σύστημα εξισώνοντας παροχές και δικαιώματα. Έβαλε τέρμα στον κατακερματισμό, σταμάτησε την κακή πρακτική της παροχής υπηρεσιών υγείας από τα ίδια τα ταμεία (ΙΚΑ κτλ) έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία ενιαίου φορέα ΠΦΥ. Η δημιουργία του αποσκοπούσε στην εισαγωγή ρήτρας αξιολόγησης των παρεχόμενων υπηρεσιών και στην αποζημίωση υπηρεσιών με ενιαίο τιμολόγιο βάση της σχέσης κόστους/απόδοσης.

Με την ίδρυση του ΠΕΔΥ επιχειρήθηκε η ρύθμιση ενός άναρχου τοπίου όπου τα χρήματα των ασφαλισμένων και του προϋπολογισμού κατανέμονταν σε ιδιωτικές και δημόσιες δομές με τρόπο άναρχο, σπάταλο και αντιπαραγωγικό.

Σε αντίθεση με το περιβάλλον του 1985, η Ελλάδα του 2017 έχει αναπτυγμένες δομές, ιδιωτικές και δημόσιες, σε πολύ μεγάλη έκταση και ποικιλία. ΚΥ, περιφερικά ιατρεία, διαγνωστικά κέντρα κτλ. υπάρχουν σε μεγάλη πυκνότητα σχεδόν σε όλη την επικράτεια (εκτός άγονων και παραμεθόριων περιοχών)

Η Ελλάδα έχει υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας. Έχει πολλές εγκατεστημένες δομές εν λειτουργία. Έχει διαθέσιμο μεγάλο αριθμό άρτια εκπαιδευμένων ειδικευμένων γιατρών όλων των ειδικοτήτων και στην πρωτοβάθμια. Ένα πρόβλημα που δεν μπορεί να παρακαμφθεί. Μια προίκα που δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Ταυτόχρονα η Ελλάδα δεν έχει σύστημα ΠΦΥ, ένα οργανωμένο δομημένο δίκτυο υπηρεσιών δηλαδή. Η νομοθέτηση του ΠΕΔΥ αποσκοπούσε ακριβώς στη δημιουργία ακριβώς ενός μηχανισμού, ενός συστήματος ρύθμισης και συντονισμού.

Η κυβέρνηση σήμερα επιλέγει θνησιγενείς ΤοΜΥ

- Η δημιουργία αμιγώς κρατικού δικτύου απαιτεί δις σε καινούργιες επενδύσεις υποδομών που δεν υπάρχουν, αύξηση των δαπανών της μισθοδοσίας έξω από τις δυνατότητες του προϋπολογισμού.
- Ανταγωνίζεται και αποδομεί τις υφιστάμενες δομές: Η στήριξη των ΚΥ αγροτικού και αστικού τύπου αναβάλλεται πρακτικά λόγω έλλειψης κεφαλαίων
- Κατευθύνει τα ελάχιστα διαθέσιμα με λάθος τρόπο: η Ελλάδα έχει ήδη υπερβολικά πολλά ιατρεία & γιατρούς, διαγνωστικά κέντρα κτλ. Δεν έχει ανάγκη δημιουργίας νέων, αλλά συντονισμού των υφιστάμενων.

Τι προτείνουμε;

- Εξάντληση των δυνατοτήτων του προϋπολογισμού και ειδική διαπραγμάτευση. Αναμόρφωση και ανακατεύθυνση των διαθέσιμων πιστώσεων σε μια νέα πυραμίδα προτεραιοτήτων με προτεραιότητα την ΠΦΥ

- Ελεύθερη επιλογή ιατρού (οικογενειακού & ειδικότητας), καθώς και νοσηλευτηρίου μέσα στο πλαίσιο μιας δομημένης ΠΦΥ Δικαίωμα σε δωρεάν ποιοτικές υπηρεσίες για τον πολίτη
- Ενιαίο σύστημα πρωτοβάθμιας με τον ΕΟΠΠΥ ρυθμιστή και εγγυητή της αξιοποίησης της δημόσιας δαπάνης
- Ενιαίους, διαφανείς κανόνες λειτουργίας με γνώμονα τη σχέση κόστους/ποιότητας.
- Αξιοποίηση όλων των δομών, όλων των επαγγελματιών υγείας με ενιαίο τρόπο και διαφανή, διαρκής αξιολόγηση όλων
- Κέντρα Υγείας σε όλους τους Αγροτικούς και ημιαστικούς Δήμους.
- Πολυδύναμα Κέντρα Υγείας 24ωρης λειτουργίας σε όλα τα Μεγάλα Αστικά Κέντρα με δίκτυο υπηρεσιών στα δημοτικά διαμερίσματα.
- Τοπικά Δίκτυα ολοκληρωμένων υπηρεσιών (Κ.Υ.-Συμβεβλημένοι γιατροί - οικογενειακοί γιατροί) σε όλη τη χώρα.
- Πιστοποίηση και ένταξη στα δίκτυα των Δημοτικών ιατρείων και Υπηρεσιών υγείας και διασύνδεση των ιδιωτών ιατρών και ιατρείων με το δημόσιο σύστημα.
- Έμφαση στην πρόληψη. Ανάπτυξη ολοκληρωμένου δικτύου κέντρων και ολοκλήρωση ενός εθνικού προγράμματος για την πρόνοια.
- Εισαγωγή ποιοτικών κριτηρίων
- Όχι στην μεταβίβαση του κόστους στον ασθενή
- Όχι στην διαιώνιση των άθλιων συνθηκών

Προϋπόθεση: η δημιουργία της ΠΦΥ με βάση ένα ολοκληρωμένο, νέο ψηφιακό σύστημα διοίκησης και ελέγχου. Ενιαία ψηφιακή πλατφόρμα τόσο για τις διοικητικές όσο και για τις ιατρικές υπηρεσίες (ο ιατρικός φάκελος, όπως θα εφαρμοζόταν το 2010, είναι ξεπερασμένος)

5. Κέντρα χρόνιων παθήσεων

Σήμερα υπάρχουν στη χώρα 2,3 εκατομμύρια ασθενείς που πάσχουν από σοβαρές χρόνιες παθήσεις, με πολλούς ασθενείς να πάσχουν από 2 ή και 3 χρόνια νοσήματα μαζί. Η αντιμετώπιση των χρόνιων αυτών παθήσεων απορροφά το 75% των δαπανών Υγείας με αποσπασματικές πρακτικές, που

είναι αδύνατον να αξιολογηθούν τόσο για την ποιότητα όσο και για την αποτελεσματικότητά τους. Η χώρα σήμερα όσο ποτέ έχει την ανάγκη ενός στρατηγικού σχεδίου πρόληψης, αποτροπής προστασίας και αντιμετώπισης των κυριότερων κινδύνων και παραγόντων που ευθύνονται για τα χρόνια νοσήματα. Στον πυρήνα αυτής της πολιτικής είναι η έγκυρη και έγκαιρη διάγνωση και η αποκεντρωμένη και εξατομικευμένη διαχείριση και αντιμετώπιση της θεραπείας και της παρακολούθησης στη συνέχεια με την χρήση ηλεκτρονικών υπηρεσιών και της τηλεϊατρικής.

Προτείνουμε την καθιέρωση ενός νέου συστήματος αντιμετώπισης των χρόνιων νοσημάτων τόσο σε πρωτοβάθμιο όσο και σε δευτεροβάθμιο επίπεδο.

Σε επίπεδο ΠΦΥ τα κέντρα θα έχουν την πλήρη ευθύνη για την αντιμετώπιση του συνόλου των προβλημάτων του ασθενή, η οποία θα υποστηρίζεται από ηλεκτρονικό φάκελο. Οι υπηρεσίες θα παρέχονται τόσο από το Δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα με κοινοπραξίες ιατρών συνδεδεμένα με την αντίστοιχη κλινική του Νομαρχιακού νοσοκομείου που θα έχει την επιστημονική ευθύνη της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων.

6. Νέα φαρμακευτική πολιτική

Η δραστική μείωση της δημόσιας φαρμακευτικής δαπάνης είχε δυστυχώς σοβαρές παρενέργειες, καθώς δεν συνοδεύτηκε από τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Η βασική είναι η μετακύληση ενός σημαντικού μέρους του κόστους στον ασθενή είτε λόγω αυξημένων συμμετοχών είτε λόγω αγοράς των φαρμάκων χωρίς ιατρική συνταγή. Η κατάσταση πρέπει να ομαλοποιηθεί. Το κόστος της φαρμακευτικής δαπάνης αυξάνεται σταθερά σε όλες τις ανεπτυγμένες κοινωνίες και λόγω αύξησης των αναγκών (γήρανση, νοσηρότητα), αλλά και λόγω εισαγωγής νέων καινοτόμων φαρμάκων. Η καθήλωση της δημόσιας δαπάνης στα επίπεδα του 2000 έχει πλέον αρνητικές συνέπειες στη δημόσια υγεία. Αποτελεί προτεραιότητα μας η ελάφρυνση των ασφαλισμένων, των χαμηλών εισοδηματικών τάξεων από τις ήδη επιπλέον επιβαρύνσεις του κόστους φαρμακοθεραπείας. Η παροχή κάθε αναγκαίου φαρμάκου, όσο ακριβό και αν είναι, πρέπει να γίνεται χωρίς

γραφειοκρατικά εμπόδια. Ο έλεγχος πρέπει να επικεντρωθεί στην παραγωγή της συνταγής και όχι στον τελικό χρήστη ασθενή. Καθολική εφαρμογή Θεραπευτικών Πρωτοκόλλων και ποιοτικός έλεγχος θεραπευτικών επιλογών.

Μέτρα πολιτικής:

- Σταδιακή ετήσια αύξηση του κλειστού προϋπολογισμού του ΕΟΠΥΥ κατά 50 εκατ. ευρώ το χρόνο για τα επόμενα 4 χρόνια, ώστε η Δημόσια Φαρμακευτική Δαπάνη να πλησιάσει τον Ευρωπαϊκό Μέσο Όρο.
- Καταπολέμηση της πολυφαρμακίας. Καθολική διάθεση όλων φαρμάκων μέσω Ηλεκτρονικής Συνταγογράφησης, ασχέτως αποζημίωσης, και έλεγχος της χρήσης φαρμάκων.
- Αυστηρός έλεγχος στη χορήγηση νέων καινοτόμων φαρμάκων μέσω πρωτοκόλλων και αρχείου ασθενών (Registries). Φορέας υλοποίησης ΕΟΠΥΥ και Ηλεκτρονική Συνταγογράφηση.
- Συγκράτηση στη συνταγογράφηση φτηνών φαρμάκων.
- Αύξηση διείσδυσης γενοσήμων με κίνητρα όπως η μηδενική συμμετοχή στους άνω των 65, για όλα τα χρόνια νοσήματα αποκλειστικά για τη συνταγογράφηση γενοσήμων.
- Υπολογισμός και καταλογισμός rebates και clawback κατά μεγάλες θεραπευτικές κατηγορίες. Σταδιακή μείωση του clawback.
- Χάραξη μακροπρόθεσμης εθνικής στρατηγικής για το φάρμακο.
- Δέσμη μέτρων για την ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής φαρμάκων.
- Επιτροπή αξιολόγησης τεχνολογίας φαρμάκων (HTA) ως ανεξάρτητη αρχή.
- Ανεξάρτητη επιτροπή τιμολόγησης & επιτροπή διαπραγμάτευσης στον ΕΟΠΥΥ.

7. Ψυχική Υγεία -Εξαρτήσεις

Στον τομέα της ψυχικής υγείας πρέπει επιτέλους να ισχύσουν οι κανόνες του ΕΣΥ. Η τομεοποίηση, η προσβασιμότητα, η ποιότητα, η στελέχωση είναι κάποια μόνο από τα προβλήματα στην παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Η εν εξελίξει ψυχιατρική μεταρρύθμιση προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς, όπως καταμαρτυρούν όλες οι ευρωπαϊκές εκθέσεις. **Προτείνουμε:**

- Άμεση ολοκλήρωση της αποασυλοποίησης, με το κλείσιμο των ψυχιατρείων που απομένουν και τη μετάθεση των υπηρεσιών στα γενικά νοσοκομεία και στις υπηρεσίες της κοινότητας (Μόνο πέντε από τα εννέα πρώην ψυχιατρικά νοσοκομεία έχουν κλείσει και σε ελάχιστες περιπτώσεις τα παραδοσιακά ψυχιατρικά νοσοκομεία αντικαταστάθηκαν από κλίνες οξέων ψυχιατρικών περιστατικών στα γενικά νοσοκομεία).
- Άμεση μείωση του αριθμού των ακούσιων εισαγωγών (το ποσοστό είναι τέσσερις φορές υψηλότερο από ό,τι το αντίστοιχο μέσο ευρωπαϊκό).
- Άμεση στελέχωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας. Οι υπηρεσίες φθίνουν υποστελεχωμένες λόγω υποχρηματοδότησης.
- Έμφαση στην ανάπτυξη υπηρεσιών για το ηλικιακό φάσμα 16-18 που λόγω και της εφηβείας παρουσιάζει ιδιαίτερα και δύσκολα θέματα ψυχοπαθολογίας.
- Έμφαση στην ανάπτυξη υπηρεσιών για τα παιδιά δεδομένης της πολύ περιορισμένης κάλυψης των αναγκών τους.
- Στον τομέα των εξαρτήσεων επιτέλους, Εθνικό Σχέδιο Δράσης. Ένα σχέδιο που θα ανταποκρίνεται όχι μόνο στις εξαρτήσεις από νόμιμες ή παράνομες ουσίες, αλλά και στις εξαρτητικές συμπεριφορές που απειλούν τις κοινωνίες, όπως ο τζόγος και το διαδίκτυο. Η σημερινή κυβέρνηση, όχι απλά δεν προσπαθεί να περιορίσει αυτές τις απειλές, αλλά προωθεί με τον τρόπο της την εξάπλωσή τους (διαφημίσεις σχετικά με τον τζόγο, άδειες καζίνο κλπ).

Εργασία, Πρόνοια , Ασφαλιστικό Σύστημα

1. Απασχόληση: Μερίδιο όλων στην ανάπτυξη

1.1 Γενική προσέγγιση - Ανάπτυξη και απασχόληση

Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα στην έξοδο από την κρίση έχουν να κάνουν με την εργασία: Την ανεργία, την χαμηλή απασχόληση, το brain drain, αλλά και την προσαρμογή στα νέα τεχνολογικά δεδομένα.

Βασικό μέλημα είναι η αποτροπή της επανάληψης της ανάπτυξης χωρίς θέσεις εργασίας (Jobless growth), που χαρακτήριζε την περίοδο πριν την κρίση. Στην περίοδο αυτή μεγάλες ομάδες - νέοι, γυναίκες, μετανάστες - στερούνταν της δυνατότητας να συνεισφέρουν και στοιβάζονταν στην ανεργία και την επισφαλή απασχόληση.

Η μεταμνημονιακή Ελλάδα πρέπει να αποφύγει μια αναβίωση της αγοράς εργασίας δύο ταχυτήτων, - με εντός και εκτός των τειχών των προνομίων. Να υπερνικήσει την αδήλωτη και τη χαμηλά αμειβόμενη εργασία.

Η τόνωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας έχει εξαντλήσει τις δυνατότητες να επιτυγχάνεται, με κύριο μέσο τη μείωση του κόστους εργασίας, ένα εργασιακό καθεστώς γενικευμένης ανασφάλειας, με κατάργηση δικαιωμάτων, με συνθήκες υπονόμευσης του απαραίτητου κοινωνικού διαλόγου μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων.

Όλα αυτά τα ζητήματα έχουν αιχμή σε τέσσερις ομάδες με ειδικά χαρακτηριστικά, που αντιμετωπίζουν σημαντικές δομικές δυσκολίες: τους νέους, τις γυναίκες, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και τα άτομα με αναπηρίες.

1.2 Προτάσεις

Ένα πρόγραμμα απασχολησιμότητας θα εντάσσει την απασχόληση μέσα στην αναπτυξιακή πρόταση και θα εξασφαλίζει ότι τα ειδικά προβλήματα αυτών

των ομάδων αντιμετωπίζονται άμεσα και αποτελεσματικά. Το πρόγραμμα θα αφορά θεσμούς της αγοράς εργασίας, προγράμματα στήριξης και κατάρτισης αλλά και καταπολέμησης διακρίσεων, καθώς και τη θεσμική ενίσχυση και συνέργεια των ελεγκτικών μηχανισμών της πολιτείας για την καταπολέμηση της παραβατικότητας στην εργασία και απασχόληση.

Η κεντρική στόχευση, δεν θα αφορά μόνο τις υφιστάμενες θέσεις εργασίας αλλά θα συνδέεται με τη δημιουργία νέων.

Οι πολιτικές ενίσχυσης της απασχόλησης οφείλουν να είναι συγκεκριμένες, άμεσα εφαρμόσιμες και να αφορούν και τις δύο μορφές προσφοράς εργασίας: τους αυτοαπασχολούμενους και τους μισθωτούς, με έμφαση στην νέα γενιά.

1.α. Κάθε κυβερνητική δράση, που θα αφορά θέματα οικονομίας και ανάπτυξης, πρέπει να περιέχει τη «ρήτρα απασχόλησης». Το ίδιο και οποιαδήποτε δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα στηρίζεται ή ενισχύεται τόσο από κρατική επιχορήγηση όσο και από άλλες εκτός χώρας πηγές(π.χ. ΕΣΠΑ, Πακέτο Γιούνκερ)

1.β. Απαλλαγή των ασφαλιστικών εισφορών για τους νέους αυτοαπασχολούμενους για μια ζετία και κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος, ώστε να απελευθερώσουν τις ατομικές τους δυνάμεις χωρίς το βάρος πάγιων εξόδων

1.γ. Διαγραφή οφειλών προς τον ΟΑΕΕ, για πρώην αυτοαπασχολούμενους, που είναι άνεργοι, και υπό συγκεκριμένα εισοδηματικά κριτήρια, ώστε να μπορούν να εκκινήσουν νέα δραστηριότητα

1.δ. Επιδότηση των εισφορών των εργοδοτών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, για νέες προσλήψεις ανέργων (αντί να δίδεται επίδομα ανεργίας, το επίδομα να καλύπτει τις εισφορές).

1.ε. Πάγωμα προσαυξήσεων και προστίμων για ασφαλιστικές οφειλές μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που βρίσκονται σε αποδεδειγμένη οικονομική αδυναμία, με «ρήτρα μη απόλυσης».

2. Χορήγηση συγκεκριμένων κινήτρων, ειδικά για νέους ανθρώπους που ψάχνουν για δουλειά ή για να αρχίσουν την δική τους επαγγελματική δραστηριότητα.

2.α. Επιδότηση της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα. Η μισθολογική δαπάνη για κάθε επί πλέον θέση εργασίας στις επιχειρήσεις να υπολογίζεται ως «έξοδο», το οποίο θα εκπίπτει της φορολογίας, με συντελεστή αυξημένο κατά 30%, για τα πρώτα 2 χρόνια.

2.β. Απαλλαγή για 3 χρόνια από τις συνταξιοδοτικές εισφορές των νέων, που ξεκινούν την δική τους επαγγελματική δραστηριότητα.

2. γ. Για κάθε ζευγάρι νέων αγροτών ασφαλιστικές εισφορές θα καταβάλλει μόνο ο ένας εκ των 2, για τα επόμενα 5 χρόνια.

2.δ. Δημιουργία, εντός 6 μηνών, για κάθε νέο άνεργο, με ευθύνη των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης, μιας ευκαιρίας για επιδοτούμενη θέση εργασίας, επαγγελματικής κατάρτισης ή εργασιακής εμπειρίας.

3. Μέτρα ενθάρρυνσης του κοινωνικού διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και ενδυνάμωσή του μέσα από τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας . Οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας οφείλουν να προσφέρουν προστασία και εξασφάλιση σε όλους χωρίς επιστροφή σε αγορά εργασίας πολλών ταχυτήτων.

3.1. Ο κατώτερος μισθός θα διαμορφώνεται μέσα από τη συμφωνία των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας. Έτσι η βελτίωσή του θα διασφαλίζεται στο πλαίσιο των αντοχών της οικονομίας

3.2. Στήριξη του θεσμού των Συλλογικών Συμβάσεων (Εθνική, Κλαδική, Επιχειρησιακές).

Επιχειρησιακές συμβάσεις με αμοιβαίες υποχρεώσεις και δικαιώματα για εργαζόμενους-εργοδότες, που να απορρέουν από γνήσια επιχειρησιακή διαπραγμάτευση. Το θέμα της διαπραγμάτευσης επιχειρησιακής σύμβασης

από «ενώσεις προσώπων» σε πολύ μικρές επιχειρήσεις, πρέπει να επανεξεταστεί.

Επανεξέταση και αναβάθμιση του ρόλου των Κλαδικών Συμβάσεων ως δυναμικού μηχανισμού διασφάλισης και βελτίωσης της θέσης των εργαζομένων και διαμόρφωσης υγιών όρων ανταγωνισμού στους επί μέρους κλάδους.

**** Υπάρχει σαφώς διαφορετική άποψη με τα 3.1. και 3.2. Πρέπει να μην υπάρξει επιστροφή σε πρακτικές που κατοχύρωναν την αγορά δύο ταχυτήτων (εντός/εκτός τειχών). Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή. Θεωρείται ότι δεν πρέπει να προχωρήσουμε σε περαιτέρω αναλυτική προσέγγιση.

3.3. Οι στρεβλώσεις τις οποίες 35 χρόνια εφαρμογής και οι ποικίλες αποσπασματικές διατάξεις έφεραν στο «συνδικαλιστικό πλαίσιο», που καθιέρωσε ο Ν. 1264/82, αλλά και οι νέες προκλήσεις που υπάρχουν σήμερα, πρέπει να συζητηθούν και να αντιμετωπισθούν. Αυτό όμως πρέπει να γίνει μέσα από τον Κοινωνικό Διάλογο, με την ενεργό συμμετοχή των συνδικάτων και όχι με διαδικασίες επιβολής και κατασυκοφάντησής τους.

3.4. Ενίσχυση του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, για την πλήρη και ισομερή εφαρμογή των Νόμων και των Συμβάσεων στους εργασιακούς χώρους και την πλήρη κατοχύρωση των μισθολογικών, εργασιακών, ασφαλιστικών δικαιωμάτων των εργαζόμενων. Μέτρα αντιμετώπισης της αυθαιρεσίας, που υποχρεώνει εργαζόμενους με σύμβαση μερικής απασχόλησης να δουλεύουν 8ωρο, χωρίς υπερωριακή αμοιβή.

Η ενεργοποίηση της κάρτας εργασίας θα αποδειχθεί ισχυρό εργαλείο

4. Προστασία και υπηρεσίες για τους εργαζόμενους γονείς. Γενίκευση και επέκταση των υπηρεσιών που επιτρέπουν στην γυναίκα και μητέρα να εργάζεται συμφιλώνοντας εργασιακή και οικογενειακή ζωή. Έμφαση σε υπηρεσίες αντί για επιδόματα. Θέσεις κοινωνικής εργασίας σε ευαίσθητες

κατηγορίες - π.χ. μητέρες με 3+ παιδιά, άνεργοι μεγάλης ηλικίας κλπ. Σύστημα μακροχρόνιας φροντίδας με γνώμονα και την στήριξη ατόμων που φροντίζουν ηλικιωμένους.

5. Ειδικό πρόγραμμα για εργασία μεγαλύτερων εργαζόμενων - ηλικία 50+ ετών. Καταπολέμηση της ηλικιοφοβίας. Την στιγμή που όλο και περισσότερα άτομα άνω των 50 ετών αντιμετωπίζουν την απειλή της ανεργίας και την εισοδηματική αποστελέωση ως συνταξιούχοι, πρέπει να υλοποιηθεί ένα μεγάλο πρόγραμμα τόνωσης της ζήτησης και απασχολησιμότητας γυναικών και ανδρών αυτής της ηλικιακής ομάδας.

6. Θέσπιση Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, που θα λειτουργεί στην λογική του εφελκυστήρα και της ενεργοποίησης αντί της παθητικής στήριξης. Καθορισμός ύψους κατώτατου εγγυημένου εισοδήματος ανά τύπο νοικοκυριού και ενίσχυση του πραγματικού του εισοδήματος κατά το ποσό που υπολείπεται του κατώτατου εγγυημένου. Ιδιαίτερη επικέντρωση στους μακροχρόνια άνεργους, τα νέα ζευγάρια και τις γυναίκες.

Ενοποίηση όλων των επιδομάτων που σχετίζονται με τη φτώχεια κάτω από μία ομπρέλα.

Παράλληλες θετικές ενέργειες για την ένταξη των δικαιούχων στην αγορά εργασίας. Κατάρτιση, δια βίου μάθηση, σύνδεση με την αγορά εργασίας.

Θέση του Κινήματος Αλλαγής αποτελεί η εξαίρεση των δαπανών για Εκπαίδευση και Κατάρτιση από τα μέτρα λιτότητας και τους δημοσιονομικούς περιορισμούς του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

2. Ασφαλιστικό Σύστημα. Ένα δίκαιο σύστημα με το βλέμμα στο μέλλον

Το ασφαλιστικό πρόβλημα αποτέλεσε μια από τις βασικές αιτίες της χρεοκοπίας της χώρας. Το πολιτικό σύστημα στο σύνολο του, την περίοδο

της μεταπολίτευσης, έκλινε τα μάτια του στην επερχόμενη κατάρρευση, προκειμένου να μη διαρρήξει τις σχέσεις του με μικρές και μεγαλύτερες ομάδες συμφερόντων. Η ελληνική κοινωνία αφέθηκε στις σειρήνες της μυθολογίας περί «αβύθιστου ασφαλιστικού».

Στη πραγματικότητα όλα αυτά τα χρόνια, τα δανεικά χρηματοδοτούσαν την κοινωνική πολιτική. Το Ασφαλιστικό είχε χρεοκοπήσει πολύ πριν τη χρεοκοπία της χώρας. Η πορεία των επιμέρους δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο του Ασφαλιστικού σε αυτό.

Ενώ οι δαπάνες για μισθούς, συντάξεις, υγεία και λοιπές κοινωνικές παροχές, ως ποσοστό των εσόδων από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές, είχαν αντίστοιχη πορεία με τη συνολική δαπάνη, η συνταξιοδοτική δαπάνη αποτελεί μοναδική εξαίρεση, η οποία παρά τη δημοσιονομική προσαρμογή και τις περικοπές, συνεχίζει αυξητικά και μετά το 2009.

Οι νόμοι 3863/10 και 3865/10 αποτελέσαν τη πρώτη ουσιαστική προσπάθεια μεταρρύθμισης στο σύστημα και αυτό γιατί η ασφαλιστική μεταρρύθμιση αφορούσε για πρώτη φορά, στους κανόνες και τον τρόπο, με τον οποίο χορηγούνται οι μελλοντικές συντάξεις και καταβάλλονται οι μελλοντικές εισφορές. Η διαχείριση των υφιστάμενων συντάξεων είναι ζήτημα δημοσιονομικής τάξης.

Το Ασφαλιστικό που ψηφίστηκε από τη κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ είχε ως αποτέλεσμα:

α) τη δραματική μείωση των συντάξεων για ένα μεγάλο πλήθος ασφαλισμένων, που έχουν συνεισφέρει με τη συνεπή και ανελλιπή καταβολή εισφορών καθόλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου,

β) την δυσανάλογη αύξηση των καταβαλλόμενων ασφαλιστικών εισφορών σε ένα σύστημα, που ήδη το ποσοστό των εισφορών είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη.

Ο Ν. 4387/16, «νόμος Κατρούγκαλου», αλλά και οι αλλαγές του με το Ν.4488/17 δεν έγιναν ούτε στο όνομα των νεότερων γενεών. Η αλήθεια είναι ότι φορτώνει εξ ολοκλήρου τα βάρη της κρίσης και της εξόδου από αυτή, στις επόμενες γενιές.

Οι σημερινοί νέοι εργαζόμενοι υφίστανται μια τριπλή κακοποίηση. Αυξάνονται οι ασφαλιστικές εισφορές, μειώνονται οι συντάξεις, που θα λάβουν στο μέλλον, μέσω της μείωσης των συντελεστών αναπλήρωσης και εξισώνονται προς τα κάτω με αυτούς, που έχουν πληρώσει λιγότερα, αφού το σύστημα είναι ανάστροφα ανταποδοτικό. Χαμένοι είναι έτσι και οι τωρινοί και οι αυριανοί συνταξιούχοι.

Το μείγμα αυτό οδηγεί στην ηθελημένη αποφυγή καταβολής ασφαλιστικών εισφορών, δηλαδή στην άρνηση της τυπικής και νόμιμης ασφάλισης, ευνοώντας ξεκάθαρα την εισφοροδιαφυγή και εισφοροαποφυγή.

Το υφιστάμενο σύστημα συμβάλλει στην απαξίωση της εργασίας των μελλοντικών συνταξιούχων που εργάζονται σήμερα. Παράλληλα, διαμορφώνει ένα ασφαλιστικό τοπίο που δεν παρέχει καμιά προοπτική διασφάλισης της βιωσιμότητας του συστήματος.

Το θέμα των συντάξεων διατρέχει το σύνολο της οικονομίας και της κοινωνίας. Δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως θέμα που αφορά μόνο τους σημερινούς συνταξιούχους, αγνοώντας σημερινούς και αυριανούς εργαζομένους.

Απαιτούνται ριζικές αλλαγές ενταγμένες σε μια συνολικότερη αναπτυξιακή πρόταση προκειμένου να εμπεδωθεί ένα σύστημα με μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, διαφάνεια και δικαιοσύνη.

Οι βελτιώσεις που προτείνουμε, αξιοποιούν τις μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών, στρέφοντας την προσοχή στις νεότερες γενιές.

1. Διασφάλιση προϋποθέσεων ανάπτυξης ασφαλιστικού συστήματος τριών πυλώνων σε ορίζοντα 4ετίας (Κύρια Ασφάλιση, ΕΤΕΑΕΠ/Επαγγελματικά Ταμεία, Ιδιωτική Ασφάλιση).

Ριζική αλλαγή δομής κύριων συντάξεων, με ενίσχυση ανταποδοτικότητας και θεραπεία των ακραίων αδικιών, που έχουν δημιουργηθεί.

A. Κύρια Σύνταξη

Μετεξέλιξη του υφιστάμενου ασφαλιστικού συστήματος σε ένα Νέο Μεικτό Σύστημα που θα είναι:

Βασική σύνταξη για όλους με 15 έως 20 έτη ασφάλισης. Το συνολικό ύψος της δαπάνης θα καθορίζεται ως ποσοστό του ΑΕΠ βάσει των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της χώρας

Αναλογική σύνταξη, που θα στηρίζεται στην ενίσχυση της αναλογικότητας και ανταποδοτικότητας στη βάση των καταβαλλόμενων ασφαλιστικών εισφορών.

B. Επικουρική/Επαγγελματική Σύνταξη

Υποχρεωτική ασφάλιση για Επικουρική/Επαγγελματική Σύνταξη και δυνατότητα των εργαζομένων για επιλογή μεταξύ ΕΤΕΑΕΠ και Επαγγελματικών Ταμείων.

Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη των Επαγγελματικών Ταμείων(φοροαπαλλαγή για τις ασφαλιστικές εισφορές, δυνατότητα υπογραφής συλλογικών συμβάσεων για σύστασή τους).

2. Μείωση των εισφορών για ενίσχυση της εργασίας και καταστολή της εισφοροδιαφυγής. Διαχείριση ανείσπρακτων οφειλών με τρόπο ώστε να είναι δυνατή η εξυπηρέτηση της οφειλής και η ένταξη των οφειλετών στη ρύθμιση.

Μείωση εισφορών ελεύθερων επαγγελματιών/μισθωτών. Ανώτατο ασφαλιστέο μηνιαίο εισόδημα/μισθός τάξης €3.000. Απαλλαγή νέων επαγγελματιών και αγροτών από εισφορές για μία τριετία.

Ρύθμιση οφειλών με μεγάλη μείωση προσαυξήσεων και στόχο την επανένταξη οφειλετών.

Αντιμετώπιση προβλήματος υποψήφιων συνταξιούχων ελεύθερων επαγγελματιών και αγροτών οι οποίοι είναι εγκλωβισμένοι λόγω οφειλών προς το Ταμείο τους.

Εφαρμογή του μέτρου της κάρτας εργασίας (νόμος 3996/2011) σε κάθε εργασιακό χώρο και σύνδεση με την ενοποιημένη ηλεκτρονική βάση ΙΚΑ-ΣΕΠΕ-ΟΑΕΔ.

3. Σταδιακή μετάβαση σε ένα σύστημα ταυτόχρονης πληρωμής αποδοχών, εισφορών και ΦΜΥ μέσα από το τραπεζικό σύστημα.

4. Δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου ασφαλισμένων, με ατομικούς λογαριασμούς και πλήρη καταγραφή του ασφαλιστικού ιστορικού

5. Μεγαλύτερη αυτονομία τομέων Μισθωτών, Ελευθέρων Επαγγελματιών, Αγροτών εντός ΕΦΚΑ.

6. Ενίσχυση και αυτονόμηση ΑΚΑΓΕ. Δημιουργία επαρκούς αποθεματικού διασφάλισης συντάξεων νέας γενιάς(από την αξιοποίηση νέων κοιτασμάτων, μερίσματος από την ανάπτυξη κλπ) .

7. Η εφαρμογή του νόμου Κατρούγκαλου μας βρίσκει αντίθετους. Με τις νέες μειώσεις από 1η Ιανουαρίου 2019 οδηγεί σε νέα αδιέξοδα. Είναι βαθιά η πεποίθησή μας ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει. Έναρξη διαλόγου για ένα νέο ασφαλιστικό σύστημα δίκαιο, λειτουργικό και βιώσιμο.

**** Υπάρχει η άποψη ότι δεν πρέπει να υπάρχει το σημείο 7 για τους παρακάτω 3 λόγους: α) δημιουργείται ένα δημοσιονομικό κενό της τάξης του 1% του ΑΕΠ ετησίως, αποτελεί ανευθυνότητα να προτείνεται διεύρυνση δαπανών χωρίς να συγκεκριμενοποιείται από πού θα προέλθει η χρηματοδότηση. Σημειώνεται ότι οι ανάγκες στην πρόνοια είναι πολύ πιο επείγουσες από αυτό το μέτρο, β) Δίδεται προβάδισμα στους συνταξιούχους και όχι στους νέους και στους ανέργους, γ) διευκολύνεται η κυβέρνηση να αποφύγει το πολιτικό κόστος ενός νόμου, που η ίδια ψήφισε προ έτους.

3. Πρόνοια: Υλοποίηση της πραγματικής ελευθερίας

Σήμερα απαιτούνται σημαντικές προοδευτικές μεταρρυθμίσεις στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Προστασίας με στόχο την κοινωνική συνοχή και τον περιορισμό των αρνητικών συνεπειών της συνεχιζόμενης οικονομικής κρίσης. Η κοινωνική πολιτική και η πολιτική απασχόλησης εντάσσονται σε πρόταση θετικού αθροίσματος: Η κοινωνική ενσωμάτωση και ενδυνάμωση αυξάνει το προϊόν που είναι διαθέσιμο για όλους.

Η κοινωνική πολιτική δεν διανέμει παθητικά εκ των υστέρων, αλλά συμμετέχει ως αναπτυξιακός κρίκος στην διαδικασία παραγωγής.

Οι παρεμβάσεις στην πρόνοια πρέπει να αντιμετωπίζονται ως τόνωση της πραγματικής ελευθερίας και αποδέσμευση των ατομικών δυνατοτήτων.

Για παροδικές ανάγκες - οικονομικές, κοινωνικές ή υγειονομικές - η πρόνοια να λειτουργεί ως εφαλτήριο επανενεργοποίησης, προκειμένου να προλάβει την περιθωριοποίηση και την δημιουργία αποκλεισμών.

Οι μόνιμες ανάγκες πρέπει να αντιμετωπίζονται με γνώμονα τους τρόπους που ξεπερνούν τα εμπόδια και εξασφαλίζεται η ισότιμη ένταξη ενός εκάστου στην κοινωνική ζωή.

Τέλος, στην σύγχρονη πολύ-πολιτισμική κοινωνία η πρόνοια παίζει ένα κρίσιμο ρόλο όσο διαρκεί η ένταξη στην οικονομία και κοινωνία μεταναστών και προσφύγων.

3.1 Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Προστασίας

Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικής Προστασίας αποτελεί αναπτυξιακό παράγοντα και εγγυητή των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών, ενώ παράλληλα ανταποκρίνεται στις διεθνείς προδιαγραφές των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των δικαιωμάτων των επιμέρους κοινωνικών ομάδων, όπως είναι τα παιδιά, οι γυναίκες, οι μετανάστες, τα ΑμΕΑ κλπ (Συμβάσεις ΟΗΕ και Συμβουλίου της Ευρώπης, Συνθήκες ΕΕ).

Γνώμονας των μεταρρυθμίσεων είναι η κοινωνική επένδυση, η κοινωνική καινοτομία και η κοινωνική οικονομία με τις οποίες επανασχεδιάζεται η αναδιανεμητική διαδικασία και προωθείται η τριπλή αποστολή του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Προστασίας, όπως :

1) Η Οικογένεια της Ισότητας, η Παιδική Προστασία και ενεργός γήρανση.

Το πλαίσιο μας, συνδέει τις προνοιακές με τις αναπτυξιακές πολιτικές, την ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, την εξισορρόπηση επαγγελματικής - οικογενειακής ζωής, καθώς και την εξασφάλιση παροχής υψηλής ποιότητας υπηρεσιών φροντίδας των εξαρτημένων ατόμων (παιδιά, ηλικιωμένοι, ΑμΕΑ κλπ) για όλους τους πολίτες χωρίς διακρίσεις (καθολικές υπηρεσίες)

2) Η εξασφάλιση επίπεδου αξιοπρεπούς διαβίωσης των κοινωνικών ομάδων που στερούνται των απαραίτητων πόρων και πλήττονται περισσότερο από τη κρίση (δίκτυ ασφαλείας από την ακραία φτώχεια και την αυξανόμενη φτωχοποίηση)

3) Η προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων κοινωνικών ομάδων που υφίστανται διακρίσεις λόγω φύλου, φυλετικής και εθνικής καταγωγής, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού κ.τ.λ. (ίσες ευκαιρίες για όλους)

Η μεταρρυθμιστική προσπάθεια αποβλέπει στην μετάβαση από προσεγγίσεις που ευνοούσαν την ιδρυματοποίηση, την επιδοματική πολιτική και την εκ των υστέρων αποκατάσταση του προβλήματος προς προσεγγίσεις που ευνοούν:

(α) τις ανοικτές δομές και (β) την ανάπτυξη συμπράξεων παροχής κοινωνικών υπηρεσιών ανάμεσα σε δήμους, τοπική οικονομία, εθελοντικό κίνημα, ΜΚΟ κοινωνικού έργου, εταιρική κοινωνική ευθύνη.

Προτείνουμε:

- νέες, θεσμικές πρωτοβουλίες για τη βελτίωση του οικογενειακού δικαίου, που καθιερώθηκε από το 1983, με μια νέα γενιά μεταρρυθμίσεων, όπως καθιέρωση οικογενειακού δικαστηρίου.
- καινοτόμα προγράμματα "φύλαξης στο σπίτι" για τις βρεφικές ηλικίες, την κάλυψη θέσεων όλων των παιδιών σε παιδικούς σταθμούς και γενίκευση του θεσμού των ολοήμερων σχολείων και νηπιαγωγείων. Προτείνουμε την καθιέρωση ελευθερίας επιλογής παιδικών-βρεφονηπιακών σταθμών με αυστηρή τήρηση των προδιαγραφών για τους σταθμούς.

Στις πολιτικές και τα προγράμματα στήριξης της οικογένειας - παιδιών θα έχουν ισότιμη πρόσβαση οι εργαζόμενοι και εργαζόμενες στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα καθώς και οι άνεργοι.

Στηρίζουμε κάθε τύπο οικογένειας και συμβίωσης, με έμφαση τις μονογονεϊκές οικογένειες, οικογένειες με μέλη ΑμΕΑ, τις άγαμες μητέρες, τις οικογένειες μεταναστών, τις πολύτεκνες οικογένειες, τις οικογένειες ειδικών ομάδων μειονοτικής μορφής.

Η αντιμετώπιση του δημογραφικού (τόνωση γεννήσεων και στήριξη οικογένειας) που αποτελεί όρο ανανέωσης για τη χώρα μας, τίθεται σε πρώτη προτεραιότητα, με πολιτικές που στηρίζονται στην ισότητα ευκαιριών, στην προσέγγιση, ως κοινωνικού αγαθού, της μητρότητας και της γονεϊκότητας και άρα στη θεσμοθέτηση πλέγματος μέτρων από την πολιτεία για την στήριξη των νέων ζευγαριών, κοινωνικές υποδομές, ειδικά κίνητρα και διευκολύνσεις.

Προτείνουμε την ενδυνάμωση της κοινωνικής προστασίας της οικογένειας και των παιδιών που αντιμετωπίζουν κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, με προγράμματα κοινωνικής φροντίδας και παροχή υπηρεσιών.

Προτείνουμε την αναθεώρηση του θεσμού και των προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας στα παιδιά που προέρχονται από τις Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας του Κράτους, την επιτάχυνση των διαδικασιών αποκατάστασης των παιδιών, μέσω του θεσμού της Αναδοχής και αποϊδρυματοποίησης, την θέσπιση ενιαίων θεσμικών διαδικασιών για τους θεσμούς της υιοθεσίας και Αναδοχής.

Βασικό ζήτημα αποτελεί η φροντίδα για τους ανήμπορους ηλικιωμένους, με την στήριξη του “Βοήθεια στο Σπίτι” και των Κέντρων ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων.

3.1.1 Ενέργειες για καθολικές υπηρεσίες φροντίδας

- Γενίκευση της λειτουργίας ολοήμερων βρεφονηπιακών σταθμών και σχολείων για τη διευκόλυνση της απασχόλησης των γονέων.
- Επέκταση των ανοικτών Κέντρων ημερήσιας Φροντίδας ηλικιωμένων και των προγραμμάτων ενεργούς γήρανσης.
- Ανάπτυξη υποστηρικτικών υπηρεσιών για την αυτόνομη διαβίωση και τη προώθηση των ίσων ευκαιριών για τα ΑμΕΑ. Γενίκευση του θεσμού των Στεγών υποστηριζόμενης διαβίωσης
- Ενίσχυση και γενίκευση της «Βοήθειας στο Σπίτι» και της «νοσηλείας κατ’ οίκον» για όλα τα άτομα που δεν μπορούν να μετακινηθούν .
- Εκσυγχρονισμός του συστήματος αναδοχής παιδιών και περίθαλψης των απροστάτευτων ανηλίκων.

3.1.2 Ενέργειες για την εξασφάλιση επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης

Επέκταση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (ΚΕΑ) με τρεις πυλώνες:

- την εισοδηματική ενίσχυση.
- τη διευκόλυνση πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες.
- τη στέγαση και την ενεργό υποστήριξη της εργασιακής επανένταξης.

3.1.3 Ενδεικτικές ενέργειες για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων

- Ενίσχυση των δομών και των υπηρεσιών που απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες, όπως είναι οι αιτούντες άσυλο, οι εξαρτημένοι από ουσίες, τα θύματα βίας λόγω φύλου, τα θύματα trafficking, οι οροθετικοί, οι αποφυλακισμένοι και άλλοι.
- Εντατικοποίηση της διαδικασίας παροχής ασύλου.
- Επέκταση των προγραμμάτων απεξάρτησης (ουσίες, αλκοόλ, κάπνισμα κλπ)
- Προγράμματα κοινωνικής επανένταξης των αποφυλακισμένων.
- Εκστρατείες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης σε θέματα βίας λόγω φύλου, trafficking, ξενοφοβικών, σεξιστικών και ομοφοβικών συμπεριφορών.

3.2 Μακροχρόνια Φροντίδα για την πραγματική αλληλεγγύη

Με δεδομένο ότι αναμένεται να τριπλασιαστούν τα άτομα άνω των 80, η φροντίδα τους αποτελεί κρίσιμο τεστ για την Ελληνική κοινωνία. Όταν αυτό συνδυάζεται με μείωση του αριθμού παιδιών ανά οικογένεια -που παραδοσιακά αναλαμβάνουν τη φροντίδα των γονέων τους-, καθώς και με εργασιακή κινητικότητα, δημιουργείται ένα κενό στην φροντίδα των ηλικιωμένων. Σημειώνεται ότι αυτό θα μπορούσε να μετατραπεί σε ευκαιρία για την ενίσχυση της απασχόλησης ιδίως μεταξύ μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων (πολλοί και πολλές από τους οποίους είναι εγκλωβισμένοι στην αγορά εργασίας ή αντιμετωπίζουν την προοπτική φτώχειας στα ώριμα χρόνια τους).

Απαιτείται έτσι σχεδιασμός ολοκληρωμένης πολιτικής για την μακροχρόνια φροντίδα ηλικιωμένων στο σπίτι· αρχίζοντας από την χρηματοδότηση και επεκτεινόμενη στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και την αρωγή στην οικογένεια(ενδεικτικά: Φοροαπαλλαγή στον λήπτη μακροχρόνιας βοήθειας, ισόποση του ποσού που δίδει για φροντίδα στο σπίτι, ώστε να καταπολεμηθεί η αδήλωτη εργασία στον κλάδο).

- ΚΕ.Π.Α. Αποσύνδεση της αναπηρίας από την λειτουργικότητα. (άλλο λειτουργικότητα και άλλο αναπηρία): Η αναπηρία αποτελείται από ένα σύνολο διαγνωστικών κατηγοριών και όχι από μία διαγνωστική κατηγορία.

Ισότιμα πρέπει να αντιμετωπίζονται παιδιά και ενήλικες με αναπηρία όλων των διαγνωστικών κατηγοριών. Επαναπροσδιορισμός των κριτηρίων για επιδόματα. Επανεξέταση της λίστας των χρόνιων παθήσεων. Εκσυγχρονισμός των ΚΕΠΑ με εξειδικευμένους γιατρούς των αντίστοιχων ειδικοτήτων με τις παθήσεις που κρίνουν και αντικειμενική αξιολόγηση.

- Ηλεκτρονική διακυβέρνηση- Κάρτα αναπηρίας
- Προσβασιμότητα στα μέσα μαζικής συγκοινωνίας, προσβάσιμες δημόσιες υπηρεσίες και δημόσιοι χώροι.
- Άστεγοι. Στέγαση σε εγκαταλελειμμένα κτίρια. Να χρησιμοποιηθούν ως στέγη αυτών των ανθρώπων με την υποχρέωση να τα συντηρούν και να τα τηρούν αξιοπρεπή διαβίωση.
- Εκπαίδευση. Πρόσβαση και φιλικό περιβάλλον στα σχολεία όλων των βαθμίδων. Εξ αποστάσεως σύγχρονη και ασύγχρονη εκπαίδευση.
- Απογκετοποίηση. Αποκεντρωμένες στέγες ανοιχτής διαβίωσης για χρήστες ουσιών (στελεχωμένες από εξειδικευμένο προσωπικό).
- Πολυπολιτισμικότητα- Ρομά. Κοινωνική ένταξη. Αναζήτηση καλών πρακτικών
- Αυτόνομη διαβίωση-αποϊδρυματοποίηση. Μικρές ευέλικτες δομές με καταρτισμένο προσωπικό.
- Αναπηρικός τουρισμός. Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών για προσβάσιμες υποδομές στελεχωμένες με ιατρικό, παραϊατρικό και ειδικό βοηθητικό προσωπικό

3.3 Φορέας Υλοποίησης-Θεσμικές Αλλαγές

Νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Προστασία και Ένταξη(Ε.Σ.Κ.Ε.)

Στον τομέα της Κοινωνικής Πρόνοιας κράτος έχει επιτελικό ρόλο σχεδιασμού, εποπτείας και αξιολόγησης. Το Υπουργείο συντονίζει και διασυνδέει τις υπηρεσίες σε εθνικό επίπεδο μέσω του «Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης, Συντονισμού και Αξιολόγησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής».

Το κράτος σχεδιάζει επιτελικά το σύνολο των δράσεων Κοινωνικής Παρέμβασης στην βάση και ενός συγκεκριμένου Προνοιακού Χάρτη

(δημιουργία Χάρτη Ποιότητας Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας και Αλληλεγγύης), με βάση την αξιολόγηση των υπηρεσιών και των φορέων που τις παρέχουν.

Οι δομές των δημόσιων, αλλά και κοινωνικών και ιδιωτικών φορέων υλοποιούν, αφού πρώτα αξιολογούνται με βάση την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά τους.

Δίνουμε βάρος στην Ποιότητα της Κοινωνικής Πολιτικής και την πλήρη αξιοποίηση των ανθρώπινων και υλικών πόρων.

Προτείνουμε να εξασφαλισθεί η αποκέντρωση των δράσεων, ώστε αυτές να πραγματοποιούνται εξατομικευμένα και αποτελεσματικά, εκεί που υπάρχουν τα προβλήματα με τη δημιουργία δικτύων Κοινωνικής Σύμπραξης και αλληλεγγύης σε κάθε Δήμο, με στόχο την υποστήριξη των ευπαθών ομάδων και την αντιμετώπιση της φτώχειας. Σε αυτά τα δίκτυα εντάσσονται, με ενιαίο σχεδιασμό, όλα τα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και εθελοντών που υλοποιούν δράσεις κοινωνικής φροντίδας και αλληλεγγύης.

Προτείνουμε το σύνολο των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας και των φορέων που έχουν πιστοποιηθεί για την πρόνοια-αλληλεγγύη, να αποτελούν το Πανελλαδικό Δίκτυο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης.

Η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών πρέπει γίνεται αποκλειστικά από τους Δήμους, σε ποιότητα και ταχύτητα. Προτείνουμε να προωθείται η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στο τοπικό επίπεδο για την σύμπραξη έργων δημοσίου οφέλους, σε σύνδεση αφενός με το εθνικό ασφαλιστικό σύστημα και αφετέρου σε συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών (εθελοντές, μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς).

- Θεσμική ολοκλήρωση της μεταφοράς των αρμοδιοτήτων προς τους Δήμους (π.χ. Κέντρα Πρόνοιας) και τις Περιφέρειες (Κλειστές δομές κοινωνικής προστασίας, φιλανθρωπικά Ιδρύματα κλπ).

- Σύνταξη Χάρτη Κοινωνικών Αναγκών και Ποιότητας Κοινωνικών Δομών και Υπηρεσιών Φροντίδας, με στόχο τον καλύτερο σχεδιασμό των κοινωνικών παρεμβάσεων
- Διατύπωση ποιοτικών προδιαγραφών των υπηρεσιών και ενιαίων κανόνων παρακολούθησης και αξιολόγησης των δομών κοινωνικής πρόνοιας

Πολιτισμός

Ο πολιτισμός είναι δημόσιο, συλλογικό, αγαθό που πραγματώνεται σε συνθήκες ελευθερίας και διαλόγου. Αποτελεί μεγάλη αναπτυξιακή δύναμη της χώρας μας και ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Συγχρόνως ενισχύει την κοινωνική συνοχή, βελτιώνει την ποιότητα της ζωής και συμβάλλει στην αυτογνωσία των πολιτών. Η προστασία και η ανάδειξη του πολιτισμικού αποθέματος και η στήριξη και προβολή της σύγχρονης δημιουργίας αποτελούν βασικούς άξονες του μεταρρυθμιστικού εγχειρήματος των προοδευτικών πολιτικών δυνάμεων.

1. Η πολιτιστική κληρονομιά

Η ανάδειξη και προβολή της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και η σύνδεσή της με την τοπική παραγωγή και οικονομία ισχυροποιεί και προβάλλει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε τόπου, ενώ παράλληλα συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας. Σε αυτή την προοπτική έχουν ιδιαίτερη σημασία

- Η συνέχιση του προγράμματος του εκσυγχρονισμού και της βελτίωσης των υποδομών (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία) και η ουσιαστική αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών
- Η δημιουργία και η διάθεση επώνυμων πολιτιστικών-τουριστικών προϊόντων
- Η ανάπτυξη των ψηφιακών εφαρμογών
- Οι συνέργειες στο πλαίσιο ολοκληρωμένων περιφερειακών προγραμμάτων
- Η διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού και διαχειριστικού πλαισίου που να ενθαρρύνει και να στηρίξει την ολική προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ένταξή της στη σύγχρονη ζωή.

2. Νέες τεχνολογίες και ψηφιακές εφαρμογές

Η χρήση των νέων τεχνολογιών επιτρέπει τη δικτύωση και διάδραση πόλεων και περιφερειών μέσω ενός ψηφιακού Πολιτιστικού Χάρτη, ο οποίος θα έχει ρόλο στην διαμόρφωση συγκεκριμένων προγραμμάτων και δράσεων.

Η ανοικτή πρόσβαση στην πληροφορία επιτρέπει τη δημιουργία ψηφιακών πολιτιστικών εφαρμογών προς όφελος του τουρισμού, των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών (στις οποίες περιλαμβάνονται και τα μουσεία, η παραγωγή πιστών αντιγράφων ή εμπνευσμένων προϊόντων κλπ) και της ελεύθερης καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Η ψηφιοποίηση περιεχομένου (ψηφιακές βιβλιοθήκες, πολιτιστικό απόθεμα) πρέπει να ενισχυθεί και να συνδυαστεί με την αποτελεσματική προβολή της σύγχρονης δημιουργίας.

3. Σύγχρονη δημιουργία

Η στήριξη, η ενίσχυση και η προβολή της σύγχρονης δημιουργίας συνδέεται άμεσα με το νομικό πλαίσιο και τους φορείς που θα αναλάβουν αυτόν τον ρόλο. Ήδη έχουμε θέσει το ερώτημα και ο αναλυτικός και σε βάθος διάλογος για αυτό το θέμα πρέπει να γίνει. Ένα ζήτημα γύρω από το οποίο φαίνεται να υπάρχει ομοφωνία είναι ότι ανεξάρτητα από το ζήτημα των φορέων το σύστημα των επιχορηγήσεων και των οικονομικών ενισχύσεων στις τέχνες πρέπει να αλλάξει και να υιοθετηθεί μια διαδικασία ανάλογη με εκείνη των ανταγωνιστικών ευρωπαϊκών προγραμμάτων: οι αρχές της διαφάνειας, του απολογισμού και της αξιολόγησης, της καινοτομίας, όπως επίσης τα αυστηρά και συγκεκριμένα κριτήρια, πρέπει να διασφαλίζουν την αμεροληψία και το κύρος αυτών των πολιτικών.

Η οπτικοακουστική παραγωγή πρέπει να αντιμετωπιστεί ως παράγοντας καλλιέργειας του κοινού σύμφωνα με τις αρχές της ελευθερίας, της ισότητας και της πολυπολιτισμικότητας. Ως προς την προσέλκυση διεθνών κινηματογραφικών παραγωγών στην Ελλάδα, το κράτος πρέπει να

προχωρήσει άμεσα σε μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων και θέσπιση ουσιαστικών κινήτρων.

- Η διεθνής προβολή του πολιτιστικού αποθέματος και της σύγχρονης δημιουργίας, δηλαδή η αναβάθμιση του ρόλου της πολιτιστικής διπλωματίας, μπορεί να αποφέρει πολλαπλά οφέλη για την χώρα και τους δημιουργούς. Ένα από τα μέσα που πρέπει να αξιοποιηθεί περισσότερο είναι οι μορφωτικές και πολιτιστικές συμφωνίες που μπορούν να ενθαρρύνουν και να πολλαπλασιάσουν τις ανταλλαγές, τις υποτροφίες και την προβολή της σύγχρονης δημιουργίας κάθε χώρας στο κοινό της άλλης.
- Η συνεργασία των δημόσιων φορέων με τους ιδιωτικούς πολιτιστικούς φορείς, τα ιδρύματα και τις συλλογικότητες της κοινωνίας των πολιτών, ο ρόλος των οποίων γίνεται όλο και πιο σημαντικός, πρέπει να αναπτυχθεί και να στηριχθεί με τη διαμόρφωση κατάλληλου θεσμικού πλαισίου.

4. Παιδεία και Πολιτισμός

Η πολιτική για τον πολιτισμό είναι άμεσα συναρτημένη με την παιδεία και την πολιτιστική λειτουργία όλων των βαθμίδων του εκπαιδευτικού συστήματος.

Πολιτιστική αποστολή της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να είναι η καλλιέργεια των νέων, η εξοικείωσή τους με την παράδοση και την ιστορία των τεχνών, με τα μνημεία και τα έργα της πολιτιστικής κληρονομιάς, με τα σύγχρονα έργα και τις γλώσσες κάθε τέχνης. Η ευαισθησία, η κατανόηση και η κριτική αποτίμηση των έργων τέχνης διευρύνει τη φαντασία και αναπτύσσει τις μαθησιακές ικανότητες των νέων ανθρώπων, την προσωπική έκφραση, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία.

- Δημιουργία Ακαδημίας Τεχνών με Σχολές Θεατρικών Σπουδών, Μουσικών Σπουδών, Χορού, Κινηματογράφου / Οπτικοακουστικών Μέσων.

5. Τοπική και περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη

Η πολιτιστική πολιτική σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και η σύνδεσή της με τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι συγχρόνως μια πρόκληση και ένα πεδίο πρωτοβουλιών και δράσεων για τις προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις. Σε αυτή την προοπτική έχουν ιδιαίτερη σημασία:

- η ένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στη σύγχρονη ζωή της κοινότητας και η άρθρωσή της με τη σύγχρονη δημιουργία,
- η επεξεργασία και εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτιστικών - αναπτυξιακών σχεδίων που θα συνδέουν τον πολιτισμό και τον τουρισμό με την τοπική παραγωγή, την οικονομία και το περιβάλλον
- οι συνέργειες φορέων του δημοσίου με φορείς της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και του ιδιωτικού τομέα
- η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και των επιχειρήσεων σε αυτή την προσπάθεια και η αποδοχή του επιδιωκόμενου αναπτυξιακού αποτελέσματος το οποίο θα θεωρούν δικό τους.

Συγχρόνως, η περαιτέρω ανάπτυξη και μετεξέλιξη του θεσμού των Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων, η δημιουργία εργαστηρίων τεχνών και η στήριξη δημοτικών εκπαιδευτικών θεσμών (ωδεία, σχολές χορού, κλπ.), αλλά και η ενίσχυση της ερασιτεχνικής δημιουργίας μπορούν να έχουν καθοριστική συμβολή στην βιώσιμη τοπική-περιφερειακή πολιτιστική ανάπτυξη.

6. Πόροι και χρηματοδοτικά εργαλεία

Η χρηματοδότηση των ολοκληρωμένων σχεδίων πολιτιστικής ανάπτυξης μπορεί να συνδυάζει εθνικούς πόρους με:

- Ευρωπαϊκά προγράμματα (π.χ. Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις, Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, πόρους από τους δημοτικούς - περιφερειακούς προϋπολογισμούς

- χορηγίες (ο ισχύων -αλλά στην πράξη ανενεργός- νόμος περί χορηγιών χρήζει άμεσης αλλαγής)
- χρηματοδότηση από τους πολίτες (crowd funding) (ο ισχύων απαρχαιωμένος νόμος περί εράνων πρέπει να επικαιροποιηθεί).
- Επίσης είναι αναγκαία η δημιουργία νέων τραπεζικών χρηματοδοτικών εργαλείων προκειμένου να τεθούν στη διάθεση των μικρών και ευέλικτων πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών (μόδα, design, οπτικοακουστικά κλπ) που αυξάνουν την απασχόληση και τις εξαγωγές.

Αθλητισμός

Είναι αναγκαία η θεσμοθέτηση κριτηρίων, διαδικασιών και συμμετοχής φορέων, για τη χάραξη της εθνικής αθλητικής στρατηγικής και την κατάρτιση του εθνικού αθλητικού σχεδιασμού, των περιφερειακών και δημοτικών αθλητικών σχεδιασμών. Αξιολογούμε, αξιοποιούμε και τροποποιούμε τις υπάρχουσες και προβλεπόμενες διαδικασίες και όργανα διαβούλευσης και συμμετοχής (π.χ. δημοτικές επιτροπές διαβούλευσης) με στόχο την αποτελεσματικότητα και τον κοινωνικό έλεγχο.

Αναπόσπαστο στοιχείο του αθλητικού σχεδιασμού είναι ο Εθνικός, Περιφερειακός και Τοπικός Σχεδιασμός των αθλητικών υποδομών ανά νομό και Δήμο, για την κάλυψη τόσο των αγωνιστικών και προπονητικών αναγκών των αθλητών όσο και των αναγκών των πολιτών για άθληση, με κριτήρια και με νέες κατευθύνσεις στο σχεδιασμό (όπως εγκαταστάσεις άθλησης για όλους, αθλητικό κέντρο γειτονιάς, υποδομές αθλητικής αναψυχής). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συντήρηση, αναβάθμιση και αξιοποίηση υπαρχουσών υποδομών πριν την κατασκευή νέων. Τίθενται προδιαγραφές αθλητικού εξοπλισμού για όλους τους τύπους των εγκαταστάσεων. Θέλουμε εγκαταστάσεις φιλικές προς το περιβάλλον. Οι ανενεργές αθλητικές εγκαταστάσεις αξιοποιούνται με τη συνεργασία των ΟΤΑ και άλλων φορέων.

Η Γενική Γραμματεία αθλητισμού πρέπει να εξελιχθεί σε επιτελικό εθνικό όργανο για τον αθλητισμό της χώρας. Οι Περιφερειακές και δημοτικές υπηρεσίες για τον αθλητισμό πρέπει να έχουν σαφείς αρμοδιότητες εκτελεστικού και ελεγκτικού χαρακτήρα.

Αξιόπιστο και αδιάβλητο δημόσιο σύστημα πιστοποίησης και αξιολόγησης των αθλητικών φορέων σε όλες τις μορφές και τα επίπεδα (κρατικές, κοινωνικές και ιδιωτικές δομές) (αξιολόγηση παντού).

Καθιέρωση του μοντέλου του αθλητισμού των τριών πυλώνων σε τοπικό επίπεδο (σωματείο - σχολείο - δήμος).

Η στελέχωση όλων των διοικήσεων και οργάνων διοίκησης γίνεται με ανοικτές και αντικειμενικές διαδικασίες επιλογής στελεχών.

1. Άθληση για όλους, ο αθλητισμός στην εκπαίδευση, αθλητισμός πολιτών με αναπηρίες, αθλητικός εθελοντισμός

- Χάρτα δικαιωμάτων του αθλούμενου πολίτη.
- Κίνημα «άθληση για όλους» - Αθλητική εθελοντική συμμετοχή και αυτοοργάνωση - Προώθηση της δια βίου άθλησης.
- Το «ανοικτό» σχολείο, ως σημείο αναφοράς και του αθλητισμού της σύγχρονης οικογένειας - Ενιαίος αθλητικός σχεδιασμός αθλητικών και σχολικών εγκαταστάσεων σε τοπικό επίπεδο - Πρωταρχικός στόχος του σχολικού αθλητισμού είναι οι «πολλές συμμετοχές των πολλών».
- Ανάδειξη, ενδυνάμωση, κινητοποίηση και αξιοποίηση στην αθλητική καθημερινότητα των εθελοντών.

2. Αθλητικοί φορείς και χρηματοδότηση

- Τετραετής προγραμματισμός και σχεδιασμός σε όλους τους αθλητικούς φορείς, σε όλους τους τομείς και σε όλα τα επίπεδα, με την εκπόνηση αξιολογούμενου σχεδίου αθλητικής ανάπτυξης και με βάση τον οποίο γίνονται οι επιχορηγήσεις ή χρηματοδοτήσεις στα πλαίσια του συνολικού οικονομικού προϋπολογισμού του σχεδίου.
- Θέσπιση συστήματος αντικειμενικής αξιολόγησης και χρηματοδότησης (λειτουργικά, διοικητικά, αθλητικά και αναπτυξιακά κριτήρια) του αθλητικού έργου των ομοσπονδιών και των σωματείων.
- Οι αθλητικές ομοσπονδίες οφείλουν να διοικούνται με κριτήρια όπως η αποτελεσματικότητα και η διαφάνεια (άμεση δημοσιοποίηση όλων των αποφάσεων στη Διαύγεια).
- Σε όλους τους αθλητικούς φορείς προωθείται η αποκέντρωση, η διαρκής ανανέωση, η αναλογική εκπροσώπηση.
- Το αθλητικό σωματείο θα πρέπει να λειτουργεί ως ένας αναπτυξιακός, εθελοντικός, μη κρατικός και οικονομικά βιώσιμος οργανισμός.

- Ριζική αλλαγή της χρηματοδότησης του ελληνικού αθλητισμού με στόχο οι αθλητές να είναι οι πραγματικά ωφελούμενοι των διατιθέμενων πόρων.
- Η χρηματοδότηση του αθλητισμού θα πρέπει να γίνει από μηδενική βάση με τη συμμετοχή και τη συνεισφορά πόρων της κεντρικής διοίκησης, των περιφερειών, των δήμων, ιδιωτών, επιχειρήσεων, άλλων πόρων. Επίσης, μελετώνται και αξιοποιούνται ΣΔΙΤ, χορηγίες, έσοδα από στοιχηματικές εταιρείες για τη χρηματοδότηση υποδομών και προγραμμάτων. Εξετάζεται επίσης η θέσπιση ανταποδοτικού εσόδου υπέρ του ερασιτεχνικού αθλητισμού και της αθλητικής υποδομής από τον επαγγελματικό αθλητισμό και τους επαγγελματίες του αθλητισμού.

3. Ο Αθλητής στο επίκεντρο

- Χάρτα δικαιωμάτων νεαρού αθλητή - Σύστημα υγείας, προστασίας και ασφάλειας του αθλητή - Ενοποίηση και εξορθολογισμός οικονομικών επιβραβεύσεων, κινήτρων και προνομίων των αθλητών.
- Για τους νεαρούς αθλητές να επικεντρωθούμε σε ένα σύστημα-δέσμη μέτρων ανάδειξης του αθλητικού τους ταλέντου, υποστήριξης και διευκόλυνσης τους για την συστηματική και με συνέχεια αγωνιστική συμμετοχή. Θα πρέπει να εξεταστεί τι «παρεμποδίζει» τον ταλαντούχο αθλητή και να το αντιμετωπίσουμε.
- Στους ενήλικες αθλητές υψηλού επιπέδου θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα σύστημα - δέσμη μέτρων που θα τους διασφαλίζει οικονομικά (συνθήκες διαβίωσης) ώστε να συνεχίζουν σε υψηλό επίπεδο, θα μεριμνά για την επαγγελματική προοπτική τους και μετά την ολοκλήρωση της αθλητικής καριέρας των θα μπορούν να λάβουν οικονομικές επιβραβεύσεις με βάση τη συνολική πορεία και τις διακρίσεις (σύνδεση με φαινόμενα αθλητικής συμπεριφοράς, ντόπινγκ, κλπ) - κίνητρα προστιθέμενα, κίνητρα αθλητικής συνέχειας - προστασία από υπερπροπόνηση - επιστημονική υποστήριξη - προστασία από doping.
- Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να ληφθεί για τους αθλητές υψηλών προδιαγραφών προκειμένου να ανταποκριθούν ταυτόχρονα στις υψηλές απαιτήσεις του αθλητισμού και της εκπαίδευσης με την αξιοποίηση της

τεχνολογίας και τη δημιουργία διαδικτυακών τάξεων και μαθημάτων καθώς και Εξατομικευμένου προγράμματος σπουδών.

- Το ΕΣΚΑΝ μετατρέπεται σε ανεξάρτητη διοικητική αρχή με διασφάλιση της χρηματοδότησης του και της λειτουργίας του σύμφωνα με το πλαίσιο της WADA.

4. Αθλητικά Επαγγέλματα, επιστημονική αθλητική δικτύωση

- Αναγνώριση και κατοχύρωση όλων των επαγγελμάτων στον αθλητισμό. Θεσπίζεται γενική αρχή ότι απαιτείται πιστοποίηση - άδεια εξάσκησης επαγγέλματος απ' όλους, σ' όλους τους τομείς και τα επίπεδα του αθλητισμού.
- Οργάνωση και λειτουργία Εθνικού Ερευνητικού Επιστημονικού Δικτύου του Αθλητισμού - Σύνδεση, συντονισμός και συνεργασία με ΤΕΦΑΑ, ΑΕΙ, ΤΕΙ, φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης , κλπ

5. Επαγγελματικός Αθλητισμός

- Ο ρόλος της πολιτείας είναι εποπτικός, προκειμένου να διασφαλίζεται ο υγιής ανταγωνισμός σύμφωνα με το εθνικό και το διεθνές νομοθετικό πλαίσιο.
- Καμιά άμεση και έμμεση χρηματοδότηση του επαγγελματικού αθλητισμού από δημόσιους πόρους,
- Είναι απαραίτητη η διασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των επαγγελματιών στο χώρο του επαγγελματικού αθλητισμού.
- Η εξάλειψη της βίας στα γήπεδα αποτελεί προτεραιότητα της πολιτείας. Η ΔΕΑΒ είναι όργανο συντονισμού της αστυνομίας, της ΓΓΑ και άλλων αρμόδιων κρατικών φορέων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της βίας στα γήπεδα.
- Η πολιτεία μεριμνά για τη διασφάλιση της φερεγγυότητας του επαγγελματικού Αθλητισμού (φαινόμενα χειραγώγησης αγώνων)

Περιβάλλον, Ποιότητα Ζωής, Ενέργεια, Κυκλική Οικονομία

Η προστασία του περιβάλλοντος, η προάσπιση της ποιότητας ζωής των πολιτών, η αξιοποίηση ανανεώσιμων/εναλλακτικών μορφών ενέργειας, η βελτίωση των περιβαλλοντικών και ενεργειακών υποδομών και δικτύων, προκειμένου να συμμορφώνονται σε διεθνή πρωτόκολλα και διαδικασίες, καθώς και η στροφή των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη γραμμική στην κυκλική οικονομία, αποτελούν θέματα τα οποία βρίσκονται, ιδίως τα τελευταία χρόνια, στο επίκεντρο σχετικών διαβουλεύσεων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων δημιουργεί, ταυτόχρονα, και ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης και το πλαίσιο εφαρμογής πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης και διαγενεακής αλληλεγγύης.

Ο συνδυασμός έξυπνου αναπτυξιακού περιβαλλοντικού σχεδιασμού από την πλευρά της πολιτείας, καινοτομιών στην περιβαλλοντική διακυβέρνηση, δημιουργίας θετικού κλίματος προς την επιχειρηματικότητα στους τομείς της πράσινης οικονομίας και καλλιέργειας περιβαλλοντικής συνείδησης στους πολίτες, συναπαρτίζουν το απαραίτητο πλαίσιο, ώστε η προστασία του περιβάλλοντος και η βιώσιμη ανάπτυξη να συμβάλουν στην ανασυγκρότηση της χώρας.

Βασικός στόχος σε ότι αφορά τον Τομέα της Ενέργειας, είναι η θωράκιση της ενεργειακής μας ασφάλειας, η παροχή προσιτών και ποιοτικών ενεργειακών αγαθών στους πολίτες, στις επιχειρήσεις και στις διάφορες περιοχές της χώρας, αναδεικνύοντας το γεωπολιτικό ρόλο της χώρας μέσω των πλεονεκτημάτων που παρέχουν οι ενεργειακές οδεύσεις και πηγές, προωθώντας τον καταλυτικό ρόλο της ενέργειας στην ανάπτυξη, τις επενδύσεις και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και συμμετέχοντας στις διεθνείς προσπάθειες για καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, που

ενισχύθηκαν σημαντικά με την ιστορική συμφωνία του Δεκεμβρίου 2015 στο Παρίσι.

Οι πολιτικές για την ενέργεια θα πρέπει να εντάσσονται σε ένα Μακροχρόνιο Ενεργειακό Σχεδιασμό που θα συνιστά τον Οδικό Χάρτη της χώρας προς τις βασικές κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής και διεθνούς πολιτικής και θα μεγιστοποιεί τον μακροχρόνιο λόγο καθαρού οφέλους προς κόστος για την χώρα.

Ειδικότερα, ο Μακροχρόνιος Ενεργειακός Σχεδιασμός θα πρέπει να είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2030 και με στόχο, τη σταδιακή μετάβαση σε ένα ενεργειακό σύστημα μηδενικού ισοζυγίου εκπομπών ως το 2050.

Παράλληλα πρέπει να εστιάζει στα παρακάτω:

- Προτεραιοποίηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και διαχείρισης της ενεργειακής ζήτησης με ενίσχυση των μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας, σε όλους τους τομείς του ενεργειακού συστήματος, με στόχο ορθολογική μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και αποφυγή ενεργειακής και οικονομικής σπατάλης. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στο κτιριακό απόθεμα ιδιωτικών και δημόσιων κτιρίων που οδηγεί σε σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας, με αντίστοιχα περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη, διευκολύνοντας στην αντιμετώπιση του φαινομένου της ενεργειακής φτώχειας και συμβάλλοντας στην ανάκαμψη της οικοδομικής δραστηριότητας και της βιομηχανίας των υλικών. Έμφαση θα δοθεί επίσης στην μετάβαση στα «έξυπνα» κτίρια με την ενσωμάτωση των κατάλληλων συσκευών / τεχνολογιών, τον συνδυασμό με «έξυπνα» ενεργειακά δίκτυα και την ενεργητικότερη συμμετοχή των κατοίκων / χρηστών των κτιρίων, των προμηθευτών ενέργειας ή άλλων εξειδικευμένων εταιρειών. Θα δοθεί έμφαση στην επίτευξη των στόχων που επιμερίζονται στη χώρα στο πλαίσιο της κοινοτικής πολιτικής, που είναι η εξοικονόμηση ενέργειας από 20% το 2020 να φτάσει σε ποσοστό κατ' ελάχιστον 27% έως το 2030.

- Βέλτιστη και οικονομικά ορθολογική ενσωμάτωση στο εθνικό σύστημα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) με στόχο περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα, και ανάπτυξη τους με ενεργή συμμετοχή των καταναλωτών / πολιτών, μεμονωμένα ή συλλογικά, σε πλαίσιο που θα ενισχύει, κατά προτεραιότητα, την άμεση χρήση των ΑΠΕ, με αποφυγή ενδιάμεσων μετατροπών ενέργειας και την αποδοτική χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ΑΠΕ στους τομείς της παραγωγής θερμότητας, των μεταφορών και της βιομηχανίας. Θα υποστηριχθεί η ανάπτυξη κατασκευαστικής βιομηχανίας στον τομέα εξοπλισμού έργων ΑΠΕ και συνεργασίες με το ΚΑΠΕ, ΑΕΙ, ΤΕΙ και Ερευνητικά Κέντρα στους τομείς της καινοτομίας και των τεχνολογιών ΑΠΕ και εξοικονόμησης ενέργειας.
- Εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της ενεργειακής αγοράς και του αποτελεσματικού μετασχηματισμού της στο άμεσο μέλλον με την ορθή οργάνωση, στελέχωση και λειτουργία όλων των αρμόδιων δομών της (κυβέρνηση και αρμόδιοι κρατικοί οργανισμοί, ανεξάρτητες αρχές (Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Επιτροπή Ανταγωνισμού), ενεργειακές επιχειρήσεις). Κυρίαρχο στοιχείο της αγοράς αποτελεί ο υγιής ανταγωνισμός σε όλα τα στάδια της ενεργειακής αλυσίδας. Ειδικά στην αγορά των πετρελαιοειδών η καταπολέμηση του υφιστάμενου λαθρεμπορίου απαιτεί την εφαρμογή του νομοθετικού πλέγματος που αναπτύχθηκε την περίοδο 2010 - 2014, κατάλληλα συμπληρωμένου.
- Προώθηση της υποκατάστασης καυσίμων με καθαρότερα καύσιμα και μορφές ενέργειας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην σταδιακή απεξάρτηση από τον λιγνίτη με ταυτόχρονη στήριξη των περιοχών εξόρυξης και παραγωγής, λαμβάνοντας υπόψη την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας, με δεδομένο ότι ο λιγνίτης αποτελεί πρακτικά αυτή την στιγμή το μόνο εγχώριο ορυκτό καύσιμο. Η κατεύθυνση αυτή δεν αποτελεί μόνο προϋπόθεση αειφορίας του ενεργειακού μας συστήματος, αλλά επιβάλλεται και από τα νέα δεδομένα της περιβαλλοντικής ευρωπαϊκής νομοθεσίας που ενδέχεται να καταστήσουν μη οικονομικά βιώσιμες τις λιγνιτικές μονάδες. Η ανάπτυξη των τεχνικοοικονομικά εκμεταλλεύσιμων κοιτασμάτων φυσικού αερίου και πετρελαίου της χώρας θα προχωρήσει με τήρηση αυστηρών περιβαλλοντικών

προδιαγραφών ασφάλειας και προώθηση του εθνικού ταμείου κοινωνικής αλληλεγγύης γενεών, που ως μέρος του ασφαλιστικού συστήματος, θα ενισχύεται από τα έσοδα των υδρογονανθράκων. Οι έρευνες πρέπει να τύχουν της μεγαλύτερης δυνατής επιτάχυνσης, πέραν των άλλων και για να αποφευχθεί η πιθανότητα, να μείνει πλούτος της χώρας αναξιοποίητος λόγω της επιδιωκόμενης υποκατάστασης των ορυκτών καυσίμων τις επόμενες δεκαετίες.

- Ενίσχυση των απαιτούμενων ενεργειακών υποδομών και δικτύων της χώρας, των διασυνδέσεων με γειτονικές χώρες, της αποθήκευσης ενέργειας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην ηλεκτρική διασύνδεση των νησιών με το ηπειρωτικό σύστημα που, όχι μόνο θα μειώσει το κόστος παραγωγής από την καύση πετρελαίου στα νησιά και την αντίστοιχη επιβάρυνση του συνόλου των καταναλωτών της χώρας, αλλά αποτελεί ταυτόχρονα και μία από τις προϋποθέσεις μεγάλης ανάπτυξης των ΑΠΕ, λόγω του πλούσιου δυναμικού των νησιών, διευκολύνοντας έτσι την επίτευξη του στόχου απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα.
- Έμφαση θα δοθεί στην στοχευμένη περαιτέρω διείσδυση του φυσικού αερίου με άμεση χρήση του στον οικιακό, τριτογενή και βιομηχανικό τομέα (με νέα δίκτυα διανομής ή επέκταση υφισταμένων), σε απομακρυσμένες περιοχές της χώρας, μεμονωμένους πελάτες και νησιά (με συμπιεσμένο ή υγροποιημένο φυσικό αέριο) και στον τομέα των μεταφορών (ως καύσιμο στην ναυτιλία ή οδικές μεταφορές).
- Ενίσχυση της γεωστρατηγικής σημασίας της Ελλάδας, ως πόλου πολιτικής σταθερότητας, ειρήνης και ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή και ανάδειξή της σε σημαντικό ενεργειακό κόμβο της Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης, με την προωθούμενη περαιτέρω διαφοροποίηση ενεργειακών πηγών και οδών διαμετακόμισης, σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και γειτονικά κράτη-μέλη καθώς και ενεργειακές συνεργασίες με άλλες κοινοτικές και τρίτες χώρες. Η ολοκλήρωση του αγωγού TAP, που με τη στήριξή μας επιλέχθηκε να υλοποιήσει το Νότιο Ευρωπαϊκό Διάδρομο, αποτελεί άμεση προτεραιότητα καθώς και του αγωγού IGB. Με την υλοποίησή τους θα ενισχυθεί η διαφοροποίηση πηγών, με συνέπεια την βελτίωση της ασφάλειας εφοδιασμού αλλά και την ανταγωνιστικότητα των τιμών φυσικού αερίου στην ευρύτερη περιοχή.

Θα στηρίξουμε παραπέρα τις πρωτοβουλίες που ξεκινήσαμε για διασυνδέσεις με την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

- Ουσιαστική συνεισφορά στην ανάπτυξη της Ενεργειακής Ένωσης που αποτελεί κοινοτική πρωτοβουλία στρατηγικού χαρακτήρα για την ευρωπαϊκή ενεργειακή αγορά και την αναδιαμόρφωση της, η οποία θα επηρεάσει ριζικά τα επόμενα χρόνια, εκτός από την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού, την ενεργειακή αγορά της χώρας μας καθώς και τη γενικότερη εθνική στρατηγική ασφάλειας που συνδέεται άρρηκτα με τις γενικότερες ενεργειακές εξελίξεις στην ευρύτερη περιοχή.
- Προώθηση μιας καινοτόμου ολοκληρωμένης πολιτικής για συντονισμένη & ορθολογική εθνική διαχείριση των διαθέσιμων εθνικών πόρων ενέργειας-υδάτων-τροφής (nexus energy-water-food), τη διασφάλιση απρόσκοπτου και περιβαλλοντικά φιλικού εφοδιασμού, μείωση της εξάρτησης από σχετικές εισαγωγές και συνακόλουθα ενίσχυση της εθνικής αυτάρκειας και οικονομίας, με βάση τις τελευταίες ευρωπαϊκές και διεθνείς σχετικές πρακτικές και τεχνικές.

Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις μπορεί να επιτευχθεί μέσω συνδυασμένων πολιτικών με αναπτυξιακή κατεύθυνση, αλλά και με την συμμετοχή και οικολογική συμπεριφορά των πολιτών, μέσω της προώθησης μέτρων για:

- Έξυπνες πόλεις με τη χρήση νέων τεχνολογιών και καινοτομιών για υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ανοικτά δημόσια δεδομένα, διευκόλυνση της κινητικότητας και της επιχειρηματικότητας.
- Υγιείς, συμπαγείς πόλεις με αναβαθμισμένα κέντρα, μικτές χρήσεις, ελεύθερους χώρους, περιαστικό και αστικό πράσινο, σύγχρονα δίκτυα, προγράμματα μείωσης απορριμμάτων και ανακύκλωσης, εξοικονόμησης ενέργειας και χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, βελτίωση του οικιστικού αποθέματος, συνδέσεις με τις "πύλες" των πόλεων, τα Πανεπιστήμια, δικτυώσεις πόλεων.
- Εύρωστες και εξωστρεφείς πόλεις με εξυπηρέτηση των οικονομικών δραστηριοτήτων, διασυνδέσεις με σύγχρονα δίκτυα μεταφορών και

επικοινωνιών, προτεραιότητα στα μέσα σταθερής τροχιάς, δίκτυα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, βελτίωση υποδομών και λειτουργιών υγείας, εκπαίδευσης, πολιτισμού και άθλησης. Αναβάθμιση των δημόσιων χώρων.

- Ενοποίηση αρμοδιοτήτων σχετικά με τη διαχείριση, συντήρηση και λειτουργία του οδικού δικτύου και απόδοσή τους στους Δήμους. Άμεση προώθηση της κατάρτισης και υλοποίησης των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) σε όλες τις πόλεις. Ανασχεδιασμός αστικών οδών και γενίκευση της μετατροπής οδών σε ήπιας κυκλοφορίας στις γειτονιές.
- Ολοκληρωμένες δράσεις για τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας στις πόλεις που θα περιλαμβάνουν όλο το εύρος παρεμβάσεων, από τον ανασχεδιασμό των υποδομών για οχήματα, πεζούς, ποδήλατα και ΑμΕΑ ως και την εμπέδωση της κυκλοφοριακής αγωγής.

1. Μεταφορές

Στον Τομέα των Μεταφορών κρίνεται απαραίτητη η κατάρτιση ενός Εθνικού στρατηγικού σχεδίου με βασικό στόχο την οικονομικά αποδοτική μεταφορά ανθρώπων και αγαθών σε όλες τις κλίμακες (διεθνή, εθνική, περιφερειακή, υπεραστική, αστική, διαδημοτική), την αναβάθμιση της ασφάλειας των μεταφορών, την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων όλων των συστημάτων μεταφορών και την προσέλκυση επενδύσεων τόσο σε κάθε τομέα (οδικές, σιδηροδρομικές, θαλάσσιες, αεροπορικές) όσο, πρωτίστως, στις συνδυασμένες μεταφορές, ως αναφέρεται παρακάτω:

- Οδικές μεταφορές: Ολοκλήρωση των μεγάλων εθνικών οδικών δικτύων με ταυτόχρονη αναβάθμιση του επαρχιακού οδικού δικτύου που σήμερα παρουσιάζει κακή εικόνα, μεγάλα προβλήματα οδικής ασφάλειας και έλλειψη σύγχρονου εξοπλισμού. Κύριος στόχος η άρση της άνισης ανάπτυξης των οδικών υποσυστημάτων της χώρας.
- Σιδηροδρομικές μεταφορές: Επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου υψηλών ταχυτήτων, τόσο για τους επιβάτες όσο και για τα εμπορεύματα με στόχο την εξοικονόμηση πόρων.

- Εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας και των συνδυασμένων μεταφορών μέσω της σύνδεσης με άλλες μεταφορικές υποδομές και κυρίως με τα μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας (Πειραιάς, Θεσσαλονίκη).
- Αεροπορικές μεταφορές: Με την παραχώρηση των 14 αεροδρομίων και την επένδυση σε υποδομές τα επόμενα 4 χρόνια, τα ελληνικά αεροδρόμια θα αναβαθμίσουν τη θέση τους στο διεθνή ανταγωνισμό. Η κατάρτιση εθνικού σχεδίου αερομεταφορών υπό το πρίσμα αυτής της σημαντικότητας εξέλιξης κρίνεται άμεση και αναγκαία για την τελική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη συμβολή τόσο στην προσέλκυση νέων τουριστικών ρευμάτων όσο και στην εσωτερική κινητικότητα.
- Θαλάσσιες μεταφορές / Νησιωτικότητα: Εκτέλεση στο συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα των απαιτούμενων υποδομών (λιμάνια, μαρίνες, εγκαταστάσεις υποδοχής κρουαζιερόπλοιων) στα νησιά όπου υπάρχουν σχετικές ελλείψεις. Άρση όλων των εμποδίων και προώθηση της λειτουργίας των υδατοδρομίων. Παροχή επαρκών, ασφαλών και οικονομικά προσιτών ακτοπλοϊκών υπηρεσιών. Μέτρα εκσυγχρονισμού και ανανέωσης του στόλου, ιδιαίτερα στις γραμμές δημοσίου συμφέροντος, αναβάθμιση του στόλου με νεότευκτα πλοία. Συνέχιση και επέκταση των πολιτικών επιδοτήσεων συγκεκριμένων γραμμών για την εξασφάλιση της συνδεσιμότητας και την άρση της απομόνωσης. Όσον αφορά ειδικότερα στις εμπορευματικές θαλάσσιες μεταφορές, μετά από την ιδιωτικοποίηση και τις επενδύσεις στα δύο μεγαλύτερα λιμάνια της χώρας, ο Πειραιάς αναδεικνύεται σε σημαντικό εμπορευματικό κόμβο πανευρωπαϊκής εμβέλειας και η Θεσσαλονίκη σε αντίστοιχο κόμβο με εμβέλεια τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη. Κρίσιμης σημασίας είναι η προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών μέσω της λειτουργικής διασύνδεσης του σιδηροδρομικού δικτύου υψηλών ταχυτήτων με τα λιμάνια αυτά. Επίσης, σημαντική η αναβάθμιση των υποδομών των λιμανιών της Ηγουμενίτσας και της Αλεξανδρούπολης που διαθέτουν μεγάλες αναπτυξιακές προοπτικές για τη μεταφορά εμπορευμάτων στον άξονα Ανατολής - Δύσης μέσω της διασύνδεσής τους με την Εγνατία Οδό.

- Αστικές και Υπεραστικές Συγκοινωνίες: Επέκταση των δικτύων των μέσων σταθερής τροχιάς σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Αναδιάταξη των δικτύων οδικών αστικών μεταφορών ώστε να λειτουργούν με λογική τροφοδότησης των μέσων σταθερής τροχιάς. Εκσυγχρονισμός του στόλου των αστικών συγκοινωνιών. Πλαισίωση των συστημάτων αστικών μεταφορών με έξυπνες τεχνολογίες πληροφόρησης κοινού και διαχείρισης στόλου (συστήματα τηλεματικής κλπ) με στόχο την εξοικονόμηση χρόνου, πόρων και την καλύτερη εξυπηρέτηση των επιβατών. Όσον αφορά στις υπεραστικές συγκοινωνίες, μετά και την αναμενόμενη απελευθέρωση της σχετικής αγοράς το 2019, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας με την είσοδο νέων παικτών στην αγορά, με στόχο τόσο την αναβάθμιση της συνδεσιμότητας ασύνδετων μέχρι σήμερα περιοχών, όσο και στην καλύτερη προσαρμογή των τιμών των παρεχόμενων υπηρεσιών προς όφελος των επιβατών. Άμεση προώθηση κατασκευής νέου τερματικού σταθμού υπεραστικών λεωφορείων στην Αττική σε άμεση γειτνίαση με το δίκτυο ΜΕΤΡΟ.

2. Χωροταξικός Σχεδιασμός

Σε ότι αφορά τον Χωροταξικό Σχεδιασμό, καθίστανται απαραίτητες οι παρακάτω δράσεις:

- Η προώθηση της υλοποίησης της νομοθεσίας για τον εθνικό, περιφερειακό χωρικό σχεδιασμό και των ειδικών χωροταξικών σχεδίων, με την έκδοση των προβλεπόμενων υπουργικών αποφάσεων.
- Η άμεση έναρξη των συμμετοχικών διαδικασιών για το εθνικό χωροταξικό, το οποίο θα αποτελεί το σαφές πλαίσιο για τα περιφερειακά, τοπικά και ειδικά σχέδια.
- Η άμεση θεσμοθέτηση των Περιφερειακών Χωρικών Σχεδίων και αναβάθμιση του ρόλου τους με σύνδεση χωρικών, περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών πολιτικών. Ανάθεση της αρμοδιότητας Παρακολούθησης της Εφαρμογής τους στην Περιφέρεια, ώστε να υπάρξει συνέργεια με τα προγράμματα του ΕΣΠΑ για ανάδειξη της παραγωγικής ταυτότητας κάθε Περιφέρειας.

- Η ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού με θεσμοθέτηση των ΓΠΣ & ΣΧΟΑΠ, μέσα από ένα ευέλικτο και σαφές πλαίσιο χρήσεων γης και απόδοση της αρμοδιότητας παρακολούθησης της εφαρμογής τους στους Δήμους.
- Η άμεση και σαφής κωδικοποίηση της πολεοδομικής νομοθεσίας. Υλοποίηση θεσμοθετημένης ηλεκτρονικής διαδικασίας για την έκδοση αδειών δόμησης. Καθορισμός του ελέγχου των κατασκευών σε συνεργασία με τους διαπιστευμένους ιδιώτες ελεγκτές δόμησης ως κυρίως αντικειμένου των υπηρεσιών δόμησης.
- Το αυτοματοποιημένο κεντρικό σύστημα παρακολούθησης στην κατεύθυνση των προτάσεων του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας.
- Η θέσπιση οικονομικών κινήτρων για την προστασία, συντήρηση και τη λειτουργική «ζωή» διατηρητέων κτιρίων. Ειδική μέριμνα για την προστασία και ανάδειξη του ιδιαίτερου περιβάλλοντος των νησιών με την ολοκλήρωση ενός χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, για την συνέχιση της πολιτικής μας διάσωσης των παραδοσιακών οικιστικών και βιομηχανικών στοιχείων καθώς και την διασφάλιση από υπερδόμηση και στροφή στην ολοκληρωμένη πολιτική αναπλάσεων με απλούστευση του θεσμικού πλαισίου και υποστήριξη στους δήμους, σε συνδυασμό με την προώθηση στρατηγικής για «βιώσιμη αστική κινητικότητα».

3. Προστασία Περιβάλλοντος

Σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, η σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος και η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις αναπτυξιακές πολιτικές βρίσκονται στην επικαιρότητα. Χαρακτηριστική είναι η στροφή χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τη γραμμική στην κυκλική οικονομία.

Η Ελλάδα συνεχίζει να αντιμετωπίζει σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα και καθυστερήσεις στην εφαρμογή πολιτικών προστασίας του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, ποιότητας ζωής στις πόλεις, προστασίας των οικοσυστημάτων, ορθολογικής διαχείρισης των αποβλήτων με λογικές μείωσης και ανακύκλωσης, συμμόρφωσης με τους διεθνείς συνθήκες και

τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς, συστηματικού και αποτελεσματικού ελέγχου των περιβαλλοντικών όρων άσκησης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Η οργάνωση μιας πρότασης για την ήπια μετάβαση στο νέο, μοντέλο της κυκλικής οικονομίας, καθίσταται επιτεύξιμη μέσω των παρακάτω δράσεων/προτάσεων στους παρακάτω Τομείς:

3.1 Διαχείριση Αποβλήτων

- Προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων και συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα σε έργα κατασκευής, λειτουργίας, ελέγχου και συντήρησης περιβαλλοντικών υποδομών, εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων μεγάλης και μικρής κλίμακας.
- Συνεργασία της αυτοδιοίκησης πρώτου και δευτέρου βαθμού και της κεντρικής κυβέρνησης με φορείς της κοινωνικής οικονομίας και της επιχειρηματικότητας μικρής κλίμακας για την επέκταση της χωριστής συλλογής και ανακύκλωση αστικών αποβλήτων (χαρτί, γυαλί, πλαστικό, μέταλλο, βίο-απόβλητα) και την καλύτερη οργάνωση της διαχείρισης ειδικών ρευμάτων αποβλήτων (ελαστικά, οχήματα, ηλεκτρικές/ηλεκτρονικές συσκευές).
- Συνεργασία μεταξύ Δήμων για να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας. Η διαχείριση του υπολειμματικού ρεύματος (μετά τις δράσεις προ διαλογής) των στερεών αποβλήτων θα πρέπει να διαχειρίζεται σε κεντρικές εγκαταστάσεις. Η συγκεκριμένη πρακτική οδηγεί σε εξοικονόμηση πόρων δεδομένου ότι επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας. Η διαχείριση των υπολειμματικών ρευμάτων σε επίπεδο Δήμων είναι αντιοικονομική και θα οδηγήσει σε μεγάλη επιβάρυνση τους πολίτες ενώ θα έχει και αρνητικές περιβαλλοντικές συνέπειες. Το νέο σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων θα πρέπει να αποτελέσει ευκαιρία ενίσχυσης της συνεργασίας, βελτιστοποίησης του σχεδιασμού, έντασης των δράσεων πρόληψης, επαναχρησιμοποίησης και προ διαλογής και εν τέλει υλοποίησης ενός υπευθύνου ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης το οποίο θα αξιοποιεί την εκτεταμένη Ευρωπαϊκή εμπειρία και θα επιτυγχάνει το βέλτιστο περιβαλλοντικό και οικονομικό αποτέλεσμα

- Ανάπτυξη στις περιφέρειες και τους δήμους αποκεντρωμένων μορφών συνεργασίας δημόσιου ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) για μικρά έργα και επενδύσεις, με εφαρμογή της μεθόδου του ανταγωνιστικού διαλόγου, χωρίς να είναι αναγκαία η εμπλοκή της ομώνυμης κρατικής Ειδικής Γραμματείας.
- Αναβάθμιση της Περιβαλλοντικής Επιθεώρησης με την ολοκλήρωση και χρήση Ηλεκτρονικού Περιβαλλοντικού Μητρώου και χρήση έξυπνων εφαρμογών. Συστηματική παρακολούθηση της τήρησης των περιβαλλοντικών όρων σε όλες τις δραστηριότητες. Θεσμοθέτηση σώματος ιδιωτών επιθεωρητών, ως μέρος των δημοσίων εκλεκτικών μηχανισμών.

3.2 Προστασία και Αξιοποίηση του Φυσικού Πλούτου

- Νέο οίκο-αναπτυξιακό πρότυπο που θα συνδυάζει, αφενός την προστασία της βιοποικιλότητας και γεωποικιλότητας καθώς των ιδιαίτερων φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων των προστατευόμενων περιοχών, και αφετέρου τη στήριξη ήπιων αναπτυξιακών δραστηριοτήτων οικοτουρισμού και παραγωγής τοπικών προϊόντων με φιλό-περιβαλλοντικές πρακτικές, μετά από εκτίμηση της φέρουσας παραγωγικής ικανότητας τους.
- Ολοκλήρωση των δασικών χαρτών και του δασολογίου, είναι υποχρέωση που την οφείλουμε στην σημερινή και στις μελλοντικές γενιές. Πολυετή Σχέδια Διαχείρισης των δασών, μέσα από ένα ολοκληρωμένο χωροταξικό σχέδιο (αναδασώσεις και προστασία καμένων δασών, προληπτικά έργα προστασίας, έργα διαχείρισης των δασικών οικοσυστημάτων και προστασίας της χλωρίδας και της πανίδας, διευθέτηση ορεινών χειμάρρων με σκοπό τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα, προώθηση του ορεινού τουρισμού, εκσυγχρονισμό των δασικών υπηρεσιών).
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του "Εθνικού Κτηματολογίου" τόσο στην κατεύθυνση της άμεσης, οικονομικής και ποιοτικής εξυπηρέτησης

του πολίτη, όσο και στην κατεύθυνση ολοκλήρωσης της κτηματογράφησης σε όλη τη χώρα έως το 2020.

- Διαχείριση των επιφανειακών, υπόγειων και θαλάσσιων υδατικών πόρων με πολιτικές προστασίας της ποιότητας και μέτρα εξοικονόμησης για μείωση της κατανάλωσης νερού και προστασίας του υδροφόρου ορίζοντα, με σύγχρονες μεθόδους όπως η στάγδην άρδευση και συστήματα λιμνοδεξαμενών και φραγμάτων. Άμεση επίλυση των υδροδοτικών προβλημάτων των νησιών και των παράκτιων περιοχών με τη χρήση αφαλατώσεων. Εφαρμογή και επικαιροποίηση των 14 Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής, ώστε να καταστούν λειτουργικά και προς όφελος των πολιτών με βάση τις σημερινές συνθήκες. Άμεση ολοκλήρωση των Σχεδίων Διαχείρισης των κινδύνων πλημμύρας για όλες τις περιοχές της Χώρας, ώστε να διαμορφωθεί ένα εθνικό σχέδιο για τα αντιπλημμυρικά έργα και δράσεις για όλη τη χώρα, με στόχευση την πρόβλεψη, μείωση και αντιμετώπιση των κινδύνων πλημμύρας. Τα πρόσφατα τραγικά γεγονότα της Μάνδρας αποδεικνύουν ότι κάθε καθυστέρηση μπορεί να αποβεί μοιραία.
- Αγροτική παραγωγή φιλική στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, ως βάση για τη βιώσιμη διατροφική πολιτική και τη βιώσιμη ανάπτυξη, με τη χρήση βιολογικών μεθόδων παραγωγής, ενίσχυση της γεωργίας ακριβείας για τη μείωση των φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, στήριξη της ποιοτικής βελτίωσης και διατήρησης παραδοσιακών γεωργικών προϊόντων, ενίσχυση της γονιμότητας των εδαφών και δημιουργία μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης των αποβλήτων γεωργικών και κτηνοτροφικών μονάδων.

Προκειμένου όμως η μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο κυκλικής οικονομίας να γίνει με τον πλέον ασφαλή και ολοκληρωμένο τρόπο, απαιτείται και η συμμετοχή της Κοινωνίας και η ανάδειξη της Κοινωνικής Ευθύνης των Πολιτών. Αυτός ο στόχος μπορεί να επιτευχθεί μέσω Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης των Πολιτών μέσω:

- Πρωτοβουλιών για εθελοντικές συμμετοχικές δράσεις και δράσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

- Ηλεκτρονικών Εφαρμογών που θα δίνουν τη δυνατότητα στους πολίτες να ενημερώνουν σε πραγματικό χρόνο τις αρμόδιες αρχές για περιβαλλοντικές παραβάσεις.
- Ενημέρωσης μέσω αναγραφής στις συσκευασίες για την ποσότητα CO₂ που παρήχθη και επιβάρυνε το περιβάλλον, μέχρι το τελικό προϊόν να φθάσει στο καλάθι του, καθώς και για την ύπαρξη γενετικά τροποποιημένων στοιχείων.
- Καθιέρωσης αντισταθμιστικής πολιτικής στις μεγάλες επενδύσεις για να εξασφαλίζονται οφέλη για την τοπική κοινωνία και να διευκολύνονται παράπλευρες επιχειρηματικές και επαγγελματικές ευκαιρίες και ευκαιρίες απασχόλησης για την τοπική οικονομία.

Κράτος Δικαίου, Πολιτικό Σύστημα, Σύνταγμα, Πολιτικοί Θεσμοί

1. Προτάσεις για το Σύνταγμα

Είναι ανάγκη για μια γενναία συνταγματική αναθεώρηση, που θα σηματοδοτεί τη νέα εποχή στην οποία πρέπει να προχωρήσει η χώρα. Χρειαζόμαστε ένα Σύνταγμα λιτό, απλό, λειτουργικό, βασισμένο στις αρχές της ελευθερίας και του κράτους δικαίου. Προσαρμοσμένου στις σύγχρονες ανάγκες της χώρας, χωρίς φλύαρες, ξεπερασμένες και περιττές διατάξεις, που θα εκφράζει και θα συμπυκνώνει ένα συνολικό αίτημα Ανόρθωσης.

Το νέο Σύνταγμα πρέπει:

- Να αποτυπώνει νέες πολιτειακές ισορροπίες
- Να διασφαλίζει την πλήρη διάκριση των εξουσιών
- Να ενισχύει την πολιτική σταθερότητα
- Να αποτυπώνει με σαφήνεια ότι η Ελλάδα είναι ένα σύγχρονο κοσμικό ευρωπαϊκό κράτος
- Να καταργεί σκανδαλώδη προνόμια του πολιτικού συστήματος
- Να καταργεί διατάξεις που δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή πραγματικότητα
- Να θεμελιώνει και να προστατεύει το δικαίωμα στα Κοινά Αγαθά και να διασφαλίζει και να προωθεί τις αρχές της ανοιχτής κοινωνίας
- Να αντιμετωπίζει ζητήματα που θέτει η ψηφιοποίηση (digitalization) κοινωνίας και οικονομίας καθώς και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις του πολίτη στην ψηφιακή εποχή. Η ψηφιοποίηση της κοινωνίας και της οικονομίας καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για μια συνολικότερη θεώρηση των ψηφιακών δικαιωμάτων, ατομικών και κοινωνικών, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται σε όλο το φάσμα των επιρροών της ψηφιακής τεχνολογίας στην ανθρώπινη δραστηριότητα. Η ανάγκη αυτή δεν πρέπει να περιορίζεται σε μια αναθεώρηση, αυτού που λέμε «πληροφοριακό Σύνταγμα», θα πρέπει να επεκτείνεται και σε συνολικότερη επισκόπηση

άλλων μερών του Συντάγματος, από τα εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα, μέχρι τη λειτουργία του κράτους, ώστε να παρέχεται ένα πλαίσιο θεμελιωδών κανόνων που ανταποκρίνεται στην τεχνολογική πραγματικότητα της εποχής μας.

Οι βασικές αλλαγές που προτείνονται είναι:

1.1 Πρόεδρος της Δημοκρατίας

- Χρειάζονται θεσμικά αντίβαρα (checks and balances) προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανισορροπία που προέκυψε από την θεσμική υπέρ-ενίσχυση του πρωθυπουργού. Προτείνεται λελογισμένη ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του Προέδρου της Δημοκρατίας για να εξισορροπηθεί το πλήρως πρωθυπουργό-κεντρικό μοντέλο.
- Ο Πρόεδρος να έχει τη δυνατότητα να συγκαλεί με πρωτοβουλία του το Συμβούλιο των Πολιτικών Αρχηγών, το οποίο από άτυπο αποκτά θεσμικό χαρακτήρα.
- Να μπορεί να ορίζει τους προέδρους των Ανεξάρτητων Αρχών από κατάλογο που προτείνει η Βουλή.
- Να επιλέγει την ηγεσία της Δικαιοσύνης από κατάλογο που έχει σταλεί στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής από τις ολομέλειες των Ανωτάτων Δικαστηρίων κι έχει αξιολογηθεί επίσης από το Υπουργικό Συμβούλιο

1.2 Σταθερός εκλογικός κύκλος

- Η εκλογολογία που ξεκινάει σχεδόν την επομένη των εκλογών, δημιουργεί μόνιμο κλίμα πολιτικής αβεβαιότητας. Δύο από τις πιο σημαντικούς λόγους πρόωρης προσφυγής στις κάλπες αποτελούν η εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας και η καταχρηστική εφαρμογή της πρόβλεψης του Συντάγματος περί αντιμετώπισης «εθνικού θέματος εξαιρετικής σημασίας» για τη διάλυση της Βουλής. Γι' αυτό, και προκειμένου να ενισχυθεί το κλίμα πολιτικής σταθερότητας προτείνεται:
- Η μείωση στις 160 των ψήφων που απαιτούνται για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, αντί για 180 που απαιτούνται σήμερα. Σε

περίπτωση που δεν εξασφαλίζονται οι 180 ψήφοι στην τρίτη ψηφοφορία θα μπορούσε να προβλεφθεί παράταση της θητείας του νυν προέδρου για ένα χρόνο, ώστε να έχουν διαμορφωθεί άλλες συνθήκες. Σε περίπτωση που ούτε τότε σχηματίζεται πλειοψηφία 180, να απαιτούνται 160 ψήφοι για την εκλογή ΠτΔ στην τρίτη ψηφοφορία. Στον διάλογο έχουν κατατεθεί προτάσεις και για τη συγκρότηση ειδικού εκλεκτορικού σώματος για την εκλογή του ΠτΔ.

- Η διάλυση της Βουλής και η πρόωγη προσφυγή σε εκλογές από την κυβέρνηση επικαλούμενη την ανάγκη αντιμετώπισης «εθνικού θέματος εξαιρετικής σημασίας», να αποφασίζεται από τη Βουλή με πλειοψηφία 3/5. Η κυβέρνηση πρέπει να εμφανιστεί ενώπιον της Βουλής και να εξηγήσει για ποιο λόγο συντρέχουν οι λόγοι διάλυσης της και ζητώντας ενισχυμένη πλειοψηφία γι' αυτό. Έτσι θα είναι πιο δύσκολη η κατάχρηση του συγκεκριμένου άρθρου.

1.3 Κατάργηση προνομίων του πολιτικού συστήματος

Καταργούνται προνόμια του πολιτικού συστήματος. Το άρθρο 86, «περί ευθύνης υπουργών» είναι καιρός να αλλάξει, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα όπως αυτά που ζούμε το τελευταίο διάστημα. Δημιουργείται δικαστικό συμβούλιο με συμμετοχή βουλευτών, αλλά με πλειοψηφία ανώτατων δικαστών από τον Άρειο Πάγο και το ΣτΕ με κλήρωση, το οποίο κρίνει αν μια υπόθεση που αφορά πολιτικό πρόσωπο πρέπει να παραπεμφθεί στη Βουλή, ώστε η παραπομπή να μην γίνεται “αμελητί”. Η Βουλή με απλή πλειοψηφία αποφαινεται για παραπομπή σε δίκη. Για τους υπουργούς καταργούνται οι ειδικές προβλέψεις παραγραφής και ισχύουν οι ίδιοι κανόνες παραγραφής με εκείνους των υπολοίπων πολιτών.

Επίσης αναθεωρείται το άρθρο 62 που παρέχει ασυλία στους βουλευτές. Οι βουλευτές να μη διαθέτουν ασυλία αυτοδικαίως, ακόμη και όταν κατηγορούνται για εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου. Μπορούν να προσφεύγουν και να ζητούν προστασία της Βουλής μόνον όταν θεωρούν ότι η δίωξή τους είναι πολιτική ή καταχρηστική.

1.4 Μη κρατικά πανεπιστήμια

Αναθεώρηση του άρθρου 16 ώστε να δίνεται η δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών πανεπιστημίων. Πανεπιστημίων σοβαρών κι αξιόπιστων, με διαδικασίες αυστηρής πιστοποίησης, ελέγχου και διαρκούς αξιολόγησης, ώστε να τελειώσει η απαράδεκτη κατάσταση που έχει δημιουργηθεί σήμερα με τα “κατ’ ευφημισμόν” πανεπιστήμια.

1.5 Ενίσχυση της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης με αλλαγή του τρόπου επιλογής της ηγεσίας της

Η ηγεσία της Δικαιοσύνης επιλέγεται από κατάλογο προσώπων που προτείνεται από το κάθε Ανώτατο Δικαστήριο. Ο κατάλογος συζητείται στην Επιτροπή Θεσμών της Βουλής και στη συνέχεια στο Υπουργικό Συμβούλιο και κατατίθεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο οποίος τελικά επιλέγει από αυτόν.

1.6 Σχέσεις Εκκλησίας-Κράτους

Πρόταση 1 : Υποστηρίζουμε την ουσιαστική και ειλικρινή επαναπλαισίωση των σχέσεων Κράτους Εκκλησίας, έτσι ώστε να προσδιορίζεται και να αποσαφηνίζεται ο διακριτός ρόλος της Εκκλησίας, μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον πραγματικής θρησκευτικής ελευθερίας. Με την κατάργηση προνομίων και την εισαγωγή κανόνων για τη δίκαιη φορολόγηση και την αποτελεσματική αξιοποίηση της εκκλησιαστικής και μοναστικής περιουσίας, στο πλαίσιο ενός στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη.

Πρόταση 2 : Το κράτος είναι θρησκευτικά ουδέτερο. Διασφαλίζεται πλήρως η θρησκευτική ελευθερία. Η οριοθέτηση των σχέσεων με την εκκλησία θα προβλέπεται από ειδικό νόμο.

1.7 Τροποποίηση του τρόπου στελέχωσης των ανεξάρτητων αρχών

Αλλαγή της απαιτούμενης πλειοψηφίας για τη στελέχωση των ανεξάρτητων αρχών στα 3/5, όχι πια της Διάσκεψης των Προέδρων αλλά της αρμόδιας

Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας. Η επιλογή του προέδρου των ανεξάρτητων αρχών, γίνεται από τον ΠτΔ από κατάλογο που προτείνει η Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας.

1.8 Ενίσχυση της θεσμικής λειτουργίας

Ενίσχυση της παρουσίας μόνιμων αξιοκρατικά επιλεγμένων στελεχών και ειδικών στην κυβερνητική και κρατική πυραμίδα. Ανοικτές, διαφανείς και αξιοκρατικές προσκλήσεις ενδιαφέροντος για πλήρωση θέσεων με αυξημένη ευθύνη (γενικοί γραμματείς υπουργείων, πρόεδροι οργανισμών, σύμβουλοι και ειδικοί σύμβουλοι). Ασυμβίβαστο μεταξύ κομματικών αξιωμάτων και δημόσιων λειτουργιών, ειδικότερα μεταξύ της ιδιότητας του μέλους των ανώτερων οργάνων του κόμματος και έμμισθων πολιτικών θέσεων στον κυβερνητικό μηχανισμό, στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αύξηση των μόνιμων θέσεων στη Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού (διοικητικού προσωπικού, νομικών συμβούλων κλπ) οι οποίες πρέπει να διαχωριστούν από τις πολιτικές.

1.9 Κρίση περί αντισυνταγματικότητας των νόμων

Η συχνή έγερση ζητημάτων αντισυνταγματικότητας των νόμων, δημιουργεί ζήτημα ασφαλείας δικαίου, ενώ υπάρχουν αποφάσεις που εγείρουν ζητήματα σοβαρότητας. Όταν το δικαστήριο καταλήξει σε κρίση περί αντισυνταγματικότητας προτείνεται να παραπέμπεται στην Ολομέλεια του αντίστοιχου ανώτατου δικαστηρίου, η κρίση του οποίου να είναι δεσμευτική για όλα τα κατώτερα δικαστήρια.

1.10 Αλλαγή της αναθεωρητικής διαδικασίας

Η Βουλή μπορεί να προχωρήσει στην αναθεώρηση άρθρων του Συντάγματος (εκτός από εκείνα που αφορούν στη μορφή του πολιτεύματος) με πλειοψηφία 3/5. Οι διατάξεις που αναθεωρούνται δεν μπορούν να αναθεωρηθούν ξανά πριν από την πάροδο 5ετίας.

2. Εκλογικό Σύστημα

Χρειάζεται ένα νέο εκλογικό σύστημα που να παρέχει το πλαίσιο για εκλογική δικαιοσύνη και λειτουργικές κυβερνήσεις συνασπισμού, δημιουργώντας την απαραίτητη πολιτική συναίνεση και μια νέα πολιτική κουλτούρα συνεργασίας και εθνικής συνεννόησης.

Στο διάλογο έχουν κατατεθεί διαφορετικές προτάσεις:

Πρόταση 1: Βελτίωση του σημερινού συστήματος με κατάτμηση των μεγάλων περιφερειών, bonus 30 εδρών στο πρώτο κόμμα υπό τον όρο ότι θα έχει επιτύχει ποσοστό επί των εγκύρων άνω του 38% ή αναλογικό bonus 1 έδρα για κάθε 1% των ψήφων (πχ 38 έδρες για ποσοστό 38%) και ψήφο στους ομογενείς

Πρόταση 2: Παραλλαγή του “γερμανικού” συστήματος.

Οι βασικές αρχές του νέου συστήματος είναι:

- Σε μονοεδρικές περιφέρειες
- Με λίστα σε ευρείες περιφέρειες. Ο ψηφοφόρος έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τον βουλευτή της αρεσκείας του στη μονοεδρική και το κόμμα της αρεσκείας του στην ευρεία περιφέρεια. Η ψήφος που μετράει στο πανελλαδικό ποσοστό είναι η ψήφος στην ευρεία περιφέρεια
- Σε 5 έδρες εκλέγονται Έλληνες του εξωτερικού
- Bonus δίνεται 1 έδρα για κάθε 2% των ψήφων στο πρώτο κόμμα αντί των 50 εδρών που λαμβάνει σήμερα.

Πρόταση 3 : Υιοθέτηση της απλής αναλογικής δίχως καθόλου bonus, όπως έχει ψηφιστεί από την παρούσα Βουλή

3. Χρηματοδότηση κομμάτων

- Ο έλεγχος των οικονομικών των κομμάτων και των εκλογικών δαπανών ασκείται από επιτροπή υπό την προεδρία Υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία συγκροτείται κατά πλειοψηφία από ανώτατους

δικαστικούς λειτουργούς. Στην επιτροπή αυτή μετέχει χωρίς δικαίωμα ψήφου και ο Πρόεδρος της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Με αυτό τον τρόπο παύουν να είναι ελέγχοντες κι ελεγχόμενοι οι πολιτικοί.

- Υποχρεωτική ηλεκτρονική ανάρτηση των οικονομικών των κομμάτων στην ΔΙΑΥΓΕΙΑ.
- "Κόφτης" δαπανών σε περίπτωση υπέρβασης του προϋπολογισμού του κόμματος, ώστε να σταματήσει το φαινόμενο της δημιουργίας χρεών
- Οι ιδιωτικές εισφορές άνω των 200 ευρώ δημοσιοποιούνται

4. Δικαιοσύνη

Η σημασία του συστήματος απονομής της Δικαιοσύνης είναι θεμελιώδης, υπό πολλές έννοιες:

- για τη λειτουργία των θεσμών και του κράτους δικαίου,
- για την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών,
- για την καταπολέμηση της διαφθοράς,
- για την οικονομική ανάπτυξη.

Ο εκσυγχρονισμός του συστήματος, η βελτίωση της ταχύτητας και της ποιότητας απονομής της Δικαιοσύνης και η εμπέδωση της ανεξαρτησίας της αποτελούν ζητήματα προτεραιότητας και πρωταρχικούς όρους για την έξοδο της χώρας από την κρίση.

Προκειμένου, λοιπόν, η Ελληνική Δικαιοσύνη να αποκτήσει ξανά τη θέση που της αρμόζει, είναι αναγκαίο να εφαρμοσθεί ένα ολοκληρωμένο Εθνικό Σχέδιο, μια συμπαγής, συνεπής δέσμη ενεργειών, μια συμφωνία όλων των εμπλεκόμενων φορέων για την άμεση βελτίωση του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας του ελληνικού δικαιοδοτικού μηχανισμού.

Συνάμα, κάθε συμφωνία αυτού του βεληνεκούς, κάθε στρατηγικό πλαίσιο τέτοιου βάθους πρέπει κατ' ανάγκη να περιλαμβάνει δομικές Μεταρρυθμίσεις για ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό δικαιοδοτικό σύστημα.

Σχηματικά, το μεταρρυθμιστικό πρότυπο της Ελληνικής Δικαιοσύνης πρέπει να δομηθεί σε πέντε στέρους πυλώνες: Νέα βασική νομοθεσία - Εναλλακτικές μέθοδοι επίλυσης διαφορών - Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη - Διοικητική **ανασύνταξη & amp** ; νέος δικαστικός χάρτης - Δικαιώματα και πρόσβαση στη Δικαιοσύνη.

4.1 Βασικές προτάσεις

- Να ολοκληρωθεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη, που έχει καταρτιστεί από το 2011 για τη μηχανοργάνωση και την ηλεκτρονική διασύνδεση όλων των δικαστηρίων και σωφρονιστικών καταστημάτων της χώρας.
- Να ενθαρρυνθούν έμπρακτα οι εναλλακτικές μορφές επίλυσης των διαφορών, όπως η διαμεσολάβηση και η δικαστική μεσολάβηση αλλά και ο θεσμός του plea bargaining στις ποινικές δίκες.
- Να αναδιαμορφωθεί και εκσυγχρονισθεί η βασική νομοθεσία μας (Ποινική Δικονομία, Ποινικός Κώδικας, Διοικητική Δικονομία, Σωφρονιστικός Κώδικας, Οικογενειακό Δίκαιο).
- Να χαραχθεί εκ νέου ο ελληνικός δικαστικός χάρτης για τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα δικαστικής χωροταξίας. Ένα Σχέδιο “Καλλικράτης” για τη Δικαιοσύνη.
- Να ιδρυθούν εξειδικευμένες δικαστικές δομές (λ.χ. για υποθέσεις εταιρικού δικαίου, οικογενειακό δικαστήριο κ.α.).
- Να θεσπισθεί το σώμα δικαστικών εμπειρογνομόνων, βοηθών δικαστών και δικαστικής αστυνομίας.
- Να επανεξετασθεί /αναμορφωθεί το σύστημα της αξιολόγησης δικαστών και δικαστηρίων, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.
- Να ενισχυθεί το αυτοδιοίκητο των δικαστηρίων, με μέριμνα για την επιμόρφωση των δικαστών που διευθύνουν δομές.

- Να προστατευθεί η ανεξαρτησία της δικαστικής από την εκτελεστική εξουσία, με την ενεργή εμπλοκή της Βουλής στη διαδικασία επιλογής της ηγεσίας της Δικαιοσύνης.
- Να επανεξετασθεί και να ορθολογικοποιηθεί το κόστος πρόσβασης στη Δικαιοσύνη, ειδικά για ευπαθείς ομάδες.
- Να ενισχυθεί ουσιαστικά η νομική βοήθεια σε όσους πραγματικά την έχουν ανάγκη, για κάθε δικαιοδοσία καθώς και ο αυτεπάγγελτος διορισμός συνηγόρου.

Σύστημα ηλεκτρονικών κληρώσεων για τις συνθέσεις όλων των δικαστηρίων και διάθεση των συνθέσεων ως ανοιχτά δεδομένα στο <http://data.gov.gr/>. Το σύστημα θα μπορούσε να λειτουργεί στον Άρειο Πάγο. Αντίστοιχη διαδικασία εφαρμόζεται ήδη στον Άρειο Πάγο για τις τοποθετήσεις δικαστικών αντιπροσώπων στις εθνικές εκλογές.

Ψηφιακά, ζυγισμένα ως προς τη σοβαρότητα των αποφάσεων, πινάκια δικασίμων: τα οποία θα βρίσκονται στη διάθεση του Εισαγγελέα και επί της έδρας ώστε να προγραμματίζονται αποτελεσματικότερα οι δικάσιμοι λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα συγκεκριμένων υποθέσεων (π.χ. αριθμό διαδίκων /κατηγορουμένων ή μαρτύρων, αριθμό πράξεων κλπ) ώστε να μην οδηγούμαστε σε συνεχείς αναβολές σε εξίσου φορτωμένες ημερομηνίες. Ανάρτηση των πινακίων αυτών στις ιστοσελίδες των δικαστηρίων και στο <https://government.gov.gr/> για ενημέρωση των πολιτών.

Ενιαία εφαρμογή αυτόματης ανωνυμοποίησης δικαστικών αποφάσεων και ανάρτηση τους στην ΔΙΑΥΓΕΙΑ (<https://diavgeia.gov.gr/>), με αξιοποίηση του ημιαυτόματου αλγόριθμου που έχει αναπτυχθεί από τον Άρειο Πάγο (<http://www.areiospagos.gr/nomologia/apofaseis.asp>).

Πολιτική και Κοινωνική Καινοτομία στην Ψηφιακή Εποχή

1. Εισαγωγή

Ζούμε στην εποχή όπου οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε) αλλάζουν συνεχώς τη μορφή και το περιεχόμενο των οικονομικών και κοινωνικών διεργασιών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η οικονομία και η κοινωνία γίνονται «Ψηφιακές» καθώς, πολύ απλά, ο χρόνος που αναλώνει πλέον ο σύγχρονος άνθρωπος στη χρήση και κατανάλωση ψηφιακών μέσων/αγαθών στην εργασία και την προσωπική του ζωή έχει καταστεί κυρίαρχος. Όλες οι εκτιμήσεις συγκλίνουν ότι βρισκόμαστε στην αφετηρία ενός δεύτερου κύματος τεχνολογικής επανάστασης, η οποία στον πυρήνα της έχει τις Τ.Π.Ε.

Οι παγκόσμιες δαπάνες στον τομέα αυτό, αναμένεται να αυξηθούν σημαντικά με ορίζοντα το 2020, αφού θεωρούνται καθοριστικός παράγοντας για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ευρωστίας κάθε οικονομίας. Η δυνατότητα των Τ.Π.Ε να παράγουν αξία οφείλεται στην μείωση του κόστους παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών όλων των κλάδων της οικονομίας, που επιτυγχάνεται μέσω της αυτοματοποίησης, στην απλοποίηση και την επιτάχυνση των επιχειρησιακών διεργασιών, στη δημιουργία καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, στην απελευθέρωση και επεξεργασία πρακτικά απεριόριστων γνωσιακών πόρων και πληροφοριών κ.α.

Ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας, που πασχίζει να βρει διέξοδο από την κρίση, έχει να παρακολουθήσει, αλλά και να συνδιαμορφώσει, στο μέτρο του δυνατού, την πολιτική που διαμορφώνεται στην Ε.Ε (με προεξάρχοντα ρόλο των κυρίαρχων οικονομιών, ιδιαίτερα της Γερμανίας), προκειμένου η Ε.Ε. να καλύψει το έλλειμμα ψηφιακής ανταγωνιστικότητας που παραδοσιακά έχει απέναντι στις Η.Π.Α - Ιαπωνία, να ανταποκριθεί στην πρόκληση των αναδυόμενων οικονομιών αλλά και να ξεφύγει από την οικονομική ύφεση που βρίσκεται συνολικά τα τελευταία χρόνια.

Η Ενιαία Ψηφιακή Αγορά (Digital Single Market) θεωρείται από τους πλέον προσοδοφόρους τομείς ανάπτυξης στην Ευρώπη και εκτιμάται ότι θα κινητοποιήσει τεράστια ποσά σε ετήσια βάση, διαμορφώνοντας ένα νέο, ψηφιακό ωκεανό ευκαιριών αλλά και κινδύνων. Αναμένεται να δημιουργηθούν

νέες δυνατότητες μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου, της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης χωρίς σύνορα και του ενιαίου κανονιστικού πλαισίου που θα καλύπτει όλη την Ευρώπη, φιλοδοξώντας να προστατεύσει ταυτόχρονα τα δικαιώματα του πολίτη και του καταναλωτή όσον αφορά τα δεδομένα και τις συναλλαγές του.

Για εμάς, τους Έλληνες και Ευρωπαίους σοσιαλιστές και δημοκράτες, έχει μεγάλη σημασία να συνδιαμορφώσουμε με όλες τις κοινωνικές δυνάμεις, μια προοδευτική πρόταση για την αξιοποίηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των Τ.Π.Ε., όχι μόνο ως εργαλεία προώθησης των στόχων μας για ισότητα, ελευθερία, αυτοδιάθεση και αλληλεγγύη, αλλά και ως τομείς ύψιστης στρατηγικής σημασίας που καθορίζουν τις σύγχρονες οικονομίες και κοινωνίες. Θέλουμε το ψηφιακό μείρισμα που προκύπτει από την ψηφιακή οικονομία να αποδοθεί σε όφελος του κοινωνικού συνόλου και όχι να απορροφηθεί στο πλαίσιο ενός ανηλεούς καπιταλιστικού ανταγωνισμού, που όλο και περισσότερο αποδεικνύεται ανίκανος να διαχειριστεί τις συνεχώς αυξανόμενες παραγωγικές δυνατότητες των σύγχρονων εθνών και κοινωνιών. Η βιώσιμη ανάπτυξη και η ευημερία των πολλών είναι εφικτή αν οι προσπάθειες μας αξιοποιήσουν έναν ψηφιακό σύμμαχο.

Η οικονομική κρίση, η υστέρηση της χώρας σε μια σειρά από κρίσιμους δείκτες (ανταγωνιστικότητα, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ευρυζωνικότητα κλπ.), το χάσμα ανάμεσα στη χώρα μας και τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ και άλλες αναπτυγμένες χώρες, η υποχρέωση εφαρμογής των κοινοτικών κατευθύνσεων για την υλοποίηση της «Στρατηγικής Ευρώπη 2020», των πυλώνων και των προτεραιοτήτων του Ψηφιακού Θεματολογίου, μας οδηγούν στην ανάγκη να διαμορφώσουμε το ταχύτερο δυνατόν εθνική στρατηγική για την ψηφιακή πολιτική, αλλά πρωτίστως ενός πλάνου υλοποίησης, με πλήρη ανάλυση των δομών και των πόρων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων.

Θέλουμε οι πρωτόγνωρες δυνατότητες για ευρεία συμμετοχή, σε πραγματικό χρόνο, στη διαμόρφωση των πολιτικών αποφάσεων, να αξιοποιηθούν για την

ποιοτική αναβάθμιση των δημοκρατικών θεσμών σε κάθε επίπεδο, τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό.

Θέλουμε οι νέες τεχνολογίες να ανοίξουν διάπλατα το δρόμο της εργασίας και της κοινωνικής συμμετοχής στον σύγχρονο άνθρωπο. Κανένας δεν πρέπει να μείνει πίσω και οι ψηφιακές υπηρεσίες ενός σύγχρονου κράτους οφείλουν να συμβάλουν στη δημιουργία καλύτερου μέλλοντος για όλους. Στις ιδιαίτερες και οριακές συνθήκες που ζούμε τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, η ψηφιακή επένδυση δεν είναι πολυτέλεια αλλά βασικός συντελεστής του νέου παραγωγικού και κοινωνικού υποδείγματος οργάνωσης που πρέπει να διαμορφώσουμε.

Η εθνική ψηφιακή στρατηγική μπορεί να αντιμετωπίσει συνολικά τις απαιτήσεις, τις προκλήσεις, τις ευκαιρίες και τους κινδύνους της ψηφιακής εποχής, με βάση τους παρακάτω άξονες:

- Εισαγωγή του ψηφιακού μετασχηματισμού στη δημόσια διοίκηση, αξιοποιώντας τις τελευταίες τεχνολογικές ανακαλύψεις.
- Ηλεκτρονική Δημοκρατία με την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στην διαδικασία λήψης των αποφάσεων αλλά και στην προώθηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας σε όλα τα επίπεδα της εξουσίας. Η προσπάθεια αυτή θα είναι συστηματική και αέναη με στόχο να μας οδηγήσει σε μια πιο συμμετοχική και άμεση δημοκρατία και στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης του πολίτη προς τους δημοκρατικούς θεσμούς και τους φορείς της δημόσιας διοίκησης.
- Κοινωνική καινοτομία, με την υιοθέτηση ψηφιακών καινοτόμων τεχνολογιών που διευκολύνουν την καθημερινή ζωή των πολιτών.
- Ανάπτυξη και εργασία στην ψηφιακή εποχή, με την εφαρμογή στρατηγικών που θα υπερβαίνουν τα παραδοσιακά επιχειρηματικά μοντέλα και θα αποτελέσουν τον όχημα της εξόδου από την οικονομική κρίση και την επανατοποθέτηση της χώρας μας στον παγκόσμιο παραγωγικό χάρτη.
- Ιδιαίτερη προσοχή και μέριμνα σε θέματα ασφάλειας και ιδιωτικότητας, που θα προσαρμόσουν τις εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας στα ανθρώπινα μέτρα και θα προστατέψουν τα δικαιώματα των πολιτών.

- Αποτελεσματική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. και διαμόρφωση συγκεκριμένου, ρεαλιστικού και εφαρμόσιμου σχεδίου υλοποίησης για κάθε κατηγορία στόχων που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά και ο ΟΟΣΑ μετρούν για την απόδοση των χωρών στις πολιτικές ΤΠΕ.
- Ηλεκτρονική διακυβέρνηση, όχι ως έργο τεχνολογίας αλλά ως καταλύτης για την απλοποίηση και τον ανασχεδιασμό των διοικητικών διαδικασιών, με κυρίαρχο ρόλο των Τ.Π.Ε., όχι όμως μετατρέποντας την γραφειοκρατία σε e-γραφειοκρατία.

Η επιτυχής ανταπόκριση της χώρας μας στις παραπάνω προκλήσεις, θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της θέσης της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό και ευρύτερο διεθνές περιβάλλον και εν τέλει θα οδηγήσει στην ανάπτυξη, τη βελτίωση της καθημερινής ζωής των πολιτών και των επιχειρήσεων και την οικονομική ευημερία. Η απλοποίηση των διαδικασιών και η ευρύτερη αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. θα συμβάλει στην αντιμετώπιση κρίσιμων ζητημάτων ποιότητας ζωής, όπως η ποιοτικότερη υγειονομική περίθαλψη, οι ασφαλέστερες μεταφορές, η προστασία του περιβάλλοντος, οι νέες ευκαιρίες σε μέσα επικοινωνίας και η ευκολότερη πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και πολιτιστικό περιεχόμενο. Ακόμη θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της καινοτομίας σε κρίσιμους τομείς της οικονομίας μας, όπως η ενέργεια και ιδιαίτερα από ανανεώσιμες πηγές, η αγροτική παραγωγή κλπ.

Τα οφέλη που αναμένεται να προκύψουν από την διαμόρφωση μιας αποτελεσματικής ψηφιακής στρατηγικής και ενός ρεαλιστικού εφαρμόσιμου σχεδίου υλοποίησης, αντιστοιχούν στις προσδοκίες από την υλοποίηση του Ψηφιακού Θεματολογίου και μπορούν να μας οδηγήσουν στην:

- δημιουργία ψηφιακής ενιαίας αγοράς
- βελτίωση του πλαισίου προϋποθέσεων για τη διαλειτουργικότητα μεταξύ προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ
- αύξηση της εμπιστοσύνης και της ασφάλειας στο διαδίκτυο
- εξασφάλιση της παροχής πολύ ταχύτερης πρόσβασης στο διαδίκτυο
- ενθάρρυνση επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη και σύνδεση της με την παραγωγή

- ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής ένταξης
- ενίσχυση της συμμετοχής του πολίτη στη διαμόρφωση δημοσίων πολιτικών και στην υλοποίηση αυτών
- εφαρμογή των ΤΠΕ για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, όπως είναι η κλιματική αλλαγή, η αύξηση του κόστους της υγειονομικής περίθαλψης και η γήρανση του πληθυσμού.

2. Ψηφιακή πολιτική καινοτομία

2.1. Στόχος

Ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης με τη βέλτιστη αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων, για υψηλής ποιότητας ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες με επίκεντρο τον πολίτη.

Η στρατηγική βασίζεται στους ακόλουθους τομείς πολιτικής κατά προτεραιότητα:

- Μετατροπή της δημόσιας διοίκησης από εγγραφοκεντρική σε δεδομενοκεντρική.
- Αποδοτικότερη ψηφιακή αλληλεπίδραση μεταξύ αφενός των φορέων του δημοσίου και αφετέρου των πολιτών και των επιχειρήσεων, για την παροχή αξιόπιστων και ποιοτικών υπηρεσιών, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Υλοποίηση ολοκληρωμένης πολιτικής ανοικτής διακυβέρνησης, που μπορεί να αποτελέσει όχημα για τον εκσυγχρονισμό του κράτους και της διοίκησης.

2.2. Βασικές κατευθύνσεις

- Δημιουργία θεσμοθετημένων ψηφιακών μητρώων.
- Υποχρεωτική διαλειτουργικότητα μητρώων και εφαρμογών.
- Αποκλειστική χρήση ψηφιακών υπογραφών στη δημόσια διοίκηση.
- Επέκταση της ψηφιακής πιστοποίησης σε δεδομένα εκτός από έγγραφα.
- Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών υψηλής αξίας σε σημαντικούς τομείς πολιτικής.

- Λήψη αποφάσεων με αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και εφαρμογή προηγμένων μοντέλων ανάλυσης.
- Διαχείριση ψηφιακών εφαρμογών και δεδομένων μεγάλης κλίμακας σε αρχιτεκτονικές υπολογιστικού νέφους.
- Ανοικτή διάθεση και επαναχρησιμοποίηση της δημόσιας πληροφορίας, ενοποιημένα ανοικτά δημόσια μητρώα.
- Εφάπαξ καταχώρηση δεδομένων σε συστήματα του δημοσίου κατά την αλληλεπίδραση με τους φορείς της δημόσιας διοίκησης.
- Πράσινη διακυβέρνηση, με την αξιοποίηση των ΤΠΕ για τη διευκόλυνση της μετάβασης, περιλαμβανομένων των δημόσιων οργανισμών, προς μια ενεργειακά αποδοτική οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα. Ύπαρξη ηλεκτρονικών αντί φυσικών αρχείων. Επιλογή τηλεδιασκέψεων αντί μετακινήσεων με αξιοποίηση των υποδομών του δικτύου 'Σύζευξις' αλλά και της προώθησης ενεργειών για τη χρήση ηλεκτρονικών συνεργατικών εφαρμογών.
- Μεταρρύθμιση του εθνικού νομικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στο ψηφιακό οικοσύστημα και την κατοχύρωση των ψηφιακών δικαιωμάτων σε εναρμόνιση με το κανονιστικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Διαχείριση των προσωπικών πληροφοριών και της μεταφοράς τους σε τρίτους. Επιτυχής εφαρμογή του General Data Protection Regulation (GDPR)
- Δικαίωμα στη ψηφιακή λήθη. Δικαίωμα διαγραφής των ψηφιακών μας δεδομένων.
- Εθνική Οδηγία για την Ασφάλεια των Πληροφοριακών Συστημάτων (Network and Information Security (NIS) Directive).
- Χρήση καινοτόμων τεχνολογιών (π.χ. blockchain) για την αντιμετώπιση των ψευδών ειδήσεων (fake news).

2.3. Δομικά στοιχεία

- Ηλεκτρονική ταυτοποίηση χρηστών.
- Ενιαίες προδιαγραφές των ηλεκτρονικών προτύπων που χρησιμοποιούνται για συναλλαγές με φορείς του δημοσίου. Ενιαίος τρόπος διαχείρισης -

επικαιροποίησης των προδιαγραφών των εντύπων, των πληροφοριών και των δικαιολογητικών που πρέπει να συγκεντρώνει η δημόσια διοίκηση προκειμένου να εξυπηρετήσει του πολίτες και τις επιχειρήσεις.

- Ασφαλής επικοινωνία και διαχείριση πληροφοριών.
- Διαχείριση ροών εργασίας μέσα από ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο ηλεκτρονικής εργασίας και συνεργασίας: Κάθε δημόσιος υπάλληλος έχει πρόσβαση στο ηλεκτρονικό του 'γραφείο' που του διασφαλίζει με ενοποιημένο τρόπο τη πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες και ηλεκτρονικά έγγραφα που απαιτούνται για την εκτέλεση εργασιών της καθημερινότητας του.
- Πλήρως αυτοματοποιημένες διαδικασίες για βασικές υπηρεσίες εξυπηρέτησης: Οι διαδικασίες που αφορούν κυρίως στην έκδοση πιστοποιητικών, βεβαιώσεων κλπ, μπορούν να παραχθούν με χρήση πληροφοριών που τηρούνται σε κατάλληλα ηλεκτρονικά μητρώα χωρίς τη παρέμβαση δημοσίου υπαλλήλου.
- Ηλεκτρονικές πληρωμές. Οι συναλλασσόμενοι με το δημόσιο εκτελούν με ψηφιακά μέσα τις οικονομικές συναλλαγές τους
- Η χρήση ψηφιακών διοικητικών εγγράφων και η ψηφιακή διακίνηση αυτών: Η ανταλλαγή ψηφιακών εγγράφων μεταξύ δημόσιων υπηρεσιών και πολιτών και επιχειρηματιών.

2.4. Προϋποθέσεις

- Αποδοχή της στρατηγικής από όλους τους εμπλεκόμενους.
- Υλοποίησης της στρατηγικής μέσα από ένα ρεαλιστικό και εφαρμόσιμο σχέδιο δράσης.
- Σύνδεση της στρατηγικής με ευρύτερες κυβερνητικές προτεραιότητες.
- Εστίαση στην βελτίωση της εμπειρίας των πολιτών και των επιχειρήσεων με έμφαση στις ανάγκες ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού (π.χ. ηλικιωμένοι).
- Εφαρμογή αποδοτικού μοντέλου διοίκησης και οργάνωσης με έμφαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό.
- Εφαρμογή μηχανισμών χρηματοδότησης που προωθούν τη συνεργασία, την καινοτομία και την αποδοτικότητα.

- Ηγεσία, ανάπτυξη κουλτούρας, καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων.
- Μέγιστη αξιοποίηση της τεχνολογίας και εφαρμογή ευέλικτων μοντέλων ανάπτυξης ψηφιακών εφαρμογών.
- Αποδοτικά και αξιόπιστα μέτρα και ελεγκτικά μοντέλα στον τομέα της ασφάλειας στον κυβερνοχώρο.

2.5. Δράσεις υψηλής προτεραιότητας

- Αναβάθμιση των υπηρεσιών εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων: Αποκέντρωση της ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης των πολιτών βάσει κοινών προτύπων, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης μέσω κεντρικής διαδικτυακής πύλης - οδηγού για την εξυπηρέτηση των πολιτών. Παροχή νέων υπηρεσιών σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, αναβάθμιση και επικαιροποίηση των υφιστάμενων εφαρμογών, αξιολόγηση και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, δημοσιότητα. Στόχο αποτελεί η καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη και της επιχείρησης, η εξοικονόμηση πόρων αλλά και η προετοιμασία διασύνδεσης με την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Ευρώπης.
- Ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων: Καθολική και υποχρεωτική εφαρμογή της ψηφιακής υπογραφής εγγράφων στη δημόσια διοίκηση. Επέκταση της ψηφιακής υπογραφής και σε σύνολα δεδομένων. Προσαρμογή της διοικητικής ευθύνης και του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών. Ο στόχος είναι η επίτευξη οικονομιών κλίμακας και η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας.
- Ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός της τηλεπικοινωνιακής υποδομής του Δημόσιου Τομέα, με σκοπό να καλύψει όλες τις ανάγκες για τη μεταξύ τους επικοινωνία με τηλεφωνία (τηλεφωνική επικοινωνία ανάμεσα στους φορείς), δεδομένα (επικοινωνία υπολογιστών - Internet) και εικόνα (τηλεδιάσκεψη - τηλεεκπαίδευση). Δημιουργία ευέλικτων και αποκεντρωμένων μοντέλων βάσει ενιαίων προτύπων για τη μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση των παρεχόμενων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών από την αγορά. Μετασχηματισμός του ΣΥΖΕΥΞΙΣ σε εικονικό δίκτυο της δημόσιας διοίκησης επικεντρωμένο στην ασφάλεια και ανεξάρτητο από την τηλεπικοινωνιακή υπηρεσία.

- Εκσυγχρονισμός, αναβάθμιση και ψηφιοποίηση υπηρεσιών που παρέχουν οι φορείς του δημοσίου σε σημαντικούς τομείς πολιτικής
  - ο Υγεία
  - ο Δικαιοσύνη
  - ο Παιδεία
  - ο Οικονομική διαχείριση, Ανάπτυξη, Εμπόριο
  - ο Εργασία και Κοινωνική Ασφάλιση
  - ο Τουρισμός, Πολιτισμός
  - ο Υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων

- Πλήρης ψηφιοποίηση της διαδικασίας νομοθέτησης, από το πρώτο μέχρι το τελευταίο βήμα:
  - ο Διαδικασία και σύστημα που καλύπτει τα στάδια από την υπογραφή ενός εγγράφου από Υπουργούς έως και την τελική έγκρισή του από το Κοινοβούλιο, συμπεριλαμβάνοντας όλα τα ενδιάμεσα στάδια σχολιασμού και ελέγχου.
  - ο Ανοιχτή πρόσβαση σε αυτά τα στάδια (υποβολής, σχολιασμού, επεξεργασίας) καθώς και στα πλήρη ιστορικά στοιχεία των όποιων μεταβολών του εγγράφου, από οποιονδήποτε πολίτη.
  - ο Κωδικοποίηση στην πηγή κατά τη διάρκεια του νομοπαρασκευαστικού έργου. Συγκέντρωση του συνόλου της κωδικοποιημένης ελληνικής νομοθεσίας σε κεντρική δικτυακή πύλη
  - ο Τυποποίηση προ-κοινοβουλευτικής διαδικασίας
  - ο Εφαρμογή κανόνων καλής νομοθέτησης μέσω ψηφιακών εφαρμογών που θα δεσμεύουν τον χειριστή στη χρήση τους.
  - ο Κωδικοποίηση και παροχή νομοθεσίας σε μορφή ανοιχτών δεδομένων

- Υποχρεωτική έκδοση δικαστικών αποφάσεων με ψηφιακό τρόπο
- Επιμόρφωση και κατάρτιση των δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων, στο αντικείμενο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και διαμόρφωση ψηφιακής κουλτούρας

- Ανοικτή και αποδοτική διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού του δημοσίου τομέα
  - ο Υποστήριξη και αναβάθμιση του υφιστάμενου συστήματος για τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού (ψηφιοποίηση του φακέλου των δημοσίων υπαλλήλων, ηλεκτρονική στοχοθεσία φορέων, ηλεκτρονική αξιολόγηση)
  - ο Επιμόρφωση και κατάρτιση των δημοσίων υπαλλήλων στο αντικείμενο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και διαμόρφωση ψηφιακής κουλτούρας
- Ενιαίο ψηφιακό μητρώο πολιτών: Εφαρμογή ενιαίου κεντρικού συστήματος για τη διαχείριση του μητρώου των πολιτών. Συμμόρφωση με τον νέο ευρωπαϊκό κανονισμό για υπηρεσίες ταυτοποίησης και εμπιστοσύνης για την εφαρμογή ενιαίου μοντέλου πρόσβασης σε ψηφιακές υπηρεσίες του δημοσίου (e-IDAS)
- Ασφάλεια πληροφοριών και συστημάτων: Εξασφάλιση των βασικών προϋποθέσεων και απαιτήσεων ασφάλειας πληροφοριών, συστημάτων και δικτύων με βάση τη σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία και σχετικούς κανονισμούς
- Διασυνοριακή Διαλειτουργικότητα στη Ηλεκτρονική Αναγνώριση Πολιτών: Αξιοποίηση και υλοποίηση συγκεκριμένων ευρωπαϊκών προτύπων και ένταξη επιπλέον συστημάτων στα θέματα διαλειτουργικότητας και ηλεκτρονικής αναγνώρισης πολιτών.
- Ηλεκτρονική τιμολόγηση: Συνολική και ομοιόμορφη εφαρμογή στις προμήθειες του Δημοσίου, στον ιδιωτικό τομέα καθώς και πλήρης αποδοχή από τις Φορολογικές αρχές.

3. Ψηφιακή Δημοκρατία

Η νέα στρατηγική για την ψηφιακή πολιτική θα αξιοποιήσει τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών για την προαγωγή της ψηφιακής δημοκρατίας. Βασική αρχή της νέας στρατηγικής αποτελεί η εξασφάλιση των προϋποθέσεων, των επιχειρησιακών μοντέλων και των εφαρμογών που δημιουργούν τις βάσεις για μια περισσότερο δραστήρια και αποφασιστική συμμετοχή των πολιτών στα κοινά. Η ψηφιακή δημοκρατία έρχεται να

ισχυροποιήσει τον “Δήμο” ώστε πράγματι να «Κρατεί» και να «Ελέγχει», με την αρωγή της ψηφιακής τεχνολογίας. Η διεύρυνση της έννοιας του Δήμου δίνει την δυνατότητα να λειτουργεί αμεσότερα η δημοκρατία, χωρίς γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς αλλά παράλληλα με περισσότερο ενημερωμένους και αλληλοεπιδρώντες πολίτες.

Την ίδια στιγμή όμως τεράστιοι κίνδυνοι αναδύονται από τον έλεγχο της πληροφορίας, μέσα από εξελιγμένες μορφές προπαγάνδας που, πλέον, μπορεί να μετρά την απήχησή της και να αυτοβελτιώνεται, επιφέροντας βαρύτατο πλήγμα στην ελεύθερη βούληση των πολιτών και οδηγώντας μας σε μια δημοκρατία κατ’ επίφαση. Η δημιουργία των μονοπωλίων της διαχείρισης της γνώσης με την δυνατότητα τους να ελέγχουν έμμεσα τη βούληση των πολιτών, είναι ίσως η μεγαλύτερη απειλή, γιατί στερούμαστε ισχυρών και γνήσια δημοκρατικών θεσμών ελέγχου αυτών των μονοπωλίων.

Η σύνθετη λύση που καλούμαστε να εφαρμόσουμε, βασίζεται σε δυο άξονες: Από τη μια πλευρά την ενίσχυση της Παιδείας δια βίου, και από την άλλη τον δημοκρατικό έλεγχο της αγοράς και των μονοπωλίων της πληροφορίας και της γνώσης που αναδύονται διεθνώς.

Θεμελιώδες χαρακτηριστικό που η δια βίου παιδεία θα πρέπει να προάγει, είναι η ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των πολιτών, μέσα από την συνεχή αμφισβήτηση ακολουθώντας την θεωρηματική λογική (δηλαδή, ότι όλα να πρέπει να αποδειχθούν) και όχι την αξιωματική (δηλαδή ότι αποδεχόμαστε την πίστη χωρίς απόδειξη).

Βασική προτεραιότητα για την προώθηση της ψηφιακής δημοκρατίας, είναι η ενίσχυση των θεσμών για τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την ακεραιότητα, καθώς και η υλοποίηση δράσεων ανοικτής διακυβέρνησης για την διοικητική ανασυγκρότηση. Βασικά εργαλεία για την προώθηση της διαφάνειας και της ανοικτής διακυβέρνησης είναι τα ακόλουθα:

- Επαρκείς νομικές δεσμεύσεις για την υλοποίηση της οριζόντιας πολιτικής για την ανοικτή, συμμετοχική διακυβέρνηση και την προώθηση της ψηφιακής δημοκρατίας.
- Περαιτέρω αξιοποίηση του προγράμματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ για μεγαλύτερη διαφάνεια και λογοδοσία και ως μέσο υποστήριξης των ελεγκτικών μηχανισμών, έλεγχο της διοικητικής δράσης, εντοπισμό φαινομένων κακοδιοίκησης και διαφθοράς.
- Εφαρμογή νέων τεχνολογιών και υπηρεσιών, που επιτρέπουν στους χρήστες να εντοπίζουν τα προσωπικά τους δεδομένα, που αποθηκεύονται από τις δημόσιες διοικήσεις, σε διοικητικούς τους φακέλους κλπ.
- Αύξηση της συμμετοχής πολιτών στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικών. Μέσω της εφαρμογής λύσεων ΤΠΕ και με εξασφάλιση αποτελεσματικών και διαφανών διαδικασιών, οι πολίτες συμμετέχουν σε διαβουλεύσεις σχετικά με τη δημόσια πολιτική, σε συζητήσεις και σε διαδικασίες χάραξης πολιτικής και στελέχωσης θέσεων ευθύνης. Προϋπόθεση αποτελεί η ενίσχυση του θεσμού Open.gov.gr για τις ανοικτές διαβουλεύσεις και τις ανοικτές προκηρύξεις θέσεων ευθύνης.
- Ανάπτυξη, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ηλεκτρονικής υπηρεσίας υποστήριξης «πρωτοβουλιών των πολιτών» (European Citizen Initiative) η οποία προβλέπεται και στο άρθρο 11 της Συνθήκης ΕΕ.

Σημαντική παρέμβαση αποτελεί επίσης η εφαρμογή λύσεων ψηφιακής ψηφοφορίας (e-voting) με τα ακόλουθα βασικά συστατικά στοιχεία:

- Διαχείριση κλειστού, προστατευμένου ψηφιακού μητρώου συμμετεχόντων στην ψηφοφορία
- Δυνατότητα να ψηφίσει ο καθένας από απόσταση και όσες φορές θέλει με ισχύ της τελευταίας ψήφου καθώς, με δεδομένο ότι η εξασφαλίζεται ο έλεγχος της ταυτοπροσωπίας, η επαναληπτική ψήφος διασφαλίζει την ελεύθερη έκφραση της βούλησης
- Χρήση ηλεκτρονικής κάλπης με εξασφάλιση ότι για όποιον ασκήσει το δικαίωμά του με φυσική παρουσία υπερिशύει αυτή η ψήφος ακυρώνοντας την όποια ηλεκτρονική ψήφο.

4. Κοινωνική καινοτομία στην ψηφιακή εποχή

4.1. Βασικές παραδοχές

Οι ψηφιακές τεχνολογίες δεν είναι μόνο εργαλείο, αλλά επιφέρουν βαθύ μετασχηματισμό των τρόπων με τους οποίους παράγουμε, καταναλώνουμε, μαθαίνουμε, ανταλλάσσουμε, επικοινωνούμε και, τελικά, ζούμε.

Ο πυρήνας της οικονομικής και κοινωνικής πρόκλησης για την χώρα μας είναι να λάβει σοβαρά υπόψη και να ανταποκριθεί στην μετάβαση στην ψηφιακή εποχή και στις αλλαγές που αυτή φέρνει. Ένας από τους βασικούς άξονες και προνομιακό πεδίο ανάπτυξης δημοσίων πολιτικών προς αυτή την κατεύθυνση, είναι η κοινωνική ψηφιακή καινοτομία, με στόχο την επίλυση κοινωνικών ζητημάτων. Η κοινωνική ψηφιακή καινοτομία σχετίζεται με τον εντοπισμό και την κάλυψη των αναγκών ανθρώπων και κοινοτήτων με την εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων που ενσωματώνουν μια ισχυρή τεχνολογική συνιστώσα, για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις επιδιωκόμενες λύσεις.

Για τον λόγο αυτό, άλλωστε, γύρω από την κοινωνική καινοτομία αναδύεται και οργανώνεται ένα σημαντικό πεδίο έρευνας, σε τομείς όπως η ψηφιακή εκπαίδευση και κατάρτιση, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, e- υγεία, smart cities, τηλεργασία, συνεργατική οικονομία, άμεση δημοκρατία και συμμετοχή των πολιτών κ.ά.

4.2. Καινοτόμες ιδέες και πρακτικές

Οι προκλήσεις για μια έξυπνη πόλη

Η ψηφιακή τεχνολογία παρέχει τα εργαλεία για να σκεφτούμε και να αναπτύξουμε την πόλη του αύριο, και να επανεφεύρουμε το αστικό περιβάλλον, δημιουργώντας την «έξυπνη Πόλη». Η ανάδυση της νέας αυτής δυναμικής στην διαχείριση της πόλης, απαιτεί νέες συνέργειες. Επιβάλλεται συνεργασία της δημόσιας διοίκησης, των Περιφερειών και των ΟΤΑ με φορείς και επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων τοπικών start-up που προσφέρουν ψηφιακή καινοτομία, ψηφιακά εργαλεία και

τεχνολογίες, καθώς και η συμμετοχή των πολιτών και της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας, η οποία αποτελεί προνομιακό εταίρο.

Οι βασικοί άξονες για την δημιουργία έξυπνων πόλεων είναι το περιβάλλον, η διακυβέρνηση, η ανοικτή κοινωνία, η οικονομία, οι μεταφορές.

Η καταπολέμηση του ψηφιακού χάσματος

Με την σύμπραξη κοινωνικών φορέων, ιδιωτών, και τοπικής αυτοδιοίκησης, βάσει μιας στρατηγικής ενσωμάτωσης, μπορεί να δημιουργηθεί ένα δίκτυο υποστήριξης σε τοπικό επίπεδο που προτείνει εκπαιδευτικά προγράμματα σε εργαλεία και ψηφιακές υπηρεσίες, σε άτομα που συναντούν δυσκολίες στην χρήση των νέων τεχνολογιών.

Τηλεϊατρική - ΑμΕΑ

Ενθάρρυνση της ανάπτυξης της τηλεϊατρικής στον τομέα της υγείας, με στόχο να δοθεί στους γιατρούς η δυνατότητα να διασφαλίσουν την εξ αποστάσεως παρακολούθηση του ασθενούς, ή διευκολύνοντας την διάγνωση σε ένα ασθενή σε κίνδυνο. Αυτό αποτελεί τον κύριο άξονα ενός μεγάλου επενδυτικού σχεδίου, που είναι ανταποδοτικό, συμβάλλοντας τελικά σημαντικά σε εξοικονόμηση δαπανών. Ενδεικτικά μπορούν να αναπτυχθούν δράσεις όπως:

Υπηρεσίες υποστήριξης ηλικιωμένων και μοναχικών ατόμων (e-inclusion - active ageing), υποστήριξης ΑμΕΑ, ασθενών με χρόνιες παθήσεις και άλλων ειδικών ομάδων πληθυσμού, υπηρεσίες κινητής τηλεϊατρικής, παρακολούθησης κρίσιμων δεδομένων με χρήση κινητών συσκευών αλλά και συσκευών που ενσωματώνονται στο ανθρώπινο σώμα, υπηρεσίες διαχείρισης ιατρικών απεικονίσεων και βέλτιστης αναζήτησης σε ιατρικές βάσεις δεδομένων, υπηρεσίες διαχείρισης δεδομένων στο σημείο παροχής ιατρικής περίθαλψης, υπηρεσίες ψηφιακών κοινοτήτων στην Υγεία και τη κοινωνική ασφάλιση, υπηρεσίες εικονικής πραγματικότητας (online) για θέματα κοινωνικής ενσωμάτωσης ειδικών ομάδων πληθυσμού κ.ά.

Πολιτισμός -Ψηφιακή ψυχαγωγία

Ανάπτυξη προγραμμάτων για την παραγωγή ψηφιακών παιχνιδιών (OnLine και mobile gaming) στο πλαίσιο των δημιουργικών βιομηχανιών (Creative Industries), που περιλαμβάνουν επίσης την κινηματογραφική παραγωγή, τις οπτικοακουστικές και ψηφιακές τέχνες, την αρχιτεκτονική, το design, τη μουσική, τη διαφήμιση κ.α.

Ανάπτυξη υπηρεσιών εικονικής ξενάγησης με την χρήση πολλαπλών μέσων, υπηρεσίες μέσω κινητών συσκευών με χρήση επαυξημένης πραγματικότητας (augmented reality) για χώρους του Πολιτισμού, Αθλητισμού και Τουρισμού.

5. Ανάπτυξη και εργασία στην ψηφιακή εποχή

5.1 Βασικές παραδοχές

Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση επαναπροσδιορίζει τους κανόνες λειτουργίας της οικονομίας με μοχλούς την Τεχνητή Νοημοσύνη, την Ρομποτική και την Ανάλυση τεράστιου όγκου πληροφοριών. Θα οδηγηθούμε σε κοινωνίες που εκατοντάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας θα εξαφανιστούν, ενώ παράλληλα θα δημιουργηθούν μεγάλες ανάγκες για εξειδικευμένες θέσεις εργασίας στον τομέα των ΤΠΕ. Όπως σε κάθε βιομηχανική επανάσταση, τα κρίσιμα θέματα που θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε είναι, από τη μια, η επανεκπαίδευση τεράστιου αριθμού εργαζομένων σε συνδυασμό με τη ριζική αλλαγή του ίδιου του εκπαιδευτικού μας συστήματος, και, από την άλλη η διαμόρφωση των πολιτικών για τη δίκαιη κατανομή του κοινωνικού πλούτου που θα παραχθεί. Βέβαια, το πρόβλημα της άνιση κατανομής δεν είναι καινούργιο, ωστόσο η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, εάν λείψουν οι προοδευτικές πολιτικές, θα επιδεινώσει δραματικά την έλλειψη ισότητας.

5.2 Στόχος

Ιστορικά, η πρόοδος ενός έθνους, είναι συνυφασμένη με την ικανότητα υιοθέτησης καινοτόμων ιδεών που το καθιστούν πρωτοπόρο είτε σε στρατιωτικό είτε, κυρίως, σε οικονομικό επίπεδο. Στην εποχή της 4ης

βιομηχανικής επανάστασης, οι ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν το βασικό μέσο γρήγορης εδραίωσης οικονομικού πλεονεκτήματος, όταν ενσωματώνονται με έξυπνο και αποδοτικό στόχο στην παραγωγή.

5.3 Δομικά στοιχεία

- Η στοχευμένη υιοθέτηση ανοικτών τεχνολογιών για τη μείωση του χάσματος με τις τεχνολογικά εξελιγμένες χώρες, σε συνδυασμό με την προαγωγή και την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας για την ανάπτυξη πρωτοποριακών εφαρμογών.
- Η δημιουργία εξειδικευμένων υπηρεσιών αναφορικά με την αδειοδότηση ψηφιακών υπηρεσιών και προϊόντων καθώς .
- Η συνεργασία με κάθετους παραγωγικούς τομείς όπου η χώρα ήδη πρωτοπορεί, ως πεδίο εφαρμογής των προϊόντων της ψηφιακής καινοτομίας με στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας στους κλάδους αυτούς.

5.4. Δράσεις υψηλής προτεραιότητας

- Στρατηγικό σχέδιο για το μετασχηματισμό των ναυπηγοεπισκευαστικών ζωνών της χώρας με γνώμονα τις νέες τεχνολογίες της βιομηχανικής τρισδιάστατης εκτύπωσης, των αυτόνομων οχημάτων και της ρομποτικής.
- Μετεξέλιξη της χώρας σε διηπειρωτική αποθήκη έξυπνης πληροφορίας και σύγχρονο, έξυπνο, ενεργειακά αυτόνομο, κόμβο τηλεπικοινωνιών, πληροφορικής και υπηρεσιών φιλοξενίας κρίσιμων τεχνολογικών υποδομών.
- Προώθηση των συμπράξεων μεταξύ της αυτοδιοίκησης (τοπικής και περιφερειακής) και τηλεπικοινωνιακών παρόχων, για τη δημιουργία δικτύων οπτικών και ασύρματων δικτύων 5ης γενιάς
- Κίνητρα σε επιχειρήσεις και απασχολούμενους που λειτουργούν σε περιβάλλον απομακρυσμένης εργασίας, με αυστηρό πλαίσιο προστασίας και ελέγχου των εργασιακών σχέσεων.
- Αλλαγή θεσμικού πλαισίου για τη διευκόλυνση ανάπτυξης υποδομών έξυπνης πόλης και τηλεπικοινωνιακών δικτύων σε δημόσιους χώρους

(δρόμοι, πεζοδρόμια, εξωτερικές όψεις κτηρίων) όσο και σε ιδιωτικούς εσωτερικούς χώρους.

- Ρύθμιση για την χρήση ευφών λύσεων μέτρησης, ελέγχου και προστασίας σε στοχευμένους κλάδους της αγροτικής παραγωγής.
- Εκπόνηση στρατηγικής για τη χρήση, παραγωγή περιεχομένου και εφαρμογών για την ψηφιακή διασκέδαση. Αξιοποίηση του πολιτιστικού περιεχομένου στην βιομηχανία ψηφιακών παιχνιδιών και εικονικής πραγματικότητας.
- Μεταφορά κονδυλίων σε αντίστοιχους τομείς έρευνας
- Δημιουργία ευέλικτου θεσμικού πλαισίου για συμμετοχή μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού και ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων σε εταιρικά σχήματα.

Ανοικτή Κοινωνία / Δικαιώματα

Η διεκδίκηση και προστασία των δικαιωμάτων, θα ήταν χωρίς περιεχόμενο αν δεν υπήρχαν Θεσμοί εγγύησής τους. Οι Θεσμοί αυτοί, μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά μόνο εντός του δημοκρατικού πολιτεύματος. Γι' αυτό, η ανεξάρτητη και δημοκρατική λειτουργία των τριών εξουσιών, νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής, αποτελεί το εγγυητικό θεμέλιο της ανάπτυξης και προστασίας των δικαιωμάτων σε μια ανοικτή κοινωνία, που η πολιτεία οφείλει να προασπίζει.

Η πολιτεία επίσης οφείλει να διασφαλίζει την ακώλυτη λειτουργία τυπικών και άτυπων φορέων δημοκρατικού ελέγχου, και προστασίας των δικαιωμάτων, όπως είναι οι ανεξάρτητες αρχές, ο τύπος και η κοινωνία των πολιτών.

Το ατομικό δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης της γνώμης και της ελευθεροτυπίας είναι συστατικό της απρόσκοπτης διεκδίκησης όλων των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Η αταλάντευτη, και άμεση εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων για τα δικαιώματα, και η διαρκής ευαισθητοποίηση των κρατικών και δικαστικών λειτουργών, των πολιτών και της κοινωνίας ευρύτερα, πάνω στις σύγχρονες προκλήσεις, και απαιτήσεις για την εμπέδωση των δικαιωμάτων, αποτελεί υποχρέωση κάθε δημοκρατικής πολιτείας.

Ένα ανοικτό, πλουραλιστικό και προοδευτικό κόμμα στο χώρο της Σοσιαλδημοκρατίας, οφείλει να υπερασπίζεται με σθένος το κράτος δικαίου, την ισότητα και την ελευθερία, την ανεξαρτησία του τύπου και πάνω απ' όλα, τα δικαιώματα κάθε πολίτη της χώρας μας, κάθε ανθρώπου που βρέθηκε σε αυτή, αλλά και κάθε ατόμου, που βρίσκεται σε κίνδυνο όπου κι αν βρίσκεται.

Γιατί δεν υπάρχει τίποτε πιο ιερό από τη γύμνια του να είσαι άνθρωπος, και η ιερότητα αυτή δεν έχει σύνορα.

Στα θέματα που αφορούν την Μειονότητα της Θράκης ο χώρος μας υπήρξε πρωτοπόρος διορθώνοντας έμπρακτα αδικίες του παρελθόντος.

Εμείς κατεβάσαμε μεταφορικά και κυριολεκτικά τις μπάρες δίνοντας στους Μουσουλμάνους της Θράκης την δυνατότητα να νιώσουν ενεργό κομμάτι του κοινωνικού ιστού της χώρας.

Σήμερα η κατάσταση είναι σαφώς βελτιωμένη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια όμως χρειάζονται ουσιαστικές παρεμβάσεις για να φτάσουμε σε ικανοποιητικό σημείο.

Η Θράκη είναι και θα πρέπει να γίνει ακόμα πιο λαμπερό παγκόσμιο παράδειγμα ευημερίας και ειρηνικής συμβίωσης διαφορετικών ανθρώπων που σέβονται ο ένας τον άλλον.

Ο νόμος της ποσόστωσης που εμείς ψηφίσαμε έφερε μία επανάσταση στον κόσμο της Μειονότητας, χάρη σε αυτόν αυτή τη στιγμή έχουμε εκατοντάδες επιστήμονες σε όλους τους κλάδους οι οποίοι προσφέρουν στη χώρα και ταυτόχρονα αποτελούν τον πυρήνα που έχει βοηθήσει στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Ακολουθούν χιλιάδες νέοι Μουσουλμάνοι που μέσω του νόμου αυτού φοιτούν σε όλα τα πανεπιστήμια της χώρας και θα αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα στην προσπάθεια να γίνει η Θράκη τόπος ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή.

Το Κίνημα Αλλαγής πρέπει να συνεχίσει το έργο και να δώσει λύσεις στα όποια προβλήματα, εκεί που οι άλλοι βλέπουν γκρίζο και φέρονται με καχυποψία εμείς να δώσουμε ελπίδα και χρώμα. Πρέπει να επενδύσουμε σε αυτό το αξιόλογο έμπυχο δυναμικό που προέκυψε με τις δικές μας παρεμβάσεις τα προηγούμενα χρόνια και σε συνεργασία μαζί του να σπάσουμε τις αλυσίδες του διχασμού.

Πρωταρχικός σκοπός μας θα πρέπει να είναι η αναβάθμιση της Μειονοτικής Εκπαίδευσης χωρίς ταμπού αλλά με στόχο να εκμηδενιστούν οι όποιες διχαστικές διαφορές. Θέματα που απασχολούν την Μειονότητα όπως τα νηπιαγωγεία, τα διαφορετικά βιβλία στο Ελληνόγλωσσο πρόγραμμα από εκείνα που διδάσκονται στα δημόσια σχολεία, η ελλιπής κατάρτιση των Μουσουλμάνων εκπαιδευτικών πάνω στα βιβλία που διδάσκουν στο Τουρκόγλωσσο πρόγραμμα κ.α να τα δούμε ρεαλιστικά και σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς να δώσουμε τις καλύτερες το δυνατόν λύσεις. Επίσης σε περιοχές όπου υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα διαβίωσης και υστερεί η Μειονότητα ως προς την ένταξη της στο κοινωνικό σύνολο να σταθούμε δίπλα στην τοπική αυτοδιοίκηση για να αντιστρέψουμε μαζί την εικόνα.

Το Κίνημα Αλλαγής:

- Οραματίζεται και αγωνίζεται, για μια σύγχρονη, ανοικτή κοινωνία δικαιωμάτων για όλους, ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, εθνική ή εθνοτική καταγωγή, γενεαλογικές καταβολές, θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, αναπηρία ή χρόνια πάθηση, ηλικία, οικογενειακή ή κοινωνική κατάσταση, σεξουαλικό προσανατολισμό, ταυτότητα ή χαρακτηριστικά φύλου και τόπο κατοικίας.
- Υπογραμμίζει την οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως βασικό πυλώνα για τη θέση της χώρας μας στον κόσμο.
- Λαμβάνει υπόψη για κάθε νέα πολιτική του, τις βαθιές ανθρώπινες ανάγκες που δημιούργησε η οικονομική κρίση, ιδίως για την κατοικία, την εκπαίδευση, την υγεία, την εργασία και το επιχειρείν.
- Θεωρεί ύψιστη υποχρέωση την προστασία κάθε μορφής οικογένειας, και ιδίως των παιδιών, ώστε να διασφαλίζεται η σωματική, νοητική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξή τους
- Αναγνωρίζει πως η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, και ανεμπόδιστα και να αποβλέπει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, με ταυτόχρονη ενίσχυση του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ελευθερίες.
- Επισημαίνει ότι η υγεία αποτελεί δημόσιο αγαθό, η προστασία του οποίου αποτελεί προτεραιότητα κάθε δημοκρατικής κοινωνίας.
- Θεωρεί ότι η εργασιακή εκμετάλλευση αποτελεί κατάφορα άδικη πράξη, που πλήττει κυρίως τους πιο ευάλωτους και διαρρηγνύει την κοινωνική συνοχή.
- Αναγνωρίζει ότι οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες χρειάζονται αυξημένη φροντίδα και θεσμική προστασία ώστε να ασκούνται πλήρως τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματά τους.
- Στοχεύει στην άρση των ανισοτήτων μέσω του κοινωνικού κράτους, και την παροχή ίσων ευκαιριών για όλους, καταπολεμώντας τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- Επιμένει στις προσπάθειες για την ουσιαστική ισότητα των δυο φύλων . Η ισότιμη-ισόρροπη συμμετοχή των φύλων στην κοινωνική, οικονομική, και

πολιτική ζωή παραμένει το μεγάλο στοίχημα για μια δίκαιη κοινωνία. Η καταπολέμηση της έμφυλης βίας, της παράνομης διακίνησης (trafficking), των στερεοτυπικών αντιλήψεων καθώς και η διασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής στην εργασία, στις θέσεις ευθύνης, στα κέντρα λήψης αποφάσεων και σε κάθε τομέα της κοινωνίας, αποτελούν προτεραιότητα.

- Θεωρεί την διαφορετικότητα, πλούτο για την ελληνική κοινωνία, και εγγυάται τα δικαιώματα ελεύθερης έκφρασης, και ανάπτυξης της προσωπικότητας, σε όλους και όλες. Μοναδικό, και ανυπέβλητο όριο είναι η προστασία των δικαιωμάτων των άλλων, όπως ορίζεται από τις διεθνείς συμβάσεις, το Σύνταγμα και τους νόμους.
- Σχεδιάζει στοχευμένα μέτρα και πολιτικές, που συμπεριλαμβάνουν θετικές δράσεις για την υποστήριξη, ευάλωτων κοινωνικά ομάδων όπως ΑμΕΑ, Ρομά, ομογενείς, μετανάστες και πρόσφυγες, άτομα “δεύτερης γενιάς”, ΛΟΑΤΚΙ, με σκοπό την ολιστική εφαρμογή της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας, για την ίση μεταχείριση, και την άρση αρνητικών στερεοτυπικών αντιλήψεων, στάσεων και συμπεριφορών, δίνοντας έμφαση στην οργανωμένη διαπολιτισμική μεσολάβηση.
- Υποστηρίζει και θα εργαστεί προς αυτή τη κατεύθυνση, προκειμένου να ανοίξει ο δημόσιος διάλογος για θέματα που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά μέχρι τώρα αποτελούσαν θέματα-ταμπού για την ελληνική κοινωνία, και το πολιτικό σύστημα, με στόχο τη λήψη αναγκαίων μέτρων και πρωτοβουλιών.
- Θεωρεί το δικαίωμα των προσφύγων στο άσυλο, ηθική και νομική υποχρέωση της ελληνικής κοινωνίας και πολιτείας, που δεν τίθεται σε διαπραγμάτευση και συμψηφισμούς.
- Απορρίπτει σθεναρά την πολιτική, θρησκευτική, ρατσιστική και έμφυλη βία και υποστηρίζει δράσεις για την καταπολέμησή της.

1. Μεταναστευτικό

Η υποβάθμιση της λειτουργίας του κράτους πρόνοιας, η άκρατη διεθνοποίηση του κεφαλαίου, η αυξανόμενη τάση της ανεργίας με τις επώδυνες επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο μεγάλου τμήματος του παγκόσμιου πληθυσμού, η αύξηση των οικονομικών και κοινωνικών

ανισοτήτων, η αναβίωση εθνικιστικών συμπεριφορών και εθνικών ανταγωνισμών, οι εμπόλεμες συρράξεις, η κλιματική αλλαγή, δημιουργούν αναμφίβολα μία σύνθετη κοινωνική πραγματικότητα, της οποίας χαρακτηριστικό στοιχείο είναι η αβεβαιότητα, και η αστάθεια. Αυτό το πολύπλοκο κοινωνικό συγκείμενο δε φαίνεται να αφήνει ανεπηρέαστο το μεταναστευτικό, και προσφυγικό ζήτημα.

1.1 Προσφυγική πολιτική/Διαχείριση μικτών μεταναστευτικών ροών

Οι πόλεμοι, και οι εμφύλιες συγκρούσεις αλλά και πολλοί άλλοι παράγοντες, διαχρονικά οδηγούν ομάδες ανθρώπων ή μεμονωμένα άτομα στην απόφαση να αναζητήσουν προστασία σε ασφαλείς προορισμούς, ώστε να μπορούν να απολαύσουν στοιχειώδη δικαιώματα για αυτούς και τις οικογένειες τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως χώρος δικαιωμάτων και αλληλεγγύης και παρά τα επιμέρους προβλήματα της, αποτελεί μέχρι σήμερα το καταφύγιο για πρόσφυγες που βρίσκουν ασφάλεια και ευκαιρίες στην ένταξη τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Οι θεσμοί για την προστασία των προσφύγων αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού κεκτημένου και ως τέτοιοι πρέπει να διασφαλιστούν.

Το σοκ της ξαφνικής αύξησης του αριθμού προσφύγων που εισήλθαν σε ευρωπαϊκό έδαφος το 2015, πρέπει να αποτελέσει αφορμή για τον καλύτερο σχεδιασμό των εθνικών, και ευρωπαϊκών πολιτικών με παράλληλους στόχους:

- 1.τη βιωσιμότητα των συστημάτων υποδοχής και ένταξης,
2. την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών,
3. την διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και
4. την καταπολέμηση των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας, όπου αυτά εμφανίζονται

Η πρόσφατη προσφυγική κρίση απέδειξε, ότι δεν υπάρχει ομοιογενής αντιμετώπιση του προσφυγικού φαινομένου από τα κράτη μέλη αφού πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, δεν δίστασαν να θέσουν σε αμφισβήτηση διαχρονικές ευρωπαϊκές αρχές, και αξίες που αφορούν το σεβασμό των προσφύγων.

Το σύστημα Δουβλίνο, αποδείχτηκε μη ρεαλιστικό και βιώσιμο και οδήγησε στα αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που επεδίωκε. Στην πραγματικότητα, οδήγησε de facto στο διαχωρισμό των κρατών μελών σε χώρες υποδοχής, χώρες προορισμού, αλλά και σε χώρες που δεν εμπλέκονται ούτε κατ' ελάχιστον στη διαχείριση των προσφυγικών ροών.

Η αποτίμηση της πρόσφατης προσφυγικής κρίσης, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι καθίσταται περισσότερο από αναγκαία η υποχρεωτική αναλογική ανάληψη ευθύνης, από όλα τα κράτη μέλη.

Παράλληλα, στην παρούσα συγκυρία αναπτύσσεται, με μεγαλύτερη ένταση από κάθε άλλη φορά, προβληματισμός για το θέμα του αριθμού των προσφύγων σε σχέση με τις δημογραφικές, κοινωνικοπολιτικές, και πολιτισμικές επιπτώσεις, που μπορεί να επιφέρει η έλευση τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Η απάντηση μας στους ανωτέρω προβληματισμούς, πρέπει να είναι γενναία, ρεαλιστική και ευρωπαϊκή. Η σημασία της δημογραφικής τόνωσης, της υπό γήρανση ΕΕ με νέο εργατικό δυναμικό είναι προφανής, αλλά και οι επιφυλάξεις που δημιουργούν οι συνθήκες αυξημένης ανεργίας, ύφεσης και λιτότητας σε κράτη μέλη -σε κάποιο βαθμό- είναι λογικές και αναμενόμενες.

Υπό αυτή την έννοια, σημαντικό ρόλο καλούνται να διαδραματίσουν τα προγράμματα ένταξης, μετά την απόδοση της ιδιότητας του πρόσφυγα, στους δικαιούχους. Αυτά πρέπει να έχουν στόχο την γρήγορη ολοκλήρωση ατομικών (ή οικογενειακών) πλάνων ένταξης, που θα οδηγούν στην υιοθέτηση βασικών κανόνων συμπεριφορών, και αξιών αλλά και στην είσοδο στην αγορά εργασίας, με παράλληλη στήριξη και των τοπικών κοινωνιών όπου απαιτείται. Υπό αυτό το πρίσμα, η οικογενειακή επανένωση, εκτός από

δικαίωμα των προσφύγων, λειτουργεί και προς όφελος των κοινωνιών υποδοχής.

Πέρα από την ανάγκη αναλογικού και βιώσιμου επιμερισμού του αριθμού των προσφύγων στα κράτη μέλη, απαιτείται και αναλογικός, και βιώσιμος επιμερισμός στις περιφέρειες κάθε κράτους μέλους.

Τα προγράμματα κοινωνικής ένταξης προσφύγων, οφείλουν να συμπεριλαμβάνονται στα τοπικά και περιφερειακά προγράμματα ένταξης, και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Ως γενική αρχή, πρέπει να αποτρέπεται η αυξημένη συγκέντρωση νεοεισερχομένων, σε περιοχές με χαρακτηριστικά υποβάθμισης και γκετοποίησης.

Τα κράτη μέλη οφείλουν να συνεργάζονται, στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, για την ανταλλαγή πληροφοριών, αλλά και την εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων, που στόχο θα έχουν την πρόληψη, και καταστολή ακραίων συμπεριφορών, για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της ειρήνης.

Απαιτείται:

1. Αναγνώριση της σημασίας των χωρών εισόδου στην ΕΕ, και υποστήριξη των υπηρεσιών υποδοχής, ασύλου και επιστροφών, από τον ενωσιακό προϋπολογισμό.
2. Αναθεώρηση του Κανονισμού Δουβλίνο, στην κατεύθυνση του δίκαιου και υποχρεωτικού επιμερισμού βαρών, μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και επέκταση των συστημάτων επανεγκατάστασης προσφύγων, εκτός ΕΕ
3. Ανάπτυξη Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, που να υποβοηθείται από γενναία και οριζόντια στήριξη του Κοινωνικού Κράτους, στα κράτη μέλη. Αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος για να σταματήσουν, ή να ελαχιστοποιηθούν οι δευτερογενείς ροές, χωρίς να δημιουργηθούν τριβές με τον ντόπιο πληθυσμό.

4. Επένδυση στην ανάπτυξη γλωσσικών, και κοινωνικών δεξιοτήτων των προσφύγων, στην καταγραφή, και αξιοποίηση των προσόντων τους, καθώς και στις δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης.

5. Διασφάλιση της ομαλής ένταξης των παιδιών των προσφύγων, στη σχολική κοινότητα.

Η Κοινή Δήλωση ΕΕ - Τουρκίας, έχει μεταβιβάσει προσωρινά (;) μεγάλο μέρος της ευθύνης για την ευρωπαϊκή πολιτική διαχείρισης των μικτών μεταναστευτικών ροών στην Τουρκία και την Ελλάδα. Η εφαρμογή της, δεν έχει στέρεα θεσμικά χαρακτηριστικά, ενώ συνεχώς εγείρονται ερωτήματα για τη νομιμότητα της. Σε κάθε περίπτωση έχει αποδειχτεί ότι αποτέλεσμα της είναι να τίθενται σε διαρκή αμφισβήτηση τα δικαιώματα των νεοεισερχομένων, να εκτρέφονται αντιπροσφυγικά αισθήματα στον ντόπιο πληθυσμό, ενώ αυξάνεται η διαπραγματευτική ισχύς, στο ευρύτερο γεωπολιτικό πεδίο, της Τουρκίας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να επανακτήσει την πρωτοβουλία στην διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της, ειδικά σε μια συγκυρία που η Τουρκία ταλανίζεται από εσωτερικά προβλήματα, που οδηγούν σημαντικό αριθμό Τούρκων πολιτών να αναζητήσουν διεθνή προστασία.

Με δεδομένο ότι η διαχείριση των προσφυγικών ροών είναι ζήτημα που απαιτεί την συνεργασία σε υπερεθνικό, και ευρωπαϊκό επίπεδο η Ελλάδα δεν δύναται, και δεν οφείλει, να ανταπεξέλθει στο σύνολο των ζητημάτων που προκύπτουν, σε συνθήκες προσφυγικής κρίσης.

Οφείλει όμως, να ανταποκρίνεται στο δικό της ρόλο, αναλαμβάνοντας με υπευθυνότητα, και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, το μερίδιο που της αναλογεί. Για αυτό πρέπει πρωτίστως να ανακτήσει την αξιοπιστία, και την θεσμική της αξιοπρέπεια. Οφείλει, να δομήσει βιώσιμα και, κατά το δυνατόν, αυτάρκη επιχειρησιακά σχέδια από την υποδοχή και το άσυλο μέχρι την κοινωνική ένταξη, και όπου αυτό απαιτείται, την επιστροφή όσων δεν δικαιούνται, διεθνή προστασία. Οφείλει επιτέλους, να μπει ένα τέλος στο απαράδεκτο καθεστώς, των κατά παρέκκλιση διαδικασιών, στην

απορρόφηση των ευρωπαϊκών πόρων. Να σταματήσει άμεσα η αδιαφανής, και αναποτελεσματική διαχείριση όπου κανείς δεν δηλώνει αρμόδιος, για λογοδοσία.

Σήμερα, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος μετεγκατάστασης, η Ελλάδα επιστρέφει στο σημείο μηδέν. Οι προσφυγικές ροές, αν και μειωμένες, συνεχίζονται. Δεν υπάρχει αισιόδοξη πρόβλεψη για την αναθεώρηση του Κανονισμού Δουβλίνο. Αντίθετα, είναι πλέον εφικτές οι επιστροφές, με την λογική της πρώτης χώρας εισόδου στην ΕΕ, αλλά γίνονται μυστικές συμφωνίες, που περιορίζουν τα δικαιώματα των προσφύγων για οικογενειακή επανένωση. Οι καταγγελίες για παράνομες επαναπροωθήσεις προσφύγων, ακόμη και Τούρκων προς την Τουρκία, αλλά και οι συνεχείς κυβερνητικές εκπτώσεις στην υπόθεση των 8 Τούρκων στρατιωτικών, συμπληρώνουν την εικόνα της επιστροφής, σε ένα παρελθόν που η προστασία των προσφύγων αποτελούσε κενό γράμμα. Την ίδια στιγμή, παρά τις επανειλημμένες εξαγγελίες για τους ασυνόδευτους ανήλικους και ανήλικες, δεν έχει προχωρήσει το θεσμικό πλαίσιο της επιτροπείας, η ύπαρξη safe zones στα camps (μόνο κατ'ευφημισμό), ενώ δεν έχει εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των δομών φιλοξενίας .

Η απάντηση του Κινήματος Αλλαγής πρέπει να είναι, η επιστροφή στις αξίες, στους κανόνες της Σύμβασης της Γενεύης , και του ενωσιακού κεκτημένου. Η προετοιμασία εναλλακτικού σχεδίου - απάντηση, στις δυσκολίες που προκύπτουν από την εφαρμογή της αμφιλεγόμενης συμφωνίας ΕΕ Τουρκίας, είναι σήμερα πολλαπλώς αναγκαία. Απαιτούνται κοινές ευρωπαϊκές, ρεαλιστικές, βιώσιμες, και προοδευτικές απαντήσεις, σε μια σειρά από θέματα όπως η ομαλή ένταξη των προσφύγων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, η πρόληψη και καταστολή φαινομένων εξτρεμισμού, αλλά και οι ειλικρινείς, και αξιακές σχέσεις συνεργασίας με τις τρίτες χώρες προορισμού ή διέλευσης προσφύγων.

Προτάσεις

- Επανεξέταση της δομής και των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής και ταχύτατη στελέχωση του, ώστε να ανταποκρίνεται στο ρόλο του.
- Ενίσχυση/αποκατάσταση της αυτοτέλειας, και υποστήριξη των υπηρεσιών Ασύλου, Υποδοχής και Ταυτοποίησης και Αρχής Προσφυγών.
- Κατάργηση των ΔΥΕΠ, και αντικατάσταση τους από ταχύρρυθμο μηχανισμό ένταξης όλων των ανηλίκων, στην επίσημη εκπαίδευση. Λειτουργία Τάξεων Υποδοχής και Φροντιστηριακών Τμημάτων ΖΕΠ (Ζώνες Εκπαιδευτικής Πολιτικής).
- Εκχώρηση αρμοδιοτήτων, και οικονομική υποστήριξη στην Αυτοδιοίκηση, για την κοινωνική ένταξη προσφύγων (και μεταναστών)
- Εκπόνηση σχεδίου πολιτικής προστασίας, για την αντιμετώπιση των αναγκών που προκύπτουν σε περίπτωση αυξημένων προσφυγικών ροών στο πρότυπο του «Σχεδίου Ξενοκράτης». Αποστρατιωτικοποίηση της προσφυγικής πολιτικής.
- Εκπόνηση διακριτών σχεδίων δράσης, για την διαχείριση των μικτών μεταναστευτικών ροών, κατά την είσοδο και πρώτη υποδοχή, και για την ένταξη, με την ενεργό συμμετοχή των συναρμόδιων υπουργείων, και της αυτοδιοίκησης μετά από διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους.
- Ειδική μέριμνα για τα ασυνόδευτα ανήλικα, και τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

1.2 Μεταναστευτική πολιτική

Στην παρούσα συγκυρία η χώρα έχει μετατραπεί πάλι, σε χώρα αποστολής μεταναστών που αναζητούν εργασία είτε εντός είτε εκτός ΕΕ.

Παρ' όλα αυτά, στη χώρα μας, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΥΠΕΣ διαβιούν νόμιμα 600.000 πολίτες τρίτων χωρών από τους οποίους ένα σημαντικό ποσοστό αφορά παιδιά και νέους, που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα ή φοιτήσει στην Ελληνική εκπαίδευση. Για αυτά τα παιδιά, πρέπει να επιταχυνθούν οι διαδικασίες ώστε να αποκτήσουν την ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία εφόσον το επιθυμούν.

Παρά την κοινώς αποδεκτή συμβολή των μεταναστών, στην ανάπτυξη της χώρας την εποχή της ευμάρειας, κρίνεται ότι δεν υπήρξε αποτελεσματική αξιοποίηση των προσόντων τους. Ειδικότερα, η παρουσία νομίμων μεταναστών στη χώρα, δεν οδήγησε στην ανάπτυξη εξωστρεφών σχεδίων για την ανάπτυξη σχέσεων με τις χώρες προέλευσης (ενδεικτικά στους τομείς του εμπορίου και του τουρισμού). Οι μετανάστες, είτε με τυπικό είτε με άτυπο τρόπο έμαθαν την ελληνική γλώσσα, αλλά το ελληνικό κράτος ποτέ δεν αξιοποίησε οργανωμένα τη δική τους γλώσσα, παραγνωρίζοντας ότι πολλές από τις γλώσσες των μεταναστών ομιλούνται σε χώρες που αποτελούν αναδυόμενες αγορές, με ιδιαίτερο επενδυτικό, τουριστικό, και εμπορικό ενδιαφέρον.

Η απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας στη δεύτερη γενιά, πέρα από την αυτονόητη ηθική υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας, μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα επικοινωνίας, συναλλαγών και συνεργασίας με τις χώρες καταγωγής.

Από την άλλη πλευρά, και με δεδομένη την γήρανση του μεταναστευτικού πληθυσμού, είναι ανάγκη να μελετηθούν θέματα που έχουν σχέση με τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά δικαιώματα, προβαίνοντας όπου είναι εφικτό σε διμερείς συμφωνίες, με τα κράτη καταγωγής. Είναι πολύ πιθανό, τα επόμενα χρόνια η χώρα να χρειαστεί ενίσχυση σε εργατικό δυναμικό. Η πιθανότητα αυτή, ενισχύεται από την μετανάστευση νέων Ελλήνων πολιτών, αλλά και μεταναστών στο εξωτερικό. Η νέα πραγματικότητα, πρέπει να βρει την χώρα προετοιμασμένη.

Τα τελευταία χρόνια, γίνονται προσπάθειες ώστε η «μεταναστευτική πολιτική» (υπό την έννοια της χορήγησης άδειας εισόδου και νόμιμης διαμονής στη χώρα), να δίνει κίνητρα για την εγκατάσταση στη χώρα επενδυτών, αλλά και πολιτών τρίτων χωρών, που θα αποκτήσουν ακίνητα για παραθεριστικούς λόγους. Οι προσπάθειες αυτές πρέπει να εντατικοποιηθούν, και να συνδεθούν αποτελεσματικά, με τα σχέδια προσέλκυσης ξένων επενδύσεων.

Παρά το γεγονός των υψηλών ποσοστών ανεργίας στο ντόπιο εργατικό δυναμικό, υπάρχει ακόμα ζήτηση για εποχική εργασία στη γη και τον τουρισμό, από πολίτες τρίτων χωρών που εισέρχονται στη χώρα με προσωρινό δικαίωμα διαμονής και εργασίας. Η έλευση προσφύγων και αιτούντων άσυλο στη χώρα, δεν έχει αξιοποιηθεί για την κάλυψη αυτών των θέσεων εργασίας, αφού η εγκατάστασή τους, γίνεται χωρίς σχεδιασμό που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εργοδοτών ή τις δικές τους. Από την άλλη πλευρά, είναι αδιευκρίνιστος ο αριθμός των μεταναστών χωρίς χαρτιά, που διαβιούν στη χώρα ,γεγονός που οδηγεί στην ανάπτυξη ακραίων σεναρίων, για την ύπαρξη τεράστιου (και μη ρεαλιστικού) αριθμού μεταναστών, χωρίς χαρτιά στη χώρα.

Η παρουσία μεταναστών χωρίς χαρτιά, συνδέεται άρρηκτα με τις δυνατότητες απασχόλησης στην παραοικονομία. Οι μετανάστες χωρίς χαρτιά, δεν απολαμβάνουν δικαιώματα και πολλές φορές, χωρίς να είναι δικός τους στόχος, συμβάλουν στη συντήρηση παθογενειών στην ελληνική οικονομία.

Για μια σύγχρονη και επικαιροποιημένη μεταναστευτική πολιτική, απαιτείται πλήρης καταγραφή των αναγκών για απασχόληση, αλλά και σχεδιασμός για τις ανάγκες που θα προκύψουν στο κοντινό μέλλον.

Η ελληνική νομοθεσία έχει εργαλεία για τη νομιμοποίηση μεταναστών υπό προϋποθέσεις, όπως επίσης και διαδικασίες για την επιστροφή στις χώρες καταγωγής αυτών που δεν τις πληρούν.

Στόχος για το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα οφείλει να είναι, η σημαντική μείωση των εποχικών εργατών που εισέρχονται για εξάμηνη εργασία στη χώρα, και η αντικατάστασή τους από ντόπιο εργατικό δυναμικό, είτε αυτό αφορά Έλληνες είτε αλλοδαπούς. Αυτό σημαίνει ότι στοχευμένα προγράμματα νομιμοποίησης, μπορεί να κριθούν αναγκαία.

Η εφαρμογή της νομοθεσίας για την ίση μεταχείριση, είναι προϋπόθεση για μια βιώσιμη μεταναστευτική πολιτική.

Η σύγχρονη ελληνική μεταναστευτική πολιτική, οφείλει να περιλαμβάνει σχεδιασμό με την έννοια της κινητικότητας εργαζομένων, εντός και εκτός Ευρώπης, και να παρακολουθεί (αλλά και να προκαλεί) τις εξελίξεις, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων εντός της ΕΕ, της παροχής δυνατοτήτων νόμιμης μετανάστευσης σύμφωνα με τις ανάγκες των κρατών μελών, και των εργασιακών δικαιωμάτων, αφορά το σύνολο των Ελλήνων, Ευρωπαίων και μεταναστών εργαζομένων, και είναι μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη.

Προτάσεις

- Αναβάθμιση των διοικητικών υπηρεσιών της μετανάστευσης και ιθαγένειας, μέσα από την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, την διασύνδεση πληροφοριακών συστημάτων και την στελέχωση όπου απαιτείται.
- Αναβάθμιση του ρόλου των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών, και δημιουργία Εθνικού Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών, με την συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης, οργανώσεων μεταναστών και προσφύγων, κοινωνικών εταίρων, και οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.
- Αξιοποίηση των παραβόλων των μεταναστών, για δράσεις ένταξης, μέσω της αυτοδιοίκησης, και υποστήριξη της λειτουργίας των μεταναστευτικών/προσφυγικών κοινοτήτων.
- Αξιοποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, για την οργάνωση διδασκαλίας μαθημάτων της μητρικής γλώσσας, των μεταναστών/προσφύγων.
- Προώθηση και παροχή διευκολύνσεων, για την απόκτηση του καθεστώτος, του «επί μακρόν διαμένοντος μετανάστη»
- Αποσυμφόρηση των διαδικασιών της πολιτογράφησης αλλογενών, μέσα από την παροχή εναλλακτικής δυνατότητας γραπτής δοκιμασίας, αντί της προφορικής συνέντευξης.
- Παροχή δικαιώματος ψήφου στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης, σε επί μακρόν διαμένοντες μετανάστες, ομογενείς και αναγνωρισμένους πρόσφυγες.

- Κατάργηση του άρθρου 13Α του Κώδικα Μετανάστευσης, που δημιουργεί συνθήκες εργασιακής εκμετάλλευσης στον αγροτικό χώρο. Αποσύνδεση του δικαιώματος προσωρινής άδειας των «υπό αναβολή απομάκρυνσης αλλοδαπών», από την βούληση των εργοδοτών.

2. Χάρτα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τη διατήρηση της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας τοποθετούνται στην καρδιά της δράσης του Κινήματος της Αλλαγής και δεν υπόκεινται σε κανέναν περιορισμό.

Κάθε άνθρωπος δικαιούται ίσα δικαιώματα χωρίς καμία διάκριση λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, καταγωγής, κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, αναπηρίας, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού κ.α.

Παρόλα αυτά, στην κοινωνία μας επικρατούν σοβαρές ανισότητες. Παράλληλα, η μακροχρόνια οικονομική κρίση και τα παρατεταμένα μέτρα λιτότητας έθεσαν σε αμφισβήτηση ανθρώπινα δικαιώματα και οδήγησαν σε σοβαρές και μακροχρόνιες αρνητικές επιπτώσεις των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, υιοθετήθηκαν μέτρα και λήφθηκαν αποφάσεις με δυσανάλογο αντίκτυπο για τα λιγότερο τυχερά τμήματα της κοινωνίας μας, και χωρίς να προβλέπεται καμία προστασία για τις ευπαθείς ομάδες, έναντι της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Νέοι, μακροχρόνια άνεργοι, γυναίκες, μετανάστες, άτομα με ειδικές ανάγκες, συνταξιούχοι είναι μεταξύ των κοινωνικών ομάδων, που πλήττονται περισσότερο από υστέρηση των δικαιωμάτων τους στην εργασία, την υγεία, την εκπαίδευση.

Αυτή η ζοφερή πραγματικότητα είναι που χρειάζεται να αλλάξει. Το Κίνημα Αλλαγής δίνει μεγάλη βαρύτητα στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάθε ανθρώπινης ύπαρξης, και ιδιαιτέρως των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, που έχουν περιορισμένη ή καθόλου πρόσβαση σε κοινωνικά και δημόσια αγαθά, και αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες όχι μόνο για να έχουν μία ποιότητα ζωής αλλά και για την επιβίωση τους.

Το Κίνημα Αλλαγής, θεωρεί ότι πριν από κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια, είναι αναγκαίο να γίνεται εκτίμηση - αξιολόγηση των επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα, με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κοινωνικών ομάδων που αναμένεται να επηρεαστούν αρνητικά ή σε μεγαλύτερο βαθμό, και να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις επιπτώσεις, σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Ειδικότερα, το Κίνημα Αλλαγής, θεωρεί κρίσιμο να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στα παρακάτω σημεία, που αφορούν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

2.1 Προστασία δικαιωμάτων των παιδιών

Είναι αναγκαίο να εκπονηθεί και να εφαρμοστεί ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το Παιδί βασιζόμενο σε ολιστική προσέγγιση, και με βασικούς άξονες:

- την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στα παιδιά, (παιδική φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός) και την προώθηση της ευημερίας τους,
- την φροντίδα για την ποιοτική διαβίωση και στήριξη των οικογενειών με παιδιά, με την υιοθέτηση δημοσίων πολιτικών, που θα αποτελούν μίγμα παροχών και μεταρρυθμίσεων
- την ελεύθερη πρόσβαση σε ποιοτική και δωρεάν εκπαίδευση για όλους
- την πρόσβαση σε δωρεάν ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας και τη θέσπιση πολιτικών αποϊδρυματοποίησης παιδιών που ζουν σε ιδρύματα
- την απαγόρευση της παιδικής εργασίας,
- την πρόωρη αποχώρηση από το σχολείο

- την εξάλειψη κάθε μορφής βίας, σεξουαλικής κακοποίησης, παραμέλησης, κακομεταχείρισης ή εκμετάλλευσης τόσο μέσα στην οικογένεια όσο και στα σχολεία και τα ιδρύματα
- την απαγόρευση του γάμου ανήλικων παιδιών,
- το σεβασμό στην ελευθερία της σκέψης και την προώθηση της θρησκευτικής ανεκτικότητας,
- την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των ασυνόδευτων ανήλικων, των παιδιών με αναπηρία, των παιδιών Ρομά, μεταναστών, προσφύγων, των παιδιών που ανήκουν στην Μουσουλμανική κοινότητα της Θράκης, των παιδιών που μένουν ή εργάζονται “στο δρόμο”
- την εξάλειψη του φαινομένου των εγκαταλελειμμένων βρεφών σε μαιευτήρια και ιδρύματα
- την προώθηση - θεσμοθέτηση εναλλακτικών μορφών παιδικής προστασίας, όπως είναι ο θεσμός της αναδοχής, με έμφαση στην παιδική προστασία και το όφελος των παιδιών
- τη στρατηγική για την πρόληψη, υποστήριξη και κοινωνική ενσωμάτωση των παιδιών που ζουν και/ή εργάζονται στον δρόμο
- τη μέριμνα για τη βελτίωση της γνώσης και κατανόησης, των γονεϊκών ευθυνών για να σταματήσει η τάση απομάκρυνσης παιδιών από το οικογενειακό τους περιβάλλον

2.2 Προστασία δικαιωμάτων γυναικών

Η εξάλειψη των έμφυλων ανισοτήτων είναι προϋπόθεση για μια προοδευτική και δίκαιη κοινωνία. Η ισότιμη συμμετοχή των φύλων στον τομέα της απασχόλησης είναι ζωτικής σημασίας για την αειφόρο ανάπτυξη και τη μείωση της φτώχειας.

Έμφυλες ανισότητες εξακολουθούν να επικρατούν στη χώρα μας, παρά τις ριζικές μεταρρυθμίσεις στο οικογενειακό και εργατικό δίκαιο που θεσμοθετήθηκαν από το 1981.

Αξιοσημείωτο είναι, ότι για το 2017, η Ελλάδα κατατάχθηκε στην 78η θέση μεταξύ 144 χωρών στον παγκόσμιο χάρτη των έμφυλων ανισοτήτων του World Economic Forum (Global Gender Gap Report, 2017).

Το Κίνημα Αλλαγής προωθεί και επιδιώκει:

-Την ισότιμη συμμετοχή των φύλων στα κέντρα λήψης αποφάσεων

-Την πρόληψη και εξάλειψη της έμφυλης βίας, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας. Ενδοοικογενειακή βία, συναντάται σήμερα όχι μόνο ανάμεσα στα ζευγάρια, αλλά και μεταξύ αδελφών, ή γονέων - παιδιών, λόγω της υποχρεωτικής συγκατοίκησης, της οικονομικής ένδειας ,και της ψυχολογικής φόρτισης, ως αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης.

Ειδικά, για την πρόληψη και εξάλειψη της έμφυλης βίας, αναμένουμε την άμεση ψήφιση του Νομοσχεδίου για υιοθέτηση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, και την τροποποίηση του οικογενειακού δικαίου. Παράλληλα, θεωρούμε κρίσιμο να αναβαθμιστεί ποιοτικά η λειτουργία των ξενώνων φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών, να δημιουργηθούν ξενώνες πρώτης υποδοχής - προσωρινής φιλοξενίας για τις γυναίκες - θύματα που αναζητούν πρώτη βοήθεια, και να θεσμοθετηθεί ο θεσμός του οικογενειακού δικαστηρίου, ώστε να αντιμετωπίζει σε συνεργασία με την Κοινωνία των Πολιτών τις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, με παράλληλη στήριξη της οικογένειας, του θύματος και του θύτη.

-Την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (trafficking) και την προστασία των θυμάτων trafficking, που αποτελεί σήμερα το τρίτο μεγαλύτερο οργανωμένο έγκλημα παγκοσμίως μετά την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και το εμπόριο όπλων. Σαν μέτρα προστασίας, σταχυολογούμε τη δημιουργία ειδικών ξενώνων φιλοξενίας για θύματα trafficking με εξειδικευμένο προσωπικό, την ανοιχτή προστασία των θυμάτων με δωρεάν νομική και ψυχολογική στήριξη, την ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση του Τμήματος Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων της Ελληνικής Αστυνομίας, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται επαρκώς στο ρόλο του.

-Την αύξηση του ποσοστού των γυναικών στην εργασία.

-Την προστασία της μητρότητας, που περιλαμβάνει μέτρα προστασίας κατά των απολύσεων εγκύων, μητέρων νεογέννητων ή λεχώνων.

-Την εξισορρόπηση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, με την προώθηση ευέλικτων ωραρίων εργασίας για τις εργαζόμενες μητέρες και πατέρες, και τη θέσπιση κινήτρων για ισότιμη κατανομή του χρόνου απλήρωτης εργασίας ανάμεσα στα ζευγάρια, όπως είναι η χρήση άδειας πατρότητας στους πατέρες για την ανατροφή των παιδιών τους, με σκοπό να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες στις γυναίκες για επαγγελματική σταδιοδρομία, και αυτό - ανάπτυξη

-Την ενίσχυση των κοινωνικών δομών στήριξης των οικογενειών, και τη θέσπιση νέων σύγχρονων κοινωνικών δομών στήριξης

-Την εξάλειψη του χάσματος αμοιβών μεταξύ των φύλων, για ίση προσφορά εργασίας

-Την υποχρεωτική κατάργηση του νόμου της Σαρία, ιδιαίτερα για τα θέματα που αφορούν το οικογενειακό δίκαιο και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γυναικών και κοριτσιών.

2.3 Προστασία δικαιωμάτων ατόμων με αναπηρία

Η εξάλειψη των στερεοτύπων και του ιδιότυπου κοινωνικού αποκλεισμού των ατόμων με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων των ψυχικά ασθενών, αποτελεί βασική πτυχή μίας κοινωνίας που σέβεται την αξιοπρέπεια κάθε ατόμου.

Το Κίνημα Αλλαγής στοχεύει στη δημιουργία μιας ανοιχτής, δίκαιης και προσβάσιμης σε όλους κοινωνίας, χωρίς περιορισμούς και διακρίσεις.

Αντιμετωπίζει τα άτομα με αναπηρία ως άτομα με δυνατότητες και όχι ως άτομα με ειδικές ανάγκες και επιδιώκει την ισότιμη ενσωμάτωσή τους στην οικονομική, κοινωνική, οικογενειακή και πολιτική ζωή.

Θεωρεί ως βασικές προϋποθέσεις για την πλήρη ένταξη, την ισότιμη και ισόρροπη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία, καθώς και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, την ισότιμη πρόσβασή τους σε εξειδικευμένη εκπαίδευση και διά βίου μάθηση, σε υγειονομική περίθαλψη υψηλής ποιότητας, σε ποιοτικές θέσεις εργασίας σχεδιασμένες με βάση τις

ειδικές τους δεξιότητες, σε υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας και σε προγράμματα αντιμετώπισης οικονομικής ένδειας και απώλειας στέγης.

Προτεραιότητα δίνεται στην ενίσχυση του θεσμού της “παράλληλης στήριξης” στα σχολεία που δημιουργεί ευκαιρίες μάθησης και καλλιεργεί την αποδοχή της διαφορετικότητας, καθώς και στο θεσμό της αυτόνομης ή ημιαυτόνομης διαβίωσης για τα άτομα με αναπηρία.

Ειδικά για τους ψυχικά ασθενείς, η Πολιτεία οφείλει να εξασφαλίζει πρόσβαση σε δωρεάν υπηρεσίες ψυχικής υγείας, με ανθρώπινες συνθήκες φροντίδας, και ειδική μέριμνα για απρόσκοπτη συμμετοχή του ασθενούς στην κοινωνική ζωή, με συνεχιζόμενη εκπαίδευση, και κίνητρα για επαγγελματική αποκατάσταση.

Σε αυτήν την κατεύθυνση, απαιτούνται η παράλληλη ανάπτυξη δομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας, ο σχεδιασμός ενός δικτύου δομών αποκατάστασης, απασχόλησης και επανένταξης των ασθενών, με άξονα ένα Κέντρο Ψυχικής Υγείας που θα ενεργεί ως μονάδα πρωτοβάθμιας περίθαλψης, αλλά και ως συντονιστής των υπηρεσιών με εξατομικευμένη μέριμνα, για παροχή υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο. Έμφαση δίνουμε στην πρόληψη της ψυχικής υγείας, με ένταξη της αγωγής ψυχικής υγείας στην εκπαίδευση, καθώς και στην ανάπτυξη υπηρεσιών ψυχικής υγείας για το παιδί και τον έφηβο, με σκοπό την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας.

Άμεσος στόχος μας είναι η μείωση του αναχρονιστικού και προσβλητικού για την αξιοπρέπεια του ατόμου θεσμού της ακούσιας νοσηλείας, που στην χώρα μας είναι αδικαιολόγητα υψηλός.

2.4 Προστασία δικαιωμάτων προσφύγων

Το δικαίωμα των προσφύγων στο άσυλο αποτελεί ηθική και νομική υποχρέωση της ελληνικής κοινωνίας και πολιτείας, που δεν τίθεται σε διαπραγμάτευση και συμψηφισμούς.

Το Κίνημα Αλλαγής θεωρεί κρίσιμη την υιοθέτηση προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης των προσφύγων, μετά την απόδοση της ιδιότητας του πρόσφυγα,

για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, και την είσοδο στην αγορά εργασίας με παράλληλη στήριξη των τοπικών κοινωνιών, όπου απαιτείται.

Στοχεύει, στην καταπολέμηση των φαινομένων ρατσισμού και ξενοφοβίας όπου αυτά εμφανίζονται, στη διασφάλιση της ομαλής ένταξης των παιδιών των προσφύγων στη σχολική κοινότητα, στην ειδική μέριμνα και προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων, στην ανάπτυξη των γλωσσικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των προσφύγων, και στην καταγραφή και αξιοποίηση των προσόντων τους καθώς και στην επαγγελματική τους κατάρτιση.

2.5 Προστασία δικαιωμάτων μεταναστών

Η απόδοση της ελληνικής ιθαγένειας στη δεύτερη γενιά μεταναστών, πέρα από την αυτονόητη ηθική υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας, μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα επικοινωνίας, συναλλαγών και συνεργασίας με τις χώρες προέλευσής τους.

Παράλληλα είναι αναγκαίο να μελετηθούν θέματα που έχουν σχέση με τα ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά δικαιώματα των μεταναστών, προβαίνοντας όπου είναι εφικτό σε διμερείς συμφωνίες με τα κράτη καταγωγής τους.

Η Πολιτεία είναι αναγκαίο να εξασφαλίζει ισότιμη πρόσβαση για κάθε πολίτη, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, σε υπηρεσίες υγείας και υγειονομικής περίθαλψης, στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στη δικαιοσύνη και να προστατεύει τους μετανάστες από την κακοποίηση, την οικονομική εκμετάλλευση και τον ρατσισμό.

2.6 Προστασία δικαιωμάτων ΛΟΑΤΚΙ

Η αναγνώριση της νέας γενιάς ατομικών δικαιωμάτων, που αφορούν τις ελευθερίες και την ισοτιμία των συμπολιτών μας που συγκροτούν τη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα, είναι μία μεγάλη πρόκληση για το σύγχρονο κράτος δικαίου. Η υιοθέτηση της αρχής του σεβασμού της ελευθερίας του σεξουαλικού προσανατολισμού και της σεξουαλικής ταυτότητας του ατόμου, είναι μεν

αναπόσπαστο κομμάτι των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά δεν αρκεί. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας υπερβαίνει τον στενό πυρήνα της αυτοδιάθεσης των ατόμων, και εισχωρεί στην κατοχύρωση της πλήρους και ουσιαστικής ισοτιμίας.

Το Κίνημα Αλλαγής υποστηρίζει την πλήρη εξάλειψη των διακρίσεων σε ζητήματα εκπαίδευσης και απασχόλησης των ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Στην ίδια κατεύθυνση επιδιώκει την πλήρη κατοχύρωση ισότιμων δικαιωμάτων και ελευθεριών σε θέματα νομιμοποίησης σχέσεων, τεκνοθεσίας, τεχνητής αναπαραγωγής και περίθαλψης.

Για την προστασία, και τη λειτουργική ισοτιμία των μελών της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας χρειάζεται να υιοθετηθούν θεσμικές δικλείδες ασφαλείας, για μη διάκριση του ατόμου λόγω της σεξουαλικής ταυτότητας και της επιλογής της ταυτότητας φύλου του.

2.7 Προστασία δικαιωμάτων ατόμων τρίτης ηλικίας

Μια από τις συνέπειες της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης είναι η επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των ατόμων της τρίτης ηλικίας, με την δυσανάλογη φορολόγηση και τη μείωση των δωρεάν παροχών υγείας.

Το Κίνημα Αλλαγής υποστηρίζει τα δικαιώματα των ατόμων τρίτης ηλικίας για αξιοπρεπή, ασφαλή και ανεξάρτητη διαβίωση, για προστασία από ιατρική και φαρμακευτική κακοποίηση, για συμμετοχή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή, δωρεάν πρόσβαση σε κοινωνική ασφάλιση και βοήθεια, σωματική και ψυχική ευεξία, σεβασμό στην ιδιωτική και οικογενειακή τους ζωή.

2.8 Δικαιώματα εξαρτημένων χρηστών ψυχοδραστικών ουσιών

Σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, η άσκηση και η προάσπιση αντίστοιχα «θεμελιωδών» ατομικών, αλλά και συλλογικών δικαιωμάτων, δέχεται σημαντικά πλήγματα.

Αυτό παρατηρείται στο σύνολο των θεραπευομένων αλλά ιδιαίτερα και ειδικότερα στα άτομα με εξάρτηση από ναρκωτικά, νικοτίνη και αλκοόλ.

Αν και έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην κατανόηση και την αποδοχή της εξάρτησης ως μιας χρόνιας νοσηρής κατάστασης, με αποδεκτές και αναμενόμενες εξάρσεις και υφέσεις, η αντίστοιχη πρόοδος για την αναγνώριση των εξαρτημένων ατόμων ως θεραπευομένων με δικαιώματα, είναι ακόμα βραδεία και δύσβατη.

Και αυτό γιατί η εξάρτηση κυρίως από παράνομες ουσίες αποτελεί αντικείμενο αντιπαράθεσεων σε επιστημονικό, πολιτικό, ιδεολογικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Γι αυτό και στο Κίνημα Αλλαγής αναγνωρίζουμε την αναγκαιότητα διασφάλισης των δικαιωμάτων των χρηστών, έτσι όπως αυτά περιγράφονται και στη "Χάρτα δικαιωμάτων εξαρτημένων ατόμων" όπου μεταξύ άλλων αναφέρονται:

Ισχύουν και για τους εξαρτημένους τα γενικότερα δικαιώματα για θέματα υγείας ως προς την προσβασιμότητα, την διαθεσιμότητα, την αποδοχή και την ποιότητα.

Με τη Χάρτα αναγνωρίζεται το δικαίωμα:

- ✓ Της καθολικής - ισότιμης πρόσβασης σε φροντίδα υγείας για θεραπεία που πρέπει να είναι άμεσα διαθέσιμη, επαρκής και προσβάσιμη
- ✓ Της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας σε μονάδες που να πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές για τη λειτουργία τους
- ✓ Της παροχής υπηρεσιών με σεβασμό στην προσωπικότητα των ατόμων, λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορετικότητα και τις εξειδικευμένες ανάγκες
- ✓ Της ίσης μεταχείρισης, ίσης ευκαιρίας για πρόσβαση σε άμεσα διαθέσιμες υπηρεσίες θεραπείας.

2.9 Προστασία δικαιωμάτων Ρομά

Οι Ρομά είναι μια ευάλωτη κοινωνική ομάδα, που υφίσταται αρνητικές διακρίσεις και έντονο κοινωνικό αποκλεισμό, ενώ οι γυναίκες Ρομά είναι θύματα πολλαπλών διακρίσεων.

Το Κίνημα Αλλαγής στοχεύει στην υιοθέτηση στρατηγικής για την αντιμετώπιση του ιδιάζοντος κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά με βασικούς άξονες:

- Την εξάλειψη των κοινωνικών και έμφυλων ανισοτήτων
- Την υιοθέτηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων στέγασης και βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης
- Τη θέσπιση προγραμμάτων για την ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης
- Την ένταξη των παιδιών Ρομά στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Την καταπολέμηση της βίας και του εκφοβισμού, και τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ανεκτικότητας, ειρήνης και κατανόησης της πολιτισμικής διαφορετικότητας τόσο μέσα στα σχολεία, όσο και γενικότερα στην ελληνική κοινωνία

2.10 Προστασία δικαιωμάτων κρατουμένων

Ρόλος του Σωφρονιστικού Συστήματος σε μια δίκαιη κοινωνία είναι να λειτουργεί σαν τόπος προετοιμασίας για μια δεύτερη ευκαιρία ομαλής κοινωνικής και επαγγελματικής επανένταξης, με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις ιδιαίτερες ανάγκες των κρατουμένων. Στα πλαίσια αυτά το Κίνημα Αλλαγής υποστηρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των κρατουμένων:

- για ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης στα καταστήματα κράτησης
- για πρόσβαση σε ιατρική και νοσοκομειακή περίθαλψη
- για ισότιμη μεταχείριση γυναικών και ανδρών κρατουμένων
- για επέκταση της πρόσβασης γυναικών κρατουμένων σε αγροτικά τμήματα

- για προστασία της μητρότητας, των υπερήλικων και των παιδιών που μεγαλώνουν στα καταστήματα κράτησης
- για προετοιμασία της κοινωνικής και επαγγελματικής τους επανένταξης.

Παράλληλα, υποστηρίζει την ενίσχυση και επέκταση του θεσμού των σχολείων δεύτερης ευκαιρίας στις φυλακές και των θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης

2.11 Δικαίωμα σε ανοιχτή εκπαίδευση για όλους

Σε μια προοδευτική κοινωνία, η εκπαίδευση πρέπει να αποσκοπεί στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών και να προάγει την ανεκτικότητα και το σεβασμό σε διαφορετικές θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις.

A) Εκκοσμίκευση της εκπαίδευσης

Στα πλαίσια μιας πολυπολιτισμικής, πολυφυλετικής και πολυθρησκευτικής κοινωνίας όπως τείνει να γίνει η ελληνική κοινωνία, το Κίνημα Αλλαγής προωθεί την εκκοσμίκευση της εκπαίδευσης, με την κατάργηση εκπαιδευτικών πρακτικών και προτύπων που καλλιεργούν τη μισαλλοδοξία, τον εθνικιστικό σοβινισμό και την ανωτερότητα συγκεκριμένου δόγματος, έναντι άλλων, όπως: την κατάργηση της συλλογικής λατρείας, προσευχής, παρελάσεων, θρησκευτικών συμβόλων κλπ.

B) Ανοιχτές τεχνολογίες

Προϋπόθεση για την ισότιμη συμμετοχή του πολίτη στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή είναι η εξοικείωσή του με την τεχνολογία όχι ως καταναλωτής, αλλά ως συν δημιουργός και διαμορφωτής της.

Η χρήση και δημιουργία ανοιχτών τεχνολογιών (λογισμικό, hardware, δεδομένα, περιεχόμενο) αποτελεί βαθιά πολιτική πράξη που εκφράζει το δικαίωμα όλων μας να συμμετέχουμε με ισότιμους όρους σε κάθε έκφανση της σύγχρονης ζωής

Γ) Χρηματοοικονομικός εγγραμματισμός

Το επίπεδο του “χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού” (financial literacy) είναι πολύ υψηλό στη χώρα μας. Οι πολίτες δεν είναι σε θέση πολλές φορές να διαχειριστούν οικονομικά ή περιουσιακά τους στοιχεία (ατομικά ή επιχειρηματικά) με συνέπεια να εντείνονται οι ανισότητες ιδιαίτερα λόγω της οικονομικής κρίσης.

Το γεγονός αυτό αναδεικνύει τη σπουδαιότητα της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης σε μεγάλες ομάδες πολιτών που δεν διαθέτουν σχετική γνώση (όπως είναι οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, οι κάτοικοι αγροτικών περιοχών, γυναίκες που δεν εργάζονται, ηλικιωμένοι, μαθητές κλπ) και στοχεύει στην προστασία καταθετών, επενδυτών, ασφαλισμένων, δανειοληπτών, ιδιοκτητών περιουσιακών στοιχείων κ.α. για συνετή ανάληψη κινδύνων και ατομικών - επιχειρηματικών οικονομικών αποφάσεων. Τη σημασία της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης έχουν αναδείξει διεθνείς και ευρωπαϊκοί φορείς όπως G20, ΟΟΣΑ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία.

2.12 Δικαίωμα στην υγεία για όλους

Η πρόσβαση σε δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, είναι αναφαίρετο και θεμελιώδες δικαίωμα κάθε πολίτη, και υποχρέωση της Πολιτείας. Οι περικοπές των κοινωνικών δαπανών λόγω της οικονομικής κρίσης, έχουν οδηγήσει σε σημαντικά δυσμενείς συνέπειες στην υγειονομική και φαρμακευτική περίθαλψη των ευπαθών ομάδων.

Το Κίνημα Αλλαγής στοχεύει στην αναβάθμιση των παρεχόμενων δωρεάν υπηρεσιών υγείας για όλους, καθώς και των παροχών κοινωνικής ασφάλειας και κοινωνικής αρωγής, για την προστασία της μητρότητας, ασθενειών, εργατικών ατυχημάτων, απώλειας εργασίας και γήρατος

Ιδιαίτερη φροντίδα χρειάζεται για την πρόσβαση σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας για τα παιδιά και ενήλικες που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως: άστεγοι, άτομα με αναπηρία, κακοποιημένες γυναίκες και

παιδιά, μετανάστες, πρόσφυγες, ασυνόδευτα ανήλικα, Ρομά, μέλη μουσουλμανικής κοινότητας της Θράκης, παιδιά που ζουν ή εργάζονται στο δρόμο, καθώς και για την εξάλειψη του φαινομένου κακοποίησης, και παραμέλησης βρεφών και νηπίων, από τους γονείς ή φροντιστές τους.

Η ενημέρωση - εκπαίδευση των εφήβων στην σεξουαλική αγωγή, είναι κρίσιμος παράγοντας και προϋπόθεση για την πρόληψη της πρόωρης εγκυμοσύνης, την προστασία από σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες, και την αντιμετώπιση του HIV.

Αντίστοιχη ενημέρωση - εκπαίδευση, απαιτείται για την πρόληψη της εξάρτησης από ναρκωτικές ουσίες, τον αλκοολισμό, και το κάπνισμα τον εθισμό στο διαδίκτυο και τα τυχερά παιχνίδια.

2.13 Προστασία Δικαιωμάτων Εργαζομένων

Η παρατεταμένη οικονομική κρίση, σε συνδυασμό με την έλλειψη αποτελεσματικής κρατικής προστασίας και ελέγχου, οδήγησαν σε παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων των εργαζομένων, και σε ανισότητες και διακρίσεις στο χώρο εργασίας.

Το Κίνημα Αλλαγής, προωθεί το δικαίωμα για δίκαιες, και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας για όλους, χωρίς διακρίσεις.

Ειδικότερα, το Κίνημα Αλλαγής προωθεί το δικαίωμα για ελεύθερη επιλογή της εργασίας, δίκαιο μισθό, υγιεινές, ασφαλείς και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, το δικαίωμα για προστασία από αδικαιολόγητη απόλυση, συμμετοχή στην απεργία, μέγιστη διάρκεια ωρών εργασίας ημερησίως καθώς και το δικαίωμα στην ανάπαυση, και την ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών.

Καταδικάζει ρητά την αναγκαστική και υποχρεωτική εργασία, και προωθεί την προστασία των νέων σε ηλικία εργαζομένων, από οικονομική εκμετάλλευση, ή από εργασία που είναι πιθανόν να βλάψει την ασφάλεια, υγεία, σωματική, πνευματική, ηθική και κοινωνική τους ακεραιότητα και ανάπτυξη, και να θέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή τους.

2.14 Προστασία Καταναλωτή

Η ραγδαία αύξηση του ηλεκτρονικού εμπορίου και των νέων μορφών πωλήσεων, οδηγεί σε ακόμη μεγαλύτερη αναγκαιότητα για προστασία των καταναλωτών, πάνω σε βασικούς άξονες που είναι:

Η υποχρέωση για ορθή ενημέρωση του καταναλωτή, η προστασία από καταχρηστικούς όρους στις συμβάσεις, η υποχρέωση παροχής εγγυήσεων για τα προϊόντα, η δυνατότητα αντικατάστασης - επιδιόρθωσης - μείωσης του τιμήματος ή υπαναχώρησης, η παροχή τεχνικής υποστήριξης, η προστασία από παραπλανητικές και επιθετικές εμπορικές πρακτικές, η αποζημίωση εξαιτίας χρήσης ελαττωματικού προϊόντος και η διαδικασία εξωδικαστικής επίλυσης της καταναλωτικών διαφορών.